

ዳኞች:- ተገኔ ጌታነህ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

አብዱራሂም አህመድ

ብርሃኑ አመነው

ሠልጣን አባተማም

አመልካች :- አምባሰል የንግድ ሥራዎች ኃ/የተ/የግ/ማህበር የቀረበ የለም

ተጠሪ :- አቶ አብዱልቃድር ጁሀር የቀረበ የለም

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ የቀረበው ክርክር ያለአግባብ መበልፀግ በሚል መነሻ አመልካች ያቀረበው ክስ በይርጋ ቀሪ ሆኗል በሚል የሥር ፍ/ቤት የሰጠው ውሣኔ የሕግ ስህተት አለበት በማለት አቤቱታ ስለቀረበበት ነው።

የክርክሩ አጀማመር ሲታይ በአመልካች እና በተጠሪ መካከል በተደረገ የሰሊጥ ሽያጭ ውል መነሻ ተጠሪ ለአመልካች የገንዘብ ክፍያ የሰጠው ችክ ከፋይ ባንክ ዘንድ ቀርቦ በቂ ስንቅ የሌለው መሆኑ ተረጋግጦ በጅኩ መሠረት በአመልካች በኩል ቀርቦ የነበረው ክስ በንግድ ሕግ ቁጥር 881 መሠረት በይርጋ ጊዜ ገደብ ቀሪ በመባሉ በንግድ ሕግ ቁጥር 799 መሠረት ተጠሪ በአመልካች ሀብት ያለአግባብ በልጽጓል በሚል መነሻ ብር 2,448,250 ከጥር 10 ቀን 1989 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ 14% ወለድ ጋር እንዲከፍል እንዲወስን ሲል አመልካች ክስ መመሥረቱን መዝገቡ ያስረዳል።

ክሱን በመጀመሪያ የዳኝነት ሥልጣን የተመለከተው የአማራ ብ/ክ/መንግሥት ጠቅላይ ፍ/ቤት ክሱን በብይን ውድቅ አድርጓል። ለብይኑ የሰጠው ምክንያትም በአንድ በኩል አመልካች ቀደም ሲል በጅክ መነሻ ያቀረበው ክስ በይርጋ ታግዷል ከተባለ በኋላ ይህንኑ ችክ መሠረት አድርጎ ያለአግባብ መበልፀግ በሚል የክስ ምክንያት በንግድ ሕግ ቁጥር 799 መሠረት ክስ ማቅረቡ ቀድሞ ከቀረበው ክስ ጋር ተመሳሳይ በመሆኑ ፍ/ቤት በይርጋ ቀሪ ነው ባለው ጉዳይ እንደገና ክስ ማቅረቡ ተገቢነት እንደሌለው፣ በሌላ በኩል ክስ የቀረበበት ገንዘብ መክፈያ ጊዜ ጥር 10 ቀን 1989 ዓ.ም ሆኖ ክስ የቀረበው ጥር 25 ቀን 1999 ዓ.ም መሆኑን በመጥቀስ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1845 መሠረት 10 /አሥር ዓመት/ ጊዜ አልፎበታል የሚሉ ናቸው።

አመልካች በዚህ ቅር ተሰኝቶ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርቦ ፍ/ቤቱም ግራ ቀኙን አስቀርቦ ካከራከረ በኋላ የሥር ፍ/ቤት ውሣኔን አጽንቷል።

የሰበር አመልካች የሰበር አቤቱታ ይዘት ባጭሩ የሥር ፍ/ቤት ለንግድ ሕግ አንቀጽ 799 የተሣሣተ ትርጉም እንደሰጠ፣ የክሱ አቀራረብ ጊዜን በተመለከተ በመ/ቁ. 50554 ፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ቀርቦ ፍ/ቤቱም በጉዳዩ ላይ ሥልጣኑ በውክልና ለአማራ ብ/ክ/ጠቅላይ ፍ/ቤት የተሰጠ መሆኑን ጠቅሶ ጥር 23 ቀን 1999 ዓ.ም በብይን መዝገቡን የዘጋ ስለሆነ የይርጋ ጊዜው አቆጣጠር በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1851/2/ መሠረት ተቋርጧል፤ ከዚህም በተጨማሪ የቼኩ መክፈያ ቀን የካቲት 20 ቀን 1989 ዓ.ም ቢሆንም ቼክ ቆርጦ ከሰጠ በኋላ ተጠሪው ከዚህ በቼክ ከተሰጠው ገንዘብ ውስጥ ሚያዝያ 21 ቀን 1989 ዓ.ም ብር 70,000 /ሰባ ሺህ ብር/ እና ሰኔ 10 ቀን 1989 ዓ.ም ብር 60,000 /ስልሳ ሺህ/ ለአመልካች የክፈለ መሆኑን በመጥቀስ ይርጋ ጊዜው መታሰብ ያለበት ከዚህ ጊዜ ጀምሮ መሆን እንዳለበት በመዘርዘር የሥር ፍ/ቤት ክሱ በይርጋ ይታገዳል በማለት የሰጠው ብይን እንዲሻር አመልክቷል።

ይህ ሰበር ችሎትም የአመልካችን አቤቱታ መርምሮ አመልካች አለአግባብ መበልፀግን መሠረት በማድረግ ያቀረበው ክስ በንግድ ሕግ ቁጥር 799 መሠረት በድጋሚ የቀረበ ነው ሲል የሥር ፍ/ቤት የሰጠው ትርጉም እና ብያኔ ተገቢነትን ለመመርመር ሲባል ተጠሪ መልስ እንዲሰጥ ትእዛዝ ሰጥቷል።

የተጠሪ ጠበቃ ሐምሌ 16 ቀን 2001 ዓ.ም የተፃፈ መልስ አቅርቧል። ይ/ባይም በቼክ ክስ ቀርቦ በይርጋ ከታገደ በኋላ በንግድ ሕግ ቁጥር 799 ሌላ ክስ እንዲቀርብ መፍቀድ ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5 አኳያ የተከለከለ ስለመሆኑ የክፍያ ጊዜንም በሚመለከት ክፍያ የሚፈፀመው ጥር 10 ቀን 1989 ዓ.ም ሆኖ ክስ የቀረበው ጥር 24 ቀን 1999 ዓ.ም በመሆኑ የአሥር /10/ ዓመት ጊዜ ያለፈ ስለመሆኑና በመ/ቁ. 50554 የቀረበውን ክስ ፍ/ቤቱ ሥልጠን የለኝም በሚል የተዘጋ ስለሆነ በሰበር መ/ቁ. 16648 በተሰጠው ውሳኔ መሠረት ይርጋ ማቋረጫ ምክንያት ሊሆን አይችልም የሚል ክርክር አቅርቧል።

የአመልካች ጠበቃ አቤቱታውን አጠናክሮ የመልስ መልስ ሰጥቷል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራ ቀኙ ክርክር ከፍ ሲል የተመለከተ ነው። ችሎቱም የተያዘውን ጭብጥ መሠረት በማድረግ ከሕጉ አገናዝቦ መርምሮታል።

እንደመረመርነውም በዚህ ችሎት ውሳኔ እንዲሰጥበት የተያዙት ጭብጦች ሁለት ናቸው። እነዚህን በየተራ እንደሚከተለው ተመልክተናል።

የመጀመሪያው ጭብጥ የሥር ፍ/ቤት የንግድ ሕግ ቁጥር 799 አፈፃፀምን አስመልክቶ የሰጠው ትርጉም አግባብ መሆኑን ወይም አለመሆኑን በተመለከተ ነው።

በዚህ ረገድ ከመዝገቡ መረዳት የተቻለው ተጠሪ ለአመልካች ቆርጦ የሰጠው ቼክ ለባንክ ቀርቦ በቂ ስንቅ የለውም ከተባለ በኋላ ይህንን ገንዘብ ተጠሪ እንዲከፍል እንዲወስን አመልካች በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ክስ መሥርቶ ፍ/ቤት ግራ ቀኙን አከራክሮ የቼኩ የክፍያ ቀን የካቲት 20 ቀን 1989 ዓ.ም ሆኖ በቼኩ ክስ የቀረበው ነሐሴ 21 ቀን 1989 ዓ.ም በመሆኑ ክሱ በንግድ ሕግ ቁጥር 881 መሠረት የስድስት /6/ ወር የጊዜ ገደብ ካለፈ በኋላ የቀረበ ነው በሚል በመ/ቁ. 11774 በ4/10/96 ውሳኔ መሰጠቱን ከዚያም በኋላ ያለአግባብ መበልፀግ በሚል የክስ ምክንያት ለቼኩ መሰጠት ምክንያት የሆነውን ውል እና ያልተከፈለ ቼክ ማስረጃ በማድረግ አመልካች በመ/ቁ. 50554 በ19/3/99 ዓ.ም ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ክስ ማቅረቡን እና ፍ/ቤቱም የተጠሪን መልስና

መቃወሚያ ከተቀበለ በኋላ በ23/5/99 ዓ.ም ጉዳዩን ለመዳኘት ሥልጣን የሌለው ስለመሆኑ ጠቅሶ በብይን መዘገቡን መዘጋቱን ነው።

ከዚህ በኋላ ነው እንግዲህ አመልካች በአማራ ብ/ክ/መ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ክስ የመሠረተው የክሱ ምክንያትና ይዘትም ከፍ ሲል ከተጠቀሰው ከመ/ቁ. 50554 ጋር ተመሳሳይና አንድ ነው።

በዚህ መልክ የቀረበውን ክስ የተመለከተው የአማራ ብ/ክ/መንግሥት ጠቅላይ ፍ/ቤት የአመልካችን ክስ ላለመቀበል የሰጠው ምክንያት በቼክ ክስ ቀርቦ በይርጋ ቀሪ ነው ከተባለ በኋላ ይህንኑ የክስ ምክንያትና የገንዘብ መጠን መሠረት በማድረግ ያለአግባብ መበልፀግ የሚል ክስ ማቅረብ እንዲቻል የንግድ ሕግ ቁጥር 799 ድንጋጌ የሚፈቅድ አይደለም የሚል ነው።

የዚህ ዓይነት ድምዳሜ የሕጉን ይዘትና ግላማ ያገናዘበ መሆን ወይም አለመሆኑን ለመረዳት የድንጋጌውን ይዘት እንመለከታለን።

የአንቀጽ 799ን ይዘት ከማየታችን በፊት ግን አጠቃላይ ስለቼክ የተመለከቱ ጉዳዮችን በአጭሩ እንዳስሣለን።

በመሠረቱ ቼክ የተወሰነ ገንዘብ ለመክፈል ሐተታ የሌለበት ትእዛዝ የያዘና ቼኩም እንደቀረበ የሚክፈል ስለመሆኑ በንግድ ሕግ ቁጥር 827/ሀ/ እና 854 ሥር ተመልክቷል።

እንዲሁም ቼኩ የወጣበት ቀን ከግምት ሳይገባ ቼኩ ከተባባሰበት ቀን አንስቶ በሚከተሉት ስድስት ወራት ጊዜ ውስጥ ለክፍያ መቅረብ እንዳለበት አልፎም በቼኩ አውጭውና ሌሎች ተገዳጆች ላይ አምጪው ክስ ለመመሥረት የሚችለው ቼኩን ለማቅረብ ከተወሰነው ጊዜ ባሉት ቀጣይ ስድስት ወራት ጊዜ ስለመሆኑ የንግድ ሕግ ድንጋጌ ቁጥር 854 እና 881/1/ ይዘት ያስገነዝባሉ። እነዚህ ጥያቄዎች የሚቀርቡት በንግድ ሕግ አንቀጽ 640 እና 868/ሐ/ በተመለከተው መሠረት የቼኩ አውጪና ሌሎች የጀርባ ፊርማና እሺ ባይ በቼኩ ለተመለከተው ገንዘብ አከፋፈል ኃላፊ መሆናቸው የተደነገገውን ተከትሎ ስለመሆኑ መረዳት ይቻላል።

እነዚህን የሕግ ድንጋጌዎች ተከትሎ ክፍያ ያልተፈፀመ እንደሆነ የአምጪው መብት ምን ሊሆን ይገባል የሚለውን ጥያቄ በተመለከተ ምላሽ የሚሰጠን የንግድ ሕግ አንቀጽ 799 ነው። ይህ ድንጋጌ ስለሐዋላ ወረቀት በተመለከተ የተደነገገው ክፍል ውስጥ የሚገኝ ቢሆንም በቼክ ላይም ተፈጻሚነት እንዳለው የንግድ ሕግ አንቀጽ 886 በግልጽ ያመለክታል።

ስለሆነም የንግድ ሕግ አንቀጽ 799ን ይዘት ለመረዳት ይቻል ዘንድ እንጠቅሳለን።

799: ያላግባብ ስለመበልፀግ የሚቀርብ ክስ:- 799/1/ በሐዋላ ወረቀት ላይ የተመሠረቱት ግዴታዎቻቸው ጊዜያቸው በማለፉ ወይም በይርጋ ምክንያት የቀሩ ቢሆኑም እንኳ አውጪውና እሺ ባዩ ሕግ በማይፈቅደው አኳኋን ያለአግባብ በመበልፀግ ባገኙት ጥቅም መጠን ለአምጪው ኃላፊዎች ናቸው” ይላል።

ድንጋጌው ንዑስ ቁጥሮች ቢኖሩትም ለተያዘው ጉዳይ አግባብነት ያለው ይኸው ነው።

ከዚህ ድንጋጌ በግልፅ መረዳት የሚቻለው በቼኩ የተመለከተው ክፍያ ሳይፈፀም ጊዜ ያለፈበት እንደሆነ ወይም በይርጋ ቀሪ ነው የተባለ እንደሆነ የቼኩ አምጪ የቼኩ አውጪ ወይም እሺ ባይ ያለአግባብ በበለፀጉበት መጠን ኃላፊ ስለመሆናቸው ነው።

ይህ ድንጋጌ ግልጽ ነው። የሥር ፍ/ቤት ይህንኑ ግልጽ የሆነውን የሕጉ ድንጋጌ ከንግድ ሕግ ቁጥር 881/ረ/ በማጣቀስ የሰጠው ትርጓሜ አግባብነት ያለው ሆኖ አልተገኘም።

አንድ የሕግ ድንጋጌ ግልጽ ሆኖ በተገኘ ጊዜ ትርጓሜ እንደማያሻው የሕግ አተረጓጎም መርህ ያስረዳል። ስለሆነም ቼኩን መሠረት አድርጎ በሕጉ በተቀመጠው ጊዜ ክፍያ ያልተጠየቀበት ወይም በይዘታ የታገደ የሆነ እንደሆነ ይህንኑ ቼክ እንደተራ ሰነድ በማስረጃነት በማቅረብ ያለአግባብ መበልፀግ በሚል የክስ ምክንያት መክሰስ የሚቻል መሆኑ ግልጽ ነው። አመልካችም የዚህን የንግድ ሕግ ቁጥር 799 መሠረት በማድረግ ክስ የመሠረተ ስለመሆኑ ከመዝገቡ ይዘት መረዳት ተችሏል።

ስለዚህም ክሱን በመጀመሪያ የተመለከተው የሥር ፍ/ቤት የንግድ ሕግ ቁጥር 799ን አስመልክቶ የተሳሳተ ትርጉም የሰጡ መሆኑን መገንዘብ ተችሏል።

ሁለተኛውን ጭብጥ በተመለከተ አመልካች በመ/ቁ. 50554 በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረበው ክስ የይርጋ ጊዜ ያቋርጣል ወይንስ አያቋርጥም? የሚለው ነው።

በዚህ ረገድ የአማራ ብ/ክ/ጠ/ፍ/ቤት ለውሳኔው የሰጠው ምክንያት የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት መ/ቁ.50554ን የዘጋው ጉዳዩን ለመዳኘት ሥልጣን የለኝ በሚልም ምክንያት መሆኑን በመጥቀስ ሥልጣን ባለው ፍ/ቤት የቀረበው ክስ የይርጋ ጊዜን ለማቋረጥ የሚያስችል አይደለም በሚል ስለመሆኑ ከመዝገቡ ተመልክተናል።

አመልካች የይርጋ ጊዜው በከፍተኛው ፍ/ቤት በቀረበ ክስ ምክንያት ስለመቋረጡ እና የጊዜውም ስሌት ቼኩ ሊከፈል ከሚገባበት የካቲት 20 ቀን 1989 ዓ.ም ጀምሮ መታሰብ እንዳለበት አጥብቆ ተከራክሯል። በዚህ ነጥብ ላይ የተጠሪ ጠበቃ በሰጡት መልስ የይርጋ ጊዜ መታሰብ ያለበት ከጥር 10 ቀን 1989 ጀምሮ ስለመሆኑ ጠቅሰው ይህ ደግሞ ክስ እስከቀረበበት ጥር 24 ቀን 1999 ዓ.ም የአሥር ዓመት ጊዜ ያለፈው መሆኑና ሥልጣን በሌለው ፍ/ቤት የቀረበው ክስ ይርጋ ጊዜ አቆጣጠር ማቋረጫ ምክንያት ሊሆን እንደማይገባ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በሰበር መ/ቁ. 16648 ታህሣሥ 20 ቀን 1998 ዓ.ም የሰጠውን ፍርድ በመጥቀስ የሥር ፍ/ቤት ውሳኔ በአግባቡ ነው ሲል ተከራክሯል።

እኛም ይህንኑ የግራ ቀኙን ክርክር ከሕጉ አገናዝበናል። በመሠረቱ የክፍያው ጊዜ ጥር 10 ቀን 1989 ዓ.ም ስለመሆኑ የሥር ፍ/ቤት በውሳኔው አረጋግጧል። ይህ ከሆነ አመልካች በመ/ቁ. 50554 በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የመሠረተው ክስ ፍ/ቤቱ ሥልጣን የለውም ሲል ክሱን መዘጋቱ የይርጋ ጊዜ ያቋርጣል ወይንስ አያቋርጥም የሚለውን ጭብጥ በተመለከተ ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 36730 የሰጠውን አስገዳጅ የሕግ ትርጉም ማገናዘብ ተገቢ ይሆናል።

የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ቀደም ሲል በመ/ቁ. 16648 የሰጠውን አስገዳጅ የሕግ ትርጉም በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2/4/ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት በመለወጥ በመ/ቁ. 36730 አስገዳጅ ውሳኔ ሰጥቷል። በይዘቱም ጉዳዩ የቀረበለት ፍ/ቤት ሥልጣን የለኝም በሚል ክሱን ቢዘጋውም የይርጋ ጊዜ ማቋረጫ ሊሆን እንደሚገባ ለዚህም የሕግ መሠረቱ

የሥልጣን ጉዳይ መለየት በዋነኛነት የፍ/ቤቱ ኃላፊነት ስለመሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር አንቀጽ 9፣ 23/1/ለ እና 231/1/ለ ድንጋጌዎችን እንዲሁም ሕገ መንግሥታዊ መብት የሆነውን ፍትህ የማግኘት መብት መሠረት በማድረግ ነው።

ስለሆነም የዚህ ሰበር ችሎት ውሣኔ አስገዳጅ የሕግ ትርጉም ለዚህ ጉዳይም ተፈጻሚነት ያለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2/4/ን ይዘት መሠረት በማድረግ ስንመለከተው የሥር ፍ/ቤት የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1851/ለ/ ጠቅሶ የሰጠው ውሣኔ አግባብነት የለውም።

በመሆኑም አመልካች በመ/ቁ. 50554 ያቀረበው ክስ ህዳር 19 ቀን 1999 ዓ.ም ሲሆን ፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ሰምቶ በብይን የዘጋው ጥር 23 ቀን 1999 ዓ.ም ስለመሆኑ ከመዘገቡ ተረድተናል።

ዘዚህ መረዳት እንደሚቻለው ክሱ የ10 ዓመት ጊዜ ገደብ ጥር 10 ቀን 1999 ዓ.ም ቢሆንም አመልካች አስቀድሞ ህዳር 19 ቀን 1999 ዓ.ም በመ/ቁ. 50554 የመሠረተው ክስ የይርጋ ጊዜውን አቋርጧል።

ስለሆነም አመልካች በአማራ ብ/ክ/ጠቅላይ ፍ/ቤት ጥር 24 ቀን 1999 ዓ.ም የመሠረተው ክስ በይርጋ ጊዜ ያልታገደ መሆኑን ከፍ ሲል ከተመለከቱት መዛግብትና የሰበር ችሎቱ ውሣኔ ይዘት በማገናዘብ ለመረዳት ችለናል። ሲጠቃለል አመልካች ያቀረበው ያለአግባብ መበልፀግ የክስ ምክንያት ቀደም ሲል በቼክ ክስ ቀርቦበት በይርጋ የታገደ ነው በሚል እና ክሱም የአሥር ዓመት የይርጋ ጊዜ አልፎበታል ሲል የአማራ ብ/ክመ ጠቅላይ ፍ/ቤት የሰጠው ብይን እና የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይህንኑ ማጽናቱ ከፍ ሲል በዝርዝር በተመለከቱት ምክንያቶች መሠረታዊ የሕግ ስህተት የተፈፀመበት ስለሆነ ሊታረም ይገባል ብለናል። በመሆኑም ተከታዩ ውሣኔ ተሰጥቷል።

ው ሣ ኔ

1. የአማራ ብ/ክ/መ/ጠቅላይ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 11300ጥቅምት 27 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ብይን እና የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ. 34738 ግንቦት 22 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የአመልካችን ክስ ተቀብሎ በፍሬ ነገር ረገድ የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ሰምቶ ተገቢውን ውሣኔ እንዲሰጥበት ብለን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 341/1/ መሠረት መዘገቡን ለአማራ ብ/ክ/መ/ጠቅላይ ፍ/ቤት መልሰናል። ይፃፍ።
3. ግራ ቀኙ የዚህን ፍ/ቤት ወጪና ኪሣራ የየራሳቸውን ይቻሉ። የከፍተኛው ፍ/ቤት መዘገብ ይመለስ። መዘገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓለ. መሐመድ

አመልካች፡- የኢትዮጵያ መድሀን ድርጅት - ጽጌረዳ ተሻገር ቀረበች

ተጠሪዎች፡-	1. ቦጋለ መስቀሌ	}	ጠበቃ ብሥራት መኰንን ቀረበ
	2. ሚሊዮን ቦጋለ		

መዘገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

የሰበር አቤቱታው የቀረበው የፍዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የሰጠውን ውሣኔ በማጽናት በመ.ቁ. 65456 ግንቦት 17 ቀን 2001 ዓ.ም በሰጠው ውሣኔ ላይ ነው፡፡ ጉዳዩ 1ኛ ተጠሪ ያለበትን የብር 107,440 ዕዳ ለመክፈል እንዲያስችለው በ2ኛ ተጠሪ አማካይነት የቃል ኪዳን ሰነድ ፈርሞ ቢሰጠኝም በገባው ቃል መሠረት አልከፈለኝም በማለት አመልካች የመሠረተውን ክስ መነሻ ያደረገውን ክርክር የሚመለከት ነው፡፡ 2ቱም ተጠሪዎች ባልተነጣጠለ ኃላፊነት ዕዳውን እንዲከፍሉ ወይም ፍ/ቤቱ ኃላፊነቱ የማን እንደሆነ ለይቶ ገንዘቡ እንዲከፈለው እንዲወስንለት ሰለመጠየቁም ከመዘገቡ ተመልክተናል፡፡ ተጠሪዎችም ለክሱ በሰጡት መልስ ክሱ በይርጋ ቀሪ ሆኖአል፡፡ በውክልና ሰነዱ ላይ ያለው ፊርማ የ2ኛ ተጠሪ አይደለም፡፡ ስለዚህ በቀረበው ክስ በኃላፊነት ልንጠየቅ አይገባም በማለት በጋራ ሲከራከሩ፤ 2ኛ ተጠሪ ደግሞ በተለይ ባቀረበው ክርክር በውክልና ሠርተሃል እየተባልኩ ለገንዘቡ አከፋፈል ተጠያቂ የምሆንበት ምክንያት የለም ብሎአል፡፡ ከዚህ በኋላ ፍ/ቤቱ 2ኛ ተከሣሽ ፊርማውን በመካዱ ፊርማው እንዲመረመር ቢታዘዝም፤ ከሣሽ ዋናውን ሰነድ ሊያቀርብ አልቻለም የሚል ምክንያት በመስጠት ክሱን ውድቅ አድርጎአል፡፡ ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም በበኩሉ ክርክሩን የሰማ ሲሆን፤ በመጨረሻም ይግባኝ የተባለበትን ውሣኔ አጽንቶአል፡፡ የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ላይ ነው፡፡

አመልካች ነሐሴ 4 ቀን 2001 ዓ.ም በባፈው ማመልከቻ በሥር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሞበታል የሚልበትን ምክንያት በመግለጽ አቤቱታውን አቅርቦአል፡፡ በበኩላችንም ይህን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪዎችን አስቀርቦን ክርክሩን ሰምተናል፡፡ አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ የተደረገው አመልካች ዋናውን የውክልና ሰነድ አላቀረበም በማለት ክሱ ውድቅ የመደረጉን አግባብነት ለመመርመር ነው፡፡ በሌላም በኩል ተጠሪዎች ክሱ በይርጋ ቀሪ ሆኖ እያለ መቃወሚያችን ውድቅ በመደረጉ በሕጉ አተረጓጎም መሠረታዊ ስህተት

ተፈጽሞአል በማለት መስቀልኛ አቤቱታ በማቅረባቸው በዚህ ረገድም የግራ ቀኝ ወገኖችን ክርክር ሰምተናል። በመቀጠልም ክርክሩን አቤቱታ ከቀረበበት ውጤት እና ከሕጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል።

ተጠሪዎች ክሱ በይርጋ ቀሪ ሆኖአል በማለት አቅርበውት የነበረው መቃወሚያ የሥር ፍ/ቤቶች ያልተቀበሉት ቢሆንም፤ ተጠሪዎች ግን መቃወሚያው ውድቅ የተደረገው ከሕጉ ውጪ ነው በማለት እየተከራከሩ ነው። የሥር ፍ/ቤቶች ለጉዳዩ አግባብነት የሌለውን የንግድ ሕግ ድንጋጌ መሠረት አድርገው ወስነዋል የሚል የመከራከሪያ ነጥብም አንስተዋል። አመልካች ደግሞ ለጉዳዩ አግባብነት ያለው ድንጋጌ የንግድ ሕግ ቁ. 817/1/ ነው። በዚህ ድንጋጌ የተወሰነው የክስ ማቅረቢያ ጊዜ ሦስት ዓመት ሲሆን ክሱ የቀረበው ደግሞ ይህ ጊዜ ከማለፉ በፊት በመሆኑ የተጠሪዎች የይርጋ መቃወሚያ ውድቅ መደረጉ በአግባቡ ነው በማለት ተከራክሮአል።

ለክሱ መነሻ የሆነው የቃል ኪዳን ሰነድ ተፈርሞ በተሰጠበት ጊዜ እና ክሱ በቀረበበት ጊዜ መሐል ያለው ጊዜ ሲታይ የሦስት ዓመት ጊዜ አለማለፉ እርግጥ ነው። አከራካሪ የሆነው የይርጋው መቃወሚያ ለመወሰን ተገቢ የሆነው ድንጋጌ የትኛው ነው? የሚለው ነጥብ ነው። የተስፋ/ለመክፈል ቃል የሚሰጥበት/ ወረቀትን ወይም ሰነድን በሚመለከት በንግድ ሕጉ አራተኛ መጽሐፍ በአንቀጽ 2 ሥር ያሉት ድንጋጌዎች አግባብነት እንደሚኖራቸው በንግድ ሕግ ቁ. 825 በመመልከቱ ተጠሪዎች ወደ ቁ. 817 በመሄድ እና አግባብነት ያለው ድንጋጌ ንዑስ ቁ. /2/ እንደሆነ በመግለጽ ተከራክረዋል። ለዚህ ክርክራቸው ምክንያት ያደረጉት የሰነዱ አውጪ ነን፤ በሰነዱ አውጪ ላይ የሚቀርበውን ክስ በሚመለከት ግልጽ ድንጋጌ ያለው በንዑስ ቁ. /2/ ላይ ነው የሚል ነው።

ለተያዘው የይርጋ ክርክር አወሳሰን ተገቢነት አለው በማለት በግራ ቀኝ ወገኖች የተጠቀሰው የንግድ ሕግ ቁ. 817 የሃዋላ ወረቀትን መሠረት በማድረግ የሚቀርበው ክስ በይርጋ ቀሪ ስለሚሆንበት ሁኔታ የሚደነግግ ነው። ንዑስ ቁ. /1/ ክሱ በሦስት ዓመት ይርጋ ቀሪ እንደሚሆን ሲያመለክት፤ ንኡስ ቁ. /2/ ደግሞ ክሱ በአንድ ዓመት ይርጋ ቀሪ እንደሚሆን ያመለክታል። እዚህ ላይ በጥንቃቄ መታየት ያለበት የጊዜዎቹ መርዘም ወይም ማጠር ሳይሆን፤ በሁለቱ ድንጋጌዎች /ንኡስ ቁጥሮች/ መካከል ያለው ልዩነት ምንድነው? የሚለው ነው። የመጀመሪያው ክሱ በእሺ ባዩ ላይ የሚቀርብ እንደሆነ ገልጾ መቅረብ ያለበት ከመክፈያው ቀን አንስቶ በሦስት ዓመት ጊዜ ውስጥ እንደሆነ ያመለክታል። ሁለተኛው ማለትም ንኡስ ቁ. /2/ ደግሞ ክሱ የሚቀርበው በጀርባ በፈረመ-ሰዎችና በአውጪ ላይ መሆኑን በአንድ በኩል ሲገለጽ፤ በሌላ በኩል ደግሞ የሐዋላ ወረቀቱ / ሰነዱ/ በሚገባው ጊዜ እንቢታ ማስታወቂያ የተደረገበት ወይም “ያለኪሣራ የሚመለስ” የሚል ቃል ያለበት እንደሆነ ያመለክታል። እነዚህ በንኡስ ቁ./2/ የተጨመሩ ሁኔታዎች በንኡስ ቁ./1/ የሉም።

ወደያዝነው ጉዳይ ስንመለስ ተጠሪዎች የተከሰሱት የሰነዱ አውጪ በመሆናቸው እንደሆነ ግልጽ ነው። በዚህ ሰነድ መሠረት ግንኙነት የተፈጠረው በተጠሪዎች እና በአመልካች መካከል ብቻ እንደሆነ ግን ልብ ሊባል ይገባል። በሰነዱ የተመለከተውን ገንዘብ ለመክፈል”እሺ” ባዮች ተጠሪዎች እንደሆኑም መታወቅ አለበት። በሰነዱ ላይ በንግድ ሕግ ቁ. 817/2/ የተመለከቱት ሁኔታዎች አሉበት አልተባለም። በመሆኑም ተጠሪዎች ከአነሱ ውጪ ሌላ ሰው ያለ ይመስል የይርጋ መቃወሚያችን መታየት ያለበት በንኡስ ቁ./2/ መሠረት ነው በማለት መከራከራቸው አግባብ አይደለም። በመሆኑም ክሱ የቀረበው በይርጋ ቀሪ ከሆነ በኋላ ነው በማለት ያቀረቡት መቃወሚያ በሥር ፍ/ቤቶች ውድቅ መደረጉ በአግባቡ ነው ብለናል።

በመቀጠል የተመለከትነው አመልካች ባቀረበው አቤቱታ መነሻነት የተያዘውን ጭብጥ ነው። የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአመልካችን ክስ ውድቅ ያደረገው በ2ኛ ተጠሪ የተካደው በውክልና ማስረጃ ላይ ያለውን ፊርማ ለማስመርመር አመልካች ዋናውን የውክልና ሰነድ ለማቅረብ አልቻለም በማለት ነው። እንደሚታወቀው የውክልና ማረጋገጫ ሰነድ የሚመለከተው ወካዩንና ተወካይን ብቻ ነው። አመልካች በዚህ ጉዳይ ወካይም ተወካይም አይደለም። በመሆኑም የውክልናው ሰነድ ዋናውን አቅርብ ሊባል የሚገባው ወካይ ወይም ተወካይ እንጂ ሦስተኛ ወገን የሆነውን አመልካችን አይደለም። በሥር ፍ/ቤት ከተደረገው ክርክር ይዘት መገንዘብ እንደቻለው ፍ/ቤቱ የውክልናውን ዋና ሰነድ አመልካች ማቅረብ አልቻለም ከማለት አልፎ ውክልናውን አረጋግጦ ሰነዱን ከሰጠው የመንግሥት መሥሪያ ቤት በተጠሪዎች መካከል የውክልና ግንኙነት የለም የሚል ማረጋገጫ አላገኘም። ይልቁንም ዋናው የውክልና ሰነዱ የሚገኘው በተጠሪዎች ዘንድ እንደሆነ የሚመለከተው መንግሥታዊ አካል እንደገለጸለት በአመልካች ክርክር ተመልክቶ እያለ ይህንኑ በዝምታ ማለፉን ነው የተገነዘብነው ከሁሉ በላይ ደገሞ ተጠሪዎች ዋናውን ሰነድ በማቅረብ የማስረዳት ሽክማቸውን ሳይወጡ የማስረዳት ሽክሙን ወደአመልካች በማዞር ወደብይን በማምራቱ በሕጉ አተገባበር ረገድ መሠረታዊ ስህተት መፈፀሙን ነው መገንዘብ የቻለው። ስለዚህም ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

- 1/ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 75930 ታህሣሥ 22 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 65456 ግንቦት 17 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 348/1/ መሠረት ተሸረዋል።
- 2/ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአመልካችን ክስ ውድቅ ያደረገው ተጠሪዎች የውክልና ስልጣኑን በተመለከተ የማስረዳት ሽክማቸውን ባልተወጡበት ሁኔታ መሆኑን ተገንዝቦ ወደ ክሱ ሥራ- ነገር በመግባት ተጠሪዎች ክስ የቀረበበትን ገንዘብ የማይከፍሉበት አግባብ አለ ወይስ የለም በሚለው ጭብጥ ላይ ግራ ቀኝ ወገኖች ካከራከረ በኋላ ተገቢውን ይወሰን ዘንድ ጉዳዩ ይመለስለት ብለናል።
- 3. ግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራቸው ይቻቻሉ።

መዝገቡ ተዘግቶአል። ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ

ጥቅምት 17 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓለ. መሐመድ

አመልካች ፡- 1. አቶ ከድር ሀጅ ሁሴን አልቀረቡም

2. ሊስ ኮሌጅ አክሲዮን ማህበር አልቀረቡም

ተጠሪ ፡- አቶ ጁሀር አልይ አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ስላመለከቱ ነው፡፡ ክርክሩ የአክሲዮን ድርሻን የሚመለከት ነው፡፡ተጠሪ 148,000 /አንድ መቶ አርባ ስምንት ሺህ ብር/ ዋጋ ያለው አክሲዮን ባለቤት እንዳልሆንኩ የወሰነበት ውሣኔ ተሰርዞ የአክሲዮን ባለሙያነት መሆኔ ይወሰንልኝ በማለት ክስ አቅርቧል፡፡ አመልካች ይህንን ገንዘብ ተጠሪ በአይነት ወይም በገንዘብ ገቢ አላደረገም በማለት ተከራክረዋል፡፡ የሥር ፍርድ ቤት ተጠሪ ብር 100,000, የከፈሉ መሆኑ በመመሥረቻ ጽሑፍ የተገለፀ ሲሆን ብር 95,000 የከፈሉ ስለመሆኑ ደግሞ ሉሲ ኮሌጅ አክሲዮን ማህበር የሰጣቸው ማስረጃ ቀርቧል፡፡ ይህንን ድርሻ በቃለ ጉባዔ እንዳልተከፈለ ለመቀየር መሞከራቸው ሕጋዊ ውጤት የለውም በማለት ውሣኔ ሰጥቷል፡፡

አመልካች ይግባኝ ለከፍተኛው ፍርድ ቤት አቅርበዋል፡፡ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ ከፍተኛው ፍርድ ቤት ተጠሪ የአክሲዮን ማህበሩ ሲቋቋም ከጠቅላላ ካፒታል ብር 100,000 ከዚያ በኋላ ብር 95,000 መክፈላቸው ተረጋግጧል፡፡ ይህንን መብት ለማሻሻል የተሰጠው ውሣኔ የሕግ መሠረት የለውም በማለት የሥር ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ አጽንቶታል፡፡

አመልካች ተጠሪ ክስ ያቀረበው ውሣኔ ከተላለፈ በኋላ አንድ ዓመት አሳልፎ ነው፡፡ እኛ ያነሣነውን የይርጋ መቃወሚያ አላግባብ ወድቅ ተደርጎብናል፡፡ ስለዚህ የበታች ፍርድ ቤቶች የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ እንዲሻርልን በማለት አመልክተዋል፡፡ ተጠሪ በበኩሉ የአክሲዮን ማህበር ቃለ ጉባዔ ጉዳዩን በአጀንዳነት ይዞ ያስተላለፈው ውሣኔ የለም፡፡ የእኔን አክሲዮን ድርሻ ዝቅ አድርጎ በቃለ ጉባዔው መመዝገቡ የሚያስከትለው ሕጋዊ ውጤት የለም

የበታች ፍርድ ቤቶች ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም በማለት መልስ ሰጥቷል። የአመልካችን የይርጋ መቃወሚያ በተመለከተም የራሱን የመከራከሪያ ነጥብ አቅርቧል። አመልካች የመልስ መልስ አቅርቦዋል።

ከስር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው የግራ ቀኝ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዝገቡን መርምረናል። መዝገቡን እንደመረመርነው አመልካች ለመመሥረቻ ጽሑፍና በአክሲዮን ሼር ሰርቲፊኬት የተገኘውን መብት በማስመልከት ዝቅ ለማድረግ የአክሲዮን ማህበሩ ጠቅላላ ጉባዔ የተሰጠው ውሳኔ በአንድ ዓመት ይርጋ ይገደባል በማለት ያቀረቡትን ክርክር የበታች ፍርድ ቤቶች ያለፉት በመዝገቡ ዋና የመከራከሪያ ጭብጥ የሆነውን ነጥብ አጠቃላይ ባህሪና የንግድ ሕግ ቁጥር 359/1/ ድንጋጌ ይዘት መንፈስና ዓለማ በማገናዘብ መሆኑን ለመረዳት ችለናል።

ተጠሪ በዚህ መዝገብ ያቀረቡት ክስ የባለአክሲዮኖች ጉባዔ የሰጠው ቃለ ጉባዔ እንዲሻሻልን ወይም ቀሪ እንዲሆን ሳይሆን በመሠረታዊነት የአክሲዮን ማህበሩ መሥራችነታቸውና ለአክሲዮን ማህበሩ በተረጋገጠ ማስረጃ ክፍያ የፈፀሙባቸው የአክሲዮን ድርሻ የሚጎዳ ተግባር ባአክሲዮን ማህበሩ እየተፈፀመ ስለሆነ ይህንን መብታቸውን ለማስከበር ነው። በዚህ መንገድ የሚቀርብ ክስ በንግድ ሕግ ቁጥር 416/2/ የሚሸፈንና ቀሪ የሚሆን አይደለም በማለት የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠው የሕግ ትርጉምና ውሳኔ ተገቢ ሆኖ ስላገኘነው በፍ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁጥር 348/1/ መሠረት አጽንተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና የከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
2. በዚህ ፍርድ ቤት የተሰጠው የእግድ ትእዛዝ ተነስቷል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት የወጣውን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ተ.ወ

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓለ. መሐመድ

አመልካች ፡- ወ/ሮ ጥሩወርቅ ዘገኑ - ጠበቃ አቶ በጋሻው ኃ/ገብርኤል ቀረቡ።

ተጠሪ ፡- አቶ ግደይ አብርሃ - ጠበቃ አቶ ተስፋዬ ወረደ - ቀረቡ።

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን፣ መርምረን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር ጉዳይ በቼክ ምክንያት የተነሣን ክርክር የሚመለከት ሆኖ ለክርክሩ መነሻ የሆነው ቼክ ቼኩን ለመስጠት ምክንያት ከሆነውና ግራ ቀኙ የካቲት 09 ቀን 2001 ዓ.ም. ካደረጉት ውል አንፃር ተገናዝቦ ሊታይ የሚገባው ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን አከራካሪ ነጥብ በመለየት የሥር ፍ/ቤት የሰጡትን ዳኝነት አግባብነት ለማየት ሲባል የቀረበ ነው።

ምንም እንኳ የአሁን አመልካች በሰበር አቤቱታቸው ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ በዋስትና በተሰጠውና ፊርማው የእኔ ባልሆነ ቼክ በሚል እንደ አዲስ የፍሬ ነገር ክርክር ያቅረቡ እንጂ ይኸው ቼክ በእርሳቸው ለተጠሪ የተሰጠ ስለመሆኑ ከሥር ፍ/ቤት ጀምሮ የተደረገው ክርክርና የሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔ አስረጅ ናቸው።

ሆኖም ለቼኩ ምክንያት የሆነው ግራ ቀኙ የካቲት 09 ቀን 2001 ዓ.ም. ከግንባታ ሥራ ጋር በተያያዘ ያደረጉት ስምምነት ስለመሆኑ በግራ ቀኙ የተካደ ጉዳይ አይደለም።

አከራካሪ የሆነውና የሥር ፍ/ቤቶችን ዳኝነት አግባብነት ለማየት ያስፈለገው ቼኩ በክፍያ ሰነድነቱ ብቻ ተለይቶ የሚታይ ነው ወይስ ለቼኩ መስጠት መነሻ ከሆነው የግራ ቀኙ ስምምነት ጋር የሚለውን ከንግድ ሕግ ቁጥር 717 አንፃር ለማየት በሚል ነው።

ይህንን ጉዳይ በሚመለከት የሥር ፍ/ቤት መመርመር ሳያስፈልገው ቼኩ በላዩ ላይ የያዘውን የገንዘብ መጠን እና ከቼኩ መስጠት በኋላ አመልካች በተለያየ ጊዜ የፈፀሙትን ክፍያ አቀናንሶ ቀሪውን ብር 180,000.00 /አንድ መቶ ሰማንያ ሺህ/ ብር ከህጋዊ ወለድ ጋር አመልካች ይክፈሉ ሲል ወስኗል።

ሆኖም ለዚህ ቼክ ምክንያት የሆነው የግራ ቀኙ ያደረጉት ውል መሆኑን የአሁን አመልካች በመከላከያነት ያቀረቡት ሲሆን ተጠሪ ይህንኑ የካዱት አይደለም ይህም ከሆነ ከቼኩ በስተጀርባ

ያለው የስምምነት ጉዳይ ከቼኩ ጋር ተገናዝቦ ሊታይ የሚገባው ሆኖ ሳለ የሥር ፍ/ቤት በቼኩ ላይ ብቻ ተወስኖ የሰጠው ዳኝነት በንግድ ሕግ ቁጥር 717 የተመለከተውን ድንጋጌ መሠረት ያደረገ አለመሆኑን ተገንዝቦናል።

በዚህ መሠረት የተሰጠው ዳኝነት አግባብ አለመሆኑን ጠቅሰው ቼኩ ከውሉ ጋር ተጣቅሶ ሊታይ ይገባል የሚለውን ክርክር በሚመለከት አመልካች ቼኩ የተሰጠው ተጠሪ እንደውሉ ግዴታውን የሚፈጽሙ መሆኑን ታሳቢ በማድረግ ነው። ነገር ግን ተጠሪ በውሉ መሠረት ግዴታቸውን አልተወጡም፤ ሥራው ግድፈት አለበት ይህንኑ ከግንባታ ፈቃድ ውጭ የሚለውን አላስተካከለም በማለት ያቀረብኩት ሳይታይልኝ ታልፏል በማለት ላቀረቡት ክርክር ተጠሪ በተራው በውሉ መሠረት የግንባታ ሥራው ተፈጽሞ የአማካሪ መሐንዲሱ ባለበት በ22/6/2002 አመልካች ፈርመው ተረክበዋል። ለዚህም በማስረጃነት ሰነዱ ቀርቧል በማለት መልስ ሲሰጥ አመልካች ለዚህ ማስተባበያ የሚሆን የፍራ ነገር ክርክር ንዳር 28 ቀን 2003 ዓ.ም. የተፃፈ የመልስ ልስ ያቀረቡ ሲሆን የክርክሩ ይዘት ቼኩ ዋጋ እንዳይኖረው የሚያደርግ ሆኖ አላገኘውም። እንደ አባባላቸው ከሆነም እንደውሉ ባለመፈፀሙ ምክንያት እራሱን የቻለ አቤቱታ እንዲያቀርቡ ከሚረዳ በቀር ክርክር ያስነሳውን የቼክ ጉዳይ ከንግድ ሕግ ቁጥር 717 አንፃር እንዲታይ በማድረግ በዚህ ነጥብ ላይ በሥር ፍ/ቤት ታይቶ ውሳኔ እንዲሰጥበት ለማድረግ የሚያበቃ ክርክር አይደለም። ይኸው ጉዳይ ተጣርቶ እንዲወሰን ወደ ሥር ፍ/ቤት ለመመለስ የሚቻልበት ምክንያት ካልተገኘ ደግሞ የሥር ፍ/ቤት ይህንኑ ማጣራት ሳያስፈልገው በቼኩ ላይ ተመርኩዞ ውሳኔ መስጠቱ ከውጤት አንፃር የሕግ ስህተት ፈጽሟል ለማለት የሚያስችል አይደለም። ይህንን ሁሉ በማየት የሚከተለውን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት እና የከፍተኛው ፍ/ቤት እንደቅደም ተከተሉ በከ/መ/ቁ. 144516 በ28/9/2001 ዓ.ም. እና በመ/ቁ. 85254 የካቲት 24 ቀን 2002 ዓ.ም. የሰጡትን ፍርድ እና ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት አጽንተናል።
2. የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተቀባይነት ያለው ነው ብለናል።
3. የዚህ ክርክር ሁኔታ እስከሚታወቅ ድረስ የሰበር መ/ቁ. 55077 አፈፃፀሙ ታግዶ እንዲቆይ በሚል ተሰጥቶ የነበረው የዕገድ ትዕዛዝ ተነስቷል፤ ይፃፍ።
 ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ።
 መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

ታህሳስ 12 ቀን 2003ዓ.ም

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሓጎስ ወልዱ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓለ. መሐመድ

አመልካች ፡- ኒያላ ኢንሹራንስ አ.ማ ነ/ፈ.ጅ ፅዮን በላይ ቀረቡ

ተጠሪ ፡- የኢትዮጵያ ንግድ መርከብ አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤትና የከፍተኛው ፍ/ቤት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ስላመለከቱ ነው። የክርክሩ ፍሬ ጉዳይ በባህር ላይ እቃ ሲጓጓዝ ለደረሰ ጉዳት የካሳ አከፋፈልን የሚመለከት ነው። አመልካች ተጠሪ የደንበኞቹው ንብረት የሆነና የመድን ሽፋን የሰጠባቸውን ሀምሳ ሳጥን መስታወት ከቻይና በመጫን ጅቡቲ ወደብ ለማድረስ በተዋዋለው ውል መሠረት ጅቡቲ ወደብ ካደረሳቸው አምሳ ሳጥን መስታወት ውስጥ አስር ሳጥን መታወት ላይ በአኗኗር ችግር ምክንያት ጉዳት ደርሶበታል። እኔ ለደንበኛዎ የመስታወቱን ዋጋ ብር 101,465 /አንድ መቶ አንድ ሺህ አራት መቶ ስልሳ አምስት ብር/ የክፈልኩ በመሆኑ ይህንን ገንዘብ ተከላሽ /የአሁን ተጠሪ/ እንዲተካ ውሳኔ ይሰጥልኝ ለማለት ክስ አቅርቦዋል። ተጠሪ የእቃዎቹን ደህንነት በማረጋገጥ ያልጫንኩ በመሆኑ ሐላፊነት የለብኝም። ለእቃዎቹ ጉዳት ሐላፊ ነህ የምባል ከሆነ የእቃዎቹ ዋጋ ስለማይታወቅ በጥቅል ብር 500 /አምስት መቶ ብር/ ብቻ ታስቦ እንዲከፈለው ይወሰንልን በማለት ተከራክሯል። የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በእቃው ላይ ጉዳት የደረሰው በኮንቴነሩ ላይ በተደረገው ደካማ አያያዝ በመሆኑን በሰርቪዬ ሪፖርት የተረጋገጠ በመሆኑ ተከላሽ /ተጠሪ/ በእቃዎቹ ላይ ለደረሰው ጉዳት ሐላፊነት አለበት በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። የካሳውን መጠን በተመለከተ የእቃው ዋጋ ያልታወቀ በመሆኑ በባህር ህግ አንቀጽ 198 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ለአንድ ሳጥን ብር 500 /አምስት መቶ ብር ሒሳብ ለአስሩ ብር 5000 /አምስት ሺህ ብር/ ተጠሪ ለአመልካች ይክፈል በማለት ወስኗል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለከፍተኛው ፍ/ቤት አቅርቦዋል። የከፍተኛው ፍ/ቤት የግራ ቀኝን ክርክር ከሰማ በኋላ የስር ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ አጽንቷል። አመልካች የካቲት 8 ቀን 2002ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ የአመልካች ደንበኛ ለተጠሪ የጭነት ትዕዛዝ የሰጠው የእቃውን ትክክለኛ ዋጋ፣ ከባንክ "በሌትር ኦፍ ክሬዲት" ክፍያ የተፈፀሙትን ሰነድ

በመግለጽና ሰነድን በማያያዝ ነው። ለመስተዋቱ 21,499.94 የአሜሪካን ዶላር የተከፈለ መሆኑን ተጠሪ ያውቃል። ተጠሪም በሰጡት ቢል ኦፍ ሌዲንግ የኤል ሲ ቁጥር /L/C No.NIB /HGB/ 044/2007/ ክፍያ የተፈፀመበትን እቃ መሆኑን ገልጿል። በመሆኑም ተጠሪ እቃውን ሲጭኑ በባንክ በኩል በተከፈተ "ኤል ሲ" ለእያንዳንዱ መስተዋት ምን ያህል የውጭ ምንዛሬ እንደተከፈለት ያውቅ ስለነበር ለጉዳዩ አግባብነት ያለው የባህር ህግ 198 ንዑስ አንቀጽ 3 ሆኖ እያለ የበታች ፍርድ ቤቶች የባህር ህግ ቁጥር 198 ንዑስ አንቀጽ 2ን በመጥቀስ የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልን በማለት አመልክተዋል። ተጠሪ በበኩላቸው የአመልካች ደንበኛና የእኛ ግንኙነት በባህር ላይ እቃ ማንኛኛውን የሚመለከት ነው። የበታች ፍ/ቤቶች የባህር ህጉን መሠረት በማድረግ የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለበትም በማለት መልስ ሰጥቷል።

ከስር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዝገቡን መርምረናል። መዝገቡን እንደመረመርነው የአመልካች ደንበኛ ለተጠሪ የሚጭነው እቃ በውጭ ምንዛሬ በባንክ በኩል ክፍያ የተፈፀመበትን የኤል.ሲ ዶክመንት የሰጠውና ተጠሪም ለአመልካች ደንበኛ በሰጠው የባህር እቃ መጫኛ ሰነድ /ቢል ኦፍ ሌዲንግ/ ለእቃዎቹ በባንክ በኩል ክፍያ የተፈፀመበትን የኤል. ሲ ቁጥር ማለትም /L/C No.NIB /HGB/ 044/2007/ የጠቀሰ መሆኑን አመልካች በሰበር አቤቱታው የገለፀ ሲሆን ተጠሪ ለአመልካች የሰጠሁት /ቢል ኦፍ ሌዲንግ/ ለእቃው የአመልካች ደንበኛ በንብ ባንክ በኩል የውጭ ምንዛሬ የከፈለበትን "ሌተር ኦፍ ክሬዲት" ቁጥር አይጠቅስም፤ የባንክ ሌተር ኦፍ ክሬዲት ሰነድ ከጭነት ማዘዣው ጋር አልተሰጠም የሚል መልስ አላቀረበም። ይህም የአመልካች ደንበኛ በንብ ባንክ በኩል ለእቃዎቹ በውጭ ምንዛሬ የከፈልኩትን የሌተር ኦፍ ክሬዲት ለተጠሪ የቀረበለት መሆኑን እንዳመነ የሚያስቆጥረው መሆኑ በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት 234 ንዑስ አንቀጽ 1 /ሠ/ የተደነገገ በመሆኑ ተጠሪ የአመልካች ደንበኛ የሆነውን አምሳ ሳጥን መስታዎት ስጭን የእያንዳንዱ ሳጥን መስታዎት ዋጋ በነጠላና የእቃው ዋጋ በጥቅል ስለማላውቀው ለእቃው መክፈል የሚገባኝ ካሳ በጥቅል ብር 500 /አምስት መቶ ብር/ መሆን ይገባል በማለት የሚያቀርበው ክርክር ተገቢ ሆኖ አላገኘውም።

የአመልካች ደንበኛ በተጠሪ የጭነት ትዕዛዝ ለሰጠበት እቃ የተከፈለው ዋጋ በውጭ ምንዛሬና በንብ ባንክ በኩል በተከፈተ ሌተር ኦፍ ክሬዲት እንደሆነ ይህንንም ተጠሪ በቢል ኦፍ ሌዲንግ ላይ የገለፀ መሆኑ ያልተስተባበለና ያልተካደ ፍሬ ጉዳይ ነው። ለእቃው በባንክ በኩል በውጭ ምንዛሬ ክፍያ የተፈፀመበትን ሰነድ ተጠሪ የማያውቀውና በባህር ማንኛኛው ሰነድ ላይ የባንኩን "ሌተር ኦፍ ክሬዲት ቁጥር" የተገለፀው ከሆነ የባህር ህግ አንቀጽ 198 ንዑስ አንቀጽ 1 ለጉዳዩ አግባብነትና ተፈጻሚነት ያለው ድንጋጌ አይደለም። ለዚህ ጉዳይ አግባብነትና ተፈጻሚነት ያለው ድንጋጌ በባህር ህግ አንቀጽ 198 ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ ነው። በመሆኑም የስር ፍ/ቤት ተጠሪ ለእቃዎቹ በንብ ባንክ በኩል በተከፈተ "ሌተር ኦፍ ክሬዲት" የተከፈለውን የውጭ ምንዛሬ ክፍያ አውቆና "የሌተር ኦፍ ክሬዲት" ቁጥር ለአመልካች ደንበኛ በሰጠው "ቢል ኦፍ ሌዲንግ" የእቃ መጫኛ ሰነድ ገልጾ እያለ የባህር ህግ ቁጥር 198 ንዑስ አንቀጽ 1ን በመጥቀስ የእቃው ዋጋ ስለማይታወቅ የአንድ ሳጥን መስታዎት ዋጋ ብር 500 /አምስት መቶ ብር/ ሒሳብ ተጠሪ ለአመልካች ብር 5000 /አምስት ሺህ ብር/ ይክፈል በማለት የሰጠውን ውሳኔና ከፍተኛው ፍ/ቤት ሳይኖርም ማጽናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤትና የከፍተኛው ፍ/ቤት ውሳኔ ተሸሯል።
2. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአመልካች ደንበኛ በንብ ባንክ በኩል በከፈቱት "ሌተር ኦፍ ክሬዲት" በእቃዎቹ የከፈሉትን ዋጋ በማጣራትና ሌሎች አግባብነት ያላቸውን ማስረጃዎች አስቀርቦ በመመርመር ተጠሪ ለአመልካች ሊከፈለው የሚገባውን የካሳ መጠን እንዲወስን ጉዳዩን በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 343/1/ መሠረት መልሰን ልክንለታል።
3. በዚህ ፍ/ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሳራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።
መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ሶ/በ

መጋቢት 19 ቀን 2003 ዓ/ም

ዳኞች :- ተገኔ ጌታነህ

ሓጎስ ወልዱ

ዳኝ መላኩ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች:- የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ - ነ/ፈ.ጅ ሰለሞን ፍቅሬ ቀረቡ

ተጠሪ :- 1. አቶ አሸበር ታደሰ ቀረቡ

2. ሽብሩ አራርሶ

3. ጌታቸው ገልቸ

4. ጥሩነሽ ዲያሶ

5. ወርቁ ፍንጢ

ጠበቃ አዲስ ወልዴ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 418 መሰረት በተያዘ ወይም በተከበረ ንብረት ላይ መብት አለን ባዮች አቤቱታ የሚያቀርቡበትንና አቤቱታው የሚመረመርበትን አግባብ የሚመለከት ነው። ክርክሩ የተጀመረው የአሁኑ አመልካች የፍርድ ባለመብት በመሆን ባሁኑ 1ኛ ተጠሪ ላይ በፍርድ ባለአዳነታቸው የአፈፃፀም ማመልከቻ በጉጂ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ከአስከፊት በሁዋላ ነው። የአሁኑ አመልካች በአሁኑ 1ኛ ተጠሪ በፍርድ ያገኘው ገንዘብ እንዲፈፅምለት አቤቱታ አቅርቦና የፍርድ ባለአዳውም ፍርዱ የማይፈጸምበትን ምክንያት ያላስረዱ በመሆኑ የፍርድ ባለመብት የሆነው አመልካች ከአክሲዮን ማህበሩ ንብረት ንብረቱ ተገምቶ የባለአዳው ድርሻ በጨረታ ተሸጦ ለአዳው ገቢ እንዲሆን አፈፃፀሙን ለያዘው ፍርድ ቤት አመልክቶ አፈፃፀሙ በቀጠለበት ሁኔታ የአሁኑ ከ2ኛ እስከ 5ኛ ተራ የተጠቀሱት ተጠሪዎች አፈፃፀሙ በአክሲዮን ማህበሩ ሊቀጥል የማይገባበት ምክንያት ዘርዘረው አፈፃፀሙ እንዲቆም ከላይ በተጠቀሰው ስነ ስርዓት መሰረት አቤቱታቸውን አቅርበዋል። የስር ፍርድ ቤት በእነዚህ ተጠሪዎች የቀረበውን ተቃውሞ ለአመልካችና ለፍርድ ባለአዳ(የአሁኑ 1ኛ ተጠሪ) እንዲደርስ አድርጎአል። አመልካችና የፍርድ ባለአዳም የተቃውሞ አቤቱታ አቅራቢዎች ተቃውሞ ለማቅረብ የሚያስችል መብት ወይም ጥቅም የሌላቸው መሆኑንና የተቃውሞ አቤቱታውም የቀረበው የአፈፃፀም ሂደቱን ለማስናከል ስለመሆኑ ጠቅሰው አቤቱታው ውድቅ ሊሆን ይገባል በማለት ተከራክረዋል።

ጉዳዩ በመጀመሪያ ደረጃ የቀረበለት የጉጂ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤትም የተቃወሞ አቤቱታ አቅራቢ የሆኑት የአሁኑ ከ2ኛ እስከ 5ኛ ተራ የተጠቀሱት ተጠሪዎች የአክሲዮን ማህበሩ አባል መሆናቸውን መስከረም 18 ቀን 1999 ዓ/ም የማህበሩ አባላት ከአካሄዱት ስብሰባ ቃለ ጉባኤ ላይ መረዳት ይቻላል በሚል ምክንያት አመልካችና 1ኛ ተጠሪ ያቀረቡትን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ አልፎ በዋናው ጉዳይ ላይ ብይን ሰጥቷል። በዋናው ጉዳይ ላይ የሠጠው ብይንም ሰላም እሾት የተባለ ፋብሪካ በአንድ አባል ድርሻ ምክንያት ሊሸጥ ይችላል ወይስ አይችልም? የሚል ጭብጥ ተይዞ ፋብሪካው የጋራ ንብረት ነው፣ የ1ኛ ተጠሪ እዳ የግሉ ሁኖ በግሉ የሚጠየቅበት እንጂ የማህበሩ አባላት ሁሉ የሚጠየቁበት ጉዳይ አይደለም፣ ለግለሰብ እዳ ደግሞ መያዝ የሚቻለው የባለአዳውን ድርሻ ብቻ ስለመሆኑ በንግድ ሕጉ ተመልክቷል የሚሉትን ምክንያቶችን በመዘርዘር ንብረቱ በጨረታ ሊሸጥ የሚገባው ሁኖ አልተገኘም፣ ሆኖም የቀረበው የፋብሪካ ግምት ብር 582,637.20 (አምስት መቶ ሰማኒያ ሁለት ሺህ ስድስት መቶ ሰላሳ ሰባት ብር ከሃያ ሳንቲም) መነሻ ሁኖ ለማህበሩ አባላት ተከፋፍሎ የፍርድ ባለአዳው በፋብሪካው ያላቸውን ድርሻ የማህበሩ አባላት ለፍርድ ባለመብት ሰጥተው ፋብሪካውን ሊያስቀሩት ይገባል በማለት የጨረታ ሂደቱ እንዲቆም ወስኗል። በዚህ ውሳኔ አመልካች ባለመስማማት ይግባኙን ለኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ቢያቀርብም ይግባኙ በፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁጥር 337 መሰረት ተሰርዞበታል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካች የሠበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም ተጠሪዎች ሕጋዊ የማህበሩ አባላት ናቸው ተብሎ የተወሰነው ተቀባይነት ባለው ማስረጃ አይደለም፣ የማህበሩ አባላት ቁጥርም አራት እንጂ አምስት አይደለም፣ የፋብሪካው የመሃንዲስ ግምት መነሻ ተደርጎ የፍርድ ባለአዳ ድርሻን የማህበሩ አባላት ለአመልካች ክፍለው ፋብሪካውን ያስቀሩ ተብሎ መወሰኑንም የወቅቱን የገበያ ዋጋ ባላገናዘበ መልኩ ከመሆኑም በላይ የአመልካችን ፍርድ ይፈጸምልኝ መብቱን የሚያጣብብ ነው በማለት መከራከሩን የሚያሳይ ነው። አቤቱታው ተመርምርም ከ2ኛ እስከ 5ኛ ተራ የተጠቀሱት ተጠሪዎች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 418 መሰረት በጉዳዩ ላይ ጣልቃ ገብተው ለመከራከር የሚያስችላቸው መብት አላቸው ተብሎ መወሰኑ ባግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውንና ተያያዥ ነጥቦችን ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ ተደርጓል። በዚህም መሰረት ለተጠሪዎች ጥሪ ተደርጎላቸው ቀርበው መልሳቸውን በጽሑፍ ሰጥተዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩን ለሰበር ችሎት ከተያዘው ጭብጥ አንፃር በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

በቅድሚያ ከ2ኛ እስከ 5ኛ ተራ የተጠቀሱት ተጠሪዎች ጠበቃ የአመልካች ክርክር በፍሬ ነገር ላይ የተመሰረተ እንጂ በሕግ ስህተት ላይ ያልተመሰረተ በመሆኑ በሰበር ችሎቱ ሊታይ የሚገባው አይደለም በማለት ያቀረቡትን ተቃዋሚ ተመልክተናል። ይህ ሰበር ችሎት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ/ፕ/ብ/ሕ/ሕ ሕገ መንግስት አንቀጽ 80(3(ሀ)) እና በአዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10 መሰረት የተሰጠው ሥልጣን በማናቸውም የመጨረሻ ፍርድ ላይ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት መፈፀሙ ሲረጋገጥ ማረም መሆኑ የሚታወቅ ነው። ከእነዚህ ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ መገንዘብ የሚቻለውም ሰበር ችሎቱ የፍሬ ነገርና የማስረጃ ምዘና ክርክርን መሰረት ያደረገ ጉዳይ መመልከትና ማረም የማይችል መሆኑን ነው። ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስም አመልካች መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈፅሟል በማለት ክርክር እያቀረበ ያለው ለጉዳዩ የቀረበው ማስረጃ ተቀባይነት የሌለው ነው፣ የአከራካሪው ንብረት የጋራ ባለሃብቶች እነማን እንደሆኑ በሕጉ አግባብ ሊቀርብ የሚችል

ማስረጃ አይደለም በሚል እንጂ ማስረጃው ታዓሚነት የሌለው ነው በሚል አይደለም። እንዲህ ከሆነ ለጉዳዩ በሕገ ተለይቶ የተቀመጠ ማስረጃ መቅረብ ያለመቅረቡና የንብረቱ የጋራ ባለሃብቶች እነማን ናቸው? የሚለው ጥያቄ የማስረጃ ምዘና ሳይሆን በሕገ መንግስቱ ፣ በንብረትና በንግድ ሕጎች እንዲሁም ሌሎች አግባብነት ባላቸው አዋጆች መሰረት ታይቶ ምላሽ የሚያገኝ የሕግ ጥያቄ በመሆኑ በሰበር ችሎት የሚታይ ስለሆነ በዚህ ረገድ የቀረበው ተቃውሞ ተቀባይነት ያለው ሁኖ አላገኘነውም።

ወደዋናው ጉዳይ ስንመለስም ጉዳዩ ለሰበር ችሎት ሲቀርብ በቀዳሚነት የተያዘው ጭብጥ ከ2ኛ እስከ 5ኛ ተራ የተጠቀሱት ተጠሪዎች በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 418 መሰረት በጉዳዩ ጣልቃ ገብተው ለመከራከር የሚያስችላቸው መብት አላቸው ሲል የስር የጉጂ ዞን ክፍተኛ ፍርድ ቤት የወሰነው ተቀባይነት ያለውን ማስረጃ መሰረት በማድረግ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለው ነው። የስር ፍርድ ቤት በዚህ ረገድ አመልካችና 1ኛ ተጠሪ ያቀረቡትን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያን ውድቅ ያደረገው ተጠሪዎች የማህበሩ አባል ስለመሆናቸው ማህበሩ መስከረም 18 ቀን 1999 ዓ/ም ከአደረገው ስብሰባ ቃለ ጉባኤ ተገንዘቤአለሁ በሚል ምክንያት መሆኑን በውሳኔው ላይ በግልፅ አስፍሯል። አከራካሪው ፋብሪካ በአክሲዮን የተቋቋመ ኃላ.የተ.የግል ማህበር መሆኑ በክርክሩ ሂደት የተረጋገጠ ነው። አክሲዮን ማህበሩ ሲቋቋም ከ1ኛ እስከ 3ኛ ተራ ከተጠቀሱት ተጠሪዎች ጋር በመሆን አባል የነበሩት አቶ ጸጋዬ ሐጎስ የተባሉ ሰው መሆናቸው ያላከራከረ ሲሆን ግራ ቀኙ እየተከራከሩ ያሉት የማህበሩ የጋራ ባለሃብቶች ቁጥር፣ አቶ ጸጋዬ በማህበሩ ያላቸው የአክሲዮን መጠንና ለ4ኛ እና ለ5ኛ ተጠሪዎች አክሲዮናቸውን ማስተላለፍ አለማስተላለፋቸው እንዲሁም እነዚህ ተጠሪዎች እያንዳንዳቸው ከአቶ ጸጋዬ የገዙት የአክሲዮን መጠን፣ ይኸው የአክሲዮን ማስተላለፍ ሁኔታ በሕገ-ና በማህበሩ መመስረቻ ፁሁፍና መተዳደሪያ ደንብ መሰረት የተከናወነ መሆን ያለመሆኑን ጉዳይ ነው።

በመሰረቱ የአክሲዮን ድርሻ አንድ የተፈጥሮ ወይም ሕግ ወለድ ሰው ካፒታሉ አስቀድሞ በታወቀ በአክሲዮን በተከፍረለና ለዕዳውም ንብረቱ ብቻ ዋስትና በሆነ የአክሲዮን ማህበር ውስጥ ያሉትንና በባለቤትነት የያዛቸውን አክሲዮኖች ብዛትና ዋጋ የሚያረጋግጥ ነው። አንድ ባለአክሲዮን በአክሲዮን ማህበሩ ውስጥ በባለቤትነት የያዛቸው አክሲዮኖች የራሳቸው ልዩ ባህሪና ውጤት ያላቸው ግዙፍ ያልሆኑ ሃብቶች ናቸው። በአገራችን ዕውቅና እና ጥበቃ የተሰጣቸው ሁለት አይነት አክሲዮኖች የራሳቸው ልዩ ባህሪና ውጤት ያላቸው እንዳሉ የንግድ ሕግ ቁጥር 325 (1) ይደነግጋል።

የመጀመሪያው አይነት አክሲዮኖች “ለአምጭው ተብሎ የተባረሰው አክሲዮኖች ናቸው። ለአምጭው ተብሎ የተባረሰው አክሲዮን እንደማንኛውም ተላላፊ የንግድ ሰነዶች ናቸው። ለአምጭው ተብሎ የተባረሰውን አክሲዮኖች ለሌላ ሰው ለማስተላለፍ እንደማንኛውም ተላላፊ የንግድ ሰነድ የአክሲዮን ድርሻ ማረጋገጫ ሰነዱን /ጤር ሰርተፊኬቱን/ አሳልፎ በመስጠት ያለአንዳች አይነት አሰራር /ፎርማሊቲ/ ማከናወን እንደሚችል ከንግድ ሕግ ቁጥር 340(1) ድንጋጌ ለመረዳት ይቻላል።

ሁለተኛዎቹ አይነት አክሲዮኖች የባለአክሲዮኑ ስም የተባረሰው አክሲዮኖች ናቸው። የባለአክሲዮኑ ስም የተባረሰቸው አክሲዮኖች እንደማንኛውም ተላላፊ የንግድ ሰነድ የአክሲዮን ድርሻ ማረጋገጫ ሰነዱን /ጤር ሰርተፊኬቱን/ አሳልፎ በመስጠት ብቻ ለሌላ ሰው ለማስተላለፍ አይቻልም። ስም የተባረሰውን አክሲዮኖች ለማስተላለፍ አክሲዮኖቹ ለሌላ ሰው የተላለፉ መሆኑን በአክሲዮን

ማህበሩ ዋና መሥሪያ ቤት በሚገኘው የአክሲዮን መዝገብ ማስመዘገብ አስፈላጊ እንደሆነ ከንግድ ሕግ ቁጥር 341 ንዑስ አንቀጽ 2 ድንጋጌዎች ለመገንዘብ ይቻላል።

ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስ ክርክር የቀረበበት የንግድ ድርጅት አይነቱ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ሲሆን የዚህ አይነት ማህበር አክሲዮኖች ለሌላ ሰው የሚተላለፉበት አግባብ በንግድ ሕግ ከቁጥር 522 እስከ 524 ድረስ ባሉት ድንጋጌዎች ተመልክቷል። የን/ሕ/ቁጥር 522 በተለይ ሲታይም የአክሲዮኖቹ መተላለፍ በጽሑፍ የተረጋገጠ መሆን እንዳለበት፣ መተላለፉም በአክሲዮኖቹ መዝገብ ላይ ካልተጻፈ በቀር ለማህበሩና ለሶስተኛ ወገኖችን መቃወሚያ ሊሆን እንደማይችል በሕጉ በአስገዳጅነት ተደንግጓል። የን/ሕ/ቁጥር 523 በመተዳደሪያ ደንቡ ተቃራኒ ቃል ከሌለ በቀር አክሲዮኖች በማህበራቸው መካከል ያለገደብ ሊተላለፉ የሚችሉ መሆኑን፣ አክሲዮን ለባእድ ሰው የሚተላለፍበትን አግባብም የተወሰነ ስለመሆኑ ያሳያል። የዚህ ድንጋጌ ንዑስ ቁጥር ሶስት ደግሞ ማህበራቸው አክሲዮኑ እንዲተላለፍ የተስማሙበት ውሳኔ በንግድ መዝገብ ላይ እንዲመዘገብ የሚያስፈልግ ስለመሆኑ ኃይለ ቃል ባለው አገላለጽ አስቀምጧል። እንግዲህ በህጉ ረገድ ኃላ.የተ.የግል ማህበር የአክሲዮን ድርሻ የሚተላለፍበት አግባብ በግልፅ ከተቀመጠ የአንድ የማህበሩ አባል የአክሲዮን ድርሻ ለሌላ መተላለፍ አለመተላለፍ መረጋገጥ ያለበት በሕጉ የተመለከቱት ሁኔታዎች መሟላታቸውን በሚያሳይ ማስረጃ ነው። በተያዘው ጉዳይ የአቶ ጸጋዬ የአክሲዮን ድርሻ ለ4ኛ እና ለ5ኛ ተጠሪዎች መተላለፉን ያሳያል የተባለው መስከረም 18 ቀን 1999 ዓ/ም የማህበሩ አባላት ያደረጉት ቃለ ጉባኤ ነው። ሆኖም ይኸው ማህበረተኞቹ የተሰማሙበት ውሳኔ በንግድ ሕግ ቁጥር 523(3) አግባብ በንግድ መዝገብ ላይ እንዲመዘገብ የተደረገ መሆን ያለመሆኑን የስር ፍርድ ቤት በተገቢው መንገድ አላረጋገጠም። ከ2ኛ እስከ 5ኛ ተራ የተጠቀሱት ተጠሪዎች የአክሲዮኑ መተላለፍ የማህበሩን መመስረቻ ጽሁፍና መተዳደሪያ ደንብ ባገናዘበ መልኩ የተከናወነ መሆኑን ገልጸው ቢከራከሩም የመስከረም 18 ቀን 1999 ዓ/ም ቃለ ጉባኤ ግን በሕጉ አግባብ እንዲመዘገብ የተደረገ ስለመሆኑ ተረጋግጧል የሚል ክርክር በዚህ ሰበር ችሎት በሰጡት መልስ ላይ ያነሱ ሲሆን አመልካች ደግሞ ይህ እውነትነት የሌለው መሆኑን ጠቅሶ የመልስ መልስ ሰጥቷል። እንዲህ ከሆነ የስር ፍርድ ቤት ቃለ ጉባኤውን በሕጉ አግባብ የተመዘገ መሆኑን ሳያጣራ ማስረጃነቱን ዋጋ ሰጥቶ ውሳኔ መስጠቱ የፍርድ አካሄዱን የተሟላ ባደረገ መልኩ አይደለም። በማህበሩ መተዳደሪያ ደንብ የሚገለጸው እንደተጠበቀ ሁኖ ቃለ ጉባኤው በማስረጃነቱ ሕጋዊ ዋጋ ሊሰጠው የሚችለው በማህበራቸው ስምምነት የተደረሰበት በመሆኑ ብቻ ሳይሆን በንግድ መዝገብ መመዝገቡም በሚገባ ሲረጋገጥ ነው። አንድ ፍርድ ቤት በተከራካሪ ወገኖች የሚቀርበውንና ለጉዳዩ አግባብነት ያለውን ማስረጃ በመቀበል ፍትሐዊ ዳኝነት መስጠት ያለበት መሆኑን በፍትሐ ብሔር ሥነ ሥርዓት ሕጉ ላይ ስለማስረጃ አቀራረብና አቀባብል እንዲሁም ስለፍርድ አሰጣጥ የተመለከቱት ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ የሚያስገነዝቡን ሐቅ ሲሆን አግባብነት ያለው ማስረጃ ሳይቀርብና ጉዳዩ በአግባቡ ሳይጣራ የሚሰጠው ውሳኔ የፍርድ አካሄዱን የተሟላ የማያደርግና በዳኝነት አሰጣጥ ሥርዓት ተቀባይነት የሌለው አካሄድ ነው። በመሆኑም ማስረጃ የማቅረብ ግዴታ የተከራካሪ ወገኖች ሲሆን ለጉዳዩ አግባብነት ያለው ማስረጃ መቅረብን ማረጋገጥና ወደ እውነት መድረስ ደግሞ ፍርድ ቤቱ ራሱ በማስረጃ አቀራረብ ረገድ ተካራካሪ ወገኖችን ማገዝና ተገቢውን ማጣራት ማድረግ ያለበት መሆኑ የዳኝነት አሰጣጥ ስርዓቱ የግድ የሚለው ጉዳይ ነው። ስለሆነም መስከረም 18 ቀን 1999 ዓ/ም የማህበሩ አባላት አደረጉ የተባለው ቃለ ጉባኤ የተመዘገበ መሆን ያለመሆኑ በተገቢው መንገድ ሳይጣራ ቃለ ጉባኤው መኖሩ ብቻ በመረጋገጡ ይኸው የሰነድ ማስረጃ እንዳለ የማስረጃነት ዋጋ በበታች ፍርድ ቤቶች መሰጠቱ በማስረጃ አቀራረብና አቀባብል ረገድ የተፈፀመ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ሁኖ አግኝተናል። በዚህም ምክንያት ይህ ሰነድ ሕጋዊ መሆን ያለመሆኑ በስር ፍርድ ቤት

እንደገና ተጣርቶ በዚህ ረገድ አመልካች ያቀረበው መቃወሚያ እንዲታይ ማድረጉ ተገቢ ሁኖ አግኝተናል።

በዚህ ረገድ የስር ፍርድ ቤት አጣርቶ የሚደርሰው ውጤት ከዚህ በፊት የደረሰበትን ድምዳሜ የማያስለውጠው ከሆነ የስር ፍርድ ቤት የፋብሪካውን የመሃንዲስ ግምት መነሻ ተድርጎ በማህበሩ አባላት እንዲከፋፈልና የፍርድ ባለእዳውን ድርሻ የሥር ተቃውሞ አቅራቢ የሆኑ የማህበሩ አባላት ለአመልካች ክፍለው ፋብሪካውን እንዲያስቀሩ ተብሎ የጨረታው ሂደት እንዲቆም የመደረጉን አግባብነትም ከወዲሁ መመልከቱ አስፈላጊ ሁኖ አግኝተናል። የስር ፍርድ ቤት የፍርድ ባለእዳው አክሲዮን ድርሻ በማህበሩ አባላት ለአመልካች እንዲከፋፈልና ፋብሪካውን እንዲያስቀሩ ብሎ መወሰኑ ማህበሩ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እንደመሆኑ መጠን ሊቋቋም የሚችለው የመቀራረብና የመተማመን ሁኔታዎች ባላቸው ሰዎች መካከል ነው የሚለው እሳቤ ሲያዝ ከዚህ የማህበሩ ልዩ ባሕርይ አንፃር ሲታይ ተገቢ ነው ቢባል እንኳ የፋብሪካ ዋጋ ሊሆን የሚችለው ግን የመሐንዲሱ ግምት ሳይሆን የወቅቱ የገበያ ዋጋ ነው። በመሆኑም ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር አባል የሆነ የአንድ የማህበር አባል የግል እዳ አክሲዮን አክሲዮን ለእዳው እንዳይሸጥ የሚከለክል ሕግ የሌለ መሆኑ ከን/ሕ/ቁጥር 522፣523 እና 524 ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ የምንገነዘበው ነው። እነዚህ ድንጋጌዎች ከማህበሩ ልዩ ባሕርይ አንፃር የአንድ የማህበሩ አባል አክሲዮን ሲሸጥ ቅድሚያ መብት ለማህበሩ አባላት እንዲሰጥ ከሚያሳዩ በቀር የማህበሩ አባላት አክሲዮን ወይም የማህበሩ ንብረት በመሐንዲስ ግምት መሰረት እንዲያስቀሩት መብት የሚሰጡ አይደሉም። የአንድ ንብረት ሕጋዊ ባለቤት መሆኑ የተረጋገጠ ሰው ንብረቱ በእዳ ምክንያት ሲሸጥ የወቅቱን የገበያ ዋጋ እንዲያገኝ የሚደረግበት የሕግ አግባብ የለም። የፍርድ ባለእዳ ንብረት በጨረታ የሚሸጥበት አግባብ በፍትሐ ብሔር ሥነ ሥርአት ሕጎችን የመደንገጉ አንዱ ዓላማም የንብረቱን የገበያ ዋጋን በማረጋገጥ የፍርድ ባለመብትና የፍርድ ባለእዳን መብት ለመጠበቅ ነው። የአንድን ንብረት የመሐንዲስ ግምት እንደትክክለኛ የገበያ ዋጋ መውሰድ የማይቻል ሲሆን በመሐንዲሱ ግምት ብቻ ንብረቱ እንዲሸጥ ማድረግ የንብረቱ ባለቤትን መብት ከማጣበቡም በላይ የንብረቱ ግምት ከፍርድ ባለእዳው ከሚፈለገው ገንዘብ ያነሰ ከሆነ የፍርድ ባለመብትን መብት ጭምር የሚያጣብብት አጋጣሚ ሰፊ እንደሚሆን ይታመናል። በመሆኑም የስር ፍርድ ቤት የፋብሪካውን ግምት መነሻ በአደረገ መልኩ ፋብሪካው ለማህበር ተቸቹ እንዲከፋፈልና የፍርድ ባለእዳውን ድርሻ ተጠሪዎች ክፍለው ፋብሪካውን ያስቀሩ በማለት የደረሰበት ድምዳሜም ሕጋዊ መሰረት የሌለው ነው። በአጠቃላይ ከላይ በተመለከቱት ዝርዝር ምክንያቶች በጉዳዩ ላይ የተሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት በመሆኑ ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኂ

1. በጉጂ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 03309 የካቲት 26 ቀን 2002 ዓ/ም ተሰጥቶ በአሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 77893 መጋቢት 21 ቀን 2002 ዓ/ም በትእዛዝ የፀናው ብይን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ተሸሯል።
2. ክርክር ያስነሳው ማህበር አባላቱ ስንት እንደሆኑ፣ እንደምንዳንዱ አባል ያለውን የአክሲዮን ብዛት፣ 4ኛ እና 5ኛ ተጠሪዎች የማህበሩ አባል መሆን ያለመሆናቸውን፣ በሕጉ አግባብ ተቀባይነት ያለው ቃለ ጉባኤ መኖር ያለመኖሩን (የመስከረም 18 ቀን 1999 ዓ/ም ቃለ ጉባኤ በሕጉ አግባብ መመዘገብ አለመመዘገቡን)፣ እነዚህ ተጠሪዎች አባል ሁኔታ ከሆነም እያንዳንዳቸው የገዙት የአክሲዮን ብዛት ስንት እንደሆነ እና ሌሎች ለጉዳዩ ፍትሐዊ አወሳሰን አግባብነት አላቸው የሚላቸውን ጭብጦችን በመያዝና ማጣራቶችን በማድረግ አመልካች ተጠሪዎች ጣልቃ

ለመግባት የሚችሉ አይደሉም በማለት ያቀረበውን ተቃውሞ እንዲመረምርና ተገቢ ነው ያለውን ብይን እንዲሰጥ ጉዳዩን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 343(1) መሰረት ለጉጂ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት መለሰንሰታል።ይጻፍ።

3. በዚህ ችሎት ግራ ቀኙ ለአደረጉት ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ

ዳኞች:- ሓጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች :- የኢትዮጵያ ንግድ መርከብ - አ.ማ ጠበቃ ማረን ወንዴ ቀረቡ

ተጠሪ :- የኢትዮጵያ መድን ድርጅት - ነ/ፈ.ጅ ተመስገን ማሞ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተክታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ ባህር ላይ በሚደረግ የእቃ ጉዞ ለሚደርሰው ጉዳት ኃላፊነት ያለበትን ወገን የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁኑ ተጠሪ ባሁኑ አመልካች ላይ በመሰረተው ክስ መነሻ ነው። ተጠሪ በአመልካች ላይ መጋቢት 25 ቀን 1999 ዓ/ም የመሰረተው ክስ ይዘት ፣ ንብረትነቱ የደንበኛው የቻይና የኤሌክትሪክ ዋየርና ኬቪል አስመጪና ላኪ ድርጅት የሆነው ኤሌክትሪክ ኃይል ማስተላለፊያ ከቻይና ሻንጋይ ወደብ በጅቡቲ ይርጋለም ዲላ ሀገረ ማርያም ፕሮጀክት ድረስ ተጓዥ እስኪመጣ ድረስ ለሚያጋጥም አደጋ በፖሊሲ ቁጥር ኤስ ኤን141 ኤም አር ኦኤ/10776102 የባህር ላይ ጉዞ የመድን ሽፋን መስጠቱን ፣ አመልካች እቃውን ከቻይና ሻንጋይ ወደብ አጓጉዞ ጅቡቲ ለማድስ ግዴታ መግባቱን ፣ አመልካች እቃውን ለተጠሪ ደንበኛ ከማስረከቡ በፊት ጅቡቲ ወደብ ላይ በሚራገፍበት ወቅት የመድን ሽፋን የተሰጠው የኤሌክትሪክ ኃይል ማስተላለፊያ ጥፋት በሆነ ቸልተኝነት ክሬኑ ተበጥሶ ከባህር ውስጥ መውደቁንና ፣ አመልካች እቃውን አደጋ እንደደረሰ ወዲያውኑ ከባህር እንዲወጣ ማድረግ ሲገባው ከባድ በሆነ ቸልተኝነት በባህር ውስጥ ሳይወጣ ለስድስት ሰዓታት በባህር ውስጥ መቆየቱን ፣ በዚህም ምክንያት ከፍተኛ ጉዳት የደረሰበት መሆኑ በባለሙያዎች መረጋገጡን ፣ ተጠሪም ባለበት የመድን ግዴታ መሰረት ለተጎዳው እቃ እና ጥገናውን ለማከናወን አስፈላጊ ከሆኑ ወጪዎች ጋር በድምሩ ብር 253,827.04 (ሁለት መቶ ሃምሳ ሶስት ሺህ ስምንት መቶ ሃያ ሰባት ብር ከዜሮ አራት ብር) ወጪ አድርጎ ደንበኛውን መካሉን ፣ አመልካች ይህንኑ ገንዘብ እንዲከፍል ቢጠየቅም ኃላፊነትን በማመን ከብር 500.00 (አምስት መቶ ብር) በላይ እንደማይከፍል ማሳወቁን ገልጾ አመልካች ኃላፊነት አለበት ተብሎ ለክሱ መሰረት የሆነውን ገንዘብና ሌሎች ወጪዎችን እንዲተካ እንዲወሰንለት ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው። አመልካች ለክሱ በሰጠው መልስም የተጠሪ ክስ በሁለት አመት ይርጋ የታገደ መሆኑን በመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያነት ያቀረበ ሲሆን በፍሬ ነገር ረገድ ደግሞ አመልካች በውሉ መሰረት ጅቡቲ ወደብ እቃውን በማድረስ የማንጓዝ ግዴታውን የተወጣና ኃላፊነት የሌለበት መሆኑን ፣ እቃውን ለሚራገፍ ጥቅም ላይ የሚውለውን ክሬን የአመልካች በማስመሰል አመልካችን ኃላፊነት አለበት በማለት ተጠሪ

ማቅረቡ አግባብነት የሌለው መሆኑን ፣ የክሬትን ብቃት የሚረጋገጥ ኃላፊነት የባለሀብቱ እንጂ የአመልካች አለመሆኑን ፣ አመልካች የሌላ ሰው ንብረት ባደረሰው ጉዳት ሊጠይቅ እንደማይችልና ሊጠየቁ የሚገባቸው የጅቡቲ ወደብ አስተዳደርና/ወይም ትራንዚት አገልግሎት አ.ማ እና ወይም ፔይድ(PAID) የተባለው ጫኝና አራጋፊ ድርጅት መሆኑን ፣ አመልካች ሊከሰስ አይገባውም እንጂ ኃላፊነት አለበት ቢባል እንኳን ተጠሪ የጠየቀውን ተመዛዥ ያልሆነ(non-equivalent) ኪሳራ በመሆኑ ተቀባይነት የለውም ፣ የቀረበው ገንዘብ መጠንና ማስረጃዎቹ ሕጋዊነት የጎደላቸውና ተቀባይነት የሌላቸው ሲሆን ተጠሪ ስራዎችን አጫርቶና አወዳድሮ በአነስተኛ ዋጋ አለማሰራቱ ተገቢ አለመሆኑን ፣ አመልካች ብር 500 ለመክፈል የፃፈው ደብዳቤ ግዴታውን እንዳመነ እንዳማያስቆጥረው መሆኑን ዘርዘሮ ክስ ወድቅ ሊሆን ይገባል ሲል ተከራክሯል። ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር መርምሮ አመልካችን ለክስ ሃላፊ በማድረግ ለክስ መሰረት የሆነውን ገንዘብ ብር 253,827.04 ክስ ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ከሚታሰብ 9% (ዘጠኝ ከመቶ) ወለድ እና ለክስ ከወጡ የተለያዩ ወጪዎች ጋር እንዲከፍል ሲል ወስኗል። በዚህ ውሳኔ አመልካች ባለመስማማት ይግባኙን ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርቦ ግራ ቀኙ ከተከራከሩ በሁዋላ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ሙሉ በሙሉ ፀንቷል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም ባጭሩ፡- ክስ በሁለት አመት ይርጋ የታገደ ከመሆኑም በላይ አመልካች እቃውን ከቻይና ሻይንጋይ ወደብ በማንገዝ ጅቡቲ ወደብ ማድረሱ ተረጋግጦ እያለና ይህም በውሉ ያለውን ግዴታውን መውጣቱን የሚያሳይ ሁኖ እያለ በክሬን ችግር ደረሰ ለተባለው አደጋ ኃላፊ ተብሎ ውሳኔ መሰጠቱ በባህር ሕግ ቁጥር 138፣196፣197 ስር የተመለከተውን ያላገናዘበ በመሆኑ ሊታረም የሚገባው ነው በማለት ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው። አቤቱታው ተመርምሮም አመልካች ለክስ ኃላፊነት አለበት ተብሎ መወሰኑ ባግባቡ መሆን ያለመሆኑን ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ሰሚ ችሎት እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ለተጠሪም ጥሪ ተደርጎለት ቀርቦ በፅሁፍ በሰጠው መልስ አመልካች እቃውን ለማስረከብ በውሉ ግዴታ ገብቶ እንደውሉ ያልፈፀመ መሆኑና በባህር ሕግ ቁጥር 138፣196 እና 197 ድንጋጌዎች መሰረት ኃላፊነቱን ያልተወጣና ኃላፊነቱንም በጽሁፍ ያመነ በመሆኑ ለክስ ኃላፊ ተብሎ መወሰኑ የሚነቀፍበት አግባብ የለም በማለት ተከራክሯል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና አመልካችና ተጠሪ በጽሁፍ ያቀረቡት ክርክር በአጭሩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩን ለሰበር ችሎት ሲቀርብ ከተያዘው ጭብጥ አንጻር በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው አመልካች የተጠሪ ደንበኛ ንብረት የሆነውን የኤሌክትሪክ ኃይል ማስተላለፊያ ከቻይና ሻንጋይ ወደብ ጅቡቲ አንገዥ ለማድረስ ውል መግባቱንና ጅቡቲ ወደብ ማድረሱን ፣ እንዲሁም ይኸው እቃ ከመርከቡ በመውረድ ላይ እያለ ክሬት ተበጥሶ ውሃ ውስጥ ወድቆ የቆየ ጉዳትም የደረሰበት መሆኑን ያልካደው ጉዳይ መሆኑን ነው። አመልካች ከተጠሪ ደንበኛ የማንገዥ ሰነድ(Bill of lading) መረከቡም በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠ ጉዳይ መሆኑን ተገንዝቦናል። ተጠሪ አመልካች ላይ ክስ ሊመሰርት የቻለው ባለበት የመድን ውል ለደንበኛው በንብረቱ ላይ ለደረሰው ጉዳት ካላ ከክሬል በኋላ ገንዘቡ እንዲተካለት ነው። አመልካች አጥብቆ የሚከራከረው ኃላፊነት የለብኝም በማለት ሲሆን ለዚህ በቅድሚያ የሚቀርበው ክርክር የይርጋ ጊዜ ነው። ይሁን እንጂ በዚህ ረገድ አመልካች ያነሳው ክርክር አመልካቹ ታህሳስ 07 ቀን 1998 ዓ/ም ከፃፈው ደብዳቤ ይዘትና በይርጋው ጊዜ አቆጣጠር ላይ ሊያስከትለው ከሚችለው

ውጤት አንጻር ሊታይ የሚገባው ነው። በዚህም መሰረት አመልካች ታህሳስ 07 ቀን 1998 ዓ/ም የጻፈው ደብዳቤ ኃላፊነት ያለበት መሆኑን በማመን የኃላፊነት መጠኑ ግን ከብር 500.00(አምስት መቶ ብር) በላይ ሊሆን እንደማይችልና ይህንኑ የገንዘብ መጠን ተጠሪ ከአመልካች የፋይናንስ መመሪያ እንዲወስድ የገለፀ መሆኑን እንዲሟላይ ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ስልጣን ያላቸው የበታች ፍርድ ቤቶች ያረጋገጡት ጉዳይ ነው። እንዲህ ከሆነ አመልካች እዳውን ማመኑ ተጠሪ ከደንበኛው ካለው ግንኙነት ፣ እንዲሁም አመልካች ከተጠሪ ደንበኛ ካለው ግንኙነት አንጻር በሕገ-የተመለከተው የይርጋ ጊዜ ያልተቋረጠ መሆኑን የባህር ሕግ ቁጥር 203 ከፍ/ብ/ሕ/ቁጥር 1851 ጋር አዳምሮ በማንበብ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው። በመሆኑን አመልካች ይርጋን መሰረት በማድረግ የሚያቀርብ የኃላፊነት ክርክር ታህሳስ 07 ቀን 1998 ዓ/ም ከፃፈው ደብዳቤ ይዘት አኳያ ሲታይ ተቀባይነት ያለው አይደለም።

ሌላው አመልካች አጥብቆ የሚከራከረው የኤሌክትሪክ ማስተላለፊያውን ከቻይና ሻንጋይ ወደብ ጅቡቲ አንገዙ ለማድረስ ውል የገባና በውሉ መሰረትም ጅቡቲ ወደብ ያደረሰ በመሆኑ እቃው ከመርከብ በክሬን ሲወርድ ለደረሰበት የመውደቅ አደጋ ኃላፊነት የለብኝም በሚል ሲሆን ይህንም በምክንያት የሚያስደግፈው ክሬን የራሱ ንብረት ያለመሆኑን በመጥቀስ ነው።

በመሰረቱ በባህር ላይ እቃ አመላሽ ያለበትን ኃላፊነት በተመለከተ የባህር ሕገ-ቁጥር 196 ስር ያስቀመጠ ሲሆን በዚህ ድንጋጌ መሰረት እቃ አመላሽ ሁለት ዋና ዋና ግዴታዎች አሉት። የዚሁ አንቀጽ ንዑስ ቁጥር አንድ ድንጋጌ አንድን መርከብ በሙሉ በመከራየት(ቻርተር ፓርቲ) እቃን የሚያንገዝ ባለመርከብ ስላለበት ግዴታ የባህር ሕገ-ቁጥር 138 በማጣቀስ የሚደነግግ ሲሆን የአንቀፅ ንዑስ ቁጥር ሁለት ድንጋጌ ደግሞ በመርከቡ ላይ የተጫኑትን እቃዎች በጥንቃቄና በሚገባ ለመጫን ፣ ለአጠባበቃቸው በሚገባ አቀማመጥ እንዲደረደሩ፣ ስለገዙዎቻቸው ፣ ስለ ጥበቃቸው ፣ ስለ መልካም አያያዣቸውና ስለ ማራገፉ መልካም አፈፃፀም ግዴታ ያለበት መሆኑን በአስገዳጅ ሁኔታ ይደነግጋል። በመሆኑም አንገዩ በሕገ-የተጣሉበትን እነዚህን ግዴታዎች ካልተወጣ ሃላፊነት ያለበት መሆኑን የድንጋጌው ይዘትና መንፈስ ያስረዳል። በጭነት ማስታወቂያ ደረሰኝ ውስጥ አመላሻው አላፊነት የለበትም ተብሎ የተደረገው ውል የማይፀና ስለመሆኑም የባህር ሕግ ቁጥር 205 በግልፅ ይደነግጋል። የአመላሻው መከላከያ ሊሆኑ የሚችሉ ሕጋዊ ምክንያቶች በባህር ሕገ-ቁጥር 197 ስር የተመለከቱት ምክንያቶች ናቸው። ከላይ የተመለከቱት የባህር ሕግ ድንጋጌዎች የአመላሽን አላፊነት ሊያስከትሉና ቀሪ ሊያደርጉ የሚችሉ ሕጋዊ ምክንያቶች የሚደነግጉ ሲሆን አላፊነትን በተመለከተ ቀሪ ከሚያደርጉ ምክንያቶች አንዱ አመላሽ እቃውን በአግባቡ ማስረከቡን መረጋገጡ ስለመሆኑም ያስገነዝባሉ። የእቃው እርክክብ ተፈጽሟል የሚባለው ደግሞ መቼና በምን ሁኔታ ሲፈጸም እንደሆነም ድንጋጌዎቹ በተለይ ከባህር ሕገ-ቁጥር 180(3) ጋር ተዳምረው ሲነበቡ ያሳያሉ። በዚህም መሰረት በጭነት ማስታወቂያ ደረሰኝ የተረጋገጠ የማመላሻ ውልን የሚመለከቱ ልዩ ድንጋጌዎች የሚጸኑት በተለይ በመርከብ ላይ በተጫኑት የንግድ እቃዎች የጭነት ማስታወቂያ ደረሰኝ ወይም ይህን በመሰለ ሌላ አይነት ሰነድ በተረጋገጡ የጭነት ማመላሻ ውሎች ብቻ መሆኑ ፣ የመርከብ መከራየት ውል ሰነድ ባለው ጉዳይ ላይ ተፈጻሚ እንደማይሆን ፣ ነገር ግን መርከቡ የተከራየው በኪራይ ሰነድ(ቦቻርተር ፓርቲ) የሆነ እንደሆነ የሚሰጠው የጭነት የማስታወቂያ ደረሰኝ ወይም ይህን የመሰለው ሌላ ሰነድ በአመላሻውና በሰነድ አምጪው መካከል ያለው ግንኙነት ከሚመራበት ጊዜ አንስቶ በዚሁ በሚሰጠው የጭነት ማስታወቂያ ደረሰኝ ላይ ድንጋጌዎቹ ተፈጻሚ እንደሚሆኑ ፣ የሚፀኑትም እቃዎቹ ከመርከብ ላይ ከተጫኑበት አንስቶ እስከሚራገፉበት ጊዜ ብቻ ስለመሆኑ የተጠቀሰው ድንጋጌ ያሳያል። የዚህ አንቀፅ ንዑስ ቁጥር ሶስት በተለይ ሲታይም

".....ከመርከቡ ላይ ከተጫኑበት አንስቶ እስከሚራገፋበት ጊዜ ብቻ ነው።" በሚል በኃይል ቃል ማስቀመጡ አመላላሹ በማራገፍ ሂደት ለሚከሰቱ ጉዳቶቹም ኃላፊነት ያለበት መሆኑን በግልጽ የሚሳይ ነው። ከሁሉም በላይ በአመልካችና በተጠሪ ደንበኛ መካከል የተደረገው የማንንገፍ ውል አንቀፅ 4(1(i)) እቃዎቹን ማንንዝ ፣ መጫን ፣ ማራገፍ ፣ ማከማቸትና መጋዝን ማስቀመጥ ስራዎች ለሌሎች ወገኖች በውል አሳልፎ የመስጠት መብት እንዳለው በክርክር ሂደት የተረጋገጠ መሆኑ እነዚህ ግዴታዎች የአመልካች ጭምር መሆናቸውን የሚያሳይ ሲሆን ይኸው ውል በአንቀጽ 5(ሀ(ii)) ላይም የአንንገፍን ሃላፊነት ሲዘረዝር እቃዎቹ በባህር ላይ በሚንገዙበት ወቅት የአንንገፍ ኃላፊነት የማራገፍ ስራ እስከተፈፀመ ድረስ እንደሚዘልቅ በግልፅ መደንገጉን ተጠሪ አጥብቆ የሚከራከርበት ነጥብ ሲሆን በአመልካች በኩል የማስተባበያ ክርክር ካለመቅረቡ አንፃር ሲታይ የአመልካች ኃላፊነት እቃውን በጥንቃቄ የማራገፍ ግዴታን ሁሉ የሚያጠቃልል መሆኑን የሚያስገነዝብ ሁኖ አግኝተናል። በአጠቃላይ አመልካች አንንገፍን እቃው ከመርከብ ወደ ውሃ በመውደቅ ጉዳት የደረሰበት መሆኑን ሳይክድ ኃላፊነት የለብኝም በማለት ያቀረበው ክርክር በበቂ ማስረጃና ሕግ ያልተደገፈ መሆኑን በማረጋገጥ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ የሰጠው መሆኑን የተገነዘበን በመሆኑ በጉዳዩ ላይ በተሰጠው ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ሁኖ አልተገኘም። በዚህም ምክንያት ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 85940 ሐምሌ 18 ቀን 2000 ዓ/ም ተሰጥቶ በፌ/ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 71281 የካቲት 25 ቀን 2002 ዓ/ም የጸናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ሙሉ በሙሉ ፀንቷል።
2. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ውጫና ኪሳራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ

ዳኞች፡- ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች ፡- ተክሉ ካሣ ገብረየስ - ጠበቃ ስንታየሁ ባህሩ - ቀረበ

ተጠሪ ፡- ማርኮባርዚ - በሌለበት

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

በመዝገቡ ለቀረበው የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ ቼክን መሠረት ያደረገ ክርክር የሚመለከት ነው። ክርክሩ በተጀመረበት የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ከሣሽ የነበረው የአሁኑ አመልካች ሲሆን ፣ የአሁኑ ተጠሪ እና ማባ /maba/ ኋ/የተ/የግ/ማህበር የተባለ ድርጅት ደግሞ ተከሣሾች ነበሩ። ክሱ በሁለት ቼኮች የታዘዘውን ብር 219,000 አልተከፈለኝም እና ሁለቱም ተከሣሾች ገንዘቡን ይከፍሉኝ ዘንድ ይወሰንልኝ የሚል ነው። የአሁኑ ተጠሪ የማህበሩ ስራ አስኪያጅ እንደሆነ የቼኩ አውጪ ማህበሩ መሆኑን ቼኮቹ ወደ ታዘዘው ባንክ ሲወሰዱ የማህበሩ /2ኛ ተከሣሽ/ ሂሳብ የተዘጋ መሆኑን መገለጹም በክሱ ተመልክቶአል። ተከሣሾች በተደረገላቸው ጥሪ መሠረት ባለመቅረባቸው ክርክሩ በሌለበት ታይቶ መወሰኑንም የስር ፍ/ቤቶች ከሰጡት ውሣኔ ለመገንዘብ ችለዋል። ክሱ የቀረበለት ፍ/ቤት ጉዳዩን ካየ በኋላ የአሁኑ ተጠሪን ክክሱ በነጻ በማሰናበት 2ኛ ተከሣሽ ክስ የቀረበበትን ገንዘብ ከእነወለዱ እንዲከፍል ወስኖአል።

በሌላ በኩል ደግሞ አመልካች የተጠሪን ክክሱ በነጻ መሰናበት በመቃወም ለፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርቦ የነበረ ሲሆን ፣ ፍ/ቤቱም ይግባኝ የተባለበት ውሣኔ ጉድለት የለበትም በማለት ይግባኙን ሰርዞአል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ላይ ነው።

በበኩላችንም አመልካች ሐምሌ 2 ቀን 2002 ዓ.ም በጻፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ክርክሩን ሰምተናል።

ተጠሪ በተደረገለት ጥሪ መሠረት ባለመቅረቡ ክርክሩ የተሰማው በሌለበት ነው። አቤቱታው በሰበር ችሎቱ እንዲታይ የተደረገው ተጠሪ የኮባንያው /በስር 2ኛ ተከሣሽ/ ስራ አስኪያጅ ቢሆንም ፣ ፈርሞ ለሰጠው ቼክ በኃላፊነት አይጠየቅም የመባሉን አግባብነት ከንግድ ህግ ቁ. 530 አንጻር ሊመረመር ይገባል በመባሉ ነው።

በዚህ መሠረትም ከስር ጀምሮ የተደረገውን ክርክር አቤቱታው ከቀረበበት ውሣኔ እና ከህጉ ጋር አገናዝቦን መርምረናል።

አመልካች ክስ የመሰረተው በቼኩ አውጪ ኩባንያ ላይ ብቻ ሳይሆን ቼኩን ፈርሞ በሰጠው የኩባንያው ስራ አስኪያጅ /ተጠሪ/ ላይ ጭምር ነው። በሰበር አቤቱታ ማመልከቻው ላይም እንደገለጸው ስራ አስኪያጁን አጣምሮ የከሰሰው በስራ አስኪያጅነቱ ብቻ ሳይሆን የኩባንያው የባንክ ሂሳብ መዘጋቱን እና ለቼኮቹ ክፍያ የሚሆን ኩባንያው የሚያገባበት ገንዘብ እንደሌለ እያወቀ ሆነ ብሎ ቼኮቹን ፈርሞ በመስጠት ጥፋት ፈጽሞአል በማለት ጭምር ነው። ክሱን በመጀመሪያ ደረጃ የሰማው የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በውሳኔው እንዳመለከተው ቼኮቹ ባንክ ቀርበው ሊከፈሉ ያልቻሉት የኩባንያው የባንክ ሂሳብ በመዘጋቱ ምክንያት ነው። ፍ/ቤቱ ይህን ለማለት የቻለው ባንኩ የሰጠው ማረጋገጫ በአስረጂነት ቀርቦለት ከዚህ በማረጋገጡ እንደሆነም ከውሳኔው ለመገንዘብ ችለናል።

በሌላ በኩል ደግሞ ፍ/ቤቱ ተጠሪ በስራ አስኪያጅነቱ ለፈረመው ቼክ ሃላፊ አይሆንም እሚል መደምደሚያ ላይ መድረሱን ተመልክተናል።

እንደምናየው የቼኮቹ ባለቤት /አውጪ/ የሆነው ኩባንያ የባንክ ሂሳብ ስለመዘጋቱ ባቀረበው ማስረጃ ተረጋግጦአል። ኩባንያው ራሱን የቻለ ህጋዊ ሰውነት ያለው አካል ቢሆንም ስራውን የሚያንቀሳቅሰው በስራ አስኪያጅ እንደሆነ ግልጽ ነው። አመልካች ቼኮቹ በስራ አስኪያጁ ተፈርመው በተሰጡበት ጊዜ ሁሉ ኩባንያው የሚያገባበት ገንዘብ በባንክ ሂሳብ እንዳልነበረ አስረድቻለሁ በማለት የተከራከረ ሲሆን ፣ ተከሳሾቹ በተደረገላቸው ጥሪ መሠረት ቀርበው አልተከላከሉም። ከዚህም መገንዘብ የሚቻለው ተጠሪ የኩባንያው ሂሳብ መዘጋቱን እያወቀ ነው ቼኮቹን ፈርሞ የሰጠው የሚለው የአመልካች ክርክር እውነት አይደለም ወደሚለው መደምደሚያ የሚደረስበት ምክንያት እንደሌለ ነው የተረጋገጠው ይህ ከሆነ ደግሞ ተጠሪ ጥፋተኛ ወይም ስህተት ፈጽሞአል ማለት ነው።

የኩባንያ ስራ አስኪያጅ በንግድ ህጉ የተመለከቱትን ድንጋጌዎች ወይም የማህበሩን /ኩባንያውን/ የመተዳደሪያ ደንብ በመጣስም ቢሆን በስራ አስኪያጅነታቸው በሰሩዋቸው ጥፋቶችም ፣ ስህተቶችም ቢሆን በማህበሩ እና በሶስተኛ ወገኖች ፊት በየራሳቸው ወይም በአንድነት ሳይከፋፈል እንደነገሩ ሁኔታ ሀላፊዎች እንደሚሆኑ በንግድ ህግ ቁጥር 530 ተደንግጓል። በያዘነው ጉዳይ የኩባንያ /ማህበር/ ስራ አስኪያጅ የሆነው ተጠሪ ኩባንያውን ለመምራት ስልጣን ያለው /የነበረው/ ሰው እንደሆነ በመረጋገጡ እና ጥፋትም በመፈጸሙ ለፈረማቸው ቼኮች በሃላፊነት የማይጠየቅበት የህግ ምክንያት የለም። ይልቁንም በተጠቀሰው የንግድ ህጉ ድንጋጌ እንደተመለከተው እሱም በግሉ ሃላፊ ነው የሚሆነው። የስር ፍ/ቤቶች በፍሬ ነገር ረገድ ያረጋገጡትን እውነታ ከህጉ ጋር አገናዝበው ባለማየታቸው ተጠሪን ነጻ በማድረግ የደረሱበት መደምደሚያ የተሳሳተ ሊሆን ችሎአል። ከዚህ የተነሳም አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው ለማለት ችለናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ. 16058 ታህሣስ 27 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ እና የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት በመ.ቁ. 89973 ሚያዝያ 5 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሻሽሏል።
2. ተጠሪም ክስ የቀረበበትን ገንዘብ የመክፈል ሃላፊነት አለበት በመሆኑም ተጠሪ እና ማባ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት እንዲከፈል የወሰነውን ገንዘብ በአንድነት እና በነጠላ ይክፈሉ በማለት ወስነናል።

መዘገቡ ተዘግቷል፤ ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

እ.ከ

ዳኞች፡- ሓጎስ ወልዳ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች ፡- የንግድ ኢንዱስትሪ ሚኒስቴር - ነ/ፊ.ጅ የናስ ከበደ ቀረበ

ተጠሪ ፡- ታይገር ሎጂስቲክ እና የንብረት ጥበቃ ኃ.የተ.የግል ማህበር - የቀረበ የለም

መዘገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ በአመልካች መስሪያ ቤት በአዋጅ ቁጥር 67/89 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 376/96 መሰረት የሚሰጣቸው የንግድ ስራ ፈቃድ ጉዳዮች ውድቅ የሚደረጉበትን አግባብ የሚመለከት ነው። ክርክሩ የተጀመረው በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሲሆን ከላሽ የነበረው የአሁኑ ተጠሪ ነው። ክሱ የተመሰረተውም ባሁኑ አመልካችና ታይገር ሴኩራቲ ኃ.የተ.የግል ማህበር በተባለ ድርጅት ላይ ነው። የአሁኑ ተጠሪ በአመልካች መስሪያ ቤት ላይ የመሰረተው የክስ ይዘት ባጭሩ፡- ድርጅቱ ታይገር ሎጂስቲክና የንብረት ጥበቃ(Tiger Logistic and property Protection) በሚል የንግድ ስያሜ ከአመልካች መስሪያ ቤት የንግድ ስራ ፈቃድ ቁጥር ኢ.አይኤ(አኤል) 2047/08 በቀን 02/05/2000 ዓ/ም በሕጋዊ መንገድ ተሰጥቶት እየተንቀሳቀሰ ባለበት ሁኔታ በዚሁ ተመሳሳይ ስም ታይገር ሴኩራቲ በሚል አላማ ላይ የተሰማራ ድርጅት ፈቃድ ወስዶ በአዋሳ ከተማ ከ2000 ዓ/ም ጀምሮ ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር(Unfair trade Competition) በማድረግ በአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 14(4(ሀ)) ስር ከተመለከተው መንፈስ ውጪ የተጠሪን ድርጅቶችን ደንበኞች በማደናገር የድርጅቱን ገቢ እየቀነሰ እንደሚገኝ ፣ አመልካች መስሪያ ቤትም ሁኔታውን እንዲያርም ተጠይቆ ተገቢውን ምላሽ ያልሰጠና ተመሳሳይ የንግድ ስያሜ የተሰጠው የሥር ሁለተኛ ተከላኸም ጉዳዩን በድርድር ሊፈታው የማይችል መሆኑንና በአመልካች መስሪያ ቤት ጉዳዩ እልባት እንዲያገኝ ፍላጎት ያለው መሆኑን ገልጾ ሁኔታው እንዲታረምና እንዲሰረዝ እንዲወሰን እንዲሁም ኪሳራው በቁርጥ እንዲወሰን ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው። የአሁኑ አመልካች በተከላኸነቱ ቀርቦ በሰጠው መልስም የንግድ ስራ ፈቃድ የተሰጠበትን አሰራር በአዋጅ ቁጥር 67/89 እንዲሁም ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 376/96 የተከተለ መሆኑን ፣ ለተጠሪ ድርጅትና ለስር ሁለተኛ ተከላኸ የተሰጠው የንግድ ስራ ፈቃድ ተመሳሳይ ላልሆኑ ስራዎች የተሰጠ መሆኑን ገልጾ ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል ሲል ተከራክሯል። የስር ሁለተኛ ተከላኸም ቀድሞ የንግድ ስራ ፈቃድ የወሰደው ራሱ መሆኑና ተጠሪ ከተሰጠው የንግድ ስራ ፈቃድ ውጪ እየሰራ የሚገኝ መሆኑን ዘርዘሮ ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል ሲል ተከራክሯል። ክሱ

የቀረበለት ፍርድ ቤትም የአመልካችን መከራከሪያ ነጥቦችን ሕጋዊ አይደሉም በማለት ውድቅ አድርጎ የስር ሁለተኛ ተከላሽ የንግድ ድርጅቱን ስያሜ እንዲቀይር ፣ የአሁኑ አመልካችም የስር ሁለተኛ ተከላሽን የንግድ ድርጅት ስያሜ እንዲሰርዝ ፣ ሁለተኛ ተከላሽም ታይገር የምትለዋን ስያሜ እንዳይጠቀም በማለት ወስኗል። በዚህ ውሳኔ አመልካች ባለመስማማት ይግባኙን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርቦ ግራ ቀኝ ከተከራከሩ በሁዋላ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ፀንቷል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም አመልካች መሰሪያ ቤት በጉዳዩ ላይ ውሳኔ የመስጠት ስልጣኑ በአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 16(2) ስር የተደነገገ ሁኖ እያለ የበታች ፍርድ ቤቶች ከዚህ ድንጋጌ ውጪ በሆነ መንገድ የንግድ ድርጅቱ ስያሜ እንዲሰረዝ መወሰናቸው ያላግባብ ነው በማለት መከራከሩን የሚያሳይ ነው። አቤቱታው ተመርምሮም ለጉዳዩ መነሻ የሆነው የንግድ ስያሜ ተመሳሳይ ስለሆነ እና ያልተገባ የውድድር ስሜት እየፈጠረ ስለሆነ ይቀየር መባሉ ከአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 16(2) ድንጋጌ አንጻር ለመመርመር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ተጠሪ በተደረገለት ጥሪ ቀርቦ አመልካች የስር ሁለተኛ ተከላሽ የሆነው ድርጅት የስር ፍርድ ቤትን ውሳኔ ተቀብሎ በተቀመጠበት ሁኔታ የሰበር አቤቱታውን ማቅረብ ተገቢ ያለመሆኑንና በጉዳዩ ላይ የተሰጠው ውሳኔም ምንም የሕግ ስህተት የሌለበት መሆኑን በመዘርዘር መልሱን የሠጠ ሲሆን አመልካች ደግሞ በሕጉ አግባብ የተሰጠውን ስልጣን በመጠቀም ለፈፀመው ድርጊት የስር ፍርድ ቤት የሠጠውን የሕግ ስህተት በሕግ አግባብ ማሳረም መብቱ መሆኑን ዘርዘርና የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር የመልስ መልሱን ሰጥቷል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኝን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩን ለሰበር ችሎት ሲቀርብ ከተያዘው ጭብጥ አንፃር በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

በመሰረቱ አመልካች በአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 20 መሰረት የንግድ ስራ ፈቃድ የመስጠት ስልጣን ያለው ሲሆን ይህንኑ ስልጣን ተግባራዊ ሲያደርግ የሚያስፈልጉትንና ሊከተላቸው የሚገባቸው ስርዓቶች በአዋጅ ቁጥር 67/89 እና ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል በወጣው አዋጅ ቁጥር 376/96 ስር ተደንገገው እናገኛለን። አዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 14 የንግድ ስም ለማስመዘገብ መሟላት ስላለባቸው ነገሮችና ለምዝገባ የቀረበው የንግድ ስም ቀደም ሲል ከተመዘገበበት የንግድ ስም ጋር አንድ አይነት ወይም ተመሳሳይና አሳሳች አለመሆኑን ወይም ለመልካም ጠባይ ወይም ሥነ ምግባር ተቃራኒ አለመሆኑን በአዋጁ አግባብ አለው በተባለው ባለስልጣን ከተረጋገጠ በሁዋላ የንግድ ስሙ የሚመዘገብ ስለመሆኑ በአመልካቹ ወጪ ማስታወቂያ በጋዜጣ ታትሞ እንዲወጣ በማድረግ ሊመዘገብ የሚችልበትን አግባብ አዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 14(4) ድንጋጌ ደንግጎ ያለው ጉዳይ ሲሆን ይህንኑ አዋጅ ለማሻሻል የወጣው አዋጅ ቁጥር 376/96 ደግሞ የንግድ ስም ከዳታ ቤዝ ተጣርቶ የጋዜጣ ማስታወቂያ ሳያስፈልገው እንደሚመዘገብ ያስገነዝባል። የአሁኑ አመልካች አጥብቆ የሚከራከረውም የአሁኑ ተጠሪ ታይገር ሎጂስቲክስ እና ንብረት ጥበቃ ኃ.የተ.የግል ማህበር የሥራ መስክ በላቀ ደረጃ የሎጂስቲክ ፣ የንብረት ጥበቃ ስልጠና እና የምክር አገልግሎት የሆነው እና የውጪ ኢንቨስቴር 70% ድርሻ የያዘ በኢትዮጵያ ኢንቨስትመንት ኤጀንሲ ዋና ምዝገባ እና የኢንቨስትመንት ፈቃድ የተሰጠው መሆኑን ፣ የስር ሁለተኛ ተከላሽ የተሰማራበት የንግድ ስራ መስክ በደቡብ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት ጥቃቅንና አነስተኛ ንግድና ኢንዱስትሪ ቢሮ የተሰጠው የንግድ ስራ ፈቃድ ለሀገር ውስጥ ባለሀብት በተፈቀደ “ የጥበቃ ሥልጠና ” እና “የጥበቃ አገልግሎት” በመሆኑ አመልካች ሁለቱን የንግድ ማህበራት የተሰማሩበት የንግድ ስራ ጠባይ ፈጽሞ

አለመመሳሰሉንና በአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 16(2) የንግድ ስም መዝገብ የመግባት ውጤት ተገቢውን ማጣራት ከአደረገ በሁዋላ ምዝገባውን መፈፀሙን ነው። እንግዲህ በሕጉ የተዘረጋው ስርዓት ከላይ የተመለከተው ከሆነ እና አመልካች ተግባሩን ሕጋዊ ነው የሚልባቸው ምክንያቶች እነዚህ ከሆኑ በሕግ ረገድ ሊነሳ የሚችለው ጥያቄ አመልካች በአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 16(2) ስር የተደነገገውን ድንጋጌ መሰረት በማድረግ ምዝገባውን መፈጸም አለመፈፀሙን ነው። የዚህ ድንጋጌ ይዘት ሲታይ በንግድ ሕጉ ቁጥር 137 እና 138 የተደነገገው እንደተጠበቀ ሆኖ አንድ የንግድ ስም ቀድሞ የተመዘገበ መሆኑ ብቻውን በንግድ ስራ ጠባይ ፈፅሞ ለማይመሳሰል የንግድ ስራ እንዳይመዘገብ ሊከለክል አይችልም በማለት በአስገዳጅ ሁኔታ የተደነገገ መሆኑን ያስገነዝባል። አመልካች እንደተገለፀው ተጠሪ የንግድ ስራ የወሰደበት ስራ እና የስር ሁለተኛ ተከላሽ የንግድ ስራ የማይመሳሰሉ መሆናቸውን በሕጉ መሰረት በተሰጠው ስልጣን ማጣራቱን ገልጾ የተከራከረ ሲሆን የበታች ፍርድ ቤቶች የአሁኑ ተጠሪ እና የስር ሁለተኛ ተከላሽ የንግድ ድርጅት ስም ይመሳሰላል ወደሚለው ድምዳሜ ከመድረሳቸው ውጪ ስራው አይመሳሰልም በማለት በአመልካች በኩል የቀረበውን ክርክር ተቀባይነት የሌለበት መሆኑን የሚያሳይ ሕጋዊ ምክንያት በውሳኔአቸው ላይ አልገለፁም። በመሆኑም አንድ የአስተዳደር አካል ድርጊት ውድቅ ሊደረግ የሚገባው ከሕግ ውጪ መሰራቱ ተረጋግጦ እንጂ ያለሕጋዊ ምክንያት ሊሆን አይገባም። ያለሕጋዊ ምክንያት ተግባሩን ተገቢ አይደለም ብሎ እንዲስተካከል በማለት መወሰን በሕግ የተሰጠውን ኃላፊነትና ተግባር ባግባቡ እንዳይተገበር የሚያደርግ ጭምር ነው። በሌላ በኩል የስር ሁለተኛ ተከላሽ በጉዳዩ ላይ ስርዓቱን ጠብቆ ይግባኝ ያለማቅረብ የአመልካችን አቤቱታ አቀራረብ ሕጋዊ አይደለም ለማለት የሚያስችል አይደለም። ምክንያቱም አመልካች በሕጉ ተለይቶ የተሰጠውን ሥልጣን ባግባቡ ማከናወኑን እና አንድ ወጥ አሰራር ያለ መሆኑን ማረጋገጥ የራሱ ኃላፊነት ነው። በአጠቃላይ የበታች ፍርድ ቤቶች ውሳኔ በአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 16(2) ስር የተመለከተውን መመዘኛ መሰረት ማድረግ ሲገባው የውል ስም የሆነውን ታይገር የሚለውን ቃል ብቻ በመመልከት የተጠሪ የንግድ ስያሜና የስር ሁለተኛ ተከላሽ ስያሜ የሚመሳሰልና ያልተገባ ውድድር የሚፈጥር ነው በማለት የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ሁኖ አግኝተናል። በዚህም ምክንያት ተከታታይ ወስነናል።

ው ማ ኔ

1. በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 141884 ሚያዚያ 08 ቀን 2001 ዓ/ም ተሰጥቶ በፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 81997 ግንቦት 04 ቀን 2002 ዓ/ም የጸናው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ተሸሯል።
2. የአመልካች እርምጃ በአዋጅ ቁጥር 67/89 አንቀጽ 16(2) እና አዋጅ ቁጥር 376/96 መሰረት ሲታይ ሕጋዊ ነው ብለናል። አመልካች የስር ሁለተኛ ተከላሽ የንግድ ድርጅት ስያሜን እንዲሰርዝ የሚገደድበት ሕጋዊ ምክንያት የለም ብለናል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ

የካቲት 04 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች:- መንበረፀሐይ ታደሰ

አብዱልቃድር መሐመድ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

አመልካች :- ሀጂ መሐመድ አደም

ተከሣሽ :- አቶ ፍፁም ግርማ

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የሚተላለፍ ሠነድ ላይ የግል ግንኙነትን መሠረት በማድረግ የሚቀርብን መቃወሚያ ይመለከታል። ለሰበር አቤቱታው መነሻ የሆነው በፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት የቀረበው አቤቱታ ነው።

የአሁኑ ተጠሪ በመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ባቀረቡት ክስ አመልካች ለተጠሪ 0574420 የሆነ ብር 55,000 ሺህ የያዘ ጅክ የሰጡ ቢሆንም ለክፍያ ለባንክ ሲቀርብ በቂ ገንዘብ የለም ተብሎ ተመልሶላቸዋል። አመልካች ከዚህ ገንዘብ ውስጥ ብር 25,000 ከፍለው ብር 30,000 ይቀርባቸዋል። በመሆኑም ይህንን ገንዘብ ከወለዱ ጋር ይክፈሉኝ ሲሉ ጠይቀዋል። አመልካችም ቀርበው ጅኩ የተሰጠው በተጠሪና በአቶ መሠሪ መሐመድ መካከል ለነበረው አለመግባባት የሽምግልና ጉባኤ ባቀረበው ሃሳብ መሠረት ለሁለቱ ተከራካሪዎች መተማመኛ እንዲሆን በመሆኑ ክሱን ለመከላከል እንዲፈቀድላቸው ጠይቀዋል። ፍ/ቤቱም ጅክ ግልጽ የሆነ የክፍያ ትዕዛዝ ብቻ የሚይዝ በዚህ ትዕዛዝ እንደቀረበ ክፍያ የሚፈፀምበትና ከወጣበት ጊዜ ጀምሮ በአውጪው ላይ የክፍያ ሃላፊነት የሚፈጥር የገንዘብ ሰነድ እንጂ የዋስትና ሰነድ ስላልሆነ ለመከላከል ያቀረቡት ጥያቄ ተቀባይነት የለውም በማለት ገንዘቡን ከወለድ ጋር እንዲከፍሉ ወስኖባቸዋል።

አመልካች ይህንን ውሳኔ በመቃወም ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረቡት የይግባኝ ቅሬታም ተቀባይነት ሳይገኝ ቀርቷል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ሲሆን ይህ ችሎትም ክሱ በይርጋ ሊታገድ የሚገባው መሆን አለመሆኑን እንዲሁም አመልካች ክሱን ሊከላከሉ የሚገባቸው መሆን አለመሆኑን ለመመርመር ይግባኙ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ ያደረገ ሲሆን ግራ ቀኙ በነዚህ ነጥቦች ላይ ክርክራቸውን አሰምተዋል። ችሎቱም መዝገቡን እንደሚከተለው መርምሯል።

ክሱ በይርጋ ይታገዳል ወይስ አይታገድም የሚለውን ነጥብ በተመለከተ አመልካች ጅኩን ለተጠሪ የሰጡት ጥር 30 ቀን 1997 ዓ.ም. መሆኑን ከመዝገቡና ከግራ ቀኙ የቃል ክርክር ጭምር መረዳት ተችሏል። ጅክ የወጣበት ቀን ከግምት ሳይገባ በጅክ ላይ ከተፃፈው ቀን አንስቶ በሚከተሉት 6 ወራት ውስጥ እንዲከፈል መቅረብ እንዳለበት በንግድ ሕግ ቁጥር 855 ሥር ተመልክቷል። በዚሁ ሕግ ቁጥር 881/1/ ሥር ደግሞ በጅክ የሚገደዱ ሰዎች ላይ አምጪው ክስ ማቅረብ

የሚችለው ችኩን ለማቅረብ የተወሰነው ጊዜ ካለፈ ጀምሮ እስከ ስድስት ወር ድረስ መሆኑ ተመልክቷል። በመሆኑም አምጪው ክስ ማቅረብ የሚችለው ችኩ ከተፈሰሰበት ቀን አንስቶ በአንድ አመት ጊዜ ውስጥ መሆኑን መረዳት ይቻላል። በተያዘው ጉዳይ ችኩ የተፈሰሰው ጥር 30/1997 መሆኑ በግራ ቀኝ ያልተካደ ሲሆን ክስ የቀረበው ደግሞ ታህሣሥ 10/1998 መሆኑን ከመዝገቡ መረዳት ይቻላል። በመሆኑም ችኩ ተጽፎ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ ክስ እስከቀረበበት ቀን 1 ዓመት አያልፍም። ችኩ ተጽፎ ከተሰጠ ጀምሮ ለባንክ እንዲከፈል እስከቀረበበት ድረስ 6 ወር አልፏል እንዳይባል ደግሞ ችኩ የተሰጠው ጥር 30/1997 መሆኑና ለክፍያ የቀረበው ሐምሌ 29/1997 መሆኑን ግራ ቀኝ ተማምነዋል። በመሆኑም ከጥር 30/1997 እስከ ሐምሌ 29/1997 ዓ.ም. 6 ወር ስለማያልፍ በንግድ ሕጉ ቁጥር 855 ሥር የተመለከተው የይርጋ ጊዜም ቢሆን ስለማያልፍ አመልካች ይርጋን አስመልክቶ ያቀረቡት ክርክር ተቀባይነት የለውም።

በመቀጠል አመልካች ክሱን ሊከላከሉ ይገባል አይገባም የሚለውን ነጥብ እንመለከታል።

በመሠረቱ ችኩ የተወሰነ ገንዘብ ለመክፈል ሐተታ የሌለበት ትዕዛዝ የያዘና ችኩም እንደቀረበ የሚከፈል መሆኑ በን/ሕ/ቁ. 827/ሀ/ እና 854 ሥር ተመልክቷል። በመሆኑም ችኩ የታዘዘለት ሰው /አምጪው/ ችኩን ይዞ እንደቀረበ ችኩ ሊከፈል ይገባዋል። አውጪውም ሆነ የጀርባ ፈራሚዎቹ ለችኩ አከፋፈል ኃላፊዎች በመሆናቸው /የን/ሕ/ቁ. 640 እና 868 /ሐ/ ይመለከቷል/ ችኩ ባልተከፈለ ጊዜ ተጠያቂዎች ይሆናሉ። ችኩ እንደ ገንዘብ ወደተለያዩ ሰዎች በቀላሉ ሊተላለፍ የሚችል ባህሪ ስላለው የችኩ አከፋፈል ላይ ማንኛውም መቃወሚያ ሊቀርብ አይችልም። ሕጉ ለይቶ ባስቀመጣቸው ጉዳዮች ካልሆነ የችኩ ክፍያ በማንኛውም ምክንያት ሊቆምና ሊታገድ አይችልም። ነገር ግን የተወሰኑ ሁኔታዎች ባጋጠሙ ጊዜ አውጪው ወይም ፈራሚዎቹ ችኩ ሊከፈል የማይገባበትን መቃወሚያ ሊያነሱ ይችላሉ። በመሆኑም አግባብነት ያላቸው የንግድ ሕግ ድንጋጌዎች በመቃወሚያነት እንዲቀርቡ የፈቀድዋቸውንና የከለከሉዋቸውን ጉዳዮች ለመለየት የሕጉን ድንጋጌዎች እንዳለ መመልከቱ ጠቃሚ ነው። በዚህ ረገድ ለዚሁ ቀጥተኛ ተፈጻሚነት ያላቸው ድንጋጌዎች የንግድ ሕጉ አንቀጽ 717 እና 850 ሲሆኑ የአንቀጽ 717 ይዘት የሚከተለው ነው።

717 መቃወሚያ

1. ዕዳ ከፋዩ ሰነዱን በያዘው ሰው በሁለቱ የግል ግንኙነቶች ላይ በተመሠረቱት፣ በሰነዱ አፃፍ ፎርምና እንዲሁም በሰነዱ ላይ በተፃፉት ቃሎች ካልሆነ ሌላ መቃወሚያ ሊያቀርብበት አይችልም።
2. እንዲሁም ፊርማን በማስመሰል የተሰራ፣ ችሎታ ወይም ሰነዱ ሲወጣ የውክልና ሥልጣን ባለመኖሩ ወይም ክስ ለማቅረብ አስፈላጊ የሆኑት ሁኔታዎች ባለመሟላታቸው የተነሱትን መቃወሚያዎች ለማቅረብ ይችላል።
3. አምጪው ይህን ሰነድ ባገኘበት ጊዜ ዕዳ ከፋዩን ለመጉዳት እያወቀ ያደረገው ካልሆነ በቀር ከዚህ በፊት ሰነዱን ይዘው ከነበሩት ሰዎች ጋር በግል ግንኙነቶች ላይ በተመሠረቱ ክርክሮች ዕዳ ከፋዩ ሰነዱን የያዘውን ሰው ሊቃወመው አይችልም።

717 Defenses

- 1/ The debtor may only set up against the holder of the instrument defenses based on their personal relations. Defenses of form and those based on the text of the instrument.
- 2/ He may set up defenses based on falsification of signature, lack of capacity or power of representation at the time of issue of the instrument or on the absence of the necessary conditions for bringing the proceeding.
- 3/ The debtor may not set up against the holder of the instrument defenses based on his personal relations with previous holders unless the holder in acquiring the instrument has knowingly acted to the detriment of the holder.

ከዚህ ሕግ ድንጋጌ ይዘት ሕጉ ለሚተላለፉ ሰነዶች የሚሰጠው ጥበቃ እንደተጠበቀ ሆኖ ተዘርዝረው በተገለጹ ሁኔታዎች በነዚህ ሰነዶች የተከሰሰ ሰው አንዳንድ መቃወሚያዎችን በማቅረብ ከእዳው ራሱን ነፃ ማድረግ እንደሚፈቅድ መገንዘብ ይችላል። የግል ግንኙነት መቃወሚያ ሊሆኑ ከሚችሉ ጉዳዮች አንዱ ሲሆን ከዚህ ድንጋጌ ንኡስ ቁጥር አንድና ሶስት መገንዘብ እንደሚቻለው ሕጉ የግሉ ግንኙነት መቃወሚያ ሊሆኑ የሚችሉበትንና የማይችሉበትን ሁኔታ ለይቶ አስቀምጧል። በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ አንድ ላይ በዕዳ ከፋዩና ሰነዱን በያዘው ሰው መካከል ያለው የግል ግንኙነት በመቃወሚያነት ሊቀርብ የሚችል ሲሆን በዕዳ ከፋዩና /በተከሣሹ/ ቀድመው ሰነዱን ይዘው በነበሩ ሰዎች መካከል ያለ የግል ግንኙነት ግን በመርህ ደረጃ መቃወሚያ ሆኖ ሊቀርብ አይችልም። በመሆኑም የግል ግንኙነት ምን ማለት ነው? የሚለው ጥያቄ እንደተጠበቀ ሆኖ የግል ግንኙነት እንደመቃወሚያ መቅረብ የሚችለው ይኸው የግል ግንኙነት በከሣሹና በተከሣሹ መካከል ያለ እንደሆነ ብቻ ነው። ከላይ እንደተጠቀሰው ቼክም ሆነ ሌሎች የሚተላለፉ የገንዘብ ሰነዶች በንግድ ልውውጥ ሂደት የመተላለፍ ባሕርይ ያላቸው በመሆኑ ከከሣሹና ከተከሣሹ በተጨማሪ ሌሎች ሰዎች በሂደት በፊርማ አስተላልፈዋቸው ወይም ተቀብለዋቸው ሊሆን እንደሚችል መገንዘብ ጠቃሚ ነው። በመሆኑም በዚህ ሂደት የሚኖረው የግል ግንኙነት አንድ ብቻ ሳይሆን በእያንዳንዱ ቼኩን ፈርሞ ባስተላለፈና በተቀበለ ሰው መካከል በርካታ የግል ግንኙነቶች ሊኖሩ ይችላሉ። ከነዚህ በርካታ የግል ግንኙነቶች /Personal relations/ መካከል ሕጉ በመቃወሚያነት እንዲቀርብ የሚፈቅደው በተከሣሹና ሰነዱን ይዞ በመጣው ሰው መካከል ያለውን የግል ግንኙነት ብቻ ነው። ተከሣሹ ሰነዱን ይዞ ከመጣው ሰው ሣይሆን ቀድመው ሰነዱን ይዘው ከነበሩ ሰዎች ጋር የነበረውን የግል ግንኙነት እንደመቃወሚያ በማቅረብ ክፍያውን አልፎጸምም እንዲል ሕጉ አይፈቅድለትም። ይህ መሠረታዊ መርህ በንግድ ሕጉ አንቀጽ 717 /1 እና 3/ ላይ ብቻ ሳይሆን በንግድ ሕጉ አንቀጽ 752 እንዲሁም አንቀጽ 850 የተካተተ ነው። ቼክን የሚመለከተው አንቀጽ 850 በተለይ “አምጪው ቼኩን ሲያገኝ ያውም ባለዕዳውን ለመጉዳት ካላደረገ በቀር በቼኩ መሠረት የተከሰሱት ሰዎች ከአውጪው ጋር ወይም በፊት አምጪ ከሆኑት ጋር በግል ግንኙነታቸው ላይ በተመሠረቱት ልዩነቶች አምጪውን ሊቃወሙት አይችሉም” በማለት በቼክ የተከሰሰ ሰው መቃወሚያ ሊሆነው የሚችለው ከአምጪው /holder/ ወይም ቼኩን ከያዘው ሰው ጋር ያለው የግል ግንኙነት እንጂ ከቼኩ አውጪ /drawer/ ወይም ቼኩን ቀድመው ይዘው ከነበሩ ሰዎች /previous holders/ ጋር ያለውን የግል ግንኙነት እንዳልሆነ ይደነግጋል። የንግድ ሕግ አንቀጽ 850 የእንግሊዝኛው ትርጉም “ Persons sued on a cheque cannot set up against the holder defenses founded on their personal relations with the drawer or with previous holder. unless the holder in acquiring the cheque has knowingly acted to the detriment of debtor” በሚል ነው።

ሕጉ የግል ግንኙነት በመቃወሚያነት የሚቀርብበት ሁኔታ ሌሎች መቃወሚያዎች ከሚቀርቡበት ሁኔታ ልዩነት አበጅቷል። ይህን ልዩነት የንግድ ሕጉን አንቀጽ 717 ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች በመመልከት መገንዘብ የሚቻል ነው። ከዚህ ድንጋጌ መገንዘብ እንደሚቻለው ሕጉ በግል ግንኙነት ያስቀመጠው ዓይነት ገደብ በሌሎች መቃወሚያዎች ላይ አላስቀመጠም። አንቀጽ 717 በመቃወሚያነት የሚቀበላቸው ሌሎች ጉዳዮች /የሰነዱ አፃፍ፣ በሰነዱ የተፃፉ ቃሎች ምክንያት የሚነሱ መቃወሚያዎች /717/1/ ወይም በማስመሰል የተሰራ ፊርማ፣ ችሎታ ወይም ሥልጣን አለመኖር፣ ክስ ለማቅረብ አስፈላጊ ሁኔታዎች አለመሟላት /717/2/ የግድ በአምጪውና በተከሰሰው ሰው መካከል ብቻ የሚነሱ መሆናቸውን የሚገልጽ ድንጋጌ የለውም ይልቁንም እነዚህ ጉዳዮች መኖራቸውን ባረጋገጠ በማንኛውም ተከላኝ ሊነሱ የሚችሉ ጉዳዮች ናቸው። በመሆኑም በ717 ከተገለጹት መቃወሚያዎች መካከል የግል ግንኙነት /Personal relation/ ከሣሹንና ተከላኝነት ብቻ የሚመለከት ሆኖ ሲገኝ ሌሎች መቃወሚያዎች ግን ሌሎችን በሂደቱ ላይ የነበሩትን ሰዎች የሚመለከት እንኳን ቢሆን በቃወሚያነት ማንሳት ይቻላል። በሌላ አነጋገር ሌሎቹ መቃወሚያዎች ችኩን ተከትለው የሚሄዱ ሲሆን፣ የግል ግንኙነት ግን በሁለቱ /ከሣሹና ተከላኝ/ ብቻ ተወስኖ የሚቀር ነው። በመሆኑም በአንቀጽ 717 የሚታዩት መቃወሚያዎች ሁለት ገጽታ ያላቸው ናቸው። በአንድ በኩል ማንኛውም በጅክ የተከሰሰ ሰው ሊያሳዩ የሚችል፣ አምጪውም ቢሆን እነዚህ መቃወሚያዎች አንተን የሚመለከቱ አይደሉም ሊል የማይችሉባቸው በመሆናቸው ሰነዱ እስካለ ድረስ እሱን ተከትለው የሚሄዱ በሌሎች የሕግ ሥርዓቶችና በሕግ ጽንሰ ሃሣብ real defense በመባል የሚታወቁ ሲሆን በሌላ በኩል ደግሞ ሰነዱ ይመለከታቸዋል ከሚባሉ ሰዎች መካከል የተወሰኑ ሰዎች ብቻ ካልሆኑ በቀር ሌሎቹ እንዲያነሱባቸው የማይፈቀዱ በሕግ ሳይንስና በሌሎች የሕግ ሥርዓቶች Personal defense /in personal defense/ በመባል የሚታወቁ መቃወሚያዎች ናቸው። መቃወሚያዎችን /defense/ ብቻ ሳይሆን መብቶችን Personal እና Real ወይም rights in personal እና rights in rem/ ብሎ መከፋፈል በሁሉም የሕግ ሥርዓቶች ያለ በኛም የሕግ ሥርዓት በተለያዩ ሁኔታዎች የተካተተ ነው።

በመሆኑም በንግድ ሕጉ የተለያዩ አንቀጾች በተለይም በአንቀጽ 717፣ 752 እንደሁም 850 የተገለጸውና የግል ግንኙነትን የሚመለከተው መቃወሚያ ሊታይ የሚገባው ከዚህ አንፃር ነው። ጅክ ለአምጪው የሚከፈል የንግድ ልውውጥን ለማቀጠፍ ተብሎ የተዘጋጀ ሰነድ መሆኑ እሙን ነው። የአፈፃፀሙ ሂደት የንግድ ሂደትን እንዳያውክና እንዳያስተንጉል መደረግ እንዳለበትም እሙን ነው። በሌላ በኩል ግን ጅክ የሚሰጠው በአመዛኙ በንግድ ልውውጥና በግብይት ሂደት በመሆኑ ይህን ታሳቢ በማድረግ ሕጉ ያስቀመጣቸውን መቃወሚያዎች በአግባቡ ማስተናገድ ተገቢ ነው።

በጅክ የተከሰሰ ሰው ከሌሎች በጅኩ ከተጠቀሙ ወይም ካስተላለፉ ሰዎች ጋር ያለውን የግል ግንኙነት ማንሣት ባይፈቀድለትም ከአምጪው ጋር ያለውን የግል ግንኙነት ግን ማንሳት ይፈቀድለታል። የግል ግንኙነት ምንድነው የሚለው ደግሞ ሊተረጎም የሚገባው ከላይ ከተመለከትነው፣ የንግድ ሕግን ዓላማ የሚያሳካና ከተለመደው አተረጓጎም አንፃር እንጂ ከዚህ ባፈነገጠ መንገድ ሊሆን አይገባውም። በመሆኑም የግል ግንኙነት ማለት ከሚመለከታቸው ሁለት ሰዎች ውጪ በሌሎች ሰዎች ሊነሳ የማይችል ግንኙነትን ለማመልከት እንጂ ከንግድና ከግብይት ውጪ የሚከሰቱ ግላዊ ግንኙነቶች ለማመልከት የተቀመጠ ነው ተብሎ ሊተረጎም አይገባውም። የግል ግንኙነት /Personal relation/ በተለምዶ in personal በመባል የሚታወቀውን ከሕግ ወይም ከውል የሚመነጭ በሁለት ሰዎች መካከል የተፈጠረ ግንኙነት ማለት ነው።

የንግድ ሕጉ አንቀጽ 850 በቼክ የተከሰሱ ሰዎች ቼኩን ካዘጋጀው /አምጪው/ ወይም ቼኩን ቀድመው ይዘው ከነበሩት ሰዎች /Personal holder/ ጋር የነበረውን የግል ግንኙነት ቼኩን ይዞ በመጣ ሰው /holder/ ላይ እንዲያነሳ ከሚከለክል በቀር ተከሣሽ ቼኩን ካመጣው ሰው ጋር ያለውን የግል ግንኙነት እንዲያነሳ የሚከለክል አይደለም። ይልቁንም ለሁሉም ሰነዶች ተፈጻሚነት ያለውና ከላይ የተመለከትነው አንቀጽ 717/1/ በሁለቱም መካከል ያለ የግል ግንኙነት መቃወሚያ ሊሆን እንደሚችል በግልጽ ያስቀመጠው ነው። ይህ የሕግ ይዘት በቼክ የተከሰሰ ሰው በቼኩ ላይ የተገለጸውን ገንዘብ በሙሉ ወይም በከፊል ላለመክፈል መብት የሚሰጠውን ክውል የመነጨ ግንኙነት እንደመከላከያ እንዲያቀርብ የሚፈቅድለት ነው። ቼክ አብዛኛውን ጊዜ የሚሰጠው ክውል ወይም ከሕግ የመነጨ ግዴታን ለመፈፀም /in consideration/ እንደመሆኑ ለግዴታው መነሻ የሆኑ ጉዳዮችን በማስመልከት መከላከያ እንዲሆኑ መፍቀድ ተገቢም ነው። ይህ አሠራር የሁለቱም ወገን ማስረጃን ለመመዘን ዕድል በመስጠት እውነት እንዲወጣ ከማገዙም ባሻገር የተለያዩ ክሶች እንዲያቀርቡ ስለሚያደርግ ወጪ ቆጣቢም ነው።

የሥር ፍርድ ቤት አመልካች ያቀረቡትን መቃወሚያ ውድቅ ያደረገው የንግድ ሕጉ አንቀጽ 827/840 እንዲሁም 854 ቼክ እንደቀረበ ክፍያ የሚፈፀምበትና ከወጣበት ጊዜ ጀምሮ በአውጪው ላይ የክፍያ ኃላፊነት የሚፈጥር የገንዘብ ሰነድ እንጂ የዋስትና ሰነድ አለመሆኑን ይደነግጋል በማለት ነው። በመሠረቱ እነዚህ የተጠቀሱት የንግድ ሕጉ ድንጋጌዎች ቼክ በዋስትና ሊሰጥ የማይችል መሆኑን አይደነግጉም። ቼኩ የሚሰጥበት ምክንያት በሰጪውና በተቀባዩ የሚወሰን እንጂ በሕጉ የተዘረዘረ አይደለም። ሕጉ ቼክ ላምጪው ወዲያው የሚከፈል መሆኑን መግለፁ ደግሞ መከላከያና መቃወሚያ የማይቀርብበት ሰነድ ነው ማለት አይደለም። የሕጉ ዓላማ ይህ ቢሆን በማያሻማ ሁኔታ በ717 በተዘዋዋሪ መንገድ ደግሞ በአንቀጽ 850 መቃወሚያ የሚቀርብባቸውን ሁኔታዎች አይደነግግም ነበር።

በመሆኑም ፍርድ ቤቱ ተከሣሽ ያቀረቡትን መቃወሚያ አልቀበልም ያለው ከሕጉ ድንጋጌ ውጪ በመሆኑ ሊሻር የሚገባው ሆኖ አግኝተነዋል። ቼኩ በዋስትና የተሰጠ መሆኑን በመገለፁ የአሁን አመልካች ከከላሽ ጋር የዋስትና ውል ግንኙነት ያላቸው መሆኑን የሚያመለክት ነው። ይህ ውል ደግሞ በመከላከላቸው የግል ግንኙነት መኖሩን ስለሚያሳይ በመቃወሚያነት መቅረብ የሚችል ነው። የቀረበው መቃወሚያ የተጠየቀውን ገንዘብ ላለመክፈል በቂ ምክንያት መሆን አለመሆኑ የሚታወቀው ፍርድ ቤቱ ግራ ቀኙን በአግባቡ ካከራከረ በኋላ ነው። በመሆኑም ክሱ የቀረበለት ፍርድ ቤት መቃወሚያውን ተቀብሎ ክርክሩን ሊያስተናግድ የሚገባ ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 62028 የካቲት 28/98 የሰጠው ውሣኔ እንዲሁም የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 45409 በ22/7/98 የሰጠው ትዕዛዝ በድምጽ ብልጫ ተሸሯል።
2. አመልካች መከላከያቸውን አቅርበው ፍ/ቤቱ የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ሰምቶ የመሰለውን እንዲወስን ጉዳዩ ለፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ተመልሷል።
3. ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ መዝገቡ ተዘግቷል። ለመዝገብ ቤት ይመለስ።
የማይነበብ የአራት ዳኞች ፊርማ አለበት።

የሁለተኛው ዳኛ የሐሳብ ልዩነት

በዚህ ጉዳይ በሰበር መ/ቁጥር 24435 እና በሰበር መ/ቁጥር 26438 አከራካሪ የሆኑት ጭብጦች፤

1ኛ/ በንግድ ሕግ ቁጥር 717/1/ የተደነገገው በዕዳ ከፋዩና ሰነዱን በያዘው ሰው መካከል ያለውና በሕጉ መሠረት መቃወሚያ እንዲቀርብበት የሚፈቀደው ግንኙነት የዋስትና ግንኙነትንም ይጨምራል? ወይንስ አይጨምርም?

2ኛ/ ይኸው በቁጥር 717/1/ የተፈቀደው የግል ግንኙነት /Personal relations/ መቃወሚያ ገደብ ሊኖረው ይገባል? ወይንስ አይገባም? የሚሉት ናቸው።

የመጀመሪያውን ጭብጥ በተመለከተም፤

በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1920 መሠረት የዋስትና ግዴታ ማለት ዋሱን ባለዕዳውንና ባለገንዘቡን የሚያካትት ግዴታ ነው።

በንግድ ሕግ ቁጥር 717/1/ መሠረት መቃወሚያ እንዲቀርብበት የሚፈቀደው ግንኙነት ግን በዕዳ ከፋዩና ሰነዱን በያዘው ሰው በሁለቱ መካከል ባለው የግል ግንኙነት ላይ ብቻ የሚመሠረት ነው።

ስለሆነም፤ በዋሱ፤ በባለዕዳውና በባለገንዘቡ የሦስትዮሽ የጋራ ግንኙነት ላይ የሚመሠረተው የዋስትና ግንኙነት በተቃጠሎ ሕግ ውስጥ የሚካተት አይደለም።

የዚህን ምክንያት ከያዘው ጉዳይና ከሕጉ አንጻር እንመልከት።

በያዘው ጉዳይ አመልካቹ በቼክ የቀረበባቸውን ክስ ለመከላከል በፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት የክ/መ/ቁጥር 62028 የሰጡት ምክንያት የሚከተለው ነው። ይኸውም፤ ተጠቃሾን ቼክ ለከላሽ/ለአሁን መልስ ሰጭ/ የሰጠሁት መክፈል ያለብኝ ዕዳ ኖሮ ሳይሆን በከላሽና በአቶ ሙህ መሐመድ /ልጃቸው መሆኑ ነው/ መካከል ለነበረው አለመግባባት የሽምግልና ጉባኤ ባቀረበው ሃሳብ መሠረት ለሁለቱ ተከራካሪዎች መተማመኛ እንዲሆን እንጂ ለክፍያ የተሰጠ ቼክ አይደለም የሚል ነው።

አመልካቹ በማስፈቀጃ ማመልከቻው በገለጹት መሠረት በተፋጠነ ሥነ ሥርዓት የቀረበባቸውን የቼክ ክስ ለመከላከል የሚፈልጉት በራሳቸውና በመልስ ሰጭው በሁለቱ መካከል ባለው የግል ግንኙነት ላይ ተመሥርተው ሳይሆን በሳቸው፤ በልጃቸውና በመ/ሰጪው መካከል ባለው የሦስቱ የጋራ ግንኙነት ውስጥ ለመተማመኛ የተሰጠ ቼክ መሆኑን በማስረዳት ነው። በአመልካቹና በመልስ ሰጪው መካከል ባለው የሁለቱን የግል ግንኙነት በተመለከተ ግን ቼኩን ዕዳ ኖሮብኝ ለክፍያ የሰጠሁት አይደለም ብለዋል።

የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤቱ ቼክ በአውጪው ላይ የክፍያ ኃላፊነትን የሚፈጥር የክፍያ ሰነድ እንጂ የዋስትና ሰነድ ባለመሆኑ ተከላሽ ክሱን ለመከላከል ያቀረቡት ጥያቄ ተቀባይነት የለውም። የተከሰሱበትን የገንዘብ መጠን ይከፍላሉ ብሎ ወስኗል።

ሕጉን በተመለከተም፤ በተጠቃሹ የንግድ ሕግ ቁጥር 717/1/ መሠረት መከላከያ እንዲቀርብበት የሚፈቀደው በሁለቱ፤ በዕዳ ከፋዩና ሰነዱን በያዘው ሰው የግል ግንኙነት ላይ

የተወሰነ መሆን ስለሚገባው፣ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1920 በተደነገገው መሠረት ዋስትና ከዋስትና ሰጪውና ከዋስትና ተቀባይ የግል ግንኙነት ሰፋ ብሎ ባለዕዳውንም የሚጨምር የሦስት ወገኖች ግንኙነት በመሆኑ፣ በንግድ ሕግ ቁጥር 840 መሠረት አውጪው ዋስ የሚሆነው ለቼኩ አከፋፈል በመሆኑ፣ /The drawer guarantees payment/ ከዚህ የዋስትና ኃላፊነት ለመዳን የሚፃፈው ቃል ሁሉ እንዳልተፃፈ የሚቆጠር በመሆኑ፣ /any provision by which the drawer releases himself from this guarantee shall be of no effect/ ተብሎ የተደነገገ በመሆኑ የአመልካቹ /አውጪው/ ዋስትና ለአምጪው /ለመልስ ሰጪው/ መሆን ሲገባውና አውጪው ሦስተኛ ወገን ለሆነው ልጃቸው ስጥቻለሁ የሚሉት ዋስትና መተማመኛ ወዘተ እንዳልተፃፈ መቆጠር ሲገባው፣ በድምጽ ብልጫው ተቀባይነት ማግኘቱ ተገቢ ባለመሆኑ ተለይቻለሁ።

ሁለተኛውን ጭብጥ በተመለከተ፡-

በዚህ ጭብጥ ላይ ተከራካሪዎቹ ወገኖች ዕዳ ከፋዩና ሰነዱን የያዘው ሰው መሆናቸው አከራካሪ አልሆነም ልዩነቱ ያለው በንግድ ሕግ ቁጥር 717/1/ በተደነገገው መሠረት በዕዳ ከፋዩና ሰነዱን በያዘው ሰው መካከል ያለው የግል ግንኙነት /personal relation/ ምን ያህል ሰፋ ብሎ መተርጎም አለበት? የሚለው ላይ ነው።

ለዚህ ክርክር መነሻ የሆነው የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት በኮ/መ/ቁጥር 39902 ኅዳር 8/97 የሰጠው ውሳኔ ነው። የፍሬ ነገር ክርክሩ ደግሞ፣ በአመልካቹ በአቶ ሰለሞን ታደሰና በመልስ ሰጭው በአቶ ሽኩር ብርሃን መካከል ያለው የሴቶች ቦርሣን የንግድ ንግኙነት የሚመለከት ነው። አመልካቹ አከራካሪ በሆነው ቼክ ላይ የተፃፈው 83,760 ብር እንዲከፈላቸው በፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ክስ ሲያቀርቡ መ/ሰጪው ለመከላከል እንዲፈቀድላቸው የጠየቀው፣ በሁለቱ መካከል የሴቶች ቦርሣ ንግድ የነበረ መሆኑን በመግለጽ ሲሆን እነዚህ አመልካቹ የሸጡላቸው ቦርሣዎች ወደሀገር ውስጥ በኮንትሮባንድ የገቡ ናቸው ተብሎ ከመ/ሰጪው ጋር ከሚሠሩት ከአቶ ሥራጅ ኢብራሂም እጅ የተወረሱና አቶ ሥራጅም ኮንትሮባንድ ይዘህ ተገኝተሃል ተብሎ በደንብ መተላለፍ ተከሰው በዋስትና ስለተለቀቁ ለተወረሰ ዕቃ ገንዘቡን ልክፍል አይገባኝም የሚል ነው። መ/ሰጭው እንዲከላከሉ ከተፈቀደላቸው በኋላ አቶ ሥራጅ ኢብራሂምንና ሌሎች በሽምግልናው ላይ ነበሩ የተባሉ ግለሰቦችን ቃል በምስክርነት እንዲያሰሙ ተደርጎ መ/ሰጪው ዕዳውን ሊከፍሉ አይገባም ተብሎ ተወስኗል።

የአመልካቹ ጠበቃ በሰበር አቤቱታ ማመልከቻ ቼኩን ከዕቃ ሽያጩ ጋር ተጠቅሶ መስጠቱን የሚመለከት የሽያጭ ውል በሌለበት ሁኔታ የቼክ ክስ በምስክር የሚስተባበል ከሆነ በተፋጠነ ሥነ ሥርዓት የሚመራ መሆኑ ቀርቶ ከመደበኛው የብድርና አደራ ግንኙነት ደረጃ በታች መሆኑን /የፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 2472ትን ይመለከቷል።/ ስለሚያሳይ ሊታይም የሚገባው ነው ብለዋል።

ሕጉን በተመለከተም፣ የአብዛኛው ድምጽ አስተያየት፣ ቼክ አብዛኛውን ጊዜ የሚሰጠው ከውል ወይም ከሕግ የመነጨ ግዴታን ለመፈጸም /in consideration/ የሚሰጥ በመሆኑ ለግዴታው መነሻ የሆኑ ጉዳዮችን በማስመልከት መከላከያ እንዲሆኑ መፍቀድ ተገቢ ነው የሚል ነው።

በአነስተኛው ድምጽ አስተያየት ግን፣ በንግድ ሕግ ቁጥር 717/1/ መሠረት በግራ ቀኝ መካከል ያለው የግል ግንኙነት ለመከላከያነት ሊፈቀድ ይገባል ቢባልም የግል ግንኙነቱ በጣም ሰፋ ተደርጎ መተርጎም የለበትም የሚል ነው። ቼኩን ባመጣው ባለገንዘብና ቼኩን ባወጣው ባለዕዳ መካከል ያለው የግል ግንኙነት /ቤተሰባዊ፣ የንግድና ሌሎችም ተመሳሳይ ግንኙነቶች/ በጠባቡ መታየት አለበት። አመልካቹ በቼኩ እንዲከፈላቸው ክስ ሲያቀርቡ መ/ሰጪው የሸጠልኝ ዕቃ ሦስተኛ

ሰው እጅ ከገባ በኋላ ኮንትራባንድ ነው ተብሎ ስለተያዘ በቼኩ መክፈል የለብኝም የሚለውን ክርክሩን መቀበል የግል ግንኙነታቸውን በጣም ሰፊ አድርጎ መተርጎም ነው። ይህን የግል ግንኙነት መከላከያ በጣም ሰፊ አድርጎ መተርጎም ደግሞ፣ በንግድ ሕግ ቁጥር 840 የቼኩ አውጪ ለአከፋፈሉ ዋስ ነው። አውጪውን ከዚህ ዋስትና ኃላፊነቱ ለመዳን የሚፃፈው ቃል ሁሉ እንዳልተፃፈ ይቆጠራል ተብሎ ከተደነገገው ጋር የሚጋጭ ነው።

የግል ግንኙነት ትርጉሙ በጣም የሚጠብ ከሆነም በንግድ ሕግ ቁጥር 717/1/ ላይ የተሰጠውን የመከላከል ፈቃድ የሚነሣ እንዳይሆን በሁለቱ ወገኖች መካከል ባለው የጠበቀ ግንኙነት ላይ ብቻ መፈቀዱ ባግባቡ ይመስለኛል።

ስለዚህ የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት በኮ/መ/ቁጥር 62028 የካቲት 28/98 የሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ሳይኖርበት በመሻሩ፣ በኮ/መ/ቁጥር 39902 ኅዳር 8/97 በዚሁ ፍ/ቤት የተሰጠው ውሣኔ ከመሠረታዊ የሕግ ስህተቱ ጋር እንዲፀና በመደረጉ ስላልተስማማሁ በሃሳብ ተለይቻለሁ።

የማይነበብ የአንድ ዳኛ ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

ዳኞች፡- ሐገሥ ወልደ

አልማው ወሌ

አሊ መሀመድ

ነጋ ዱፍሃ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች ፡- ሲ/ር መዓዛ የሴፍ ቀረቡ

ተጠሪ ፡- ዶ/ር የሴፍ ደነቀው ጠበቃቸው አቶ ሙሉቀን ሊበን ቀረቡ

መዘገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

የአሁኑ የሰበር ተጠሪ ለሥር የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት ያቀረቡት ክስ ፍሬ ቃሉ ከተከሃሽ /ያሁኗ የሰበር አመልካች / ጋር ጉፋ ገብርኤል ከፍተኛ ክሊኒክ ኃ/የተ/የግል ማህበር አቋቁመን በድርጅቱ መመስረቻ ጽሁፍ ከተገለፀው ካፒታል በተጨማሪ የህክምና መሳሪያዎችን በመግዛት በሁለት ቦታዎች የክሊኒክ ሥራ እየሠራን ቆይተን ከጊዜ በኋላ ከተከሃሽ ጋር ተግባብተን መሥራት ያልቻልንና ተከሃሽ ከሃሽን ከማህበር በማግለል ድርጅቱን ይዘው ለብቻቸው እየተጠቀሙ ስለሆነ ማህበሩ በፍ/ቤት ውሳኔ ፈርሶ የንብረት አጣሪ ተሹሞ የሚገባኝ ድርሻ እንዲከፈለኝ አመለክታለሁ የሚል ነው፡፡

የሥር ተከሃሽም የክስ መቃወሚያና በፍሬ ነገር ላይ በአማራጭ መልስ አቅርቦል፡፡ ያቀረቡት የክስ መቃወሚያም ከሃሽ ከማህበሩ ለመውጣት ባቀረቡት ተደጋጋሚ ጥያቄ መሠረት ጉዳዩ በሽማግሌዎች ሲታይ ቆይቶ ሰኔ 24 ቀን 1998 ዓ/ም በተደረገው ስምምነት ከሃሽ በዓይነት ያዋጡትን ንብረትና ብር 60,000 /ስድሃ ሺህ ብር/ ወስደው ጉዳዩ በሽማግልና ያለቀ በመሆኑ ከማህበሩ ከወጡ በኋላ ክስ ለማቅረብ የሚያስችል መብትና ጥቅም ስለሌላቸው ክስ ውድቅ ሊሆን ይገባል ብለዋል፡፡

ተከሃሽ በፍሬ ነገሩ ላይ በአማራጭ በሰጡት መልስ ከከሃሽ ጋር ማህበሩን አቋቁመናል የማህበሩም ካፒታል ማህበሩ ሲቋቋም ብር 40,000/አርባ ሺህ ብር/ ሲሆን ከሃሽና ተከሃሽ እያንዳንዳችን ብር 20,000 ማምጣት የሚጠበቅብን ቢሆንም ከሃሽ ገንዘብ አልያዘኩም በማለታቸው ሌላ ጊዜ ይከፍላሉ በማለት በእምነት የከሃሽ ድርሻ ብር 20,000 እንደተከፈለ ተደርጎ በመመስረቻ ጽሁፍ ተሞልቷል፡፡ ሆኖም ገንዘቡን ሳይከፍሉ ቀርተዋል፡፡ በከሃሽ ተደጋጋሚ ጥያቄ ምክንያት ሽማግሌዎች ተመርጠው ጉዳዩን ሲያዩ ከቆዩ በኋላ በ24/10/98 ዓ/ም በተደረገው ስምምነት መሠረት 60,000 ብር እና በአይነት ንብረት ወስደው ከወጡ በኋላ ጉዳዩን በግልግል ለመጨረስ ተከሃሽ እንዲተኛ በመሆን ድርጅቱን በግላቸው እየተጠቀሙ ነው በማለት ያቀረቡት ክርክር ሐሰተኛ ነው፡፡

በመተዳዳሪያ ደንባችን የአንዱ ማህበርተኛ ከማህበሩ መውጣት ማህበሩን አያፈርሰውም በሚል የተስማማን ስለሆነና ከሚሸም ድርሻቸውን ወስደው ከማህበሩ የወጡ በመሆናቸው ማህበሩ ፈርሶ ሂሳብ አጣሪ ተሹሞና ሂሳቡ ተጣርቶ ድርሻዬ ይከፈለኝ ያሉትም የሚቻል አይደለም በማህበሩም ምንም አይነት ድርሻ የላቸውም። ማህበሩ በከሚሸ ጥያቄ እንዲፈረስ ውሳኔ የሚሰጥ ከሆነ ደግሞ ከሚሸ ከማህበሩ እወጣለሁ ብለው የወሰዱትን ብር 60,000 እና ሌሎች በዓይነት የወሰዱአቸውን ንብረቶች እንዲመልሱና ለማህበሩ ጽ/ቤት ኪራይ ብር 114,000 እንዲሁም ከሚሸ የፈረሙበት የማህበሩ ዕዳ ብር 207,536.85 በድምሩ ብር 321,536.85 ከግል ገንዘብ እየከፈልኩ ስለምገኝ እንደማህበሩ ዕዳ እንዲቆጠር፣ የማህበሩ አባል ተከሚሸ ብቻ ስለሆንኩኝ በንግድ ህግ ቁጥር 511/1/ መሠረት የማህበሩ አባላት ቁጥር ከ2 በታች ስለሆነ ማህበሩ በፍ/ቤት ውሳኔ እንዲፈርስ እጠይቃለሁ ብለዋል።

የሥር የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤትም አጣሪ በመሾም የማህበሩ ንብረት እንዲጣራ ካደረገ በኋላ የግራ ቀኝን ክርክር በመመርመር ከሚሸ ለማህበሩ ባዋጡት የገንዘብ መጠን ድርሻቸው ሲሰላ 36.63 ከመቶ ስለሚሆን በጠቅላላው 83,081.04 ብር ተከሚሸ ለከሚሸ እንዲከፍሉና ማህበሩም በንግድ ህግ አንቀጽ 511/1/ መሠረት እንዲፈርስ ወስኗል።

ይህ የፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት ውሳኔ በአሁኗ የሰበር አመልካች ይግባኝ ጠያቂነት ለፌ/ከ/ፍ/ቤት ቀርቦ ክርክር ከተካሄደበት በኋላ ከፍተኛው ፍ/ቤትም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 348/1/ መሠረት የሥር የመ/ደ/ፍ/ቤት ውሳኔን አጽንቷል።

በሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ቅር የተሰኙት የሰበር አመልካችም ባቀረቡአቸው የቅሬታ ነጥቦች፡-

- ጉዳዩ በሽምግልና ታይቶ ውሳኔ አግኝቷል በሚል በፍ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 244/2/ሪ/ መሠረት ያቀረብኩትን መቃወሚያ የሥር ፍ/ቤት ውድቅ ማድረግ ያለአግባብ ነው፤
- ማህበሩ ይፈርሃል ከተባለም ወደ ነበርንበት ልንመለስ ሲገባ ተጠሪው ብር 60,000 እና የህክምና መገልገያዎች እንዲሁም የጽ/ቤት ዕቃዎችን ከማህበሩ ወስደው ወጥተው ባሉበት በተጨማሪ ብር 83,081.04 አመልካች ለተጠሪ እንዲከፍል መወሰኑ ያለአግባብና የሽምግልና ስምምነቱን ያላገናዘበ ነው፤
- በማህበሩ መተዳዳሪያ ደንብ አንቀጽ 17/2/ መሠረት አንድ ማህበርተኛ ከማህበሩ በመውጣቱ ምክንያት ማህበሩ እንደማይፈርስ ተገልጾ እያለ ከስምምነታችን ውጪ የተሰጠው ውሳኔ ተገቢነት የለውም፤
- ማህበሩ ከፈረሰ ተጠሪውና አመልካች ለማህበሩ ዕዳ ብር 321,536.85 በጋራ ተጠያቂዎች መሆን ሲገባንና ተጠሪውም ዕዳውን ባላስተባበሉበት የሥር ፍ/ቤቶች በምን ምክንያት ዕዳውን እንዳለፉ በውሳኔያቸው አልጠቀሱም ከዚህ ሌላ ማህበሩ ሲፈርስ ትርፍና ኪሳራ ሳይለይ ለተጠሪው ብር 83,081.04 አመልካች እንዲከፍል ሲወሰን የአመልካች ድርሻ ምን እንደሆነ ሳይወሰን ታልፏል፤ ሂሳቡን ያጣሩት ሰዎች ቀደም ሲል ጉዳዩን በሽምግልና ከማየታቸው ውጪ በሂሳብ አጣሪነት እንዲሠሩ አመልካች ሳልፈቅድ ፍ/ቤቱ እንዲያጣሩ ያደረገ ሲሆን ምንም አይነት የሂሳብ ሞያ የሌላቸው ናቸው በማለት የሥር ፍ/ቤቶች የፈፀሙት መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት በዚህ ችሎት እንዲታረምላቸው ጠይቀዋል።

የሰበር ተጠሪ በበኩላቸው በሰጡት መልስ፡- አመልካች ለአጣሪዎች ያላቀረቡአቸውን ክርክሮች ሪፖርቱ ለሥር ፍ/ቤት ከቀረበለት በኋላ ያቀረቡ በመሆናቸው ተጠሪ አግባብነት ያላቸውን

የማስተባበያ ማስረጃዎች በማቅረብ እንዳልከላከል ያደረገ ከመሆኑም ሌላ አዲስ ክርክር በመሆኑ በፍ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 329 መሠረት ተቀባይነት የለውም፤ የሂሳብ አጣሪዎች የሂሳብ ዕውቀት የላቸውም በሚል የቀረበው ክርክርም ቢሆን ተቀባይነት አይኖረውም። ምክንያቱም አጣሪዎች የተለየ ሞያ ክህሎት እንዲኖራቸው የሚያስገድድ ህግ የለም። አጣሪዎቹ የተሾሙትም አመልካች ተጠሪ በፌ/የመ/ደ/ፍ/ቤት ቀርቦን ባመለከትነው መሠረት ነው። ጉዳዩ በሽምግልና የተጠናቀቀ ነው ላሉትም ስምምነቱ የማህበሩን መፍረስ የሚመለከት ካለመሆኑም በላይ አንድ የማህበር አባል በሀገሪቱ ህግና በማህበሩ ደንብ መሠረት ማህበሩ እንዲፈርስና ከንብረቱ ድርሻው እንዲከፈለው የመጠየቅ መብቱን የሚያስቀር ወይም የሚያሳጣ አይደለም። ተጠሪው በማህበሩ ባለኝ 50% ድርሻ ታስቦ ሊከፈለኝ የሚገባውን ገንዘብ በህግ የመጠየቅ መብት ቢኖረኝም ለሰላም ሲባል አነስተኛ ቀመር ተቀብያለሁ። የማህበሩ ካፒታል ብር 40,000 ሲሆን እኔም ድርሻዬን በሙሉ ከፍያለሁ፤ የከፈልኩ ስለመሆኔም አጣሪው አረጋግጧል።

የማህበሩ ሀብት እና ዕዳ ተጣርቶ ቀደም ሲል ከተቀበልኩት የካሳ ክፍያ በተጨማሪ ብር 83,081.04 የሚገባኝ መሆኑን አጣሪዎች በማረጋገጣቸው ፍ/ቤቱም ተቀብሎ አጽድቆታል። ይህም ሊሆን የቻለው ማህበሩ ያለበት ዕዳ ፣ ሀብት እና ሁለቱም የማህበሩ አባላት ከማህበሩ ካፒታል በተጨማሪ ገቢ ያደረገነው ገንዘብ ተመዘዘዘ ነው።

አጣሪዎች ሂሳቡንም የሠሩት እስከ 24/10/1998 ባለው ጊዜ ብቻ ሲሆን ከዚህ ከተጠቀሰው በኋላ የተገኘው ሀብትም ሆነ የመጣው ዕዳ በ24/10/98 አመልካችና ተጠሪ ባደረገው ስምምነት መሠረት እንዲሰላ በፍ/ቤትም ሆነ በአጣሪዎች ዘንድ የተስማማን በመሆኑ በዚህ ነጥብ ላይ ተጠሪን የሚጠቅም ወይም በሀላፊነት የሚያስጠይቅ ነገር የለም ሲሉ በሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ላይ የተፈፀመ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት አለመኖሩን በመጥቀስ ተከራክረዋል።

የግራ ቀኝ ክርክር ከዚህ በላይ እንደተመለከተው የቀረበ ሲሆን እኛም የሚከተለውን ጭብጦች ይዘን ክርክሩን እንደሚከተለው መርምረናል።

- የግራ ቀኝ ክርክር ከዚህ በፊት በሽምግልና ተጠናቅቋል ወይስ አልተጠናቀቀም?
- አመልካች ለተጠሪ እንዲከፍሉ የተወሰነባቸውን ገንዘብ ሊከፍሉ ይገባል ወይስ አይገባም?

የመጀመሪያውን ጭብጥ በሚመለከተው አመልካች የሚከራከሩት ጉዳዩ በሽምግልና ሲታይ ቆይቶ ሰኔ 24 ቀን 1998 ዓ/ም ስምምነት የተደረሰ በመሆኑና ተጠሪውም በዚህ ስምምነት መሠረት ብር 60,000 ፣ የህክምና መሣሪያዎች እና ሌሎች የጽ/ቤት ቁሳቁሶችን ወስደው ከማህበሩ የወጡ በመሆናቸው በተጠናቀቀ ጉዳይ ክስ ማቅረብ አይችሉም በማለት ለክርክራቸውም የጠቀሱት የፍትህ ብሔር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁ 244/12/ረ/ ነው።

በእርግጥ የተጠቀሰው የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ 244/2/ረ/ ክስ የተነሳበት ነገር በሽምግልና ታይቶ በስምምነት የተፈፀመ ከሆነ ወይም ለዕርቅ የተቀጠረ ከሆነ ክሱን መቃወም እንደሚቻል የሚደነግግ ነው። ይህ ችሎትም አመልካች እንደሚሉት በእርግጥ የግራ ቀኝ ክርክር በሽምግልና ታይቶ በስምምነት ተፈጽሟል ወይስ አልተፈፀመም የሚለውን አከራካሪ ነጥብ ለመወሰን ሰኔ 24 ቀን 1998 በግራ ቀኝ ተከራካሪዎች የተፈረመ ቃለ ጉባኤና ብር 60,000 ለተጠሪ የተከፈለበትን ሠነድ ይዘት ተመልክቷል።

ቃለ ጉባኤውም አመልካችም ሆነ ተጠሪ ለማህበሩ የተለያዩ ወጪዎችን ማውጣታቸውን የሚገልጽ ሲሆን የሰበር አመልካች ግን ከተጠሪው የበለጠ ወጪ ማውጣታቸውን ይገልጻል። ከዚህ በተጨማሪ ቃለጉባኤ ድርጅቱ ከተቋቋመ በኋላ፣ በሥራ ሂደት ወይም በመጀመሪያ አካባቢ በድርጅቱ የተፈሩ ወይም የተገዙ ቋሚ ዕቃዎችን በሚመለከት እስከ 24/10/98 ድረስ ተከፍሎ ያልተጠናቀቀ ዕዳ እና የተከፈለው ተሰልቶ ለተጠሪ የሚገባ ክፍያ ያዋጡት መጠን በመቶኛ ተሰልቶ እንዲሰጣቸው ያልተከፈለ የተጠሪ ደመወዝ እንዲከፈላቸው በቅድመ ክፍያ የተከፈለው የቤት ኪራይ ገንዘብ ቅድመ ክፍያ የተፈጸመበት ወራት ተለይቶ የተጠሪ ድርሻ እንዲመለስላቸው እና ተጠሪው ድርሻቸውን በማስተላለፍ ከማህበሩ ስለሚወጡ ካህ ብር 60,000 አመልካች እንዲከፍሉ ማህበሩ ከተቋቋመበት ጊዜ ጀምሮ እስከ 24/10/1998 በማህበሩ ላይ ያለውን ዕዳ በተመለከተ ድርጅቱን በማስቀረት ይዘው የሚያዙት አመልካች በሚያቀርቡት እና በተጠሪው ምትክ በሚገባ ግለሰብ ይሸፈናል የሚሉትንና ባጠቃላይ ከተራ ቁጥር 1-9 የተጠቀሱትን ነጥቦች ያካተተ ነው።

አመልካች ግን ለተጠሪው ብር 60,000 /ስልሳ ሺህ ብር/ የተከፈላቸው በመሆኑንና በአይነት የህክምና መሣሪያዎችን ወስደዋል በሚል ነው አጥብቀው እየተከራከሩ ያሉት ብር 60,000 ለተጠሪ የተከፈለበት ሠነድም ቢሆን ሌሎች ክፍያዎች በቃለጉባኤው በተገለጸው መሠረት የሚከናወኑ መሆናቸውን በግልጽ ይናገራል። ይህ ሆኖ ሃላ አመልካች ቃለጉባኤው ተጠሪው ከማህበሩ የሚደርሳቸውን አጠቃላይ ድርሻ ያላስቀመጠና ገና ሂሳብ ተጣርቶ የሚፈጸም መሆኑን እየገለጸ ባለበት ብር 60,000 /ስልሳ ሺህ ብር/ እና የህክምና መሣሪያዎችን በአይነት ተጠሪው ወስደው በስምምነት ተጠናቅቋል ሲሉ ያቀረቡት መቃወሚያ ከፍትሃብሄር ሥነ ሥርዓት ህግ ቁጥር 244/2/ረ/ መንፈስ ውጪ በመሆኑ ያለአግባብ የቀረበውን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ የሥር ፍ/ቤቶች ውድቅ በማድረጋቸው የተፈጸመ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለም።

2ኛን ጭብጥ በሚመለከት፡- አጣሪው ጥቅምት 21 ቀን 2001 ዓ/ም በተጻፈ ደብዳቤ ሸኚነት በ24/10/2000 ዓ/ም የተዘጋጀ ቃለጉባኤ /ሪፖርት / ለሥር የመ/ደ/ፍ/ቤት ያቀረበ ሲሆን ሪፖርቱም መሠረት ያደረገው ቀደም ሲል ፍ/ቤቱ በሰጠው ትዕዛዝ የማጣራቱ ሥራ ሰኔ 24 ቀን 1998 ዓ.ም የተደረገውን የሽምግልና ስምምነት መሠረት ያደረገ መሆን እንዳለበት በገለጸው መሠረት ነው ብሏል።

ይህ ችሎትም እንደተረዳው በ24/10/98 ዓ/ም በተደረገው የሽምግልና ስምምነት መሠረት አጣሪው የማጣራቱን ሥራ አከናውኗል። የማጣራቱ ሥራም የግራ ቀኝ ተከራካሪዎች ያቀረቡአቸውን ማስረጃዎች ጭምር በመመዘን የተሰራ ስለመሆኑ ሪፖርቱ ያመለክታል።

ለድርጅቱ ሥራ በብድር የተገዙና ዕዳቸው ተከፍሎ ያልተጠናቀቁ ቋሚ ዕቃዎችን በሚመለከትም እስከ ሽምግልና ስምምነት ድረስ መከፈሉ በማስረጃ የተረጋገጠ ተጠሪው ባዋጡት ድርሻ መጠን ተሰልቶ ገንዘብ እንዲሠጣቸው በብድር ተገዝቶ ክፍያው የተጠናቀቀው ፎቶ ሜትር የተባለው የህክምና መሣሪያ ክፍያው የተጠናቀቀው የሽምግልና ስምምነት ከተደረገበት ቀን በፊት መሆኑ በመረጋገጡ ለተጠሪው ባዋጡት መጠን ድርሻቸው እንዲሰጥ የተወሰነ ሲሆን ሌሎች ዕቃዎችን በሚመለከት የግራ ቀኝ ተከራካሪዎች በ10/6/99 ዓ.ም የተፈራረሙበት ደረሰኝ ከተጠሪው በኩል በመቅረቡ ተጠሪው ባዋጡት የገንዘብ መጠን ተሰልቶ ድርሻቸው እንዲከፈል ተወስኗል። ያሁን አመልካችም እነዚህን በ10/6/99 ዓ/ም በተደረገው ውል የተዘረዘሩትን ንብረቶች እንዲያስቀሩ ተደርጓል።

የቤት ኪራይም ቢሆን የአጣሪው ሪፖርት እንደሚያመለክተው ኪራይ ከ23/4/98 እስከ 23/4/99 ድረስ ብር 39,000 የተከፈለ ሲሆን ተጠሪው ከሰኔ 24 ቀን 1998 ጀምረው ከድርጅቱ ስለተሰናበቱ ከሐምሌ 1998 - ታህሣሥ 99 ዓ.ም ያለው የ6 ወራት ታስቦ ባዋጡት መጠን ድርሻቸውን አመልካች እንዲከፈሉ ሲደረግ ይህም ክሊኒክ ቁጥር 1 የተባለውን የሚመለከት ነው። ቁጥር 2 የተባለውን ክሊኒክ በሚመለከት ደግሞ ከመስከረም 19 ቀን 1998 ዓ/ም እስከ መስከረም 19 ቀን 1999 ድረስ የ12 ወር ብር 24,000 የቤት ኪራይ የተከፈለ ሲሆን ከአመልካች ጋር የተገለገሉበት እስከ 24/10/1998 ዓ/ም በመሆኑ ሐምሌና ነሐሴ 1998 የ2 ወር በቅድሚያ የተከፈለ በወር በብር 2000 ሂሳብ ተጠሪው ባዋጡት የገንዘብ መጠን ተሰልቶ ድርሻቸውን አመልካች እንዲከፈሉ መወሰኑን ሪፖርቱ ያመለክታል። ለዚህ ለቁጥር 2 ክሊኒክ ተጨማሪ ግንባታ ቅድመ ክፍያ ብር 30,000 እንደተከፈለ ተቆጥሮ ከመስከረም 19 ቀን 1998 - ሰኔ 24 ቀን 1999 ድረስ ለ9 ወራት አመልካችና ተጠሪ በጋራ የተጠቀሙበት ስለሆነ የ51 ወራት በወር በብር 500 ሂሳብ ተጠሪው ባዋጡት መጠን ድርሻቸውን እንዲያገኙ ተብሏል።

ደመወዝን በሚመለከት አጣሪው ከመቼ ጀምሮ መከፈል እንዳለበት በግልጽ የተቀመጠ ነገር የግራ ቀኙ አከራካሪዎች ባለማቅረባቸው የተነሣ አመልካች ድርጅቱ ሥራውን ከጀመረበት ቀን አንስቶ ከ2 ወር በኋላ መሆን አለበት ያሉትን አጣሪው በመቀበልና ድርጅቱ ሥራ የጀመረው 17/4/1999 በመሆኑ ከየካቲት 18 ቀን 1997 — 24/10/98 ድረስ የ16 ወራት ደመወዝ ማናቸውም የመንግስት ግብር ተቀንሶና ቀደም ሲል ተጠሪው በብድር የወሰዱት ብር 37,000 ተቀናሽ ተደርጎ የሚደርሳቸውን ድርሻ አመልካች እንዲከፍሉ በሚል በሪፖርቱ ገልጿል።

እንግዲህ እነዚህ ከዚህ በላይ የተጠቀሱት ልዩ ልዩ ክፍያዎች ናቸው ተጠቃልለው ብር 83,081.04 ሳንቲም የሆኑት አጣሪው በዚህ ዓይነት በጥልቀት የቀረቡለትን ማስረጃዎች በመመርመር አግባብነት ያላቸውን በመቀበልና አግባብነት የሌላቸውን በመጣል የተጠቀሰውን ገንዘብ የሰበር አመልካች እንዲከፍሉ በሪፖርት የገለጸውና የሥር ፍ/ቤቶች በየደረጃው የቀረቡላቸውን ጉዳይ በመመርመር ገንዘቡን አመልካች ለተጠሪ እንዲከፍል የወሰኑት።

አመልካች ብር 60,000 በ24/10/98 ዓ/ም በተደረገ ስምምነት መክፈላቸውን በመግለጽ ያቀረቡት የመከራከሪያ ሀሣብም ቢሆን ብር 60,000 / ስልሳ ሺህ / የተከፈለው ካሳ በሚል ስለሆነና በዚህ ስምምነት ሌሎች ሂሳቦች ለወደፊት ተሰልቶ የሚቀርቡና ክፍያ የሚፈፀምባቸው መሆኑ የተገለጸ በመሆኑ በስሌቱ መሠረት እንዲከፍሉ የተጠየቁትን ገንዘብ መክፈል አይገባኝም ማለታቸው ተቀባይነት ያለው አይደለም።

በሌላ በኩል የማህበሩን ዕዳ በሚመለከት ምንም ሳይባል ታልፏል ያሉትም ቢሆን የግራ ቀኙ ተከራካሪዎች ሰኔ 24 ቀን 1998 ዓ/ም በተፈራረሙት ቃለ ጉባኤ ገጽ 6 በቁጥር “7 ድርጅቱ ከተቋቋመበት ጊዜ ጀምሮ ይህ ውል እስከ ተደረገበት እለት ድረስ በድርጅቱ ላይ ያለውን ዕዳ በተመለከተ ድርጅቱን በማስቀረት ይዘው የሚጓዙት አመልካች በሚያቀርቡትና በተጠሪው “ቬር” ምትክ በሚገባው ግለሰብ የሚሸፈን ይሆናል” ተብሏል። በዚህ መልክ ስምምነት ላይ የተደረሰ ከሆነ ደግሞ እንደገና አመልካች ተጠሪው ለማህበሩ ዕዳ ተጠያቂ ሊሆኑ ይገባል ያሉት ከተፈረመው ስምምነት ጋር የሚጋጭ ይሆናል።

የማህበሩን መፍረስ በሚመለከት አመልካች ባቀረቡት ክርክር ተጠሪ ድርሻቸውን ይዘው ከማህበሩ የወጡ በመሆናቸው በተጠሪው ጥያቄ መነሻ ማህበሩ ሊፈርስ አይገባም ካሉ በኋላ

የማህበሩ አባላት ከሁለት በታች በመሆኑ እንዲፈርስ ጠይቀዋል የሥር ፍ/ቤትም ማህበሩ እንዲፈርስ የወሰነው ከዚህ በላይ በተጠቀሰው የክርክር ሃሳብ መነሻ ነው። አመልካችና ተጠሪ የመሠረቱት ማህበር ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ሲሆን ማህበሩ ሊመሠረት የሚችለው ደግሞ በንግድ ህግ አንቀጽ 510/2/ እንደተጠቀሰው ማህበርተኛው ከሁለት ያላነሠና ከአምሳ ያልበለጠ ከሆነ ነው።

በዚህ በተጠቀሰው ማህበር ደግሞ አባላቱ አመልካችና ተጠሪ ብቻ ሲሆኑ ተጠሪው ከማህበሩ ከተሠናበቱ አመልካች ብቻ ይቀራሉ። ይህ ከሆነ ደግሞ በህጉ ከተጠቀሰው አነስተኛ ቁጥር በታች በመሆኑ መፍረሱ የግድ ነው።

በመሆኑም የሂሳብ አጣሪ ያቀረበውን ሪፖርት መነሻ በማድረግ የሥር የመ/ደ/ፍ/ቤት ከውሳኔው በፊት ተጠሪ የተቀበሉትን ብር 60,000/ስድሳ ሺህ/ እና በሂሳብ አጣሪ ተሠልቶ የቀረበውን ብር 83,081.04 /ሰማንያ ሶስት ሺህ ሰማንያ አንድ ከዜሮ አራት ሳንቲም/ አመልካች ለተጠሪ እንዲከፍሉና የንግድ ማህበሩም እንዲፈርስ የሰጠውን ውሳኔ ከፍተኛ ፍ/ቤትም ያፀናው በአግባቡ ስለሆነ በሥር ፍ/ቤቶች ውሳኔ ላይ የተፈፀመ መሠረታዊ የህግ ስህተት የለም።

ው ሣ ኔ

1. የሥር የፌ/መ/ደ/ፍ/ቤት በክ/ቁ 26095 በቀን 01/7/2001 ዓ/ም በዋለው ችሎት እንዲሁም የፌ/ክ/ፍ/ቤት በመ/ቁ 78493 በቀን 10/03/2003 በዋለው ችሎት የሰጡት ፍርዶች ፀንተዋል።
2. አመልካች ለተጠሪ ቀደም ሲል ከክፈሉት ብር 60,000/ስድሳ ሺህ/ በተጨማሪ ብር 83,081.04/ሰማንያ ሶስት ሺህ ሰማንያ አንድ ከዜሮ አራት ሳንቲም/ እንዲከፍሉ የተወሰነባቸው በአግባቡ ነው ብለናል።
3. የዚህን ፍ/ቤት ወጪና ኪሳራ አመልካችና ተጠሪ የየራሳቸውን ይቻሉ።
4. መዝገቡ የተዘጋ ስለሆነ ወደ መዝገብ ቤት ተመላሽ ይሁን።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሃ/ዲ

መጋቢት 22 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች:- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

ዳኝ መላኩ

ተሻገር ገ/ስላሴ

በላቸው አንጂሶ

አልማው ወሌ

ዓለ. መሐመድ

አመልካች :- የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ነ/ፈጅ ናሆም ሸዋንግዛው ቀረቡ

ተጠሪ :- 1- የቻይና ዋንቦ ኢንጂነሪንግ ኮርፖሬሽን ጠበቃ ዱቺ ፈለቀ ቀረቡ

2- ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ጠበቃ መኮንን ሸፈራው ቀረቡ

የሰ/መ/ቁጥር 49321 የሆነ መዝገብ ከዚህ መዝገብ ጋር ተጣምሮ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የመድን ውልን መሠረት ያደረገ ሲሆን ክርክሩ የተጀመረው የአሁኑ 1ኛ ተጠሪ በሰ/መ/ቁጥር 49295 በአመልካች በ2ኛ ተጠሪና በአቶ ዮናስ ተስፋዬ ላይ በፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመሰረተው ክስ መነሻ ነው። የክሱ ይዘትም ባጭሩ:- በአሁኑ አመልካች የመድን ዋስትና የተሰጠው የ1ኛ ተጠሪ ኤሌክትሪክ ትራንስፎርመር ንብረትነቱ የአቶ ዮናስ ተስፋዬ በሆነ ተሽከርካሪ በአሁኑ 2ኛ ተጠሪ አስጫኝነት ከጅቡቲ ወደብ ተጭኖ ወደ ደብረ ብርሃን ሲሄድ መኪናው የመገልበጥ አደጋ ደርሶበት በትራንስፎርመሩ ላይ ከባድ ጉዳት መደረሱን ገልጾ የአሁኑ አመልካች በመድን ውሉ መሠረት የአሁኑ ሁለተኛ ተጠሪ ደግሞ ወኪል ሁኖ በማስጫኑ የስር ሶስተኛ ተከላካሪ የነበሩት ግለሰብ /አቶ ዮናስ ተስፋዬ/ ደግሞ አንገር በመሆኑ ኃላፊነት እንደአለባቸው ጠቅሶ ለደረሰው ጉዳት ብር 2,223,293.80 /ሁለት ሚሊዮን ሁለት መቶ ሃያ ሶስት ሺህ ሁለት መቶ ዘጠና ሶስት ብር ከሰማኒያ ሳንቲም/ በአንድነትና በነጠላ እንዲከፍሉ ይወሰንለት ዘንድ ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው። የኢትዮጵያ መድን ድርጅት በስር ከሚሸ በኩል ለቀረበበት ክስ በሰጠው መከላከያ መልስ :- ከከላኛው ጋር የመሰረተው የመድን ዋስትና ውል የባህር መድን ዋስትና ውል በመሆኑ ጉዳዩ የሚገዛው በባሕር ሕጉ እንጂ በንግድ ሕጉ አለመሆኑን በትራንስፎርመሩ ላይ ጉዳት የደረሰው ተሽከርካሪው መጫን ከሚችለው አቅም በላይ በመጫኑ ይህም የተደረገው በከላኛው ወኪል በሆነው ታብትራ ኃ/የተ/የግ/ማህበር በመሆኑና ወኪል ያደረገው ወካዩ እንዳደረገው ስለሚቆጠር እንዲሁም በመድን ውሉ ላይ በግልፅ መድን ሰጭውን ከኃላፊነት ነፃ የሚያደርገው እንደሆነ ገልጾ ኃላፊነት

የሰብኝም በንግድ ሕጉ መሠረትም የእምቢታ ማስታወቂያ በሰባት ቀናት ውስጥ ለመድን ሰጪው ያለመገለጸው የመዳረግ መብቱን ያሳጣው በመሆኑም መድን ሰጪው ኃላፊነት የሌለበት መሆኑን እንዲያሳይ እንዲሁም የኃላፊነት መጠኑም ቢሆን የተጋነነ እና በተገቢው ማስረጃ ያልተደገፈ መጠኑን ጠቀሶ ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል በማለት ተከራክሯል። በስር ፍርድ ቤት ሁለተኛ ተከሣሽ የነበረው ታብትራ ኃላፊ የተያገል ማህበር በበኩሉ ከተከሣሾች ጋር ተጣምሮ መከሰስ የሌለበት መሆኑን በመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያነት አንስቶ የተከራከረ ሲሆን በኃላፊነት ረገድ ደግሞ በተሰጠው የውክልና ስልጣን መሠረት በውሉና በሕጉ አግባብ ግዴታውን የተወጣ መሆኑን ገልጾ ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል ሲል ተከራክሯል። የስር ሶስተኛ ተከሣሽ የነበሩት ግለሰብ /አቶ ዮናስ ተስፋዬ / በበኩላቸው ከአንድ አንገር በሚጠበቅ መልኩ ትራንስፎርመሩን ጭነው ለስር ከሣሽ ያስረከቡ መሆኑንና በጊዜውም በሕጉ አግባብ መሠረት የእምቢታ ማስታወቂያ /Protest/ ሳይጻፍላቸው ከስምንት ወራት በሁዋላ ጉዳቱ ደርሷል በማለት ጥያቄ መቅረቡ ሕጋዊ አለመሆኑን ገልጸው ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል በማለት ተከራክረዋል። ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን ክርክርና ማስረጃ ከመረመረ በሁዋላ ለጉዳዩ አግባብነት ያለው የባሕር ሕጉ መሆኑን ጠቀሶ የኢትዮጵያ መድን ድርጅትና አቶ ዮናስ ተስፋዬን ከኃላፊነት ነጻ ሲያደረጋቸው ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበርን ለጉዳዩ ኃላፊ በማድረግ በከሣሽ የተጠየቀውን ገንዘብ ያህል እንዲከፍል ወስኗል። በዚህ ውሣኔ የስር ከሣሽ የኢትዮጵያ መድን ድርጅትና አቶ ዮናስ ተስፋዬ ከኃላፊነት ነጻ መባላቸው ያለአግባብ ነው በማለት ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ደግሞ ኃላፊነት የለብኝም በማለት በየፊናቸው ይግባኛቸውን ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አቅርበው ግራ ቀኙ ከተከራከሩ በሁዋላ መዛግብቱ ተጣምረው ታይተዋል። ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን መርምሮም ለጉዳዩ አግባብነት ያለው ሕግ የንግድ ሕጉ ሁኖ የስር ፍርድ ቤት የኢትዮጵያ መድን ድርጅትን ከኃላፊነት ነጻ መደረጉ ያላግባብ ነው ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ከመድን ሰጪና ከአቶ ዮናስ ተስፋዬ ጋር ተጣምሮ መከሰሱም ያላግባብ ነው በማለት የስር ፍርድ ቤትን ውሣኔ ሽሮ የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ለክሱ መሠረት የሆነውን ገንዘብ ለከሣሽ /ቻይና ወንዞ ኢንጂነሪንግ ኮንስትራክሽን /እንዲከፍል መድን ሰጪው ገንዘቡን ለከሣሽ ከፍሎ የስር ሁለተኛ እና ሶስተኛ ተከሣሾችን የመክሰስ መብቱ የተጠበቀ መሆኑ ተገልጾ ተወስኗል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም በዚህ ውሣኔ ላይ ሲሆን የሰበር አቤቱታ የቀረበው በሁለት መዛግብት ነው። በሰ/መ/ቁጥር 49295 አመልካች የሆነው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ሲሆን የሰበር ተጠሪ የሆኑት የስር ከሣሽና የስር ሁለተኛ ተከሣሽ ናቸው። በሰ/መ/ቁጥር 49321 አመልካች የሆነው የስር ከሣሽ ሲሆን የሰበር ተጠሪ የሆነው ደግሞ የስር ሁለተኛ ተከሣሽ የነበረው ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ነው።

የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ነገረ ፈጅ መስከረም 11 ቀን 2002 ዓ/ም በጻፉት ስምንት ገፅ የሰበር አቤቱታ በፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ውሣኔ ላይ የተፈፀመ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት አለ የሚሉባቸውን ምክንያቶችን ዘርዝረው አቅርበዋል። ይዘቱም ባጭሩ ፦ ለጉዳዩ አግባብነት ያለው የባህር ሕግ ሁኖ እያለ ከውሉ መሠረታዊ ይዘት ውጪ የንግድ ሕጉ ተፈጻሚነት አለው መባሉ ያላግባብ ከመሆኑም በተጨማሪ መድን ድርጅቱ የስር ሁለተኛና ሶስተኛ ተከሣሾችን በመክሰስ የመዳረግ መብቱን ሊያስከብር ይችላል ተብሎ መወሰኑ ከስነ ሥርዓት ውጪ ከመሆኑም በላይ በውጤት ደረጃ የመድን ድርጅቱን መብት ሊያስጠብቅ የሚችልበት ከሕግም ሆነ ከውል የመነጨ ምክንያት የሌለ መሆኑን ጠቅሰው ውሣኔው ሊታረም የሚገባው ነው በማለት መከራከራቸውን የሚያሳይ ነው። በዚህ ረገድ የቀረበው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት የሰበር አቤቱታ ተመርምሮም ለጉዳዩ ተፈጻሚነት ያለው የባህር ሕጉ ሳይሆን የንግድ ሕጉ ነው ተብሎ መወሰኑ ባግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውን ነጥብ ለመመረር ሲባል ጉዳዩ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ

የተደረገ ሲሆን ተጠሪ የሆኑት የስር ከሣሽና የስር ሁለተኛ ተከሣሽ ቀርቦ የዕሁፍ መልሳቸውን ሰጥተዋል። የስር ከሣሽ የሆነው ድርጅት ያቀረበው የሰበር አቤቱታ መስረከረም 18 ቀን 2002 የተፃፈ ሁኖ መሰረታዊ ይዘቱ የስር ሁለተኛ ተከሣሽ የነበረው ድርጅት /ታቭትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር / ከስር ተከሣሾች ጋር ተጣምሮ መከሰስ የለበትም ተብሎ የተሰጠው ውሣኔ ያለግባብ ነው የሚል ሲሆን ይኸው አቤቱታ ተመርምሮም በሰበር ችሎቱ ሊታይ የሚገባው ነው ተብሎ በመታዘዙም ግራ ቀኙ የጽሑፍና የቃል ክርክር እንዲያደርጉ ተደርጓል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሣኔ እና አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋጌዎች እንዲሁም ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 37799 ከሰጠው የሕግ ትርጉም ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

1. በኢትዮጵያ መድን ድርጅትና በቻይና ዋንዮ ኢንጂነሪንግ ኮንስትራክሽን መካከል ያለውን የመድን ዋስትና በተመለከተ ተፈጻሚነት ስላለው ሕግ፡-

መድን ሰጪ የሆነው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ከቻይና ዋንዮ ኢንጂነሪንግ ኮንስትራክሽን ጋር የመድን ውል ያለው ስለመሆኑ ሳይክድ ጉዳዩ ሊገባ የሚገባበትን ሕግ ለይቶ ክርክር አቅርቧል። በመድን ሰጪ በኩል ለጉዳዩ አግባብነት አለው ተብሎ የተጠቀሰው ሕግ የባህር ሕጉ ነው። መድን ገቢ የሆነው የቻይና ዋንዮ ኢንጂነሪንግ ኮንስትራክሽን ደግሞ በንግድ ሕጉ ጉዳዩ ሊገባ የሚችል ነው በማለት ምክንያቶችን ጠቅሷል። ይህ ችሎትም ግራ ቀኙ ያደረጉትን የመድን ውል እንደተመለከተው የባህር ጉዞ ፖሊስ የሚባል መሆኑን ከሰነዱ የተገነዘበ ሲሆን በኢንሹራንስ ውል ላይ በተራ ቁጥር 1.4 እስከ 7 ከተዘረዘሩት የአደጋ መንስኤዎች በስተቀር የጉዞው ሽፋኑ እቃው ከሚመጣበት የቻይና ሀገር እስከ እቃው የሚደርስበት የኢትዮጵያ ግዛት ደብረ ብርሃን ድረስ ለሚደርስ ማንኛውም ጉዳት ስለመሆኑ በውሉ አንቀጽ 1 በግልጽ ተደንግጓል። በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠው ጉዳይ ደግሞ እቃው በሰሌዳ ቁጥር 3-26454 ኢት ተሳቢ ቁጥር 3-02979 ኢት የጭነት መኪና ከጅቡቲ ወደብ ተጭኖ በመሬት ሲጓጓዝ በአፋር ብሔራዊ ክልል ኤሊዳር ከተማ መኪናው ተገልብጦ የመድን ዋስትና በተገባለት እቃ ላይ ጉዳት መድረሱ ሲሆን የመድን ውሉ በአንቀጽ 19 ስር ኢንሹራንሱ የሚገባው በኢትዮጵያ ሕግና ልማድ ስለመሆኑ ይደነግጋል። የኢትዮጵያ መድን ድርጅት የመድን ውሉ ይዘት ከላይ በተመለከተው መልኩ ስለመሆኑ ግልፅ ማስተባበያ ክርክር ሳያቀርብ የውሉን ርዕስና የባህር ኢንሹራንስ መሰረታዊ ባህሪያትን እንዲሁም የዓለም አቀፍ ልምድን መሠረት አድርጎ ክርክር አቅርቧል። በእርግጥ የባህር ኢንሹራንስ መሠረታዊ ባህርይ ሲታይ ኢንሹራንሱ የሚገባው በባህር ላይ ለሚደርስ አደጋ ላይ። የባህር ሕጉ አንቀጽ 292/1/ ሲታይም ግባቸው ሕጋዊ ለሆነው የገንዘብ ግምት ዋጋ ላላቸውና ሊደርስ የሚችል የባህር አደጋ ለሚያስፈራቸው ነገሮች ሁሉ ኢንሹራንስ ሊደረግላቸው እንደሚችል የተደነገገ ሲሆን የዚሁ አንቀጽ ንዑስ ቁጥር ሁለት ድንጋጌ ደግሞ በባህር አደጋ በደረሰበት ጉዳት ምክንያት ካልሆነ በቀር ማንም ሰው በኢንሹራንስ የሚገኘውን ጥቅም ለመጠየቅ አይችልም በማለት ይገልጻል። የባህር ሕጉ ስለኢንሹራንስ ውል የተደነገጉትን ድንጋጌዎች የሚያስቀምጠው አንቀጽ ሰባት ምዕራፍ አንድ በቁጥር 288 ስር ዋናው ዓላማ በባህር የሚደርሰውን አደጋ ወይም ከዚሁ ጋር ተጨማሪ የሆኑትን አደጋዎችም ለማረጋገጥ ቢሆን እንኳ ማንኛውም የኢንሹራንስ ውል በዚሁ ክፍል በተደነገጉት ውሣኔዎች ይመራል በማለት ደንግጓል። ከእነዚህ ድንጋጌዎች ይዘት መገንዘብ የሚቻለው የባህር ሕጉ ተፈጻሚነት የሚኖረው በባህር አደጋ ሲደርስ ስለመሆኑ ነው። የባህር አደጋ የሚባለው ደግሞ በባህር ላይ ዘረፋ እና የመሳሰሉ ሁነው የባህር ክልል ውስጥ የሚደርሱ አደጋዎች ናቸው። የባህር ሕጉ ከመግቢያው ጀምሮ ሲታይ የባህርን

ጉዳይ የሚመለከቱ ጉዳዮችን የሚገዛ መሆኑን ያስገነዝባል። በመሆኑም ከላይ የተጠቀሱት የባህር ሕጉ ድንጋጌዎችና የሕጉ መግቢያ ይዘትና መንፈስ ሲታይ የባህር ሕግ የተፈጻሚነት አድማሱ የባህርን ጉዳይ ለሚመለከቱ ጉዳዮች ነው። ለክርክሩ አግባብነት ያላቸው የባህር ሕጉ ድንጋጌዎች ይዘታቸውና መንፈሳቸው ከላይ የተመለከተው ሲሆን የንግድ ሕጉ አንቀጽ 655 ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ ሲታይም ለጉዳዩ ጭብጥ አወሳሰን ምላሽ የሚሠጥ ሁኖ ይገኛል። ይህ ድንጋጌ ስለኢንሹራንስ የተመለከቱት የንግድ ሕጉ ድንጋጌዎች የተፈጻሚነት ወሰንን የሚያሳይ ሲሆን በንዑስ ቁጥር አንድ በንግድ ሕጉ ስለኢንሹራንስ የሚደነገገው አንቀጽ ሶስት ተፈጻሚ የሚሆነው በመሬት ፣ በወንዝና በአየር ለሚደርሱ አደጋዎች መሆኑን ሲጠቅስ የድንጋጌው ንዑስ ቁጥር ሁለት ደግሞ በንግድ ሕጉ ስለኢንሹራንስ የተመለከተው አንቀጽ በባሕር ሕግ የሚተዳደረውን የባህር ኢንሹራንስን የሚይመለከት ስለመሆኑ አስገዳጅነት ባለው መልኩ ይደነግጋል። ከዚህ ድንጋጌ መገንዘብ የሚቻለው የውሉ አርዕት የባህር ኢንሹራንስ ነው ተብሎ በተዋዋይ ወገኖች መገለጹ ውሉ በባህር ሕጉ እንዲገዛ ፍላጎት ስላላቸው በዚህ መልኩ ውሉ መገዛት ያለበት ሳይሆን የውሉ ይዘትና አደጋው የደረሰበት ቦታ በራሱ ውሉ የሚገዛበትን የሕግ አግባብ ለመለየት የሚያስችል መሆኑን ነው። በመሆኑም የተዋዋይ ወገኖች ፍላጎት ከውሉ አጠቃላይ ይዘት ታይቶ ውላቸው የሚገዛበት ሕግ መለየቱ የውል አተረጓጎም ደንቦች የግድ የሚሉት ጉዳይ ነው። በተያዘው ጉዳይም የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ለቻይና ዋንቦ ኮርፖሬሽን የሠጠው የመድን ውል በአርዕት ደረጃ የባህር ጉዞ ፖሊሲ /Marine insurance / በሚል የተጠቀሰ ቢሆንም የውሉ አንቀጽ 1 እና 19 ይዘት ሲታይ ግን በውሉ በግልፅ ከተገለጹት አደጋዎች ውጪ በመሬት ላይ ለሚደርሱ ሌሎች አደጋዎች ሁሉ መድኑ የተገባ በመሆኑ በባህር ሕጉ ቁጥር 288 ፣ 292 እና በመግቢያው ላይ እንዲሁም በን/ሕ/ቁጥር 655 ድንጋጌ መንፈስ እና ይዘት ሲታይ ለጉዳዩ ተፈጻሚነት ያለው ሕግ የኢትዮጵያ ንግድ ሕግ ሁኖ ስለአገኘነው በዚህ ረገድ የቀረበው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ክርክር ተቀባይነት የሌለው በመሆኑ የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በዚህ ረገድ የሰጠው የሕግ ትርጉም መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ለማለት አልተቻለም።

2. ኃላፊነትን በተመለከተ፡- የቻይና ዋንቦ ኮርፖሬሽን የኢትዮጵያ መድን ድርጅትን ሊከስ የቻለው በመድን ውሉ መሠረት ሲሆን ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበርን ደግሞ የእቃ ማንጓዝ ውልን መሠረት በማድረግ ነው። በቻይና ዋንቦ ኮርፖሬሽንና በታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር የተደረገው ውል እቃውን በማንጓዝ ደብረ ብርሃን ከተማ ለማድረስ ሲሆን በውሉ አንቀጽ 3.6 ላይ እቃው ሲጓዝ በመንገድ ላይ ለሚደርስበት ማንኛውም ጉዳት ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ኃላፊነት ለመውሰድ ስለመሆኑ ቻይና ዋንቦ በዚህ ሰበር ችሎት ባቀረበው ክርክር ላይ ጠቅሷል። ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ባቀረበው ክርክርም ከቻይና ዋንቦ ጋር የመንጓዣ ውል መፈራረሙን ሳይክድ ስራውን በስር ፍርድ ቤት ሶስተኛ ተከላካሪ ለነበረው ለአቶ ዮናስ ተስፋዬ የሰጠ መሆኑን ይህም ግለሰብ በራሱ አሽከርካሪ እቃውን አስጭኖ ሲያመጣ ጉዳቱ የደረሰ መሆኑን ጠቅሶ ተከራክሯል። እንግዲህ የቻይና ዋንቦ ኮርፖሬሽን ከታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ጋር ያደረገው ስምምነት ሲታይ የትራንዚት አገልግሎትና የትራንስፖርት ስምምነት የሚል ስለመሆኑ የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በውሃኔው ላይ ያረጋገጠው ጉዳይ ነው። እንዲህ ከሆነ ግንኙነቱ የሚገዛውም በደንብ ቁጥር 37/1990 ነው። በዚህ ደንብ አንቀጽ 2/1/ ስር እቃ አስተላላፊ በአገር ውስጥ ወይም በአለም አቀፍ ደረጃ እቃ ተቀባይነት ወይም እቃ ላኪነት በመወከል የጉምሩክ የወደብ ወይም ሌሎች ስርዓቶች አስፈፅሞ ገቢ ወይም የወጪ እቃዎችን ወደብ እንዲገቡ ወይም እንዲወጡ የሚያደርግ ሲሆን እቃን የማንጓዝና የማስረከብን ስራም እንደሚጨምር ተቀምጧል። የዚህ ድንጋጌ ጠቅላላ ይዘት ሲታይም እቃ አስተላላፊው ስራውን የሚያከናውነው እቃ ላኪዎችን ወይም ተቀባዮችን በመወከል ስልጣን

መሆኑን የሚያስገነዝብ ቢሆንም በደንቡ አንቀጽ 3/6/ እና 7 ድንጋጌዎች ስር ያሉት ሁኔታዎች ሲታዩ ደግሞ የእቃ መጓጓዣ ተግባር እንዴት ሊከናወን እንደሚገባ ያመለክታሉ። በደንቡ አንቀጽ 3/6/ ድንጋጌ ስር እቃ አስተላላፊ የራሱን የትራንስፖርት አገልግሎት ካለው የእቃ ማጓጓዣ ተግባር የሚያከናውነው እንደ አንጓዥ ሁኖ እንጂ በውልክና አለመሆኑን በግልፅ ያሳያል። በሌላ በኩል ግን የራሱ ትራንስፖርት ከሌለው ወይም ባለእቃው የራሱን ማጓጓዣ ካላቀረበ እቃ አስተላላፊው ማጓጓዣ ተከራይቶ እቃውን እንደሚያጓጉዝ በደንቡ አንቀጽ 3 ንዑስ ቁጥር ሰባት ድንጋጌ ስር ተመልክቷል። ይህ ድንጋጌ በአንቀጽ ንኡስ ቁጥር ስድስት እንደተመለከተው የማጓጓዣ ስራውን እንደ አንጓዥ ሆኖ እንደሚሰራ አያስቀምጥም። ከፍ ሲል እንደተመለከተው እቃ አስተላላፊ ስራውን ሁሉ የሚያከናውነው በውክልና ነው። በያዘነው ጉዳይ ታብትራ ኃይተ/የግል ማህበር የማጓጓዣ ተግባርን ያስፈጸመው በአቶ ዮናስ ተስፋዬ ስለመሆኑ በበታች ፍርድ ቤቶች የተረጋገጠ ፍሬ ጉዳይ ሲሆን ታብትራ ኃይተ/የግል ማህበር የማጓጓዣ ተግባርን ያከናወነው በውክልና ተግባር እንጂ ራሱ በሰራው የማጓጓዣ ስራ አይደለም። እንዲህ ከሆነ ታብትራ ኃይተ/የግል የሚኖረው በደንብ ቁጥር 37/1990 አንቀጽ 12 ስር በተመለከተው ሁኔታ ነው። በዚህ ድንጋጌ ንዑስ አንቀጽ ሁለት ስር እቃ አስተላላፊ ወይም የመርከብ ወኪል ተግባርን ባለማከናወኑ ጥፋት ቢፈጽም በተለይም እቃው ቢጠፋበት ቢጎድልበት ወይም እቃውን በወቅቱ ባያስረክብ ተጠያቂ የሚሆን መሆኑ የተቀመጠ ሲሆን የዚህ ድንጋጌ የእንግሊዘኛው ቅጂም፡ “ the Frieght forwarder shall be liable for defaults in the performance of his duties, in particular he shall be liable for loss of or shortage of or damage to the goods or delay in delivery of the goods.” የሚል ነው። የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የኢትዮጵያ መድን ድርጅትን ለጉዳቱ በመድን ውሉ መሠረት ኃላፊ በማድረግ ካሳውን ለቻይና ዋንዕ ኮርፖሬሽን ክፍሎ ታብትራን ኃይተ/የግል ማህበር ወይም አቶ ዮናስ ተስፋዬን በን/ኤ/ቁጥር 683/3/ መሠረት እንዲጠይቅ መብቱን የጠበቀለት መሆኑን ወሳኔው ይገልጻል። ይሁን እንጂ በቻይና ዋንዕ ኮርፖሬሽንና በታብትራ ኃይተ/የግል ማህበር መካከል ያለው የእቃ ማጓጓዣ ተግባር የሚፈጸመው በውክልና ግንኙነት /እቃ አስተላላፊነት ነው።/ በዚህ መልኩ ለሚፈፀም ተግባር እቃ አስተላላፊ የሚጠየቀው ደግሞ በደንቡ አንቀጽ 12/2/ ስር በተመለከተው ሁኔታ ነው። በዚህ ድንጋጌ መሠረት እቃ አስተላላፊ ተግባርን በጥንቃቄ ማከናወን እንደአለበት የተቀመጠ ሲሆን የጥንቃቄው መለኪያ ሲታይም እቃ አስተላላፊው በገባው ውል ግዴታ መሠረት እቃውን በማጓጓዣ ለባለንብረቱ የማስረክብ ኃላፊነትን የሚሸፍን መሆኑ በድንጋጌው ከሰፈሩት አመለካከት ነጥቦች የምንገነዘበው ጉዳይ ነው። አንድ እቃ አስተላላፊ እቃዎችን አንገዙ ለባለንብረቱ ካላስረከበ በሕጉ አግባብ ኃላፊነቱን የሚያስቀር ሁኔታዎችን አስከፊነት ድረስ ጥፋት እንደፈፀመ የሚቆጠር መሆኑን የተጠቀሰው ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ ያሳያል። በን/ኤ/ቁጥር 683/3/ ስር ወደ ተመለከተው ድንጋጌ ስንመለስ ደግሞ፡- ሌላ ተቃራኒ የውል ቃል ቢኖርም በክፋት ያደረጉት ካልሆነ በቀር ኢንሹራንስ ሰጪው በኢንሹራንስ ገቢው ወደ ታች የሚቆጠሩ ተወላጆች ወደ ላይ የሚቆጠሩ ወላጆች ወኪሎች ፣ ሰራተኞች ወይም ከእርሱ ጋር ዘወትር አብረው በሚኖሩት ሰዎች ላይ ኢንሹራንስ ሰጪው በምትክነት ክስ ለማቅረብ እንደማይችል ተቀምጧል። የድንጋጌው የእንግሊዘኛ ቅጂም “Notwithstanding any provision to the contrary, the insurer may not claim against the ascendants, descendants, agents or employees of the insured person nor against persons living with him, unless such persons have acted maliciously..” በማለት ይደነግጋል።

የዚህ ድንጋጌ አቀራረጽና ይዘት ሲታይ ኢንሹራንስ ሰጪ ክስ ሊያቀርብባቸው የማይቻላቸው ወገኖች ከኢንሹራንስ ገቢው ጋር የጠበቀ ግንኙነት ያላቸውና ለራሳቸው ጥቅም ላይሆን ለኢንሹራንስ ገቢው ጥቅም በሚሰሩ ወገኖች ላይ መሆኑን የሚስገነዝብ ነው። ስለሆነም

እነዚህ ወገኖች ከወካዩ ጋር ካላቸው የጠበቀ ግንኙነትና ስራቸውን የሚያከናውኑት ደግሞ ለወካዩ ጥቅም እስከሆነ ድረስ በደንብ ቁጥር 37/90 ስለእቃ አስተላላፊ ከተሰጠው ትርጉም ጋር እኩል ተደርገው ሊወሰዱ የሚገባ አይደለም። ምክንያቱም የእቃ አስተላላፊነት ተግባር የሚከናወነው በውክልና ስልጣን መሠረት ቢሆንም እቃ አስተላላፊው ለእራሱ ጥቅም የሚሰራ ነውና። በመሆኑም እቃ አስተላላፊነት በን/ሕ/ቁጥር 683/3/ ስር “ወኪሎች” በሚል ከተዘረዘሩት ወገኖች ስር ሊካተት የሚችል አይደለም። በን/ሕ/ቁጥር 683/3/ ስር የተመለከቱት ወገኖች የሚፈፀሙት ተግባር የመድን ሰጪውን በምትክነት እንዲገባና ሃላፊነቱን እንዲወስዱ የሚያደርገው ተግባር በክፋት የተደረገ/Have acted maliciously/ መሆኑ ከተረጋገጠ ይህም የጥፋቱ አፈፃፀም መለኪያው በደንብ ቁጥር 37/1990 አንቀጽ 12 ስር ከተመለከተው የወኪሎች ተግባር ጥፋት ጋር ሲነጻጸር የጠበቀ መሆኑን የድንጋጌው አቀራረፅ ያሳያል። ይኸውም አንድ ድርጊት በክፋት የተፈጸመ ነው የሚባለው ምንም ሕጋዊ ምክንያት ሳይኖር በአንድ ሰው መብት እና ጥቅም ላይ ጉዳት ለማድረስ ሆነ ተብሎ ሲፈፀም መሆኑ ታዋቂው የሄኔሪ ብላክስ የሕግ መዝገብ ቃላት “Malicious Act is an intentional, wrongful act performed against another without legal justification .” በማለት ከሰጠው ትርጉም የምንገነዘበው ሲሆን ከደንብ ቁጥር 37/90 አንቀጽ 12 ጋር ተያይዞ የሚነሳው ጥፋት ደግሞ ከውል አፈጻጸም ጋር ተያይዞ ግዴታ ሳይፈጸም ሲቀር የሚነሳና ኃላፊነት የሚያስከትል፣ ሕጉም ምክንያቶችን አመልካችነት ባለው ሁኔታ የጠቀሰ በመሆኑ ጥፋቱ የሚፈፀመው ሰፊ ባሉ አጋጣሚዎች መሆኑን የሚያሳይ ነው። ከላይ የተጠቀሰው መዝገብ ቃላት ጥፋትን ሲተረጎም “Default is the omission or failure to perform a legal or contractual duty.” በማለት ያስቀመጠው ሲሆን ይህም ትርጉም ጥፋቱ ከውል አፈጻጸም ጋር ተያይዞ መታየት ያለበት ነው በማለት የገለፅነውን አባባል የሚያጠናክር ነው በመሆኑም የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የኢትዮጵያ መድን ድርጅት በን/ሕ/ቁጥር 683/3/ መሠረት ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበርን ለመጠየቅ ይችላል ብሎ ሲወሰን መሰረት ያደረገው ሕግ ለጉዳዩ አግባብነት የሌለው ሲሆን ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 37799 ላይ የእቃ አስተላላፊ በክፋት ለፈጸመው ተግባር ካልሆነ በስተቀር የሚጠየቅበት አግባብ የለውም በማለት የን/ሕ/ቁጥር 683/3/ “ን” መሠረት በማድረግ የሰጠው ትርጉምም ለጉዳዩ አግባብነት የሌለውን ሕግ መሠረት በማድረግ የተሰጠ ሁኖ ስለአገኘነው በአዋጅ ቁጥር 454/1997 አንቀጽ 2/2/ መሠረት መለወጥ ያለበት ነው።

ሌላው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ካሣውን ከፍሎ ታብትራ ኃ/የተ/የግ ማህበርን እንዲጠይቅ ውሳኔ የተሠጠበትን የክርክር ሂደት አግባብነቱን መመልከቱ ተገቢ ነው። ከላይ እንደተገለፀው በእነዚህ ወገኖች መካከል የሚነሳው ክርክር የሚገዛው በአዋጅ ቁጥር 37/90 ሲሆን የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ለቻይና ዋንዶ ኮርፖሬሽን በሰጠው የመድን ውል መሠረት በእቃ አስተላላፊው ላይ የሚያቀርበው ክርክር እቃው አቅም በሌለው መንገዥ ላይ በመጫኑ ጉዳቱ መድረሱን የሚያሳይ ሲሆን ታብትራ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር ደግሞ በክሱ ውስጥ ተሳታፊ የሚሆንበት ወይም በጣምራ የሚከሰስበት አግባብ የሌለ መሆኑን ጠቅሶ በመከራከሩ ይህንኑ የእቃ አስተላላፊ ክርክር የይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት እንዳለ ተቀብሎ በስር ፍርድ ቤት የክሱ አመሰራረትም ሆነ የክርክሩ አመራር ስነ ሥርዓቱን የተከተለ አይደለም በማለት ወስኗል። ታብትራ ኃ/የተ/የግ/ማህበር በዚህ ሰበር ሰሚ ችሎት ባቀረበው መልስም የመከራከር መብቱ መጣበቡን ይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት ተገንዝቦ የሰጠው ውሳኔ ተገቢ መሆኑንና በጭብጥ አመሰራረትም ሆነ ለጉዳዩ ተፈፃሚነት ካለው ድንጋጌ አንጻር አንድ ተከሣሽ ሌላ ተከሣሽ ለሰጠው መከራከሪያ መልሱን የሚሰጥበት አግባብ በኢትዮጵያ የሙግት አመራር ሥርዓት ውስጥ የሌለ መሆኑን ዘርዘሮ ተከራክሯል። እኛም እንደተመለከትነው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት በቻይና ዋንዶ ኮርፖሬሽን ላይ የሚያነሳው ክርክር የመድን ውሉንና የንግድ ሕጉን መሠረት ያደረገ ቢሆንም ቻይና ዋንዶ ከእቃ

አስተላላፊው ጋር የሚያቀርበውን ክርክር ደግሞ መድን ድርጅቱ በውሉ በሚያገኘው የመዳረግ መብት በእቃ አስተላላፊው ላይ ከማቅረብ የሚከለክለው ሕግ የለም። የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትም መድን ድርጅቱ እቃ አስተላላፊውንና አንገቱን የመጠየቅ መብቱ የተጠበቀለት ነው ያለው በእነዚህ ወገኖች የቻይና ዋንዶ ኮርፖሬሽን ሊያነሳ የሚችለውን ክርክር ሁኖ እነዚህ ወገኖች ደግሞ ለመድን ድርጅቱ ጥያቄ ኃላፊነት የሌለባቸው መሆኑን የሚያሳይ ክርክር ሊያቀርቡ የሚችሉት በቻይና ዋንዶ ላይ ወይም ታብትራ ከአቶ ዮናስ ተስፋዬ ላይ ፣ ወይም ዮናስ ተስፋዬ ደግሞ በታብትራ ላይ ሊያነሱ የሚችሉትን ክርክር ነው። ለጉዳዩ አወሳሰን ደግሞ ከመድን ውሉ ጀምሮ ሁሉም ወገኖች በመካከላቸው ያደረጉት ስምምነት አግባብነት የሚኖረው ይሆናል። የመዳረግ መብት አጠቃላይ ፅንሰ ሀሣብ ሲታይም የመጨረሻ ኃላፊነት ያለውን ወገን በመለየት ካሳውን የክፍለው ወገን ገንዘብ እንዲተካለት ማድረግ ነው ። ፍርድ ቤቶች በመድን ውሉ መሠረት ኃላፊነት ያለው ወገን ኃላፊ የማሆንበትን ምክንያት ገልጾ የሚከራከር ከሆነ ይህንኑ እንዲያስረዳ አድል መስጠት አለባቸው። እንዲሁም በክርክሩ ውስጥ የሚገባ ወገን ካለና ኃላፊነቱ የማን እንደሆነ እንዲለይ ከሚሰጠው ጥያቄ ከአቀረበም ይህንኑ በተገቢው መንገድ በመመራት ተገቢውን ውሳኔ መስጠት ይገባቸዋል። የፍ/ብ/ሥ/ሥሕ/ቁጥር 36/5/ ፣ 39 ፣ 40 ፣ እና 43 ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስም ይህንኑ የሚያሳይ ነው። ግልፅ የሆነ ክርክር ቀርቦ ባለበት ሁኔታ እነዚህ ድንጋጌዎች በአግባቡ ሳይተገበሩ የሚሰጠው ውሳኔ በክርክር አመራር ስርዓት ተቀባይነት አለው ሊባል የሚችል አይደለም። ከላይ እንደተመለከተው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት የመድን ውሉ መኖሩን ሳይክድ ኃላፊነት የሌለበት መሆኑን ጠቅሶ የሚከራከረው መድን የተገባለት እቃ ላይ ጉዳት የደረሰው አቅም በሌለው መኪና ላይ በመጫኑ ምክንያት ነው የሚል ክርክር ሲሆን ይኸው ተግባር እቃ አስተላላፊውን በደንብ ቁጥር 37/1990 አንቀፅ 12/2/ መሠረት ሊያስጠይቅ የሚችል መሆን ያለመሆኑ ፣ እቃ አስተላላፊው አንገቱ /አቶ ዮናስ/ ኃላፊነት ያለው መሆን ያለመሆኑን ሊያስረዳ የሚችል መሆን ያለመሆኑ አንገቱ የተባሉት አቶ ዮናስ ተስፋዬ ለጉዳቱ የማይጠየቁበት የህግም ሆነ የፍሬ ነገር ክርክር ያለ መሆን ያለመሆኑ እና ሌሎች አግባብነት ያላቸው ጭብጦች መለየት ያለባቸው የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ካሳውን ለቻይና ዋንዶ ኮርፖሬሽን ከክፍለ በኋላ ሳይሆን አሁን በቀረበው ክርክር መሆኑን የክርክሩ ይዘት ያስገንዝባል። የታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ጠበቃ አንድ ተከላኝ ላቀረበው ክርክር ሌላው ተከላኝ መልስ እንዲሰጥበት የሚያስችል የክርክር ስርዓት በኢትዮጵያ የሙግት አመራር ሥርዓት የለም፤ የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሠጠው ውሳኔም ይህንኑ ያገናዘበ ነው በማለት ለሰበር ችሎት በሰጡት መልስ ላይ ተከራክረዋል። ይሁን እንጂ በኢትዮጵያ የፍትህ ብሔር ክርክር ላይ በክርክር አመራር እና እውነትን በማውጣት ረገድ የፍርድ ቤት ሚና ሲታይ እጅጉን ከፍተኛ መሆኑን የፍ/ብ/ሥ/ሥሕ/ቁጥር 39 ፣ 40 ፣ 91 ፣ 136 ፣ 241 ፣ 246 ፣ 247 ፣ 248 ፣ 256 ፣ 265 ፣ 266፣ 272 እና ሌሎች በርካታ በዋቢነት የሚጠቀሱ ድንጋጌዎች ያሉ በመሆኑ አንድ ተከላኝ በሚያቀርበው ክርክር ላይ ሌላው ተከላኝ መልስ /ክርክር / እንዲያቀርብበት ማድረግ ሥርዓቱ የሚደግፈው አይደለም ሊባል የሚችል አይሆንም። ዋናውና ቁልፉ ነገር የተከራከረ ወገኖች የመከራከር መብት መጠበቅ ነው። በመሆኑም በዚህ ረገድ የታብትራ ጠበቃ ያቀረቡትን ክርክር የምንቀበለው ሁኖ አልተገኘም። ስለሆነም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የስር ፍርድ ቤት የኢትዮጵያ መድን ድርጅት ባቀረበው ክርክር ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበርም ሆነ አቶ ዮናስ ተስፋዬ ክርክር እንዲያቀርቡ አድርጎ ሙግቱን አለመመራቱን በማረጋገጥ ጉዳዩን እንደገና እንዲመለከተው ማድረግ ሲገባው መድን ድርጅቱን ከወዲሁ ለጉዳቱ ኃላፊ በማድረግ ሌላ ክስ አቅርቦ መብቱን ሊያስከብር ይችላል በማለት የሰጠው ውሳኔ የመድን ድርጅቱ የመድን ውሉንም ሆነ በደንብ ቁጥር 37/1990 እንዲሁም አግባብነት ባላቸው ሌሎች ሕጎች መሠረት የሚያቀርበውን ክርክር ከወዲሁ ዋጋ ሊያሳጣ የሚችልበት ሁኔታ መኖሩን ከክርክሩ ይዘት

ተገዝበናል። በዚህም ምክንያት ኃላፊነቱን በተመለከተ የተሰጠው ውሳኔ የክርክር አመራር ስርዓቱ በአግባቡ ሳይከናወን የተሰጠ በመሆኑ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የፈፀመበት ሁኖ አግኝተናል። ጉዳዩ ሲጠቃለልም ከላይ በተመለከቱት ክርክር ምክንያቶች መሠረት በጉዳዩ ላይ የተሰጠው ውሳኔ ተሽሮ ክርክሩ እንደገና መመራት ያለበት ሁኖ ስለተገኘ ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

- 1- በፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 39888 ሰኔ 25 ቀን 2001 ዓ/ም የተሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
- 2- የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔም ተገቢነት የለውም ብለናል።
- 3- ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁጥር 37799 ላይ በደንብ ቁጥር 37/1990 መሠረት በራሱ ማንንገዥ እቃ የማያስተላለፍ ሰው ለመድን ሰጪ ሊጠይቅ የሚችለው በን/ሕ/ቁጥር 683/3/ መሠረት የክፋት ተግባር የፈፀመ መሆኑ ሲረጋገጥ ነው በማለት የሰጠው የህግ ትርጉም በአዋጅ ቁጥር 454/1997 አንቀጽ 2/2/ መሠረት ተለውጦ እንደዚህ አይነት ግንኙነት ሊገዛ የሚገባው በደንብ ቁጥር 37/1990 አንቀጽ 12/2/ በተመለከተው ሁኔታ ነው ብለናል።
- 4- የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ጉዳዩን እንደገና ተመልክቶ የሰበር 2ኛ እና 3ኛ ተከሣሾች/ታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ዮናስ ተስፋዬ /በኢትዮጵያ መድን ድርጅት በቀረበው ክርክር ተገቢ ነው የሚሉትን ክርክር እንዲያቀርቡ አድርጎ እንዲሁም እነዚህ ተከሣሾች እርስ በራሳቸው የሚያቀርቡት ክርክር ካለም በመቀበል እና ማስረጃ ካላቸውም ከሰማ በሁዋላ ጉዳዩን ከደንብ ቁጥር 37/1990 አንቀጽ 12 እንዲሁም አቶ ዮናስ ተስፋዬ ከታብትራ ኃ/የተ/የግል ማህበር ጋር ያላቸውን ግንኙነት የሚገዛውን ውልና ሕግ በመለየት ተገቢውን ውሳኔ እንዲሰጥበት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 343/1/ መሠረት ጉዳዩን መልሰንለታል።
- 5- በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር ወጣውን ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
መዝገቡ ተዘግቷል ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የሰባት ዳኞች ፊርማ አለበት

አምራቅ ንብረት

ዳኞች :- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

ዳኝ መላኩ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች :- ኢትዮ ሴራሚክ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር - አልቀረቡም

ተጠሪዎች :- 1. የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረት ጽ/ቤት ነገረ ፈጅ አቶ አጥናፋ ደምሴ ቀረቡ

2. ኦቮርጊጋ ቴክኖሎጂ ሊሚትድ አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች አንደኛ ተጠሪ በሰጠው ውሳኔ ቅር በመሰኘት ያቀረቡትን ይግባኝ በማየት የፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት የሰበር አቤቱታ በማቅረባቸው ነው።

የክርክሩ መነሻ አንደኛ ተጠሪ ሁለተኛ ተጠሪ ያቀረበውን የንግድ ምልክት ምዝገባ ጥያቄ በመቀበል ሁለተኛ ተጠሪ በአራት ማዕዘን ውስጥ ዙሪያውን በአስር ኮከቦች የተከበበ " ETHIO CEMENT " የሚለው የንግድ ምልክት ለመመዝገብ የሰጠው ውሳኔ ነው። ሁለተኛው ተጠሪ ዓለም አቀፍ ምድብ ያለው የሲሚንቶ ምርት ግልጋሎቱ በአራት ማዕዘን ውስጥ ዙሪያውን በአስር ኮከቦች የተከበበና መካከሉ " ETHIO CEMENT " የሚል ዕሉፍ ያለበት የንግድ ምልክት በአንደኛው ተጠሪ እንዲመዘገብለት ቁጥሩ 1912 በሆነ ማመልከቻ ጠይቋል። አንደኛ ተጠሪ የንግድ ምልክቱን ከመመዝገቡ በፊት መቃወሚያ የሚያቀርብ ወገን ካለ መቃወሚያውን እንዲያቀርብ መጋቢት 15 ቀን 2000 ዓ.ም. በወጣው አዲስ ዘመን ጋዜጣ ማስታወቂያ አውጥቷል። አመልካች "ኢትዮ ሲሚንቶ" በሚለው የንግድ ሥም የኢንቨስትመንት ፈቃድ በማውጣት የሲሚንቶ ፋብሪካ ለማቋቋም ጥረት እያደረገ መሆኑን በመግለፅ ሁለተኛ ተጠሪ እንዲመዘገብለት ያቀረበው የንግድ ምልክት ከአመልካች የንግድ ስም ጋር አንድ አይነት በመሆኑና ሁለቱም ድርጅቶች የሲሚንቶ ምርት ለተገልጋዩ የሚያቀርቡ በመሆናቸው ተጠቃሚውን የሚያደናግር በመሆኑ የንግድ ምልክቱ ሊመዘገብ አይገባውም የሚል መቃወሚያ አቅርቧል። አንደኛ ተጠሪ ኢትዮ ሲሚንቶ /ETHIO CEMENT/ የሚለው ሀረግ የአመልካች የንግድ ስም መሆኑን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ያቀረበለት መሆኑን ገልጾ ሆኖም አመልካች ይህንን ሀረግ በንግድ ምልክትነት ስላላስመዘገበ፣ የሁለተኛ ተጠሪ የንግድ ምልክት ETHIO CEMENT የሚለው ሀረግ ብቻ ሳይሆን ዙሪያውን ያሉት ኮከቦች አካል ሆኖ ያቀረበ በመሆኑና አመልካች " ETHIO CEMENT " የሚለውን ሀረግ ከሌላ ሊመዘገብ ከሚችል ምልክት ጋር

ማስመዘገብና መጠቀም ስለሚችል የአመልካች መቃወሚያ የህግ መሠረት የለውም በማለት፤ ሁለተኛ ተጠሪ እንዲመዘገብለት የጠየቀውን የንግድ ምልክት በመመዘገብ ዕውቅናና ጥበቃ ሰጥቷል።

አንደኛ ተጠሪ በተሰጠው ውሳኔ ቅር በመሰኘት አመልካች ይግባኝ ለፌደራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርቦዋል። የከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሳኔው የይግባኝ ቅሬታ የቀረበበት አንደኛ ተጠሪና ሁለተኛ ተጠሪ ያቀረቡትን መልስና የአመልካችን የመልስ መልስ ከሰማ በኋላ አንደኛ ተጠሪ ውሳኔ ሲሰጥ ያቀረባቸውን ምክንያቶች በመቀበል አንደኛ ተጠሪ በአራት ማዕዘን ውስጥ በአስር ኮከቦች የተከበበ " ETHIO CEMENT " የሚል ዕሑፍ ያለበት የንግድ ምልክት የሁለተኛ ተጠሪ ንብረትና የንግድ ምልክት መሆኑን በማረጋገጥ መመዘገቡ የአመልካችን መብትና ጥቅም ስለማይነካ የንግድ ምልክቱ አይሰረዝም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

አመልካች ሰኔ 10 ቀን 2002 ዓ.ም. በተፃፈ የሰበር አቤቱታ ለሁለተኛ ተጠሪ በንግድ ምልክትነት የተመዘገበው " ETHIO CEMENT " የሚለው ሀረግ የአመልካች የንግድ ስምና መጠሪያ ሆኖ አግባብነት ባላቸው አካላት ተመዘግቧል። አንደኛ ተጠሪ የሁለተኛው ተጠሪን የንግድ ምልክት ሲመዘግብ አመልካች በንግድ ስሙ አምርቶ ፅፎ ለገበያ የሚያቀርበውን የሲሚንቶ ምርት ሁለተኛ ተጠሪ የንግድ ምልክት አድርጎ ለተገልጋዩ በሚያቀርበው የሲሚንቶ ምርት ላይ በንግድ ምልክትነት እንዲጠቀምበት ፈቃድ ሰጥቷል። ይህ ተጠቃሚውን ህብረተሰብ የሚያሳስትና የሚያደናግር ሲሆን የአንደኛ ተጠሪ ውሳኔ የንግድ አሠራር አዋጅ 329/95 እና የንግድ ምልክት ጥበቃና አሠራር አዋጅ 501/1998 መሠረታዊ ግብና ዓላማ በሚያሳካ መንገድ ተጣጥመው ሥራ ላይ እንዲውሉ የሚያደርግ አይደለም። ስለሆነም እኔ በንግድ ስምና መጠሪያነት የምገለገልበትን " ETHIO CEMENT " ሁለተኛ ተጠሪ የንግድ ምልክት አድርጎ እንዲጠቀም አንደኛ ተጠሪ የሰጠው ዕውቅና የአዋጅ ቁጥር 329/1995 ድንጋጌዎች እና የአዋጅ ቁጥር 501/1998 አንቀፅ 5 እና ሌሎች ድንጋጌዎች የሚጥስና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክቷል።

አንደኛ ተጠሪ የንግድ ስም በአንድ ድርጅት መጠሪያነት የሚያገለግል ሲሆን ዓላማው አንደኛውን የንግድ ድርጅት ከሌላው የንግድ ድርጅት ለመለየት ነው። የንግድ ስም የሚመዘገበው በንግድ ሚኒስትር ወይም በክልል ንግድ ቢሮዎች ነው። የንግድ ምልክት የአንድን ሰው ምርት ወይም አገልግሎት ከሌላው ሰው ለመለየት የሚያገለግል ነው። የንግድ ምልክት ጥበቃ የሚያደርገውና የሚመዘገበው በአዋጅ ቁጥር 501/1998 ሲሆን ይህንን ተግባር አንደኛ ተጠሪ እንዲያከናውን በአዋጅ ቁጥር 320/1995 ስልጣን ተሰጥቶታል። የንግድ ድርጅቶች የንግድ ስያሜያቸውን በንግድ ምልክትነት በማስመዘገብ ወይም በመጠቀም ባለቤት መሆን እንደሚቻል አዋጅ ቁጥር 501/98 በአንቀፅ 5/1/ እና በአንቀፅ 7/2/ በግልፅ የተደነገገ ቢሆንም አመልካች የንግድ ስማቸውን በንግድ ምልክትነት አላስመዘገቡም። አንደኛ ተጠሪ ጥበቃ የሰጠውና የመዘገበው ለኮከቦቹ እንጂ " ETHIO CEMENT " ለሚለው ሀረግ አይደለም። ስለዚህ የሰበር አቤቱታው የህግ መሠረት የሌለው በመሆኑ ውድቅ ሆኖ እንድሰናበት በማለት ታህሣሥ 13 ቀን 2003 ዓ.ም. በዕሑፍ መልስ ሰጥቷል።

ሁለተኛው ተጠሪ በበኩሉ የንግድ ስምና የንግድ ምልክት የተለያዩ ናቸው። አመልካች ሲሚንቶ አምርቶ መሸጥ ስላልጀመረ በሚያመርተው ሲሚንቶ ላይ የሚያስቀምጠው የንግድ ምልክት ምን እንደሆነ ገና አልታወቀም። እኔ የአመልካችን የንግድ ስያሜ በንግድ ምልክትነት አልተጠቀምኩም። አመልካች ምርት ማከፋፈል አልጀመረም ስለዚህ የአመልካችን የሰበር አቤቱታ በመሠረዝ እንዲያሰናብተን በማለት ጥር 30 ቀን 2003 ዓ.ም. የተፃፈ መልስ ሰጥቷል። ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር ግራ ቀኙ ያቀረቡት የዕሑፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን

መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው አንደኛ ተጠሪና ይግባኝ ሰሚው የከፍተኛ ፍርድ ቤት ሁለተኛ ተጠሪ እንዲመዘገብለት ያቀረበው "የንግድ ምልክት" አመልካች የንግድ ስሙን በንግድ ምልክትነት ስላልሰመዘገበ ወይም የንግድ ስሙ የሚያመርተውን የሲሚንቶ ምርት ለተጠቃሚው ማቅረብ ያልጀመረ በመሆኑ መቃወሚያ ሊያቀርቡበት አይችልም በማለት የሰጡት ውሳኔ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም የሚለው ጭብጥ መመርመር ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ከላይ የተያዘውን ጭብጥ ለመወሰን አመልካችና ተጠሪ ለማምረትና ለመስጠት የሚፈልጉትን አገልግሎት አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋጌዎች በተለይም ከንግድ ምዝገባና ፈቃድ አዋጅ ቁጥር 67/1989 በአዋጅ ቁጥር 328/1995 እንደተሻሻለ አግባብነት ያላቸውን የንግድ ህግ ድንጋጌዎች የንግድ አሠራር አዋጅ ቁጥር 329/1995 ከአንደኛው ተጠሪ ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 320/1995 እና ከአዋጅ ቁጥር 501/1998 ድንጋጌዎች ማገናዘብና ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የተከተለውን የህግ አተረጓጎም ተገቢነት መመርመር አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል።

አመልካች በአዋጅ ቁጥር 67/1989 በአዋጅ ቁጥር 329/1995 እንደተሻሻለው በአንቀፅ 16 ንዑስ አንቀፅ 1 በሚደነገገው መሠረትና የንግድ ህግ አንቀፅ 135 ንዑስ አንቀፅ 1 እና ንዑስ አንቀፅ 2 በሚደነገጉት መሠረት "ኢትዮ ሲሚንቶ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር" በሚል የንግድ ስም ተመዘግቦ የሲሚንቶ ማምረቻ ፋብሪካ በማቋቋምና ሲሚንቶ በማምረት ለአገር ውስጥ ገበያና በተሻሻለው የንግድ ምዝገባና ፈቃድ አዋጅ ቁ. 328/1995 አንቀፅ 32 መሠረት ምርቱን ወደ ወጭ አገር ለመላክ የሚችል የንግድ ድርጅት ስለመሆኑ አመልካች ለአንደኛ ተጠሪ ካቀረባቸው ማስረጃዎችና በይግባኝ እና በሰበር ካቀረበው ክርክር ለመገንዘብ ችለናል። አመልካች ይህንን ተግባሩን ሲያከናውን በንግድ ህጉና በንግድ ሥራ አዋጅ 329/1995 መሠረት ተገቢው ጥበቃ የሚሰጠው ሲሆን በንግድ ሥራ አዋጅ ቁ. 329/1995 እና በሌሎች ህጎች የተደነገጉትን ግዴታና ሀላፊነቶች በአግባቡ መወጣት ይጠበቅበታል። ይህም በመሆኑ አመልካች ፋብሪካውን በመገንባት ያመረተውን ሲሚንቶ ለአገር ውስጥና ለውጭ ገበያ ሲያቀርብ በንግድ ሥራ አዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀፅ 21 በተደነገገው መሠረት ስለ አመረተው ምርት መግለጫ የመለጠፍ ግዴታ አለበት። በምርቱ ላይ የሚለጥፈው መግለጫ በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀፅ 21 ንዑስ አንቀፅ 2 የተደነገገውን መያዝ እንደሚገባውና በተለይም አመልካች የሲሚንቶ ምርቱን አሻሻ ለገበያ ሲያቀርብ በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀፅ 21 ንዑስ አንቀፅ 3/ በሚደነገገው መሠረት የዕቃውን የተጣራ ክብደት፣ የፋብሪካው ወይም የአሻሻው ስምና አድራሻና ዕቃው አገልግሎት መስጠት የሚያበቃበትን ቀን እና ዕቃው የተመረተበትን ቀን በምርቱ ላይ የመጻፍ ግዴታና ሀላፊነት እንዳለበት ከላይ ከተጠቀሰው የህግ ድንጋጌ ለመገንዘብ ይቻላል። ከዚህም የምንረዳው አመልካች የፋብሪካውን ግንባታ አጠናቅቆ የሲሚንቶ ምርት በማምረት ለገበያ ሲያሠራጭ ሲሚንቶውን ያመረተው "ኢትዮ ሲሚንቶ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር" መሆኑን በመግለፅ የመለጠፍ ህጋዊ ግዴታና ሀላፊነት ያለበት መሆኑ በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀፅ 21 ንዑስ አንቀፅ 3/ለ/ በግልፅ የተደነገገ መሆኑ ነው። አመልካች ከዚህ በፊት የሲሚንቶ ምርት በንግድ ስሙ በመጠቀም ያላሰራጨ ቢሆንም ምርት ሲጀምር የንግድ ስሙንና አድራሻውን አሻሻ በሚያቀርበው የሲሚንቶ ምርት ላይ የመግለፅ /የመጻፍ/ ህጋዊ ግዴታና ሀላፊነት አለበት።

በሌላ በኩል ሁለተኛው ተጠሪ የሚሠራው ሥራ የሲሚንቶ ምርት ስርጭት ጋር የተገናኘ መሆኑ ሁለተኛው ተጠሪ ለአንደኛ ተጠሪ ባቀረበው አቤቱታ የተገለፀ ሲሆን፣ ሁለተኛው ተጠሪ በአራት ማዕዘን ውስጥ ሆኖ በአስር ኮከቦች የተከበበና /ETHIO CEMENT/ የሚለው ሀረግ ያለበት የንግድ ምልክት አንደኛ ተጠሪ ብቸኛ ባለሀብትና ተጠቃሚ መሆኑን በማረጋገጥ እንዲመዘገብለት፣ ጥያቄ አቅርቧል። ይህ የሁለተኛው ተጠሪ የንግድ ምልክት በአራት ማዕዘን ምስል ውስጥ በአስር

ከከቦች መካከል የሚገኙ ቢሆንም በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀጽ 21 ንዑስ አንቀጽ 3/ለ/ መሠረት አመልካች በሚያመርተውና አሸነፍ በሚሸጠው የሲሚንቶ ምርት ላይ መግለፅ ህጋዊ ግዴታው ከሆነው የአመልካች የንግድ ስም / ኢትዮ ሲሚንቶ/ በእንግሊዝኛው " ETHIO CEMENT " PRIVATE LIMITED ጋር አንድና ተመሳሳይ ነው። ተጠሪ በንግድ ምልክትነት በሚያመርተውና በሚያሰራጨው የሲሚንቶ ምርት ላይ እንዲለጥፍ በአንደኛ ተጠሪ የተመዘገበለት የንግድ ምልክት አመልካች በህግ ተገድዶ በምርቱ ላይ መግለፅ ከሚገባው የንግድ ስያሜ ጋር የሚመሳሰል ተመሳሳይ " ETHIO CEMENT " የሚል ሀረግ ያለው ነው።

የንግድ ሥራ አዋጅ መሠረታዊ ዓላማ ለነፃ ገበያ ውድድር እንቅፋት የሆኑ ድርጊቶችና ተገቢ ያልሆኑ የንግድ ሥራዎች እንዳይፈፀሙ በመከላከልና በማስወገድ ተገቢ የንግድ ውድድር እንዲሰፍን ማድረግ እንደሆነ በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀጽ 3 ንዑስ አንቀጽ 1 ተደንግጓል። በዚህ አዋጅ መሠረት ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ማለት በንግድ ሥራ አዲት ውስጥ በተለያዩ መንገዶች ተወዳዳሪን ለማጥፋት ያለመ ማንኛውም ድርጊት ወይም ተግባር ሁሉ ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር እንደሆነ እንደሚቆጠር በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀጽ 10 ንዑስ አንቀጽ 1 በመርህ ደረጃ የተደነገገ ሲሆን፣ በሌላው የንግድ ድርጅት ወይም በንግድ ድርጅቱ ተግባሮች በተለይም ድርጅቱ ከሚያቀርበው ምርት ወይም አገልግሎት ጋር በተገናኘ ሁኔታ ማደናገርን ያስከተለ ወይም ሊያስከትል የሚችል ማናቸውም ድርጊትና የአንድ ድርጅት ወይም የድርጅቱን ተግባሮች በተለይም ድርጅቱ ከሚያቀርበው ምርት ወይም አገልግሎት ጋር በተገናኘ ሁኔታ የሕዝብ ግንዛቤን ያዛባ ወይም ሊያዛባ የሚችል ማናቸውም ድርጊት ተገቢ ያልሆኑ የንግድ ውድድሮች እንደሆኑ በአዋጅ አንቀጽ 10 ንዑስ አንቀጽ 2/ሀ/ እና /ሐ/ በግልፅ ተደንግጓል።

በተመሳሳይ ሁኔታ የንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ አዋጅ መሠረታዊ ግብ ዕቃ በማምረት እና በማከፋፈል ወይም አገልግሎት በመስጠት የንግድ ሥራ ላይ የተሰማሩ ሰዎችን መልካም ስም እና ዝና መጠበቅና በተመሳሳይ ዕቃዎችና አገልግሎቶች መካከል መሣከርን ማስወገድ መሆኑ በአዋጅ ቁጥር 501/1998 መግቢያ በመጀመሪያው ፓራግራፍ በግልፅ ተመልክቷል። ከዚህ በተጨማሪ አንደኛ ተጠሪ የፖተንትና የንግድ ምልክት የምዝገባ ወረቀት ማመልከቻዎችን ተቀብሎ ውሣኔ ከመስጠቱ በፊት የንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ አዋጅን መሠረታዊ ግብና ዝርዝር ድንጋጌዎች እንደዚሁም ሌሎች አግባብነት ያላቸውን የህግ ድንጋጌዎች መመርመር ወይም እንዲመረመር የማድረግ ግዴታና ኃላፊነት ያለበት መሆኑ በአዋጅ ቁጥር 320/95 አንቀጽ 6 ንዑስ አንቀጽ 1 በግልፅ ተደንግጓል። ስለሆነም አንደኛ ተጠሪ " ETHIO CEMENT " የሚል ሀረግ ያለበትን የንግድ ምልክት እንዲመዘግብለት ሁለተኛ ተጠሪ ሲጠይቀው "ኢትዮ ሲሚንቶ" በእንግሊዝኛው " ETHIO CEMENT " በሚል የንግድ ስም የሚጠራው አመልካች በሚያመርተውና አሸነፍ በሚሸጠው ሲሚንቶ ላይ ይህንን የንግድ ስሙን የመጻፍና የመግለፅ ግዴታና ኃላፊነት በአዋጅ ቁጥር 329 በአንቀጽ 21 ንዑስ አንቀጽ 3/ለ/ የተጣለበት መሆኑንና ለተጠቃሚው ህብረተሰብ በአንድ በኩል በአራት ማዕዘን ምስል ውስጥ ሆኖ በአስር ኮከቦች መካከል የተጻፈ " ETHIO CEMENT " የሚል ሀረግ ያለው የንግድ ምልክት ያለበት ሲሚንቶ በሁለተኛው ተጠሪ የሚቀርብ መሆኑና በሌላ በኩል " ETHIO CEMENT " ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር የሚለው የአመልካች የንግድ ስም የተጻፈበት የሲሚንቶ ምርት ሊቀርብለት የሚችል መሆኑን የማገናዘብ ሀላፊነት አለበት።

እነዚህ ሁለት ምርቶች ለተጠቃሚው በሚቀርቡበት ጊዜ የንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ አዋጅ የወጣበትን መሠረታዊ ዓላማ በሚፃረር መንገድ በሁለተኛው ተጠሪና የአመልካች ምርት መካከል መሣከርን የሚፈጥርና በአዋጅ ቁጥር 329/95 አንቀጽ 10 ንዑስ አንቀጽ 2/ሀ/ እና /ሐ/

ክልላዊ የተደረገበት ተገቢ ያልሆነ የንግድ ውድድር ምክንያትና መንስኤ የሚሆኑ በመሆኑ አንደኛ ተጠሪ በአዋጅ ቁጥር 320/95 አንቀፅ 6 ንዑስ አንቀፅ 1 የተደነገገውን አግባብነት ያላቸውን ህጎች ሣይመረምር የአመልካችን የንግድ ስም በውስጡ የሚያካትተውን የሁለተኛ ተጠሪ የንግድ ምልክት ተቀብሎ መመዘገቡ ህግ አውጭው በአዋጅ ቁጥር 329/95 እና በአዋጅ ቁጥር 501/98 በንግድ ሥራ ለተሰማራው ሰውም ሆነ ለተገልጋዩ ህብረተሰብ ለመስጠት ያሰበውን ህጋዊ ጥበቃና ዋስትና በተሟላ ሁኔታ ተፈጻሚ ለማድረግ የማያስችል የህግ አረዳድና አተገባበር ሆኖ አግኝተነዋል።

ስለሆነም አንደኛ ተጠሪና ሁለተኛው ተጠሪ የአመልካች የንግድ ስም የተካተተበትን የንግድ ምልክት በመመዘገብ የሰጠው ዕውቅና ከላይ በዝርዝር ይዘታቸው፤ መሠረታዊ ዓላማና ግባቸው የዘረዘርናቸውን ተያያዥነት ያላቸው የህግ ማዕቀፎችና ድንጋጌዎች ያላገናዘበና መሠረት ያላደረገ፤ እንደዚሁም በአዋጅ ቁጥር 320/95 አንቀፅ 6 ንዑስ አንቀፅ 1 መሠረት አግባብነት ያላቸውን ሌሎች የህግ ማዕቀፎችና ድንጋጌዎች ሣይመረምርና ሣይገናዝብ የሰጠው ውሳኔ በመሆኑ በይግባኝ ሊታረም የሚገባው ሆኖ እያለ በይግባኝ ሰሚው ክፍተት ፍ/ቤት መፅናቱ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. አንደኛ ተጠሪና በክፍተኛው ፍርድ ቤት ሁለተኛ ተጠሪ ያቀረበውና የአመልካችን የንግድ ስም የሚያካትተውን የንግድ ምልክት እንዲመዘገብ የሰጡት ውሳኔ ተሸሯል።
2. ሁለተኛ ተጠሪ የአመልካችን የንግድ ስም " ETHIO CEMENT " የሚለውን ሀረግ ከንግድ ምልክቱ በማውጣትና በሌላ በመተካት የንግድ ምልክቱን ሠርቶ ካላቀረበ በስተቀር የንግድ ምልክቱ ሊመዘገብና ህጋዊ ጥበቃ ሊሰጠው አይገባም በማለት ወስነናል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት የወጣውን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኝ ለየራሳቸው ይቻሉ።
መዘገቡ ወደ መዘገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ጽ/ሸ

ዳኞች:- ተገኔ ጌታህ

ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ነጋ ዱፍሣ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች :- የኢትዮጵያ አእምሯዊ ንብረቶች ጽ/ቤት -/ፈጅ አጥናፉ ደምሴ ቀረቡ

ተጠሪ :- አቶ ጥበበ አየለ - ጠበቃ ታገል ጌታሁን ቀረቡ።

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ጉዳዩ በአመልካች መስሪያ ቤት በአዋጅ ቁጥር 501/98 መሠረት በሚሰጡት ውሳኔዎች ቅሬታ ያለበት ወገን አቤቱታውን ሊያቀርብ የሚገባበትን ፍርድ ቤት የሚመለከት ነው። ክርክሩ የተጀመረው በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሲሆን ከሳሽ የነበሩት ተጠሪ ናቸው። የአሁኑ ተጠሪ በአመልካች መስሪያ ቤት ላይ የመሰረቱት የክስ ይዘት ባጭሩ፡- RISING የሚለውን የንግድ ምልክት እንዲመዘግብልኝ አመልክቼ ማመልከቻዬን ያላግባብ ያልተቀበለኝ ስለሆነ የንግድ ምልክቱን እንዲመዘግብልኝ ይወሰንልኝ በማለት ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው። የአሁኑ አመልካች በተከሣሽነቱ ቀርቦ በሰጠው መልስም ፍርድ ቤቱ ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ ሥልጣኑ ማየት እንደማይችል ገልጾ ክሱ ውድቅ ሊሆን ይገባል ሲል ተከራክሯል። ክሱ የቀረበለት ፍርድ ቤትም የአመልካችን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ነጥብን ውድቅ አድርጓል በፍሬ ጉዳዩ ላይም ተጠሪ የንግድ ምልክቱ እንዲመዘገብላቸው ሲል ወስኗል። የስር ፍርድ ቤት የአመልካችን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ ውድቅ ያደረገው አመልካች መስሪያ ቤት በፍርድ ቤት ሊከሰስ እንደሚችል አዋጅ ቁጥር 501/98 ይደነግጋል በሚል ምክንያት ነው ። በዚህ ውሳኔ አመልካች ባለመስማማት ይግባኙን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ቢያቀርብም ግራ ቀኙ ከተከራከሩ በኋላ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ፀንቷል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሠረታዊ ይዘትም የአመልካች መስሪያ ቤት በጉዳዩ ላይ ውሳኔ የመስጠት ስልጣኑ በአዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀጽ 17 ስር የተደነገገ ሆኖ በውሳኔው ላይ ቅሬታ ያለው ወገን ደግሞ ይግባኙን ማቅረብ ያለበት ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስለመሆኑ የአዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀጽ 49 ድንጋጌ በአዋጅ ቁጥር 25/1988 ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ከተሰጠው የይግባኝ ስልጣን ድንጋጌዎች ጋር አጣምሮ በማንበብ መረዳት የሚቻልና በጉዳዩ ላይ በስራ ላይ የነበሩትና ሌሎች ተዛማጅ ሕጎችም ሆነ ያለው አሰራር አየመልካች መስሪያ ቤት የሚሰጠው ውሳኔ በይግባኝ ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይቀርብ የነበረ አሁንም እየቀረበ ያለ መሆኑን በግልጽ የሚያሳዩ ሁነው እያለ ጉዳዩን የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣኑ ቀጥታ ክስ መመልከቱ ተገቢነት የለውም በማለት መከራከሩን የሚያሳይ ነው። አቤቱታው

ተመርምሮም በስር ፍርድ ቤት የቀረበውን የንግድ ምልክት ምዝገባ ጥያቄ ተቀብሎ የተጠሪን የንግድ ምልክት እንዲመዘግብ የተሰጠው ውሳኔ እንዲሁም የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጉዳዩን በቀጥታ ክስ አስተናግዶ ፍርድ የሰጠበትን አግባብ ከአዋጅ ቁጥር 320/1995 ፣ 501/98 እና 25/1988 አንጻር ለመመርመር ሲባል ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎላቸው ቀርበው የጽሁፍ መልሳቸውን ሰጥተዋል። ተጠሪ በጽሁፍ መልሳቸው በተመሳሳይ ጉዳይ በመ/ቁጥር 56938 በሰበር ችሎት የአመልካች የሰበር ቅሬታ ለሰበር ችሎቱ አያስቀርብም ተብሎ መዘጋቱን ፣ በአዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀጽ 17/2/ ስር ይግባኝ የሚለው ቃል መቀመጡ በፍትሐብሔር ስነ ስርዓት ሕጉ የተቀመጠውን የይግባኝ ቃል ትርጉም በመያዝ ሳይሆን ቅሬታ በሚል ቃል መንፈስ ነው የሚሉትንና ሌሎች ነጥቦችን በማንሳትና በዋቢነትም አግባብነት አላቸው ያሏቸውን ሕጎችና ድንጋጌዎችን በመጥቀስ በጉዳዩ ላይ በተሰጠው ውሳኔ የሕግ ስህተት የለም በማለት ተከራክረዋል። አመልካች በበኩሉ የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር የመልስ መልሱን አቅርቧል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለጸው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ ጉዳዩን በሚከተለው መልኩ መርምሮታል። አንደመረመረውም የችሎቱን ምላሽ የሚያስፈልገው አቢይ ነጥብ የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጉዳዩን የማየት የሥራ ነገር ስልጣን አለው? ወይስ የለውም የሚለው ሆኖ አኝቶታል።

በመሠረቱ አመልካች በአዋጅ ቁጥር 320/1995 አንቀጽ 6/1/ መሠረት የንግድ ምልክት ምዝገባ ምስክር ወረቀት ማመልከቻዎችን በመቀበል አግባብ ባለው የአእምሯዊ ንብረት ሕግ መሠረት ምርመራ በማካሄድ ውሳኔ የመስጠትና በንግድ ምልክት ምዝገባና ጥበቃ አዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀጽ 36 መሠረት በተመዘገበ የንግድ ምልክት ላይ የሚነሱ ክርክሮችን በማየት ፈራሽ የማድረግ ስልጣን የተሰጠው መሆኑን የተጠቀሱት ድንጋጌዎች በግልፅ ያስገነዝባሉ። የአዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀጽ 17/1/ ድንጋጌ ሲታይም የአመልካች መስሪያ ቤት ስለንግድ ምልክቱ ምዝገባ በሰጠው የመጨረሻ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለው ማንኛውም ሰው ቅሬታውን ስልጣን ባለው ፍርድ ቤት ማቅረብ እንደሚችል አስቀምጧል። የአዋጁ አንቀጽ 49 ሲታይ ደግሞ ስልጣን ያለው ፍርድ ቤትን ያሳያል። በዚህ ድንጋጌ መሠረት በአዋጁና አዋጁን ለማስፈጸም በአዋጁ አንቀጽ 47 መሠረት በሚኒስትሮች ምክር ቤት በሚወጣው ደንብ የተመለከቱ ጉዳዮችን በሚመለከት የሚነሱ ክርክሮችንና ተዛማጅ ጉዳዮችን የማየት ስልጣን የሚኖራቸው የፌዴራል ፍርድ ቤቶች ናቸው በሚል የሚደነገግ ነው። እንግዲህ በሕጉ ረገድ ያለው የውሳኔ አሰጣጥና የይግባኝ አቀራረብ ሥርዓት ከላይ የተጠቀሰው ሲሆን ሕጉ አመልካች መስሪያ ቤት በሚሰጠው የመጨረሻ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለው ወገን ስልጣን ላለው ፍርድ ቤት ይግባኝ የማቅረብ መብት (The right to Appeal) እንዳለው በግልፅ ከማስቀመጡ ውጪ ይግባኝ በፌዴራሉ ፍርድ ቤቶች በየትኛው እርከን ለሚገኝ ፍርድ ቤት እንደሚቀርብ ግልጽና አሻሚነት በሌለው አነጋገር አያስቀምጥም። እንዲህ በሆነ ጊዜ ሕጉን መተርጎም ተገቢ ይሆናል።

የአዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀጽ 17/1/ ድንጋጌ ርዕሱ ሲታይ አማርኛው “ይግባኝ የማቅረብ መብት” በሚል የተቀመጠ ሲሆን የእንግሊዝኛው ቅጂ ደግሞ “The right to Appeal” በሚል የተቀመጠ ነው። እንግዲህ ሕጉ በይዘቱና በቅርጹ ይህን የሚመስል ከሆነ ይግባኝ የሚለው የሕጉ አገላለፅ ለየትኛው ፍርድ ቤት ነው ጉዳዩ መቅረብ ያለበት የሚለውን ጥያቄ ይፈታ ዘንድ የይግባኝ ትርጉሙንና የአቀራረብ ሥርዓቱን በአጠቃላይ ማየቱን፣ የአመልካች መስሪያ ቤትን ለማቋቋም

የወጣውን ሕግና ለመስሪያ ቤቱ ስልጣን የሚሰጡ ሌሎች ተዛማጅነት ያላቸው ሕጎች የሚያስቀምጡትን የይግባኝ አቀራረብ ሥርዓት መመልከቱና ግንዛቤ መውሰዱ ተገቢ ይሆናል።

ታዋቂው የ“ Black’s Law Dictionary” ይግባኝ የሚለውን ቃል ሲተረጎም A proceeding undertaken to have a decision reconsidered by bringing it to a higher authority, especially, the submission of a lower court’s or agency’s decision to a higher court for review and possible reversal. በሚል ያስቀምጣል። ከዚህ መገንዘብ የሚቻለው ይግባኝ በበታች አካል የተሰጠ አንድ ፍርድን ወይም ውሳኔን በመቃወም ለበላይ ፍርድ ቤት አቤቱታ በማቅረብ የስር ፍርድ /ውሳኔ/ እንደገና የሚታይበትን ወይም እንዲጣራ የሚደረግበትን ወይም ሊለወጥ የሚችልበትን ሥርዓት የሚያመለክት መሆኑን ነው። በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ/ 320/1/ የተመለከተው ድንጋጌ ሲታይም በፍትህ-ብሔር ወይም በሌሎች ሕጎች ውስጥ በሌላ ሁኔታ እንዲፈጸም የሚያዘ ድንጋጌ ከሌላ በቀር ከላሽ ወይም ተከላሽ በፍትህ ብሔር ፍርድ ቤት በተወሰነበት የመጨረሻ ፍርድ ላይ ይግባኝ ለማለት የሚችሉ መሆኑን ይደነግጋል። በዚህ ድንጋጌ መሠረት የይግባኝ ትርጉም በመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተከራካሪ የነበረና በተሰጠው ፍርድ ቅር የተሰኘ ወገን ይህንን ቅሬታውን ለበላይ ወይም ለይግባኝ ሰሚ ፍርድ ቤት አቅርቦ የበታች ፍርድ ቤት የሰጠውን ፍርድ እንዲሻሻል ፣ እንዲለውጥ ወይም በጠቅላላው ውድቅ እንዲሆንና ዳኝነቱ ለእሱ እንዲሰጠው ለመጠየቅ የሚያስችል ሥርዓት ነው። በፌዴራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 25/1988 ደግሞ የይግባኝ ስልጣን ያላቸው ፍርድ ቤቶች ተመልክተዋል። በሌላ በኩል አዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀጽ 17/1/ ድንጋጌ ስለንግድ ምልክት ምዝገባ ፅ/ቤቱ በሰጠው የመጨረሻ ውሳኔ ላይ ቅሬታ ያለው ማንኛውም ሰው ቅሬታውን ስልጣን ላለው ፍርድ ቤት ማቅረብ ይችላል ብሎ ሲያስቀምጥ “የመጨረሻ ውሳኔ” የሚለው ሐረግ አቀራረብና ይዘቱ የሚያሳየው በጉዳዩ ላይ ይግባኝ የሚቀርብበት መሆኑን እንጂ ቀጥታ ክስ የሚቀርብበት አለመሆኑን መገንዘብ የሚቻል መሆኑን ነው። እንዲሁም አመልካች የተቋቋመው አእምሯዊ ንብረትን የሚገዙ ብሔራዊ ሕጎችን የሚያስፈፅም ወይም ተፈጻሚነታቸውን የሚከታተል እንዲሁም አስፈላጊውን አቅም በመገንባት ቀልጣፋና ውጤታማ አገልግሎት የሚሰጥ መንግስታዊ አካል ማቋቋሙ በማስፈለጉ መሆኑን አዋጅ ቁጥር 320/95 በመግቢያው ያስቀመጠው ጉዳይ ሲሆን የዚህ አዋጅ አንቀፅ 2 ደግሞ “አእምሮአዊ ንብረት” እና “ፓተንት” የሚሉትን ቃላት ትርጉም አስቀምጧል። በዚህም መሠረት አእምሯዊ ንብረት ማለት የሰው ልጅ አእምሮ ውጤት በሆኑ የፈጠራ ሥራዎች ላይ ያለ ሕጋዊ መብት ሲሆን ፖተንትን፣ የንግድ ምልክትን፣ የምስክር ወረቀትንና ኮፒ ራይትን እንደሚጨምር በአዋጁ አንቀፅ 2/1/ ድንጋጌ የተቀመጠ ሲሆን ፖተንት ማለት ደግሞ የፈጠራ ስራን ለማስጠበቅ የሚሰጥ መብት ሲሆን በፈጠራ በአነስተኛ ፈጠራና በኢንዱስትሪያዊ ንድፍ በአዋጅ ቁጥር 123/87 መሠረት በፈጠራ በአነስተኛ ፈጠራና በኢንዱስትሪያዊ ንድፍ የሚሰጠውን የአስገቢ ፖተንት የግልጋሎት ሞዴል ምስክር ወረቀትና የኢንዱስትሪያዊ ንድፍ የምዝገባ የምስክር ወረቀትን እንደሚጨምር በአንቀጽ 2/2/ ስር በግልፅ ሰፍሮ እናገኛለን። ይህ መስሪያ ቤት ከሚያስፈጽማቸው ሕጎች መካከል አንዱ አዋጅ ቁጥር 410/1996 ሲሆን በዚህ አዋጅ አንቀጽ 2/9/ እና 15/ ድንጋጌዎች ሲታዩም በአዋጁ በሚገዙ ጉዳዮች ላይ የሚነሱ ቅሬታዎችን የመመልከት ስልጣን የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስልጣን ስለመሆኑ በግልፅ ያሳያሉ። በሌላ በኩል የፈጠራ፣ የአነስተኛ ፈጠራና የኢንዱስትሪያል ንድፍ አዋጅ ቁጥር 123/1987 ስር የይግባኝ ስልጣን የማዕከላዊ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ስልጣን ስለመሆኑ አንቀፅ 2/1፣ እና 54 ድንጋጌዎች በአንድ ላይ ሲነበቡ የሚያሳዩት ጉዳይ መሆኑን መገንዘብ የሚቻል ሆኖ አግኝተናል። እነዚህ ሕጎች በአመልካች መስሪያ ቤት ይፈጸማሉ ተብለው ከተጠቀሱት ሕጎች መካከል ሲሆኑ አመልካች መስሪያ ቤት በሚሰጠው ውሳኔ ይግባኝ የሚቀርበው በግልፅ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ

ቤት መሆኑን ያሳያሉ። ከላይ እንደተገለጸው አመልካች መስሪያ ቤትን ያቋቋመው አዋጅ ቁጥር 320/1995 መስሪያ ቤቱን ለማቋቋም ያስፈለገበትን ሲገልፅ አእምሯዊ ንብረትን የሚገዙ ብሔራዊ ሕጎችን የሚያስፈፅም ወይም ተፈጻሚነታቸውን የሚከታተል አካል ማቋቋም በማስፈለጉ መሆኑን በግልፅ ያስፈረሰ ሲሆን ይህ ምክንያት አመልካች መስሪያ ቤት ተመሳሳይ የአእምሯዊ ንብረት ጉዳዮችን ለማስተናገድ ስልጣን የተሰጠው አካል ከመሆኑ ተዳምሮ ሲታይ ጽ/ቤቱ የሚሰጣቸው ውሳኔዎች በተለያዩ ፍርድ ቤቶች ይታያሉ፤ ወይም በተወሰኑት ይግባኝ በተወሰኑት ደግሞ ቀጥታ ክስ ይቀርብባቸዋል ብሎ መደምደም የአመልካች መስሪያ ቤትን ሥልጣንና ተግባር ውጤት ያለው ማድረግ ያስችላል ተብሎ የማይታሰብ መሆኑን አመልካች መስሪያ ቤት የሚያስፈጽማቸው ሕጎች አውደ ንባብ (contextual interpretation) የሚያስገነዝቡን ጉዳይ ነው። በመሆኑ አመልካች መስሪያ ቤት በሕጉ በተሰጠው ስልጣን መሠረት በሚሰጣቸው ውሳኔዎች ቅሬታ ያለው ወገን በሕግ የተሰጠው መብት ይግባኝ ማቅረብ እንጂ ቀጥታ ክስ መመስረት አይደለም። በሕጉ የተዘረጋው ሥርዓት ይግባኝ ከሆነ በፌዴራል ፍርድ ቤቶች አዋጅ ቁጥር 25/1988 እና አግባብነት ባላቸው የፍትሐብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ድንጋጌዎች መሠረት በጉዳዩ ላይ የይግባኝ ሥልጣን ያለው ፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ነው። የተጠሪ ጠበቃ በሰ/መ/ቁጥር 56938 በቀረበው ተመሳሳይ ጉዳይ በሰበር ችሎቱ አጣሪ ችሎት በበታች ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት የለበትም ተብሎ መወሰኑን ገልፀው ይህ ጉዳይም በተመሳሳይ መልኩ ሊስተናገድ እንደሚገባው ያቀረቡትን ክርክር ስንመለከተውም ሦስቱ ዳኞች የሚሰጡት የሰበር ትዕዛዝ /ውሳኔ/ አስገዳጅነት የሌለው መሆኑን አዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀፅ 2/1/ ድንጋጌ በግልፅ የሚያሳይ በመሆኑ ይህ ችሎት የሚቀበለው አይሆንም። በመሆኑም በሰ/መ/ቁጥር 56938 የተሰጠው ትዕዛዝ ይህን ጉዳይ በተመሳሳይ መንገድ ለመወሰን የሚያስገድድ ባለመሆኑ በዚህ ረገድ የቀረበውን የተጠሪ ጠበቃ ክርክርን አልፏል።

ሲጠቃለልም የአዋጅ ቁጥር 501/98 አንቀፅ 6፣17፣36፣እና 49 ድንጋጌዎች ጣምራ ንባብ ከይግባኝ ትርጉምና አመልካች መስሪያ ቤት ከተቋቋመበት አላማና አመልካች መስሪያ ቤት የሚያስፈፅማቸው ከአዋጅ ቁጥር 501/98 ውጪ ያሉት ሌሎች ተዛማጅነት ያላቸው ሕጎች ከዘረጉት የይግባኝ አቀራረብ ሥርዓት አንጻር ሲታይ በንግድ ምልክት ምዝገባ ጉዳይ ላይ አመልካች መስሪያ ቤት በሚሰጠው ውሳኔ ቅሬታ ያለው ወገን ያለው መብት በይግባኝ ሥርዓት የማስከበር እንጂ በቀጥታ ክስ የሚስተናገድ አለመሆኑን ፣ ይግባኝ መቅረብ ያለበት ደግሞ ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት መሆኑን የሚያስረዳ ሆኖ አግኝተነዋል። በመሆኑም የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ጉዳዩን በቀጥታ ክስ ለማየት አይችልም ተብሎ በአመልካች በኩል የቀረበውን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ አዋጅ ቁጥር 501/98 አመልካች መስሪያ ቤት ሊከሰስ እንደሚችል ይደነግጋል በሚል በደፈናው ውድቅ ማድረጉና የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትም ይህንኑ ሳያርም ማለፉ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተናል። በዚህም መሠረት ተከታዩን ወሰነናል።

ው ሣ ኔ

- 1. በፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 153240 በ13/4/2002 ዓ.ም ተሰጥቶ በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁጥር 89864 በ03/10/2002 ዓ/ም የጻፈው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ/348/1/ መሠረት ተሽሯል።

2. የንግድ ምልክት ምዝገባ አቤቱታ ላይ አመልካች በሚሰጠው የመጨረሻ ውሳኔ ቅሬታ ያለው ወገን ያለው መብት ይግባኙን ለፌዴራል ከፍተኛ ማቅረብ እንጂ ቀጥታ ክስ በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ማቅረብ አይደለም ብለናል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

አ/ብ

ወክልና

ዳኞች፡ ተሻገር ገብረስላሴ

ብርሀኑ አመነው

ፀጋዬ አስማማው

ዓሊ መሐመድ

ሱልጣን አባተማም

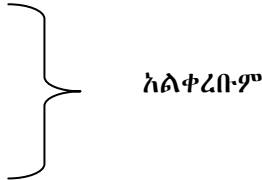
አመልካች፡- ካፕቲን ዩናስ ሀሉፍ - አልቀረቡም

ተጠሪዎች፡- 1. አቶ እስጢፋኖስ ኪዳኔ - ቀረቡ

2. ወ/ሪት ሄለን ኪዳኔ

3. ወ/ሮ አዜብ ኪዳኔ

4. ወ/ሪት አስቴር ኪዳኔ

አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ስለመለከቱ ነው። ክርክሩ በመጀመሪያ የታየው በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ነው። ጉዳዩ በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ሁለት ጊዜ ቀርቦ ታይቶ ውሳኔ ተሰጥቶበታል።

በሥር ፍርድ ቤት ክርክሩ የተጀመረው አንደኛ ተጠሪ ጥር 21 ቀን 1995 ዓ.ም በተፃፈ የክስ ማመልከቻ የአባትና የእናታቸው የጋራ ሀብት የሆነውንና በውርስ የተላለፈላቸውን በቀድሞው አጠራር በወረዳ 21 ቀበሌ 10 የሚገኘውና ቁጥሩ 383 የሆነውን ቤት የአሁን አመልካች /የሥር ተከሃሽ/ በመጀመሪያ ተከራይቶ ይኖርበት ነበር። ቤቱን እንዲለቅልኝ ብጠይቀው ገዢዎቻቸው በማለት ለመልቀቅ ፈቃደኛ ባለመሆኑ ቤቱን እንዲያስረክቡና የቤቱን ኪራይ ክስ ካቀረብኩበት ቀን ጀምሮ እንዲከፍል ውሳኔ ይሰጥልኝ በማለት የክስ ማመልከቻ በማቅረቡ ነው። የሥር ተከሃሽ የአሁን አመልካች ሟች አቶ ኪዳኔ ተስፋሐዎሪያት ሌሎች ልጆች ስላሏቸው በክርክሩ እንዲገቡ ትዕዛዝ ይሰጥልኝ። ቤቱን የሟች ወኪል ከሆነችው የከሃሽ /የአንደኛ ተጠሪ/ እህት በውል የገዛሁት ስለሆነ ውሉ እንዲፈርስ በፍርድ ሃይወሰንብኝ ቤቱን ይልቀቅልኝ በማለት ክስ ሊቀርብብኝ አይገባም ውሉ መመዝገብ የሚያስፈልገው ለሶስተኛ ወገን እንጂ ለተዋዋይ ወገኖች አይደለም። አንደኛ ተጠሪ የእናቱ የጋራ ሀብት ነው የሚለውን በተመለከተ ውሉ እንዲፈርስ መጠየቅ አይችልም የሚል ክርክርና

ሌሎች የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያዎችን አቅርቧል። የሥር ፍርድ ቤት የግራቀኙን ክርክርና ማስረጃ ከሰማ በኋላ አመልካች ከሚች ኪዳኔ ተስፋሀዋሪያት ወኪል ጋር መጋቢት 27 ቀን 1991 ያደረጉት የቤት ሽያጭ ውል በፍታብሐር ህግ ቁጥር 1923/1/ መሠረት ያልተፈፀመና እንደረቂቅ የሚታይ በመሆኑ ተከላኝ የአሁን አመልካች ቤቱን ለአንደኛ ተጠሪ እንዲያስረክቡ በማለት ወስኗል። አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርቦዋል።

ከዚህ በኋላ ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የአንደኛ ተጠሪንና የአመልካችን ክርክር ሰምቶ ጥር 4 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠውን ፍርድ በመቃወም የካቲት 15 ቀን 1997 ዓ.ም የተጻፈ የፍርድ መቃወሚያ ማመልከቻ አቅርቦዋል። አንደኛ ሁለተኛና ሶስተኛ ተጠሪዎች ባቀረቡት የፍርድ መቃወሚያ የተጠሪዎች ወላጅ እናት ጥቅምት 1 ቀን 1990 ዓ.ም ወላጅ አባታቸው ህምሌ 1 ቀን 1991 ዓ.ም ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩ መሆኑን ገልፀው በአባታቸው ስም ተመዝግቦ የሚገኘውን ቤት ከአባታቸው በተሰጠ የውክልና ሰነድ አራተኛ ተጠሪ መጋቢት 27 ቀን 1991 ዓ.ም በተጻፈ ውል ለአመልካች ሽጠውላቸዋል። ስለዚህ እኛ በክርክሩ ሳንሳተፍ የሽያጭ ውሉ የእኛ መብት ያለበትን ቤት አንደኛ ተጠሪ እንዲረከብ የተሰጠው ውሳኔ እንዲሰርዝልን በማለት አመልክተዋል። ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች በፍርድ መቃወሚያ ማመልከቻ መነሻ የይርጋና የውል ፎርም ክርክሮች ያቀረቡ ሲሆን የሥር ፍ/ቤት የይርጋው ክርክር በሥር ተከላኝ /አመልካች/ ያልተነሳ በመሆኑ በፍርድ መቃወም አመልካች በኩል መነሳቱ ተገቢ አይደለም በማለትና ሌሎቹን የመከራከሪያ ነጥቦችን ውድቅ በማድረግ በተጠሪዎች አባት ወኪል አራተኛ ተጠሪና በአመልካች መካከል የተደረገው የቤት ሽያጭ ውል የህጉን ፎርም የማያሟላ በመሆኑ ጥር 4 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠሁትን ውሳኔ የምሠርዝበት ወይም የምሽርበት ምክንያት የለም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች ይግባኝ ለከፍተኛው ፍርድ ቤት አቅርቦዋል።

የከፍተኛው ፍርድ ቤት አመልካች ያቀረበውን ይግባኝ ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች ያቀረቡትን ይግባኝ በመዝገብ ቁጥር 37810 በማጣመር በአንደኛ ተጠሪ በአመልካች እንደዚሁም በሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎችና በአንደኛ ተጠሪ መካከል የተደረገውን ክርክር መርምሮ ውሳኔ ሰጥቷል። የከፍተኛ ፍርድ ቤት አመልካች ቤቱን የተጠሪዎች ወላጅ አባት ለአራተኛ ተጠሪ በሰጡት ውክልና መሠረት መጋቢት 21 ቀን 1991 ዓ.ም ሸጠው ሚች ህምሌ 1 ቀን 1991 ዓ.ም የሞቱ በመሆኑ የውሉን ፎርም አንደኛ ተጠሪ በመከራከሪያነት ሊያነሳው አይችልም በማለት የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ ሸርታል።

በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት አንደኛ ተጠሪ ይግባኝ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አቅርቧል። ይግባኝ ሰሚ ችሎት የመልስ ሰጭዎችን ማለትም የአመልካችን የሁለተኛ ተጠሪ የሶስተኛ ተጠሪና የአራተኛ ተጠሪን የቃል ክርክር ለማሰማት ለህምሌ 10 ቀን 2000 ዓ.ም ቀጠሮ ሰጥቶ የአመልካች ጠበቃ በዕሉፍ መልስ ሰጥቷል። የሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎችን የቃል ክርክር መስማት ባለመቻሉ ክርክሩን ለመስማት ለታህሣሥ 3 ቀን 2000 ዓ.ም ቀጠሮ ሰጥቷል። በዚህ ቀን ይግባኝ ባዩ አንደኛ ተጠሪ ባለመቅረቡ አንደኛ ሁለተኛና ሶስተኛ ተጠሪዎች መዝገቡ እንዲዘጋገቡ በመጠየቃቸው ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎችን አሰናብቷል ከዚህ በኋላ አመልካችና አንደኛ ተጠሪ ያቀረቡትን ክርክር መርምሮ ውሉ በህጉ የተደነገገውን ፎርም አያሟላም በማለት የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በማፅናት ፍርድ ሰጥቷል።

አመልካች ሰኔ 23 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ ውሉ በህጉ የተመለከተውን ፎርም የማያሟላ በመሆኑ አመልካች ቤቱን ለአንደኛ ተጠሪ እንዲያስረክብ በማለት የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሳኔ የህግ ስህተት አለበት በሌላ በኩል የጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አንደኛ ተጠሪ በሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች ላይ ያቀረበው ይግባኝ በሚሰማበት ቀን ቀጠሮ ባለመቅረቡ የአንደኛ ተጠሪን ይግባኝ በመሰረዝ ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪን አሰናብቷቸዋል። የከፍተኛው ፍርድ ቤት ይግባኝ መዝገቦችን በማጣመር የወሰነ በመሆኑ ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች ባቀረቡት ይግባኝ መነሻ የሽያጭ ውሉ የፀና ነው በማለት የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ እንዲፀና የቀረበና የአንደኛ ተጠሪ ይግባኝ ከተሰረዘ በኋላ እኔ ያቀረብኩትን መልስ መነሻ በማድረግ ውሉ ፎርሙን አላሟላም ብሎ መወሰኑ እርስበርሱ የሚቃረን ነው። ስለሆነም ይግባኝ ሰሚ ችሎቱ የሰጠው ውሳኔ የህግ ሥርዓቱን ያልተከተለ በመሆኑ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልክቷል። አንደኛ ተጠሪ በበኩሉ ጥቅምት 4 ቀን 2001 ዓ.ም በተፃፈ መልስ ይግባኝ ሰሚው ችሎት ህግ በመተርጎም ረገድ የፈፀመው የህግ ስህተት የለም። ይግባኝ ሰሚው ችሎት ይህ ሰበር ችሎት የሰጠውን የህግ ትርጉም ተከትሎ ነው ውሳኔ የሰጠው ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎችንም ያሰናበታቸው የእነርሱ በተከራካሪነት መቀጠል የሚያመጣው የፍርድ መዛባት የሌለ በመሆኑ ነው። የአመልካች የሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች ክርክር ተመሳሳይ በመሆኑ ይግባኝ ሰሚው ችሎት በአመልካች ላይ የሰጠው ውሳኔ ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎችን ክርክር የሚቋጭ ነው በማለት መልስ ሰጥቷል።

ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች በበኩላቸው ጥቅምት 4 ቀን 2001 ዓ.ም በተፃፈ መልስ ይግባኝ ሰሚው ችሎት የአንደኛ ተጠሪን ይግባኝ በመሠረዝ እኛን አሰናብቶናል አንደኛ ተጠሪ ይህ ትዕዛዝ እንዲነሣ ወይም እንዲሰርዝ የሰበር አቤቱታ ያላቀረቡ በመሆኑ እኛን በተመለከተ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ውሳኔ መሆኑን በማረጋገጥ ውሳኔ እንዲሰጥልን በማለት መልስ ሰጥተዋል። አመልካች የመልስ መልስ በፅሁፍ አቅርበዋል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና ለሰበር በግራቀኙ የቀረበው የፅሁፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። መዝገቡን እንደመረመርነው ተጠሪዎች የሟች ወ/ሮ ለተስላሴ ኃይለ-ና የሟች አቶ ኪዳኔ ተስፋ-ሐዋሪያት ልጆችና የመጀመሪያ ደረጃ ወራሾች ናቸው። አንደኛ ተጠሪ ሟች አቶ ኪዳኔ ተስፋ-ሐዋሪያት በወኪላቸው አራተኛ ተጠሪ በኩል ከአመልካች ጋር ያደረጉት የቤት ሽያጭ ውል እንዲፈርስና ቤቱን እንድረክብ በማለት ከፌዴራል የመጀመሪያ ፍርድ ቤት ጀምሮ እስከ ሰበር ችሎት ባቀረቡት ክርክር የሚከራከሩ ሲሆን ሁለተኛ ተጠሪ፣ ሶስተኛ ተጠሪና አራተኛ ተጠሪ በበኩላቸው ሟች አባታችን በወኪሉ አራተኛ ተጠሪ በኩል የፈፀመው የቤት ሽያጭ ውል የሚፈርስበት ምክንያት የለም፤ ውሉ አይፈርስም በማለት የከፍተኛው ፍ/ቤት የሰጠው ውሳኔ እኛን በተመለከተ የመጨረሻና የፀና ነው በማለት የተከራከሩ መሆኑን ከሥር ጀምሮ እስከ ሰበር ችሎት ካቀረቡት ክርክር ለመገንዘብ ችለናል። ከዚህ በተጨማሪ የከፍተኛው ፍርድ ቤት አመልካች በመዝገብ ቁጥር 37810 የቤት ሽያጭ ውሉ ሊፈርስ አይገባውም በማለት ያቀረበውን የይግባኝ ቅሬታና ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች የሥር ፍርድ ቤት ውሉ ረቂቅ ነው በማለት የሰጠውን ውሳኔ በመቃወም በመዝገብ ቁጥር 46139 ያቀረቡትን ይግባኝ በማጣመር በመዝገብ ቁጥር 37810 መርምሮ ውሉ ሊፈርስ አይገባም አመልካችም ለአንደኛ ተጠሪ ቤቱን የማስረክብ ግዴታ የለበትም በማለት ውሳኔ መስጠቱን ይህንን ውሳኔ በመቃወም አንደኛ ተጠሪ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት አመልካችን አንደኛ መልስ ሰጭ ሁለተኛ ተጠሪን ሁለተኛ መልስ ሰጭ ሶስተኛ ተጠሪ ሶስተኛ መልስ

ሰጭ አራተኛ ተጠሪን አራተኛ መልስ ሰጭ በማድረግ የይግባኝ ቅሬታ አቅርበው የነበረ መሆኑን ተገንዝበናል።

በይግባኝ በተደረገው ክርክር አንደኛ መልስ ሰጭ የነበሩት አመልካች የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ ተገቢ ነው የይግባኝ ባዩ አንደኛ ተጠሪ የይግባኝ ቅሬታ የህግ መሠረት የለውም የሚል የፅሁፍ መልስ ሀምሌ 10 ቀን 1999 ዓ.ም ለይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት ያቀረቡ መሆኑንና ይግባኝ ሰሚው ችሎት የሁለተኛ ሰብተኛና አራተኛ መልስ ሰጭ የነበሩትን ከተራ ቁ 2-4 ተጠሪዎች የቃል ክርክር ለመስማት ቀነ ቀጠሮ በያዘበት ታህሣሥ 3 ቀን 2000 ዓ.ም አንደኛ ተጠሪ /ይግባኝ ባዩ/ ባለመቅረቡ መዘገቡ እንዲዘጋገቡ በመጠየቃቸው ይግባኝ ሰሚ ችሎቱ ሁለተኛ ሰብተኛና አራተኛ ተጠሪዎችን እንዳሰናበታቸው የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ መዘገብ ቁጥር 28090ን በማስቀረብ ለማረጋገጥ ችለናል።

በዚህ መዘገብ ከፍሬ ጉዳይ፣ ከተከራካሪዎቹ መሠረታዊ ባህሪና በክርክር የያዙት አቋምና አንደኛ ተጠሪ ያቀረበው ይግባኝ በሚሰማበት ቀነ ቀጠሮ ባለመቅረቡ ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሰጠው ትዕዛዝና በሰበር አመልካች አንደኛ ተጠሪና ከሁለተኛ እስከ አራተኛ ተራ ቁጥር ስማቸው የተጠቀሱ ተጠሪዎች ያቀረቡት ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የከፍተኛው ፍርድ ቤት ውሳኔ መሻሩ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ለጉዳዩ እልባት መስጠት አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል።

1. ጉዳዩን እንደመረመርነው የተጠሪዎች ወላጅ አባት አቶ ኪዳኔ ተስፋ-ሐዋሪያት ለአራተኛ ተጠሪ በስማቸው የተመዘገበ የማይንቀሳቀስ ንብረት የመሸጥ የመለወጥና ለሶስተኛ ወገን ለማስተላለፍ የሚያስችል ልዩ የውክልና ሥልጣን በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2205 ንዑስ 1 መሠረት ሰጥተው የነበረ ስለመሆኑ አከራካሪ አይደለም አራተኛ ተጠሪ ይህንን የውክልና ስልጣን በመጠቀም የክርክር መነሻ የሆነውን ቤት መጋቢት 21 ቀን 1991 ዓ.ም ለአመልካች የሸጡ መሆኑን ይህም አቶ ኪዳኔ ተስፋ-ሐዋሪያት በህይወት እያሉ የተፈፀመ መሆኑን ግራቀኙ ካቀረቡት ክርክር ለመዝብ ችለናል። አራተኛ ተጠሪ ለአቶ ኪዳኔ ተስፋ-ሐዋሪያት ከሰጧቸው የውክልና ሥልጣን ሳይሰጡ በሚች አቶ ኪዳኔ ተስፋ-ሐዋሪያት ስም የፈፀሙት የቤት ሽያጭ ውል በፍ/ሕግ ቁጥር 2189 ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት በሻሚው በሚች አቶ ኪዳኔ እንደተፈፀመ የሚቆጠሩ ናቸው። አራተኛ ተጠሪ መጋቢት 21 ቀን 1991 ዓ.ም ለወኪላቸው ለአራተኛ ተጠሪ በሰጡት ሥልጣን መሠረት የፈፀሙት የቤት ሽያጭ ውል የፈቃድ ወይም የፎርም ጉድለት ቢኖርበት ይህንን ጉድለት ለአራተኛ ተጠሪ የውክልና ሥልጣኑን የሰጡት አቶ ኪዳኔ መከራከሪያ ሊያደርጓቸው የሚችሉ ስለመሆን የፍታብሔር ህግ ቁጥር 2189/2/ ይደነግጋል።

አራተኛ ተጠሪ ወኪላቸው በመሆን የፈፀማቸውን ሽያጭ የፎርም ጉድለት ያለበት ስለሆነ ይፍረስልኝ የሚል ጥያቄ ሳይቀርቡ ቆይተው አቶ ኪዳኔ ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩ መሆኑን በአንደኛ ተጠሪ በአመልካችና በሌሎች ተጠሪዎች ካደረጉት ክርክርና ባቀረቧቸው ማስረጃዎች የተረጋገጠ መሆኑን ከሥር ፍርድ ቤት ውሳኔ ለመዘገብ ችለናል። አንድ ሰው ለሌላ ሰው በሰጠው ፍፁም የውክልና ሥልጣን መሠረት የተከናወነውን ተግባር ለማፍረስና መከራከሪያ ሊያደርገው የሚችለው ወኪሉ ራሱ እንደሆነ ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 2189 ንዑስ አንቀጽ 1 እና ንዑስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ የጣምራ ንባብ ለመዘገብ ይቻላል። ሚች አቶ ኪዳኔ ወኪላቸው አራተኛ ተጠሪ በሰጡት የውክልና ሥልጣን መሠረት የፈፀማቸው የቤት ሽያጭ ውል የህጉን ፎርም አያሟላም ብለው መከራከሪያ የማድረግ መብት በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2189/2/ የተሰጣቸው ቢሆንም በህይወት በነበሩበት ጊዜ ይህንን መብታቸውን አልተጠቀሙበትም አንድ ተወካይ ወኪሉ ከሰጠው የሥልጣን ወሰን ሳይሰጥ

የሠራው ሥራ ላይ የሚታዩ የፍቃድ ጉድለቶችን እንደመከራከሪያ አድርጎ ለማንግት የሚችለው ወካዩ ብቻ እንደሆነ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2189/2/ የተደነገገ በመሆኑ ወካዩ ይህንን መብት ማይጠቀምበት ካለፈ ወራሾቹ የሚች ወኪል የውክልና ሥልጣን ወሰኑን ማያልፍ የሰራውን ተግባር የሚቃወሙበት ህጋዊ መሠረት የለም። በመሆኑም የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤትና ይግባኝ ሰሚው ችሎት በዚህ መዝገብ አራተኛ ተጠሪ የሚች አቶ ኪዳኔ ወኪል በመሆን ከተሰጣት የውክልና ሥልጣን ወሰን ማታልፍ የፈፀመችው የቤት ሽያጭ ውል አቶ ኪዳኔ በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2189/2/ መሠረት መከራከሪያ ማደርጉ ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩ መሆኑን ማያገናዝቡ አንደኛው ተጠሪ ያቀረበውን ክስ በመቀበል የቤት ሽያጭ ውሉ እንዲፈርስና አመልካች ለአንደኛ ተጠሪ ቤቱን እንዲያስረክብ የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

2. ይግባኝ ሰሚው ችሎት አንደኛ ተጠሪ በከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሳኔ ቅር በመሰኘት ያቀረበውን ይግባኝ በሚሰማበት ወቅት አንደኛ መልስ ሰጭ የነበረው ተጠሪ ሀምሌ 10 ቀን 1999 ዓ.ም በዕሑፍ መልስ ሰጥቷል። ይግባኝ ሰሚው ችሎት የቃል ክርክር ለመስማት ቀን ቀጠሮ በያዙበት ታህሣሥ 3 ቀን 2000 ዓ.ም ይግባኝ ባይ የነበረው አንደኛ ተጠሪ ባለመቅረቡ በይግባኝ ክርክሩ ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ መልስ ሰጭዎች የነበሩት ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች መዝገቡ እንዲዘጋላቸው በማመልከታቸው በአነርሱ በኩል የይግባኝ ክርክር ተቋርጦ የተሰናበቱ መሆኑን በመግለፅ የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ትዕዛዝ ሰጥቷል።

ለይግባኝ በዕሑፍ መልስ የሰጠውና አንደኛ መልስ ሰጭ የነበረው አመልካች በይግባኝ ይግባኝ ባይ የነበረው አንደኛ ተጠሪ ያቀረበውን ይግባኝ በመቃወም መልስ የሰጠ መሆኑን ለመገንዘብ ችለናል። ይግባኝ በሚሰማበት ቀን ይግባኝ ባይ ካልቀረበና መልስ ሰጭዎች ቀርበው በዕሑፍም ሆነ በቃል የሰጡት መልስ ይግባኝ ባይ ያቀረበውን ቅሬታ የሚደግፍ ካልሆነ ይግባኝ ሰሚው ችሎት በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 32/2/ እና በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 73 በሚደነገገው መሠረት ይግባኝን ሙሉ በሙሉ በመሠረዝ ሁሉንም መልስ ሰጭዎች ማሰናበት ይገባዋል። በያዝነው ጉዳይ ይግባኝ ሰሚው ችሎት አመልካች አንደኛ መልስ ሰጭ በመሆን በዕሑፍ የሰጠው መልስ የአንደኛ ተጠሪን የይግባኝ ቅሬታ የሚነቅፍ ሆኖ እያለ የአንደኛው ተጠሪ በሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች ላይ ያቀረበው የይግባኝ ክርክር እንዲቋረጥና ሁለተኛ ሶስተኛና አራተኛ ተጠሪዎች እንዲሰናበቱ ያደረገ ሲሆን በሌላ በኩል የአመልካችን መልስ መነሻ በማድረግ የከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ መሻሩ ይግባኝ ሰሚው ችሎት በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 32/2/ና በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 73 ድንጋጌዎች መሠረታዊ ይዘት መንፈስና ዓላማ ያልተከተለ ትዕዛዝና ውሳኔ የሰጠ መሆኑን ለመገንዘብ ችለናል። የዚህም ትዕዛዝና ውሳኔ ውጤት የከፍተኛው ፍርድ ቤት በአንድና ተመሳሳይ ጭብጥ የሰጠውን ውሳኔ ለአመልካች ባደረገው የይግባኝ ክርክር መነሻ የሚሻር ለሁለተኛ ሶስተኛ አራተኛ ተጠሪዎች የአንደኛ ተጠሪ ይግባኝ የተሠረዘና የከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሳኔ የሚያፀና እርሱ በርሱ የሚቃረን ውጤት የሚያስከትልና መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ከላይ በዘረዘርናቸው የህግ ምክንያቶች የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሣኔ ተሸሯል።
2. የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ውሣኔ ምክንያቱ ተለውጦ ፀንቷል።
3. አመልካች ለአንደኛ ተጠሪ ክርክር የተነሳበትን ቤት የማስረከብ ግዴታና ሃላፊነት የለበትም በማለት ወስነናል።
4. ወጪና ኪሣራ ግራቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ ብለናል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ም.አ

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፍሳ

አመልካች፡- አቶ ቴዎድሮስ ተስፋዬ ጠበቃ ሰመረ አሰፋ ቀረቡ

ተጠሪዎች፡- 1. አቶ ሙሉ አርጌ ቀረቡ

2. ህፃን ሐና ሙሉ አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍርድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የደቡብ ክልል ወላይታ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የደቡብ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት የሰጡት ውሣኔ መሠረታዊ ህግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት አመልካች ያቀረቡት የሰበር አቤቱታ የሚጣራ ነጥብ ያለው መሆኑ ተገልጿል ሰበር ስለቀረበ ነው፡፡ የክርክሩ መነሻ በሰበር መዝገብ ቁጥር 58065 ከተዘረዘሩት ንብረቶች ውስጥ የሰሌዳ ቁጥሩ 3-33129 ኢት፤ የሆነው የፍስሽ ጭነት ማመላለሻ መኪናን የሚመልከት ነው፡፡ አመልካች በሥር ፍርድ ቤት በተከሰቱት ቀርቦ ንብረቱ የሆነውን ከላይ ቁጥሩ የተገለፀውን መኪና አንደኛ ተጠሪ እንዲሸጥ እንዲለወጥ እና እንዲያስተዳደር ውክልና የሰጠው መሆኑንና ውክልናውን ያሰረዘው መሆኑን ገልጾ ንብረቱን እንዲመልስልኝና በመኪናው ተሠርቶ የተገኘውን ገንዘብ እንዲከፍለኝ በማለት ክስ አቅርቧል፡፡ አንደኛ ተጠሪ አመልካች በሰጠው ውክልና ሥልጣን መሠረት መኪናውን ለሁለተኛ ተጠሪ በብር 1,250,000/አንድ ሚሊዬን ሁለት መቶ አምሳ ሺህ ብር/ የሸጠው መሆኑንና ገንዘቡንም የአመልካች ወኪል ለሆኑት አቶ ታፈሰ አርጌ ያስረከበ መሆኑን በመግለፅ ተከራክራል፡፡ አንደኛ ተጠሪ በሥር ጣልቃ ገብ ተከራካሪ ሆነው በመቅረብ የመኪናውን ብር 1,500,000 /አንድ ሚሊዬን አምስት መቶ ሺህ ብር/ ከፍለው የተረከቡና የሚጠበቅባቸው ቀሪ ገንዘብ ብር 50,000 /ሀምሳ ሺህ ብር/ መሆኑን በመጥቀስ ተከራክረዋል፡፡ አቶ ታፈሰ አርጌ በሥር ፍርድ ቤት ጣልቃ ገብ ተከራካሪ ሆነው ቀርበው አመልካች ገንዘብ ለመቀበል የሚያስችል ውክልና ያላቸው መሆኑን ገልፀው የመኪናውን ዋጋ ከአንደኛ ተጠሪ በመቀበል የካቲት 26 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ መተማመኛ 1,200,000 /አንድ ሚሊዬን ሁለት መቶ ሺህ ብር/ ለአመልካች የሰጡት መሆኑን ገልፀው ተከራክረዋል፡፡ ሌላኛው ጣልቃ ገብ ወ/ሮ ገነት ደምሴ መኪናው የጋራ ንብረት ሆኖ እያለ ወደ አመልካች መዛወሩን በመቃወም ጣልቃ ገብ ሆነው ተከራክረዋል፡፡

የዙኑ ክፍተኛ ፍርድ ቤት አመልካች ለአንደኛ ተጠሪ የውክልና ሥልጣን ለመስጠት የውክልና ውሉ ረቂቅ የተባረዘው ህምሌ 11 ቀን 1999ዓ.ም መሆኑን የውክልና ሥልጣን የሚሰጠው ሰነድ ለውልና ማስረጃ ቀርቦ የተረጋገጠው መስከረም 28 ቀን 2000ዓ.ም መሆኑን አንደኛ ተጠሪ ለሁለተኛ ተጠሪ የመኪና ሽያጭ ውል ያደረገው ነሐሴ 12 ቀን 1999ዓ.ም መሆኑን በውሃኔው ካስፈረ በኋላ አንደኛ ተጠሪ አመልካች ውክልናው ሥልጣን እንደሚሰጠው በቅን ልቦና በማሰብ የውክልና ሰነድ ረቂቅ ከተባረ ከህምሌ 11 ቀን 1999ዓ.ም በኋላ የውክልና ሰነድ በውልና ማስረጃ ቀርቦ ሃይመዘገብ በፊት ነሐሴ 11 ቀን 1999 ዓ.ም የፈፀመው የሽያጭ ውል በቅን ልቦና የተደረገ በመሆኑ የፀና ነው በማለት በድምፁ ብልጫ ውሃኔ ሰጥቷል። አመልካች የይግባኝ ውሃኔውን በመቃወም ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ያቀረበ ቢሆንም ይግባኝ ተሰርዞታል። አመልካች ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት የቀረበው የሰበር አቤቱታ ውድቅ ተደርጎታል።

አመልካች አንደኛ ተጠሪ ለህፃን ልጁ ለሁለተኛ ተጠሪ መኪናውን የሸጠው እኔ የውክልና ሥልጣን ከመሰጠቴ በፊት ነው። ስለዚህ በመኪናነት ሥልጣን ይሰጠኛል በሚል በቅን ልቦና የፈፀመው ህጋዊ ተግባር ነው በማለት የሰጠው ውሃኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ያመለከተ ሲሆን አንደኛ ተጠሪ መኪናውን ሸጬ ገንዘቡን ለአመልካች ወኪል ሰጥቻለሁ። አመልካች ገንዘቡን ተቀብሏል ስለዚህ ውሉ እንዲፈርስ የሚያመለክትበት ህጋዊ ምክንያት የለም በማለት ተክራክሯል። ሁለተኛ ተጠሪ በበኩላቸው በ1982 ዓ.ም የተወለዱና ህፃን እንዳልሆኑ በመግለፅ ንብረቱን በአግባቡ የገዛሁት በመሆኑ የሚፈርስበት ምክንያት የለም በማለት መልስ ሰጥተዋል። አመልካች የመልስ መልስ አቅረበዋል። ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የተደረገው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል።

ጉዳዩን እንደመረመርነው የበታች ፍርድ ቤቶች አንደኛ ተጠሪ ለክርክሩ መነሻ የሆነውን መኪና ሁለተኛ ተጠሪ የሸጠው የውክልና ስልጣን የተሰጠበት ረቂቅ ሰነድ ከተባረ በኋላ በቅን ልቦና በመሆኑ የሽያጭ ውሉ የፀና ነው በማለት የሰጡት ውሃኔ በአግባቡ ነው ወይስ አይደለም; የሚለው ጭብጥ መመርመር ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ይህንን ጭብጥ ለመወሰን አንደኛ ተጠሪ የሰሌዳ ቁጥሩ 3-3312927 የሆነውን መኪና የማስተዳደር የመሸጥና የመለወጥ ሥልጣኑን ያገኘበትን መንገድና መኪናውን የሸጠበትን ጊዜ እንደዚሁም አመልካች መኪናው ከተሸጠ በኋላ ፈጽሟቸዋል ለማለት አንደኛ ተጠሪ በሥር ፍርድ ቤት አንደኛ ጣልቃገብ የነበሩት አቶ ታፊስ አርጌ ያነሱትን ክርክና ፍርድ ቤቶቹ የያዙትን ጭብጥና የሰጡትን ውሃኔ መመርመር አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል። የሌላ ሰው እንደራሴ በመሆን ሥራዎችን የመፈፀም ሥልጣን የሚገኘው ከህግ ወይም ከውል እንደሆነ የፍታብሔር ህግ ቁጥር 2179 መሠረታዊ መርህ ሆኖ ተደንግጓል። አንደኛው ተጠሪ ከላይ ቁጥሩ የተገለፀውን የፈላሽ ጭነት ማመላለሻ መኪና የማስተዳደር የመሸጥና የመለወጥ የውክልና ሥልጣን ያገኘው በህግ የተደነገገን ድንጋጌን መሠረት በማድረግ ሃይሆን አመልካች ወኪሉ እንዲሆን ተስማምቶ በውልና ማስረጃ አስመዘገቦና አረጋግጦ በሰጠው የውል ሰነድ መሆኑን ግራቶች አልተካካዱም። ግራቶች የሚከራከሩት አመልካች ለተጠሪ የሰጠው የውክልና ሰነድ ህጋዊ ውጤት የሚኖረው ረቂቅ ከተባረበት ከህምሌ 11 ቀን 1999 ዓ.ም ጀምሮ ነው; ወይስ የውክልና ሰነዱ በአመልካች ከተፈረመበትና በውልና ማስረጃ ተመዘገቦና ተረጋግጦ ከተሰጠበት ከመስከረም 28 ቀን 2000 ዓ.ም ጀምሮ ነው; በሚለው ነጥብ ላይ ነው።

ስለ ውሉ አፃፃፍ ህጉ አንድ አይነት ፎርም እንዲደርግ ያስገደደ እንደሆነ ውሉን የሚፈፀምበት ሥልጣን በዚህ አይነት ፎርም ለወኪል ሥልጣን መስጠት እንዳለበት በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2080 የሚደነግግ መሆኑንና ውክልና በግልፅ ወይም በዝምታ ሊሰጥ የሚችል መሆኑን በፍታብሔር ህግ ቁጥር 2200 ንዑስ አንቀፅ 1 የሚደነግግ መሆኑን በመመልከት አንደኛ ተጠሪን አመልካች ረቂቁ ከተፅዕኑ ሀምሌ 11 ቀን 1999 ዓ.ም ጀምሮ እንደወከለውና አንደኛ ተጠሪም መኪናውን በቅን ልቦና የአመልካች ወኪል ነኝ በሚል ውክልና ሰነድ በውልና ማስረጃ ከመረጋገጡ በፊት ነሐሴ 12 ቀን 1999 ዓ.ም አንደኛ ተጠሪ ከሁለተኛ ተጠሪ ጋር ያደረገው የመኪና ሽያጭ ውል በተሰጠው ውክልና መሠረት እደፈፀመው የሚቆጠር ነው በማለት የዜጎች ክፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት እና የሰበር ችሎት አፅንተውታል።

ሆኖም ይህ የበታች ፍርድ ቤቱ የሰጠው ውሳኔ ስለ ሰነዶች ማረጋገጫና ምዝገባ የወጣውን አዋጅ ቁጥር 334/1995 በአንቀፅ 3 ንዑስ አንቀፅ 1 እና በአንቀፅ 5 ንዑስ አንቀፅ 5 ንዑስ አንቀፅ 1/ለ/ የተደነገገውን ከግንዛቤ ውስጥ ያስገባ ሆኖ አላገኘውም። በአዋጅ ቁጥር 334/1995 አንቀፅ 3 ንዑስ አንቀፅ 1 አዋጁ ይህንን አዋጅ ለማስፈፀም ሥልጣን በተሰጣቸው አካላት ላይ ተፈፃሚነት ያለው መሆኑ "የተፈፃሚነት ወሰን" በሚለው ርዕስ ሥር በግልፅ ደንግጓል። ፍርድ ቤት ማስረጃ የመመዘን የመመርመርና የመቀበል ህገ መንግስታዊ ሥልጣን ያላቸው አካላት በመሆናቸው ይህንን አዋጅ የመተግበር ግዴታ ያለባቸው መሆኑ የአዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀፅ 3/1/ ድንጋጌ ይዘት መንፈስና ዓላማ ከህገ መንግስቱ አንቀፅ 50 ንዑስ አንቀፅ 7 ጋር በጣም ለመረዳት ይቻላል። በአዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀፅ 5 በህግ መሠረት ካልተረጋገጡና ካልተመዘገቡ ህጋዊ ውጤት እንደማይኖራቸው ከተዘረዘሩት ሰነዶች አንደኛው የውክልና ሥልጣን መስጫ ሰነድ እንደሆነ በአንቀፅ 5 ንዑስ አንቀፅ 1/ለ/ በግልፅ ተደንግጓል። ስለሆነም አመልካች የውክልና ሰነዱን ፈርሞና በውልና ማስረጃ አስመዝገቦ እና አረጋግጦ መስከረም 28 ቀን 2000ዓ.ም ለአንደኛ ተጠሪ የውክልና ሥልጣን ከመስጠቱ በፊት አንደኛ ተጠሪ የውክልና ሰነድ ረቂቅ የተጻፈው ሀምሌ 11 ቀን 1999 ዓ.ም ነው በማለት የፈፀመው ተግባር በወኪልነት ሥልጣኑ እንደፈፀመው የማይቆጠርና ወኪል/አመልካች/ በግልፅ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ ካላፀደቀው በስተቀር አመልካችን የማያስገድድ በመሆኑ የዜጎች ክፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው የህግ ትርጉምና የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚና ሰበር ችሎት የሰጡት ውሳኔ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ረቂቅ ሰነዱን መሠረት በማድረግ አንደኛ ተጠሪ ነሐሴ 12 ቀን 1999ዓ.ም የአመልካች መኪናን ለመሸጥ ያደረገው ስምምነት ህጋዊ ውጤት የሚኖው አመልካች የመኪና ሽያጭ ውሉን በግልፅ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ ሲያፀድቀው መሆኑን ከፍታብሔር ህግ ቁጥር 2090/1/ ድንጋጌዎች ለመረዳት ይቻላል። በያዝነው ጉዳይ የሥር ፍርድ ቤት የአመልካች ወኪል የሆኑት አንደኛ ተጠሪ መኪናውን የሸጡትና ገንዘቡን የአመልካች ሌላው ወኪል ለሆኑት አቶ ታፈሰ አርጌ የሰጡ መሆኑን በማንሣት ያቀረቡትን ክርክርና የአመልካች ወኪል የነበሩት አቶ ታፈሰ አርጌ መኪናው ተሸጦ ገንዘቡን ተቀብለው ለአመልካች የሰጡ መሆናቸውን በማመን ያቀረቡትን ክርክር በመመልከት የሥር ፍርድ ቤት ውሳኔ ሰጥቷል። ሆኖም የሥር ፍርድ ቤት አንደኛ ተጠሪ የውክልና ሥልጣን ሳይኖራቸው የፈፀሙትን የመኪና ሽያጭ ውል አመልካች በግልፅ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ መኪናው መሸጡን የተቀበለው መሆኑን የሚያሳይ ተግባራትን በመፈፀም አፅድቆታል ወይም አላፀደቀውም; የሚለውን ጭብጥ በመመሥረት በግራ ቀኙ በኩል ያቀረቡትን ክርክርና ማስረጃ በመመዘን የሰጠው ውሳኔ የለም።

አመልካች የመኪናውን ሽያጭ በግልፅ ወይም በተዘዋዋሪ መንገድ አፅድቆታል ወይስ አላፀደቀውም; የሚለውን ነጥብ ለመወሰን በአንደኛ ተጠሪና በአመልካች መካከል የተደረገውን ክርክርና ማስረጃ መመርመሩና መመዘኑ ብቻውን በቂ አይደለም። አመልካች መኪናውን አንደኛው ተጠሪ እንደሸጠው የሚያውቅና ከመኪናው ዋጋ ውስጥ 1,200,000 /አንድ ሚሊዬን ሁለት መቶ ሺህ ብር/ ከአንደኛው ተጠሪ ተቀብሎ ወስጄ ለአመልካች የካቲት 26 ቀን 2000 ዓ.ም በተፈረመ መተማመኛ ሰጥቸዋለሁ በማለት በሥር ፍርድ ቤት አንደኛ ጣልቃ ገብ ተከራካሪ የሆኑት አቶ ታፈሰ አርጌ ያቀረቡትን ክርክርና ማስረጃ በማጣራት በመመርመርና በመመዘን ውሳኔ መሰጠት አስፈላጊ ነው። ስለሆነም አመልካች የመኪናው የሽያጭ ዋጋ ከሆነው ገንዘብ ውስጥ ብር 1,200,000 /አንድ ሚሊዬን ሁለት መቶ ሺህ ብር/ የካቲት 26 ቀን 2000 ዓ.ም በተፃፈ መተማመኛ ተቀብሏል ወይስ አልተቀበለም; የሚለው ነጥብ አመልካች የመኪናውን መሸጥ የሚያውቅ የነበረና ዋጋውን ተቀብሎ ሲጠቀምበት የቆየ መሆኑን ወይም አለመሆኑን ለመወሰን አስፈላጊ ሆኖ እያለ የበታች ፍርድ ቤቶች የፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 248 በሚደነገገው መሠርት በክርክሩ ተካፋይ የሆኑት ተከራካሪ ወገኖች ያቀረቡትን የመከላከያ መልስና የፅሁፍ ማስረጃ በመመርመር መያዝ የሚገባውን ጭብጥ ሁሉ በመያዝ ጉዳዩን አጣርተው ያልወሰኑ በመሆኑ ውሳኔያቸው መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የደቡብ ክልል የወላይታ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎትና የሰበር ችሎት የሰጡት ውሳኔ ተሸሯል።
2. የደቡብ ክልል የወላይታ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በሥር አንደኛ ጣልቃ ገብ ተከራካሪ የነበሩት አቶ ታፈሰ አርጌን ወደ ክርክሩ እንዲገቡ በማድረግ አመልካች አንደኛ ተጠሪ ከሸጠው የመኪና ዋጋ ገንዘብ ውስጥ ብር 1,200,000 /አንድ ሚሊዬን ሁለት መቶ ሺህ ብር/ ከአቶ ታፈሰ አርጌ ተቀብሎ ወስጃል ወይስ አልወሰደም; አመልካች ገንዘቡን ተቀብሎ እንደወሰደ ቢረጋገጥ አመልካች አንደኛ ተጠሪ የውክልና ሥልጣን ሳይኖረው መኪናውን ነሀሴ 12 ቀን 1999 ዓ.ም ለሁለተኛ ተጠሪ ለመሸጥ የተስማማውን ውል እንዳፀደቀው ይቆጠራል; ወይስ አይቆጠርም; የሚለውን ጭብጥ በማጣራትና የግራቶችን ክርክር በመስማትና ማስረጃ በመመዘን ውሳኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩን በፍታብሔር ሥነ ሥርዓት ሕግ ቁጥር 343/1/ መሠረት መልስን ልክንለታል።
3. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራቶች ለየራሳቸው ይቻሉ ብለናል። መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቅ/መ

የሰበር ችሎት የህግ ትርጉም የሰጠባቸው ውሳኔዎችን /ክፍል 8 - 10 / ዝርዝር የሚያሳይ ሰንጠረዥ

ቅጽ - 8

ተ.ቁ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ.	ተከራካሪ ወገኖች	ውሳኔው የተሰጠበት ቀን	☐☐
የፍትሕ ብሔር ሥነ-ሥርዓት					1
1	ዳኝነት ባልተጠየቀበት ጉዳይ የሚሰጥ ፍርድ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 182(2)	33945	አቶ ሣልሀ ሁሴን እና ደግጌ ደርቤ	ጥቅምት 20/2001	2
2	ማንኛውም ክርክር ሊወሰን የሚገባው በቀረበው ማስረጃ እና በህግ መሰረት ብቻ ስለመሆኑ	36848	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና መኩንን ግርማይ (ሦስት ሰዎች)	ጥቅምት 11/2001	5
3	በክርክር ሂደት ተቃዋሚ ወገን መጠራት ያለበት ምስክር ክመሰማቱ በፊት ስለመሆኑ	35946	እነ አቶ ማማሽ ወ/ስላሴ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ሰብለ ወንድይራድ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 27/2001	7
4	መጥሪያ ለምስክር እንዲደርስ በሚል ፍ/ቤቶች ሊልኩ የሚችሉበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 103	36479	ጉደር አግሮ ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ኃይሉ ወልዱ	ጥቅምት 25/2001	9
5	በሌለበት ጉዳይ እንዲታይ የተወሰነበት ተከራካሪ ፍ/ቤት ህጉን አስመልክቶ በሰጠው ውሳኔ ላይ ይግባኝ ለማለት የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 78	36412	ተስፋ-ሁን ዋኛው እና በጃክ አግሮ ኮሚርሻል ኢንተርፕራይዝ	ጥቅምት 13/2001	12
6	የቃል ክርክር ለመስማት እና የጽሁፍ መልስ ለመቀበል በሚል ፍ/ቤቶች በአንድ ቀጠሮ ሁለት ተግባራትን ለማከናወን የሚሰጡት ትዕዛዝ ከሥነ-ሥርዓት ውጪ ስለመሆኑ	36380	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ታረቀኝ ገ/ዓዲቅ	ጥቅምት 18/2001	16
7	የበላይ ፍ/ቤቶች ውሳኔን ወደጉን በመተው በሥር ፍ/ቤቶች የሚሰጥ ትዕዛዝ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ	37725	እነ በቀለ ድራብሣ (ሁለት ሰዎች) እና የምክር በሪሁን	ጥቅምት 6/2001	18
8	በግልፅ የቀረበን ክርክር በተቆጠረ ማስረጃ ወይም አግባብነት ባለው መንገድ እንዲጣራ/እንዲነጥር/ ሳይደረግ የሚሰጥ ውሳኔ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ	37105	ሚድሮክ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግ/ ማህበር እና ስለሞን አበበ ኮከብ	ጥቅምት 25/2001	21
9	ተከራካሪ ወገኖች የይግባኝ መብታቸውን አስቀርተዋል /ትተዋል/ ለማለት የሚቻለው የገገሩን አካባቢያዊ ሁኔታ ሙሉ በሙሉ በተረዱበት ደረጃ እርስ በርሳቸው ስምምነት ባደረጉ ጊዜ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 350(1) እና (2)	37678	ድራጋዶስ ጄ. ኤንድ ፒ.ጄይንት ቪንቸር እና ሳባ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል ማህበር	ህዳር 18/2001	23
10	በሥር ፍ/ቤት ዳኝነት ያልተጠየቀበት ጉዳይ በይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ታይቶ ሊወሰን የማይችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 348(1), 182(2)	37762	ገወኔ ኢንተርፕራይዝ ኃ/ተ/የግ/ማህበር እና አቶ የሱፍ ይማም	ታህሣሥ 9/2001	26
11	ከሥራ ውል ጋር በተያያዘ የሚጠየቁ ክፍያዎች ሳይነጣጠሉ በአንድ ላይ መቅረብ ያለባቸው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 216(4), 5	38601	የኢትዮጵያ አህል ንግድ ድርጅት እና ወ/ሮ ከድጃ ሳቢር	ታህሣሥ 14/2001	30
12	<ul style="list-style-type: none"> ክርክር ከሚካሄድበት ጉዳይ ጋር በተያያዘ መብትና ጥቅም እንዳለ የተረጋገጠ እንደሆነ በክርክር ጣልቃ ለመግባት በቂ ምክንያት ስለመሆኑ በውርስ አጣሪ ሪፖርት ላይ ጥያቄ (ተቃውሞ) 	37742	ወ/ሮ አልማዝ ጉንጌ ኦሪቲ እና ወ/ሮ ፀሐይ ሊባን	ታህሣሥ 7/2001	32

	አለማቅረብ ሚስት/ባል የሆነን ወገን የጋራ ነው በሚለው ንብረት ላይ ጣልቃ ገብቶ ለመከራከር የሚያግድ ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 41				
13	በአንድ መንግስታዊ መዋቅር ሥር የሚገኙ ሁለት ራሳቸውን የቻሉና የህግ ሰውነት ያላቸው ተቋሞች የመንግሥትን ጥቅም የሚያስጠብቁ አካላት በመሆናቸው ብቻ እንደ አንድ መቆጠር የሌለባቸው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 358 አዋጅ ቁጥር 1/1995,18/1997,2/1995,4/2000	37502	የአዲስ ከተማ አስተዳደር ፍትህና ህግ ጉዳዮች ቢሮ እና እነ ወ/ሮ የኃላሽት ገመዳ ቤኛ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 2/2001	34
14	ፍ/ቤቶች ለክርክር ፍትሐዊነት ተገቢ ነው ብለው ሲያምኑ ማናቸውንም አይነት ማስረጃ አስቀርበው መመርመር ያለባቸው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 145,345,327/3/	29861	ወ/ሮ ህጽኦት ፍስሐጽዬን እና እነ ወ/ሮ አልማዝ ተረፈ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 14/2001	37
15	የክርክር ዋና ጭብጥ በሆነ ጉዳይ ላይ አከራክሮ የሰጠውን ውሳኔ ፍ/ቤት በድጋሚ “ስህተት ለማረም” በሚል ምክንያት ሊለውጥ ወይም ሊያሻሽል ስላለመቻሉ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 208	37303	ኤ.ሲ.ዲ አይ/ኮሎኔል-ኢትዮጵያ እና እነ ሃይደር አሊ (ስምንት ሰዎች)	ጥር 26/2001	41
16	ዳኝነት የሚጠየቅበት መብትና ጥቅም በግልጽ ተለይቶ ያልተመለከተበት አቤቱታ የክስ ምክንያት እንደሌለው የሚቆጠር በመሆኑ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 33, 231	38419	የአዲስ ከተማ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 19/20 አስ/ጽ/ቤት እና አቶ ያሲን ጀማል	የካቲት 5/2001	43
17	ፍ/ቤቶች የቀረበላቸውን ክርክር መሠረት በማድረግ አግባብነት ያለውን ጭብጥ ሳይመሰርቱ የሚሰጡት ውሳኔ ህጋዊ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ	37391	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና እነ ሰይሞ ማሞ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 3/2001	46
18	በፍ/ቤት በመካሄድ ላይ ባለ ክርክር የግድ ተካፋይ መሆን የሚገባቸው ወገኖች በሚሰጠው ውሳኔ ጥቅማቸው /መብታቸው/ ሊካ የሚችል የሆነ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.40	39540	ናስ ፉድስ የድ/ዳ/ጨ/ጨ/ፋ-ብረካ ተከራይ እና እነ ስንዳ ደጂኔ (ዘጠና ሦስት ሰዎች)	የካቲት 26/2001	48
19	አንድ ጉዳይ ከዚህ ቀደም በፍርድ ያለቀ ነው ለማለት የሚቻልበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ.5	36780	ወ/ሮ አወጣሽ ኦብርሃ እና አቶ ገ/ኪዳን እንግዳ	መጋቢት 3/2001	51
20	ነዋሪነታቸው በተለያዩ የኢትዮጵያ ክልሎች በሆኑ ሰዎች መካከል የሚነሳ ክርክርን የክርክሩ ምክንያት የሆነው ንብረት የሚገኘው ወይም ውል የተደረገው በአንደኛው ክልል እንኳን ቢሆን የመዳኝነት ሥልጣን ያላቸው የፌዴራል ፍ/ቤቶች ስለመሆናቸው አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(2)	36460	መሐመድ ሰዓዳይ ረጃ እና እነ አቶ ዓብዱልቃድር መሐመድ ፈረጃ (ሰባት ሰዎች)	መጋቢት 24/2001	59
21	በተከራካሪ ወገኖች የተጠየቀን ዳኝነት አስመልክቶ ግልጽ ፍርድ አለመስጠት ስህተት ስለመሆኑ	39144	አቶ ልዑልሰገድ ቦኔ እና ኢትዮ ሌዘር ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግል ማህበር	መጋቢት 24/2001	62
22	የቀረበበትን ክስ ያመነ ተከሃሽ ባመነው መሠረት ውሳኔ ለመስጠት የሚከለክል በቂ የህግ ምክንያት እስከሌለ ድረስ ውሳኔ መስጠት የሚገባ ስለመሆኑ	38597	እነ ኃሻው መንግስቱ ካሣ (ሁለት ሰዎች) እና ናይል ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር	ሚያዝያ 6/2001	65
23	በአንድ ዘንግ የሚመደቡ ተከራካሪዎች እና አንድ ጭብጥ ላይ የሚቀርቡ ክርክሮች ተጣምረው እንዲታዩ ያለማድረግ መሠረታዊ የሥነ-ሥርዓት ግድፈት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 11(5)	40024	ሽራተን አዲስ እና እነ አቶ እያሱ መገርሣ	ሚያዝያ 29/2001	67
24	የሥር ፍ/ቤቶች የፈፀሙትን ሥህተት ለማረም በሚል በሥር ፍ/ቤት ተከራካሪ ክስብሩ ወገኖች መካከል አንዱ ወገን ያቀረበውን አቤቱታ መሻሻ በማድረግ ሌላኛው ወገን ሳይጠራና ሳያከራክር ውሳኔ መስጠት ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 348(1)	34504	አቶ አበባው የሸድንበር እና አቶ ካሣ በቀለ	ሚያዝያ 6/2001	71

25	በሥር ፍ/ቤት ያልተነሣ ክርክር መሠረት በማድረግ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት የሚሰጠው ውሣኔ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 329(1), 182(2)	37761	ገብረመስቀል ንጉሴ እና አዲስ ልብስ ስፌት አ.ማ	ሚያዝያ 20/20001	73
26	ክስ በሚሰማበት የቀጠሮ ዕለት የይግባኝ ባይ አለመቅረብ ጋር በተያያዘ መዝገብ ሊዘጋ የሚችለው መልስ ሰጪው ይግባኝን ሙሉ በሙሉ ክዶ የተከራከረ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ	38181	የኢትዮጵያ መንግሥት ባለስልጣን እና እነ ወ/ሮ ትዕዛዝ ወንድይፍራው (ሁለት ሰዎች)	ግንቦት 4/2001	76
27	ፍ/ቤት ተከራካሪ ወገን ያቀረበው የሰነድ ማስረጃ የሚጠቅም ያልሆነ እንደሆነና የሰው ምስክር በተጨማሪነት የቆጠረ እንደሆነ ፍትሐዊ የሆነ ውሣኔን ለመስጠት የምስክርኛን ቃል መስማት ያለበት ስለመሆኑ	42706	ላዩን ሴኩራቲ ኩባንያ እና አቶ ጥላሁን ገ/አገዚአብሔር	ግንቦት 25/2001	78
28	በአንድ ፍ/ቤት የተሰጠን ፍርድ በይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት መለወጥ ወይም መሻሻል ተከትሎ ማናቸውም ተከራካሪ ወገኖች ፍርዱ ከመሰጠቱ በፊት ወደነበሩበት እንዲመለሱ የሚሰጥ ትዕዛዝ ያለውን ነባራዊ ሁኔታ በማገናዘብ እንጂ የግድ የሚሰጥ ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 349(1)	37741	አቶ መኮንን ዘውዴ እና እነ አቶ ተሾመ ሽፈራው (ሦስት ሰዎች)	ሰኔ 4/2001	80
29	ተከራካሪ ወገኖች ባያነሱትም ፍ/ቤቶች የቀረበላቸውን ጉዳይ ለማስተናገድ ስልጣን ያላቸው ወይም የሌላቸው መሆኑን በመመርመር ተገቢውን ውሣኔ መስጠት ያለባቸው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 9(2)	38452	የኢ.አ ከተማ ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ አለም ገብሩ	ሰኔ 11/2001	82
30	አንድን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያ በማንሣት ስልጣን የሰጥን ያለ ፍ/ቤት ጉዳዩ በበላይ ፍ/ቤት ታይቶ በፍሬ ጉዳዩ ላይ እንዲያከራክር ጉዳዩ የተመለሰለት እንደሆነ ሌላ ተጨማሪ የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያን መሠረት በማድረግ ጉዳዩን ለማየት አልችልም ማለት የማይገባው ስለመሆኑ	39014	አለሙ መግራ እና እምነቱ እንዳሻው ህገ ተቋራጭ	ሰኔ 23/2001	84
31	የይግባኝ ማመልከቻ ማቅረቢያ ጊዜው ያሰራበት ተከራካሪ ወገን የሚያቀርበው የማስፈቀጃ ማመልከቻ በበቂ ምክንያት የተደገፈ መሆን/አለመሆኑን ፍ/ቤቶች በጥሞና መመርመር ያለባቸው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 326(1)	38145	ወ/ሮ ኢያልነሽ ዘገየ እና አቶ ተስፋዬ ደምሴ	ሰኔ 30/2001	86
32	አንድ ተከራካሪ ወገን በማስረጃነት የሚጠቅሳቸው ምስክርኛ፣ ሰነዶች ወይም ሌላ አስረጃዎች (የሙያ) ማስረጃው በፍ/ቤቱ በኩል በጭብጥነት ተይዞ ከሚፈታው ፍሬ ነገር ጋር አግባብነት ያለው እና በህግ ተቀባይነት ያለው አስከሆነ ድረስ ቀርቦ መሰማት ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 111, 249 እና 257	38683	የትምህርት መሣሪያዎች ማምረቻና ማከፋፈያ ድርጅት እና አቶ ሣህሉ ወ/ማርያም	ሰኔ 25/2001	88
33	ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤቶች የሥር ፍ/ቤት የሰጠውን ውሣኔ በአግባቡ ሳይመረምሩ እና ለውሣኔያቸው በቂ ምክንያት ሳይሰጡ መሻር የማይችሉ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 182(1)	38844	የአዲስ አበባ መንገዶች ባለሥልጣን እና ጋድ ቢዝነስ ኃ/የተ/የግ/ማህ	ሰኔ 25/2001	90
34	ተከራካሪ ወገኖች በፍ/ቤት ትዕዛዝ እንዲቀርብላቸው የሚጠይቁት ማስረጃ የተያዘውን ጉዳይ ፍትሐዊ በሆነ መንገድ ዕልባት ለመስጠት የሚያስችል እስከ ሆነ ድረስ ጥያቄውን ፍ/ቤቶች ሊቀበሉት የሚገባ ስለመሆኑ	36979	ቤሳ አማካሪ መሀንዲሶች ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና ሚስተር ሸሬሃሪ ብራማሻሪ ጉጋል	ሐምሌ 23/2001	94
35	ሦስተኛ ወገኖች በፍ/ቤት በመካሄድ ላይ ባለ ክርክር እንዲገቡ የሚያስፈልግበት ሁኔታ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 43	41544	ሰላም የህዝብ ማመላላሻ (አ.ማ) እና ኒያላ ኢንሹራንስ አ.ማ	ሐምሌ 8/2001	96

አሰሪና ሰራተኛ					98
36	የኅግጋር ፈንድ ተጠቃሚ የሆነ ሠራተኛ የሥራ ስንብት ክፍያ የማግኘት መብት የሌለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጥ 2/ሰ/	35197	አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ ኢ.ማ እና ኤፍሬም ንዋየማሪያም	ጥቅምት 13/2001	99
37	ለኅግጋር ፈንድ የተቀጠሩ ሠራተኞች የተቀጠሩበት የኅግጋር ፈንድ ሲጠናቀቅ የሥራ ውሳኔው የሚቋረጥ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጥ 10/1/ሠ/ሀ/	35621	ሰንሸይን ኮንስትራክሽን እና አቶ ፍቃዱ ገቢሣ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 11/2001	102
38	በአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ ቁ.377/96 ባልተሸፈነ ጉዳይ ላይ በአሠሪና በሠራተኛ መካከል የተደረገ የህብረት ስምምነት መፈጸም ያለበት ስለመሆኑ	36692	አንበሳ የከተማ አውቶቡስ አገልግሎት ድርጅት እና ተስፋዬ መኩንን	ጥቅምት 25/2001	104
39	ሠራተኞች ለሚፈጸሙት ጥፋት በህብረት ስምምነት የተለያዩ የቅጣት ደረጃዎች የተቀመጡ በሆነ ጊዜ አሰሪው በሠራተኛው የተፈጸመውን ጥፋት ክብደት በመመዘን ይመጥናል የሚለውን ቅጣት መወሰን የሚችል ስለመሆኑ	37027	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና ወ/ት አሰለፈች ደስታ	ጥቅምት 11/2001	106
40	አንድ ድርጅት እንደሰራው በባይ በህግ ከተደነገገው ማዕቀፍ ሳይወጣ/ሳይጥስ/ የሥራ ሰንብት ማሻሻል ስለመቻሉ አዋጅ 377/96 አንቀጥ 61/1/	36518	ሜታ አቦ ቤራ ኢ.ማ እና እነ ሳሙኤል ተፈራ (አራት ሰዎች)	ጥቅምት 4/2001	108
41	የአሰሪ ንብረት የሆነን ገንዘብ ማጉደል ያለማስጠንቀቂያ ሊያሰናብት የሚችል ጥፋት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጥ 27/1/ተ/	35484	የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና አቶ ደረጀ ማሞ	ህዳር 25/2001	110
42	አሰሪ ሠራተኛውን በህግምነት ዕረፍቱ ሥራ እንዲሰራ ለማድረግ የሚችል ስለመሆኑ	37815	አለማየሁ ጠቅላላ ሥራ ተቋራጭ እና አቶ አብዮት በፈቃዱ	ህዳር 2/2001	112
43	በአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ ውስጥ “የሥራ ቀናት” የሚለው ሃረግ ሊተረጎም የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(3)	36377	የኢትዮጵያ የጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና ተሾመ ከማ	ህዳር 2/2001	114
44	የኅግጋር ፈንድ ወይም/ እና የጠረታ አበል ተጠቃሚ የሆነ ሠራተኛ የሥራ ስንብት ክፍያ ለማግኘት መብት የሌለው ስለመሆኑ	37048	የሚድርክ ኮንስትራክሽን ኢትዮጵያ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ሣህሉ ምትኩ	ህዳር 2/2001	116
45	በወንጀል ጉዳይ ተከሶ ነፃ መውጣት በራሱ አንድን ሠራተኛ ወደ ቀድሞ ሥራ ለመመለስ መብት የሚሰጥ ስለሌለው	37256	አዲስ አበባ የምግብ አዳራሽ አስተዳደር እና ወ/ሮ የውብዳር ጥላሁን	ህዳር 4/2001	119
46	ለአምስት ተከታታይ ቀናት በሥራ ገበታ ላይ ያለበቁ ምክንያት አለመገኘት ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ሊያሰናብት የሚችል ስለመሆኑ	37402	የንኮማድ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ቡሽራ በቀለ	ህዳር 11/2001	122
47	ከሥራ ጋር በተገናኘ በሚፈጸም ድርጊት መካከት በሠራተኛው ላይ በፖሊስ የሚደረግ ምርመራ የይ.ር.ጋ ጊዜን የማያቋርጥ ስለመሆኑ	37573	የውሃ ሥራዎች ኮንስትራክሽን ድርጅት እና አቶ መሐመድ አደን	ህዳር 16/2001	125
48	የሥራ ውል በስምምነት ተቋረጠ ለማለት የሚቻለው ስምምነቱ በዕሁፍ የተደረገ እንደሆነ ስለመሆኑ	37575	ቃሊቲ ባለስትራ ማምረቻ እና ብርሃኑ ልደት ወልዴ	ህዳር 2/2001	127
49	በአሰሪ በተደረገ የሥራ ዝውውር ቅሬታ አድርጎባቸው በሚል ምክንያት ከሥራ መቅረት የህግ ድጋፍ የሌለው ስለመሆኑ	37778	አዲስ መለዋወጫ ዕቃዎች አስመጪ አከፋፋይ ኢ.ማ እና አቶ ካሣሁን ከበደ	ህዳር 4/2001	129
50	በአሰሪና በሠራተኛ መካከል የሥራ ውል ግንኙነት አለ ለማለት የሚቻልበት አግባብ	03171	የኢትዮጵያ ጤክትሪክ ሃይል ኮርፖሬሽን እና ወ/ት ትርጉሙ ደገፋ	ህዳር 16/2001	132
51	አዲስ መዋቅርን ተግባራዊ ያደረገ ተቋም/ድርጅት/ ሠራተኞቹን “ራሱ ባወጣው መስፈርት” መሰረት ሊመድብ ስለመቻሉ	36210	አቃቂ መለዋወጫ ዕቃዎችና መሣሪያዎች ኢ.ማ እና አቶ ኃይለ ሳልቫቶር	ህዳር 2/2001	136

52	<ul style="list-style-type: none"> አንድ ሠራተኛ በአሰሪው ንብረት ላይ ጉዳት አድርጎ በሚል ያለማስጠንቀቂያ ሊሰናበት የሚችልበት አግባብ በአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ ውስጥ “የአሰሪ ንብረት” በሚል የተገለጸው ሐረግ ሊተረጎም የሚችልበት አግባብ <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)/ሸ/</p>	34669	አድማስ ኮሌጅ እና ሠለሞን ሙሉ-አለም	ታህሣሥ 2/2001	138
53	የተረከበው የአሠሪ ንብረት የጠፋበት ሰራተኛ ንብረቱን ለግል ጥቅሙ ወይም ለሌላ ሰራተኛ ወገን ጥቅም ያዋለው ያለመሆኑን ካላሰረዳ በቀር የንብረቱ መጥፋት ሠራተኛውን ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ለማሰናበት የሚያስችል በቂ ምክንያት ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ	39118	ደግለኝና ቤተሰቡ ኃላ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ በፈቃዱ በላይ	ታህሣሥ 23/2001	141
54	በሀብረት ስምምነት ወይም በሌላ አካሄድ የተወሰነ የሥራ ውል የሚቋረጥበት ምክንያት ካለ በአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ ያልተመለከተ ቢሆንም ተፈጻሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ	36591	ማታዶር አዲስ ጎማ ኢ.ማ እና ደረጀ ኡመታ	ታህሳስ 14/2001	144
55	የሥራ መሪ በሆነ የሥራ መደብ ላይ በጊዜያዊነት መስራት ግለሰብን የሥራ መሪ ከመሆን የሚያስቀረው ስላለመሆኑ	36894	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ሙላት ታረቀኝ	ታህሳስ 30/2001	146
56	ለተወሰነ ጊዜ በተደረገ የሥራ ውል ግንኙነት ለሠራተኛው የሚከፈል የማስጠንቀቂያ ጊዜ ክፍያ ተዋዋይ ወገኖች በስምምነታቸው ባስቀመጡት መልክ የሚፈፀም ስለመሆኑ	37201	ማታዶር አዲስ ጎማ አክሲዮን ማህበር እና እነ አቶ ኤልያስ በቀለ (አሰራ አራት ሰዎች)	ታህሣሥ 30/2001	148
57	የጥበቃ ሥራን የሚሠራ ሠራተኛን በተመለከተ የሥራ ውሉ ያለአግባብ ተቋርጧል በሚል ሲወሰን በአሠሪውና ሠራተኛው መካከል ሊኖር የሚገባው ክፍተት መተማመን የሚሻክር በመሆኑ ሰራተኛው ወደ ሥራ እንዲመለስ የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢ ስላለመሆኑ	37454	ሰላም የቴክኒክና የመቶ ማሰልጠኛ ማዕከል እና ከበደ ሰይፉ	ታህሣሥ 16/2001	151
58	ወደ ሥራ እንዲመለስ የተፈረደለት ሠራተኛ ለመመለስ ፈቃደኛ ሳይሆን ቀርቶ የሥራ ክርክሮችን የሚወስነው አካል ሠራተኛው አግባብነት ያላቸውን ክፍያዎች ተከፍሎት ከሥራ እንዲሰናበት ሊወሰን የሚችለው በመጀመሪያው ፍርድ መሠረት ያልተፈፀመ እንደሆነ ስለመሆኑ	38255	አበባ ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አለምሰገድ ኃይሉ	ታህሣሥ 23/2001	154
59	የሥራ ውሉን በፍቃዱ ያቋረጠ ሠራተኛ የሀብረት ስምምነት የሚፈቅድለት ከሆነ ኘሮቪደንት ፈንድና የሥራ ስንብት የማግኘት መብት የሚኖረው ስለመሆኑ	37551	አቶ ድካምየሰህ ጥበቡ እና አርሾ የህክምና ላብራቶሪ ኃ/የተ/የግል/ማህበር	ታህሳስ 9/2001	157
60	የሰራ ውል የተቋረጠው ከህግ ውጪ ነው ተብሎ በተወሰነ ጊዜ የሰራ ውሉ የተቋረጠበት ወገን/ሠራተኛ/ ሊወሰኑለት የሚገቡ ክፍያዎች	34476	ኩመላ በጅማ እና ብሔራዊ አስገብሮትና ጉዞ ወኪል	ታህሳስ 2/2001	160
61	አንድ የሥራ ዘርፍ የአሠሪው ቋሚ ሥራ ቢሆንም በዚህ ዘርፍ ሠራተኞችን ለተወሰነ ጊዜ የሥራ ውል ቀጥሮ ሊያሰራ የሚችል ስለመሆኑ	40305	የኢትዮጵያ ፕላንና ወረቀት ኢ.ማ እና እነ አቶ ታመነ ጫላ	ታህሣሥ 21/2001	163
62	አንድ ሠራተኛ ይሰራው የነበረ የሥራ መደብ መሰረዝ ወይም አለመኖር ለሥራ ውሉ መቋረጥ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ	40804	ዳንዲቦና ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ እና እነ ተክሉ ኡርጌ አይኤ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 26/2001	165

63	አንድ ሠራተኛ ወደ ሥራ ሲሄድና ከሥራ ወጥቶ ወደቤቱ ሲመለስ አሰሪው በመደበው የመንገድ አገልግሎት ሲጠቀም አደጋ የደረሰበት መሆኑ ከተረጋገጠ ሦስተኛ ወገኖች ለአደጋው ያደረጉት አስተዋፅኦ መኖር አሰሪው የጉዳት ካሳ ላለመክፈል እንደመከላከያ ሊሆነው ስላለመቻሉ እና የጉዳት ካሳው በጉዳት የተነሳ ህይወቱን ላጣው ሠራተኛ ጥገኞች የሚከፈልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 95/2/, 96/1/, 98/2/, 97/1/, 107/1//dl/, 110/ 112	36194	ዶ/ር ማንደፍሮ እሹቱ እና ፍሬድሪክ ኤቨርት ሲቲፍቱንግ	ጥር 28/2001	167
64	በድርጅት ውስጥ በተደረገ የመዋቅር ማሻሻያ የሥራ መደብ የተሰጠ እንደሆነ የሥራ መደብ የተሰጠበትን ሠራተኛ በማስጠንቀቂያ ለማሰናበት የሚቻልበት አግባብ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 28(1)(መ)	38811	ርሆቦት ሆሊ ሴቪየር ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ አሚረ አድማሱ	የካቲት 17/2001	173
65	በአንድ ድርጅት ውስጥ ያለ የሥራ መደብ በሌላ 3ኛ ወገን እንዲከናወን አስተላልፎ መስጠት (out sourcing) የሰራ ውል ለማቋረጥ ህጋዊ ምክንያት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 28	38435	ኤስ.አ.ኤስ የህፃናት መንደር እና እን አቶ ከበደ ኩምሳ (ስድስት ሰዎች)	የካቲት 17/2001	175
66	ላልተወሰነ ጊዜ የተደረገ የሥራ ውል የሚቋረጠው ማስጠንቀቂያ በመሰጠት ስለመሆኑ	38023	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና ብርሃኑ ደስዬ	የካቲት 17/2001	178
67	በአሰሪያቸው ላይ ክስ አቅርበው ያስፈረዱ ሠራተኞች የአሰሪውን ንብረት በዋስትና ከያዙ ባለገንዘቦች ይልቅ የቅድሚያ ክፍያ መብት ያላቸው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 167 አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 3 የኖ/ብ/ህ/ቁ. አንቀጽ 2857(1) አዋጅ ቁ. 186/94 አንቀጽ 80 የኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ህገ-መንግስት አንቀጽ 13(2)	40921	አቢ.ሲ.ንያ ባንክ (አ.ማ) እና አብዱ አህመድ (ሁለት መቶ ስልሳ ስድስት ሰዎች)	የካቲት 26/2001	180
68	የአንድ ሠራተኛን ድርጊት ከባድ ቸልተኝነት ነው ለማለት የሥራውን ባህሪ ከግምት ውስጥ ማስገባት የሚያስፈልግ ስለመሆኑ	41115	ሜድሮክ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል/ማህበር እና አቶ ሞገስ ሽፌራው	የካቲት 26/2001	183
69	አሠሪ የአንድን ሠራተኛ ደግሞ እና ሌሎች ጥቅማጥቅም ማይክ በተመሳሳይ የሥራ መደብ ላይ አዛውሮ ሊያሠራ የሚችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 13(2) እና (7)	40938	መ-ገር ሲሚንቶ ኢንተርፕራይዝ እና አቶ ኃይሉ መንግስቱ	መጋቢት 24/2001	186
70	አንድ ሠራተኛ የአሠሪው ንብረት የሆነን ገንዘብ ማጉደል የተረጋገጠ እንደሆነ አሠሪው ሠራተኛውን በኖ/ብ/ሔር ከሶ ገንዘቡን የማስመለሱ ጉዳይ እንደተጠበቀ ሆኖ የሥራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ሊያቋርጥ የሚችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀጽ 27(1)(መ)	42292	የኢትዮጵያ መብራት ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ከበደ አቡነቱ	መጋቢት 24/2001	188
71	በአሠሪው ወደሌላ ቦታ ተዛውሮ እንዲሠራ የተደረገ ሠራተኛ ዝውውሩን በወቅቱ ማይቃዎም የተዛወረበት የሥራ ዝቦታ ላይ ለ5 ተከታታይ ቀናት የቀረ እንደሆነ የሥራ ውሉን ለማቋረጥ የሚያበቃ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 27 (1)(ለ)	41623	አበባ ትራንስፖርት ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ማሙኤል ኪዳኔ	መጋቢት 8/2001	191
72	<ul style="list-style-type: none"> • ከ30 ቀናት በላይ ሠራተኛን ከሥራ የማገድ ተግባር ሠራተኛን እንደማሰናበት የማይቆጠር ስለመሆኑ • አሠሪው ከ30 ቀናት በላይ ሠራተኛው ለታገደበት ጊዜ ደግሞ እንዲከፍል የሚደረግበት አግባብ • ከሥራ ያለአግባብ ታገድኩኝ በሚል የቀረበን ክስ በማስተናገድ ላይ ያለ ፍ/ቤት በክርክሩ 	41411	ሙሉሙል ዳቦ መጋሪያ ድርጅት እና አቶ በለጠ ተገኝ	ግንቦት 11/2001	193

	<p>ሂደት ሠራተኛው ከሥራ የተሰናበተ መሆኑን ካወቀ የተያዘው ጭብጥ እንዲሻሻል እና ጭብጡ እንዲስተካከል በማድረግ ጉዳዩን ማየት ያለበት ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(4)</p>				
73	<ul style="list-style-type: none"> አንድ ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ ቋሚ የአካል ጉዳት የደረሰበት እንደሆነ ከጉዳቱ በኋላ የቀድሞ ስራውን መስራት መቀጠሉ ብቻ አሰራሪውን የጉዳት ካሳ ከመክፈል ነፃ የሚያወጣው ስለመሆኑ በሥራ ላይ ከሚደርስ ጉዳት ጋር በተገናኘ በአሰሪና ሰራተኛ አዋጅ ውስጥ የተመለከተውና “የመስራት ችሎታ” የሚለው ሃረግ ሊተረጎም የሚችልበት አግባብ እና የጉዳት ካሳ መጠንና ሊወሰን የሚችልበት የህግ አግባብ <p>አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 109, (1) እና (3) , 107, 99(1), 102(3)</p> <p>አዋጅ ቁ.345/95 አንቀጽ 33</p>	43370	<p>የግብርና ምርት ማሳደጊያዎች አቅራቢ ድርጅት</p> <p>እና</p> <p>አቶ ጌታቸው ገደሌ</p>	ግንቦት 12/2001	196
74	<ul style="list-style-type: none"> የድርጅት ምርታማነትን ለማሳደግ፣ የአሰራር ዘዴዎችን ለመለወጥ ወይም በአዲስ ቴክኖሎጂ ለመጠቀም የሠራተኛ ቅንሣ የሚደረግበት አግባብ ቅንሣ የሚደረግበትና ተፈጻሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ <p>አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 28(2)(ሐ), 29(3)</p>	42752	<p>እነ ወ/ት ማሜ አሠፋ (ሰላሳ ስድስት ሰዎች) እና ብሔራዊ አስጎብኚ የጉዞ ወኪል(NTO)</p>	ግንቦት 12/2001	199
75	<p>በሠራተኛ እጅ የሚገኙ የአሠሪ ንብረቶች መመለስ ወይም አለመመለስ ጉዳይ ሠራተኛው የሥራ ውሉ በተቋረጠ ጊዜ የሚያነሳቸውን ልዩ ልዩ ክፍያዎችን ለማስተናገድ ግምት ውስጥ መግባት ያለበት ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 36, 38</p>	39464	<p>ሐረር ቤራ አክሲዮን ማህበር</p> <p>እና</p> <p>አቶ አብዱልቃድር አብዱረሣቅ</p>	ግንቦት 25/2001	202
76	<p>ቀድሞ ይሰራበት የነበረን የሥራ መደብ በመሰረዙ ምክንያት ሠራተኞችን በማሰናበት ፋንታ በክፍያ አነስተኛ ወደሆነ ሌላ የሥራ መደብ እንዲሰሩ ያደረገ አሠሪ ለሠራተኞቹ በቀድሞው ደመወዝ መሠረት እንዲከፍል የሚገደድበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ</p>	41786	<p>የኢትዮጵያ አየር መንገድ እና እነ አቶ አሰፋ አቤዐ (ሦስት ሰዎች)</p>	ግንቦት 26/2001	204
77	<p>በጥበቃ ሥራ የተቀጠረ ሠራተኛ እንዲጠብቅ የተሰጠው የአሰሪ ንብረት የጠፋ እንደሆነ ሰራተኛው ለንብረቱ መጥፋት አስተዋጽኦ ያለማድረጉን ማረጋገጥ ካልተቻለ በስተቀር በሃላፊነት ሊያስጠይቀው የሚችል ስለመሆኑ</p>	39650	<p>የየረር በር ምስራቅ ፀሐይ ቅዱስ ዑራኤል ቤ/ክ እና እነ ቄስ ሰፊነው ደሃለኝ</p>	ግንቦት 27/2001	207
78	<p>በተጭበረበረ ማስረጃ ሥራ የተቀጠረ ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ የማጭበርበር ድርጊቱ የታወቀ/የተደረሰበት/ ከሆነ ማጭበርበሩ የተከሰተው ሥራውን በማክናወን ላይ እንዳለ ተቆጥሮ ሊያስናብተው የሚችል ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ.377/96 አንቀጽ 27(1) (ሐ)</p>	39543	<p>የፍልውሃ አገልግሎት ድርጅት</p> <p>እና</p> <p>አቶ በረከት ተ/ማርያም</p>	ግንቦት 4/2001	209
79	<p>ለኻርጀክት ሥራ የተቀጠሩ ሠራተኞች ቅንሣ በሚካሄድበት ወቅት አሰሪው በአዋጅ ቁ.377/96 ላይ የተመለከተውን የሠራተኞች ቅንሣ ሥነ-ሥርዓት መከተል የማይጠበቅበት ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 30(1)</p>	39042	<p>ዮቴክ ኮንትራክቲን ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ጀማል መሐመድ</p>	ግንቦት 26/2001	211
80	<p>የሥራ መደብ ዝውውርን በመቃወም ቅሬታን በማሰማት ላይ መሆን በስራ ቦታ ላይ ላለመገኘት እንደ በቂ ህጋዊ ምክንያት የሚወሰድ ስላለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ለ)</p>	38189	<p>ሮፖክ ኢንተርናሽናል ኃላ/የተ/የግል ማህበር እና ይደርሳል አአምሮ</p>	ግንቦት 27/2001	213

81	አሠሪ የሥራ መሪ የሆነን ሠራተኛውን ያሰናበተው ያለበቂ ምክንያት ቢሆንም እንኳን ተገቢ የሆነ ካሣ ለመክፈል ከሚገደድ በስተቀር ሠራተኛውን ወደ ሥራ እንዲመልስ ሊገደድ የማይችል ስለመሆኑ	37982	የትምህርት መሣሪያዎች ማምረቻ እና ማከፋፈያ ድርጅት እና አቶ ታደሰ ዘበበ	ሰኔ 16/2001	216
82	ለሥራ ማስኬጃነት የተቀበሉትን የአሰሪ ገንዘብ አጉዳሉ መገኝት ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ሊያሰናብት የሚችል ጥፋት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(መ)	41720	የእንጨት መሠንጠቂያና መገጣጠሚያ ድርጅት እና ረዲ እንዳለ	ሰኔ 9/2001	219
83	የሥራ ውል የተቋረጠው በህጉ አግባብ ነው ተብሎ የተወሰነ እንደሆነ የሥራ ስንብትና የካሣ ክፍያ የማይክፈል ስለመሆኑ	39861	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና አቶ ሣምሶን በለጥካቸው	ሰኔ 18/2001	221
84	በቃል ከሥራ ተሰናበትኩ በሚል ክስ የሚያቀርብ ሠራተኛ አሰሪው ከሥራ ያሰናበተው ስለመሆኑ የማስረዳት ሽክም ያለበት ስለመሆኑ	43610	ናይኮ ኃላ/የተ/የግ/ማህበር እና አቶ ሰለሞን ተሰማ	ሐምሌ 21/2001	224
85	አሠሪ የሆነ ወገን የሥራ ቅልጥፍናን፣ ውጤታማነትን፣ የኢንዱስትሪ ሰላምን ወይም ሌሎች ሁኔታዎችን ከግምት ውስጥ በማስገባት አንድን ሠራተኛ የተቀጠረበትን ደመወዝና ሌሎች ጥቅማጥቅሞች በጠበቀ ሁኔታ አዛውሮ ለማሰራት የሚችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 2 (1), 4	44033	መንበረ ፓትሪያሪክ ጠቅላይ ጽ/ቤት እና አቶ ይበልጣል አጥናፉ	ሐምሌ 22/2001	226
86	በህግ ወይም በሕብረት ሥምምነት የተመለከተው የጡረታ እድሜ ሳይደርስ በመንግሥት መመሪያ በጡረታ እንዲገለሱ የተደረገ ሠራተኞችን በተመለከተ አሰሪ ልዩ ልዩ ክፍያዎች ለመክፈል የማይገደድ ስለመሆኑ	42906	የኢትዮ-ጃፓን ጨርቃ ጨርቅ አ.ማ እና እነ ትዕግስት ማሞ (ሰማንያ አንድ ሰዎች)	ሐምሌ 21/2001	228
87	የኮንስትራክሽን ሥራ የሚሰራ ድርጅት የሥራው መጠን በቀነሰ ጊዜ ሠራተኞችን ለማሰናበት የማስጠንቀቂያ ሌሎች የቅነሳ ሥነ-ሥርዓቶችን ሳይከተል ቅነሳ ለማካሄድ የሚችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 30	42075	አፍሪካዊት የህንፃ ስራ ተቋራጭ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ አንድሪስ ዓሊ	ሐምሌ 16/2001	231
88	የሥራ ውል □ንደተቋረጠ የጡረታ አበል ለማግኘት መብት ያለው ሠራተኛ የሥራ ስንብት የማይክፈለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 39 አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2(2) (ሰ)	39808	ናዝሬት ሣሙና ፋብሪካ እና ዘውዴ ኃ/ማርያም	ሐምሌ 21/2001	233
89	የሥራ መሪ ከሠራተኛ ሊለይ የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3, አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2	42901	የትምህርት መሣሪያዎች ማምረቻ እና ማከፋፈያ ድርጅት እና ወ/ሮ ንግስት ለጥይበሉ	ሐምሌ 21/2001	235
90	በአሰሪና ሠራተኛ መካከል በሚካሄድ የሥራ ክርክር የሚያዘው ጭብጥ አሰሪው ገንዘብ ይክፈላል በሚል በሠራተኛው ላይ ክስ ባቀረበ ጊዜ ከሚያዘው ጭብጥ ጋር አንድ አይነት ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ	39471	ኤርሚያስ ሙሉጌታ እና በከልቻ ትራንስፖርት አ/ማ	ሐምሌ 29/2001	237
91	በሃይማኖት ተቋም ውስጥ መንፈሳዊ(ሃይማኖታዊ) አገልግሎት የሚሰጥ ሰራተኛ ከተቋሙ ጋር ያለው የሰራ ግንኙነት በአሰሪና ሰራተኛ አዋጁ የሚሸፈን ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96	18419	ሐመረወርቅ ቅ/ማሪያም ቤ/ክርስቲያን ሰባት ጉባኤ ጽ/ቤት እና እነ ዲያቆን ምህረት ብርሃን (ስድስት ሰዎች)	ግንቦት 4/1998	239
ቤተሰብ					242
92	የውርስ ሀብት ክፍፍልን መነሻ ያደረገ ክስ የግዴታ ውርስ ከተጣራ በኋላ መቅረብ የሌለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ 1000(1)	34703	እንዳሻው ፍቃዱ እና እነ ወንድማገኝ ፍቃዱ(ሰባት ሰዎች)	ጥቅምት 11/2001	243

93	ኑዛዜ ሲነበብ የነበሩ ሰዎች ኑዛዜው አይፀናም በሚል የሚያቀርቡት የመቃወም አቤቱታ ኑዛዜው በተነበበ በአሥራ አምስት ቀን ውስጥ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 973	36604	ወ/ሮ ዕጌ መንግስቱ እና እነ አቶ ወንድይራድ መንግስቱ(ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 25/2001	245
94	ከጋብቻ በፊት የግል የነበረን ንብረት መነሻ በማድረግ በጋብቻ ጊዜ በግብይት የተገኘ ንብረት የግል ሆኖ ሊቀጥል የሚችለው በፍ/ቤት ቀርቦ የፀደቀ እንደሆነ ብቻ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 58(2), 57, 62(2)	37275	ሻ/ባሻ ገዛሽኝ ድልነሃው እና ወ/ሮ ተዋበች ደመቀ	ጥቅምት 18/2001	247
95	ግልፅ ኑዛዜ ህጋዊ እንዲሆን መሟላት ያለበት ፎርማሊቲ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 882	36777	አቶ ወንድም አገኝ ዘውዱ እና እነ አቶ ታፈሰ ወንድአፈራሽ(ሶስት ሰዎች)	ጥቅምት 25/2001	251
96	ህጻናትን ማዕከል ያደረጉ ክርክሮች የልጆችን ጥቅም ባስጠበቀ መልኩ መስተናገድ ያለባቸው ስለመሆኑ	35710	ወ/ሮ እፀገነት አሸቱ እና ወ/ሮ ሰላሚዊት ንጉሴ	ታህሳስ 16/2001	253
97	የስጦታ ውል የተፈፀመው ውል ለማዋዋል ስልጣን በተሰጠው ሰው ፊት ከሆነ ይኼው ግለሰብ እንደ ምስክር ተደርጎ ባይጻፍም ምስክር ተደርጎ ሊቆጠር የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2443,881,882	37562	አቶ ማሙኤል ፈረንጅ እና አቶ ግርማ ታፈሰ (ሁለት ሰዎች)	ጥር 28/2001	258
98	ጋብቻ ህጋዊ ውጤት የሚኖረው በህግ አግባብ ተፈፅሟል ከተባለበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 28(3)	41896	ወ/ሮ ታደለች ዋለልኝ እና እነ ወ/ሮ አዲስዓለም ፀጋ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 26/2001	261
99	የሚችሉ እዳን ለመክፈያ በአፈፃፀም ሊያዘ የሚገባው በውርስ የተገኘውን ሀብት እንጂ የወራሾች የግል ሃብት ስላለመሆኑ	38691	አቶ ለገሰ ቢራቱ እና አቶ ደረጀ ጆማ ገርግሶ	የካቲት 24/2001	263
100	የአንደኛው ተጋቢ ስምምነት ማድኖር የጋራ የሆነ የማይንቀሳቀስ ንብረት በሌለኛው ተጋቢ የተሸጠ እንደሆነ ስምምነቱን ያልሰጠው ተጋቢ ካወቀበት ቀን ጀምሮ በ 6 ወር ውስጥ እንዲሁም በማናቸውም ሁኔታ ደግሞ በሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ የሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ ለመጠየቅ ስለመቻሉ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 69(2)	38126	ዲያቆን ኃይለጊዮርጊስ ወንድምሲያምረኝ እና እነ ወ/ሮ የሺ ተፈሪ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 22/2001	266
101	በኑዛዜ የተገኘ ንብረት በ10 (አሥር) ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልተጠየቀ በስተቀር በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ	38152	የወ/ሮ ገነት ጸምጤ ወራሾች እና እነ አቶ ይልማ አስፋው	ሚያዝያ 29/2001	268
102	የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት በሥር ፍ/ቤት የተሰጠን ፍርድ ከመረመረ በኋላ የጉዳዩን ጭብጥ በመያዝ ወደ ሥር ፍ/ቤት የመለሰው እንደሆነ አስቀድሞ በሥር ፍ/ቤት የተሰጠውን ፍርድ እንደሌለ የሚያስቆጥረው ስለመሆኑ	37313	እነ አቶ መሐሪ ተ/ማሪያም (ሁለት ሰዎች) እና የወ/ሮ ገነት መኮንን ወራሾች (ሁለት ሰዎች)	ግንቦት 18/2001	271
103	ወራሽ የሆኑ ወገኖች የሚያቀርቧቸውን ተገቢነት ያላቸው ማስረጃዎች በሙሉ አሰባስቦ በመስማት ያልተከናወነ የውርስ ማጣራት ርቀርት በህግ አግባብ የተከናወነ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ቁ. 241, 270 እና 345	42525	እነ አቶ አብዱልዋሲቅ አርጋው እና ወ/ሮ አልዋያ አባበሊስ	ግንቦት 27/2001	274
104	የተናዘገፍ ህጋዊ ንብረት ባልሆነ ነገር ላይ የተደረገ ኑዛዜ በፍ/ቤት ቢፀድቅም እንኳን የኑዛዜ ሰነዱ ዋጋ የማይኖረው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 865	32817	ወ/ሮ አልማዝ ዘውዴ እና እነ ወ/ሮ ቴቱ ዘውዴ(ሦስት ሰዎች)	ሰኔ 11/2001	277
105	የገበያ ዋጋን መሠረት ያላደረገና የግንባታ ዋጋ ግምት ላይ ብቻ ተመርኩዞ የሚደረግ የውርስ ሀብት ክፍፍል ፍትሐዊ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ	40510	ቴዎድሮስ መንበሩ እና ገ/ሀይወት ታደሰ	ሰኔ 23/2001	281

106	ጋብቻ በሁለት የተሰያዩ ሥርዓቶች የተፈጸመ ቢሆንም አንድ ጊዜ በህግ አግባብ የተደረገ ፍቺ በቀና ሙሉ ህጋዊ ውጤት የሚያስከትል ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 75(ሐ)	40781	ፍቅረስላሴ ካህንይ እና ወ/ሮ ሮማን ታደሠ	ሐምሌ 30/2001	283
107	በውርስ ሃብት ክፍፍል ላይ ተወላጅ የሆነ ሰው ከሩብ በላይ ጉዳት የደረሰበት እንደሆነ ክፍፍሉ እንዲቀር ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 11/22,913,1060,1037-1051,942	18394	ወ/ሮ ዝናሽ በቀለ ማንደፍሮ እና ወ/ሮ ሐረገወይን በቀለ	መጋቢት 21/1999	286
ውል					290
108	የደረሰው ወይም ይደርጋል ተብሎ የሚጠበቀው ኪሣራ በጉዳት ኪሣራ ለካስ የሚችል በሆነ ጊዜ ውሉን አስገድዶ ለማስፈጸም የማይቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1776	35472	አቶ መሐመድ ካህሁን እና አቶ ሰለሐዲን ኑር	ጥቅምት 6/2001	291
109	የፍ/ብ/ህ/ቁ.1723”ን” መስፈርት አላሟላም በሚል ውል እንዲፈርስ የተደረገ እንደሆነ ተዋዋይ ወገኖች ወደነበሩበት እንዲመለሱ ውሣኔ ሊሰጥ የሚገባ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723,1815	34803	መ/ር መኳንንት ወረደ እና እነ መስከረም ዳኛው (አራት ሰዎች)	ጥቅምት 11/2001	294
110	ከአንገሉት ውል ጋር በተያያዘ ለሚኖር የጉዳት ሃላፊነት ካህ ሊወሰን የሚችልበት አግባብ የንግድ ህግ ቁጥር 595, 596, 597 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1790, 2090, 2091, 2092, 2141, 2102	32854	ወ/ሪት ማርታ አድማሱ እና እነ አቶ በረከት ሰብስቤ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 20/2001	307
111	የተከራይትን ቤት ለሌላ ሰው አሳልፎ መስጠት ለውል ማፍረስ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ	36520	የመንግሥት ቤቶች ኤጀንሲ እና አቶ ይብራህ ግርማይ	ጥቅምት 27/2001	310
112	መሐይምነትን ወይም ዓይነትውርነትን መሠረት በማድረግ ውል እንዲፈርስ የሚቀርብ አቤቱታ በአሥር ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1719,1845	29363	ወ/ሮ ወርቅነሽ አምዴ እና አቶ ጥላሁን አርምዴ	ህዳር 18/2001	313
113	የማይንቀሳቀስ ንብረት የሸያጭ ውል ተደረገ የሚባለው በውል ውስጥ ያሉ ወገኖች በውልና ማስረጃ ምዝገባ ጽ/ቤት ቀርበው የሸያጭ ውሉን ከተፈራረሙበት ቀን ጀምሮ እንጂ የአስተዳደር ጉዳዮች ተጣርቶ የመስሪያ ቤቱ ማህተም ካረፈበት ቀን አንስቶ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723(1), 2015(ሀ)	36740	አቶ አብዱልዋሐብ ኢብራሃም እና እነ ወ/ት መሰለች ክፍያለች (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 23/2001	316
114	በማንበር በመደራጀት የተሠራ ቤትን ለሰብተኛ ወገን ከማስተላለፍ ጉዳይ ጋር በተያያዘ የሚነሳ ክርክርን አስመልክቶ የፍ/ብ/ህ/ቁ 1723 ተፈጻሚነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ.1723	36294	ወ/ሮ ሠናይት ገንጫ ገንታ እና እነ በቀለ ገመዳ ዳኛ (ሁለት ሰዎች)	ህዳር 9/2001	319
115	በአሰሪ ወይም በ3ኛ ወገን ወጪ ትምህርትን ተከታትሎ ለማገልገል በሚል የተገባን ውል (ስምምነት) የጣሰ ሰው ግዴታውን በአማራጭ ሊወጣ የሚችል ስለመሆኑ	33473	ወ/ሮ ሃርሴማ ሰለሞን እና የአርባ ምንጭ ዩኒቨርሲቲ	ህዳር 16/2001	322
116	የዕቃ አስተላላፊነት ሃላፊነትና ተግባር ዕቃን የማንጓዝና የማስረከብ ሥራን የሚያካትት ስለመሆኑ	32571	አቶ ሚፍታህ ክድር እና የባህር ትራንዚት አገልግሎት	ታህሣሥ 9/2001	326
117	ክርክር የሚካሄድበት ጉዳይን አስመልክቶ በህግ ተለይቶ የተቀመጠ የይርጋ ጊዜ የሌለ እንደሆነ ስለ ውሎች በጠቅላላ በሚለው ክፍል የተመለከተው የይርጋ ጊዜ ተፈጻሚነት የሚኖረው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1677፣1845	34940	ወ/ሮ ሐጅራ አብሮ እና አቶ ሐሺም ሐጂ አሊዬ	ታህሣስ 28/2001	329
118	• ፍ/ቤት የቀረበለትን የውል ይሰረዝልኝ፣ ጥያቄ				

	ወደጉን በመተው የውል የፎርማሊቲን የተመለከተ ጭብጥ በማንግትና ምክንያቱን በመለወጥ ውሣኔ መስጠት የማይገባው ስለመሆኑ • በፍ/ብሔር ሕግ ሥነ-ሥርዓት መሰረት ጭብጥ ለመመስረት የሚቻልበት አግባብ	32299	እነ አቶ ሰለሞን ከተማ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ሴንትራል ቪኑ /የተ/የግል ማህበር (አራት ሰዎች)	ጥር 7/2001	331
119	በፍ/ብሔር ሕግ ቁጥር 1161 ላይ ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ነገር ጋር በተያያዘ በቅን ልዩና ዋጋ ሰጥቶ ስለመዋዋል የተመለከተው ድንጋጌ የንግድ መደብርን በተመለከተ ተፈጻሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1161 የንግድ ሕግ ቁ. 124	34586	አቶ አያሌው ድልነሳው እና እነ ወ/ሮ ብርቅነሽ ሸዋረግ (አራት ሰዎች)	ጥር 28/2001	336
120	በውል ግንኙነት ውስጥ የራስን ግዴታ ሳይወጡ ሌላው ወገን ግዴታውን አልተወጣም በሚል የሚቀርብ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1757	39568	አቶ ሸንቁጤ ተ/ማርያም እና አቶ ገብሬ ጉንጤ	መጋቢት 24/2001	339
121	የማይንቀሳቀስ ንብረት ሻጭ በውሉ መሠረት የመፈጸም ፍላጎት የሌለው መሆኑን በማያሻማ ሁኔታ ለገዥ ያላሳወቀ እንደሆነ ገዥ ውሉ እንዲፈጸምለት የመጠየቅ መብቱ በ10 ዓመት ይርጋ የሚታገድበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1731(1), 1732, 1789 እና 1845	38935	እነ አቶ ወልደዓዳቅ ብርሃኑ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ስንታየሁ አያሌው	መጋቢት 3/2001	343
122	በፍ/ብሔር ጉዳዮች የይርጋ ጊዜ መቆጠር የሚጀምረው ግዴታውን ለመጠየቅ ተገቢ ከሆነው ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1846	36756	አቶ ፀጋዬ ምትኩ እና እነ ወ/ሮ አበበች ምትኩ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 17/2001	348
123	ለብድር በዋስትና መልክ የተሰጠን ንብረት ለተበዳሪው መመለስ ብድሩ እንደተከፈለ የሚያስቆጥር ስለመሆኑ	41571	ማህደር አክምሮ እና ላእክ ገ/መድህን	ሰኔ 2/2001	351
124	በህግ ፊት በማይፀና ውል አማካኝነት የተሳሰሩ ወገኖችን ወደ ነበሩበት ይመለሱ በሚል ውሣኔ መስጠት የሚቻለው መመላለሱ አንደኛውን ወገን በእጅጉ የሚጉዳ ወይም ለሌላኛው ያልተገባ ጥቅም ሊያስገኝ የሚችል አለመሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ	39336	ኒያላ ኢንቨራንስ አ/ማ እና እነ አዳኛ አጅጉ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 7/2001	354
125	በፍ/ቤት በንብረት ላይ የሚሰጠው የዕግድ ትዕዛዝ ከፍርድ የመነጨ የመያዣ መብት ተቋቁሟል ለማለት የሚያበቃ ስለመሆኑ	39170	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ክንዴ አፍራሶ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 2/2001	357
126	የባለዕዳውን ዕዳ ለባለገዝብ የከፈለ ወገን በባለገዝቡ መብቶች ላይ በመዳረግ (subrogation) ባለገዝቡ የነበረውን መያዣን መሰረት ያደረገ የቀዳሚነት መብት ሊሰራበት የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1968 - 1974	39778	ሕብረት ባንክ አ/ማ እና አበ.ሲ.ጊያ ባንክ አ/ማ	ሐምሌ 30/2001	361
127	ፈራሽ የሆነን የስጦታ ውል ተከትለው የተሰሩ ስራዎችን ቀሪ ማድረግና ተዋዋዮችን ወደነበሩበት ቦታ መመለስ የሚቻለው በቅን ልዩና የተዋዋለ 3ኛ ወገን መብትን የማይጉዳ በሆነ ጊዜ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1815,1816,1817	41116	ፍሌንስቶን ኢንጅነሪንግ እና እነ ወ/ት ሐና ተስፋዬ (ስድስት ሰዎች)	ሐምሌ 30/2001	368
128	የአክሲዮን ድርሻ በመያዣነት እንደተሰጠ ሊቆጠር የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2863 - 2874	39256	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እነ አቶ ሞሃ ነጋሽ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 2/2001	371
129	በብድር የተሰጠን ገዝብ እጥፍ ለመቀበል በሚል የሚደረግ የብድር ስምምነት የህግ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ	43372	አቶ ደረሰ አለሙ እና አቶ ሙሊሃ ወርቁ	ሐምሌ 22/2001	379
130	ስልጣን ያለው የአስተዳደር አካል የማይንቀሳቀስ				

	ንብረት ባለሀብትነቱን አውቆለት የባለሀብትነት የምስክር ወረቀት ከሰጠው ሰው ጋር የተደረገ የንብረቱ የመያዣ ውል የተሰጠው የምስክር ወረቀት የተሰጠ ቢሆን እንኳን መያዣ ተቀባዩ በቅንገርና አለመሆኑ ካልተረጋገጠ በስተቀር የፀና ሆኖ የሚቀጥል ስለመሆኑ	41388	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና እነ አቶ ክፍያለው ሞልቶት (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 30/2001	381
131	የማይንቀሳቀስ ንብረት ገዥ ውል እንዲፈፀምለት ሻጭን የመጠየቅ መብቱ በፍርድ ከተረጋገጠበት ጊዜ ጀምሮ በአስር ዓመት ጊዜ ውስጥ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 384(ሀ) የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2892(3)	39725	እነ ወ/ሮ አለምሸት ካሳሁን (ሦስት ሰዎች) እና አቶ ሽመልስ እንዳለ	ሐምሌ 23/2001	384
132	የማይንቀሳቀስ ንብረትን በተመለከተ የሚደረግ የስጦታ ውል የማዋቀል ስልጣን በተሰጠው አካል ፊት ያልተደረገ ቢሆንም በህግ የፀና ውል ተደርጎ ሊወሰድ የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2443, 881, 1723(1)	39803	አቶ አለሽኝ ገሀይወት እና እነ አማሆይ አጠነሽ በቀለ (ሦስት ሰዎች)	ሐምሌ 2/2001	387
አፈ.ፃፀም					390
133	በፍርድ አፈ.ፃፀም ምክንያት የማይንቀሳቀስ ንብረት በሐራጅ ጨረታ ተካሄዶ ሽያጭ የተፈፀመ እንደሆነ ሽያጩ ሊፈርስ የሚችለው በአሻሻጥ ሥርዓቱ የተነሣ መብት ወይም ጥቅም ያለው ሰው ላይ ቀጥተኛ ጉዳት መድረሱ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 445	31963	አቶ አብዱልሐኪም ሁሴን እና እነ አቶ ቀንኒ ሁንዴ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 20/2001	391
134	የፍርድ ባለመብት ባለመቅረቡ የተዘጋ የአፈ.ፃፀም መዝገብ ፍርድ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ በ10(አሥር) ዓመት ይርጋ ካልታገደ በቀር ሊንቀሳቀስ የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 384	35018	በዛብህ አበበ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥቅምት 18/2001	394
135	• የፍርድ አፈ.ፃፀም ክርክር የሚጀመረው የፍርድ ባለመብት የሆነ ወገን በፍርዱ መሰረት እንዲፈፀምለት የአፈ.ፃፀም ማመልከቻ ሲያቀርብ ስለመሆኑ • የፍርድ አፈ.ፃፀም ማመልከቻ መቅረብ ያለበት ፍርዱን ለሰጠው ፍ/ቤት ወይም የአፈ.ፃፀም የውክልና ስልጣን ለተሰጠው ፍ/ቤት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 371,372, 378/1/	21359	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ተገኝ ማንደፍሮ (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 28/2001	396
136	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁጥሮች 358 እና 418 ተፈ.ፃሚ የሚሆኑበት አግባብ	32143	መሐመድ አስማኤል ተርቢ እና መሐመድ አህመድ ኑር	ጥቅምት 18/2001	400
137	የአንድ ንብረት ወቅታዊ ዋጋ ማለት ንብረቱ ለጨረታ ሽያጭ ቀርቦ የሚያወጣው ዋጋ ስለመሆኑ	37503	አቶ ወልደየሐንስ ኃብተየስ እና ወ/ሮ ያምሮት ሸዋረጋ	መጋቢት 24/2001	402
138	የማይንቀሳቀስ ንብረት በሐራጅ ጨረታ ሊሸጥ የሚችልበት ሥነ- ሥርዓት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 426,428(2)	39175	ወ/ሮ በሰጡ ጋሼ እና እነ አንዱአለም ቴድሮስ (ሦስት ሰዎች)	መጋቢት 24/2001	404
139	በቀጥታ ክስ ወቅት የተገመተ የንብረት ግምት በአፈ.ፃፀም ወቅት በአይነት ካልተገኘ እና የንብረቱ ዋጋ በልጦ ከተገኘ አፈ.ፃፀሙ ሊሆን የሚገባው ንብረቱን በአይነት ለመተካት በሚያስችል የወቅቱ ዋጋ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 378, 392	39485	የህፃን ህላማዊት ቴድሮስ ሞግቤት እና መምህር ሚካኤል ግደይ	መጋቢት 17/2001	407
140	በህግ አግባብ በፍ/ቤት የተሰጠ ውሣኔ በይግባኝ እስካልተሻረ ድረስ የሞራል ወይም የህሊና አስተሳሰብን መሠረት በማድረግ ብቻ ዋጋ አልባ ሊደረግ የማይችል ስለመሆኑ	38041	ታደህ ገ/መስቀል እና እነ ሙሉጌታ ዞርያስ (ሰባት ሰዎች)	መጋቢት 22/2001	410

ተ.ቁ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ.	ተከራካሪ ወገኖች	ውሳኔው የተሰጠበት ቀን	□□
ወንጀል					1
1	በወንጀል ጉዳይ የክስ ሂደት የዐቃቤ ህግ ማስረጃ ከነሙሉ ይዘቱ ሊመዘኑ የሚገባ ስለመሆኑ	35697	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና ከበደ ወርቅነህ	ጥቅምት 20/2001	2
2	<ul style="list-style-type: none"> በኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ የተሻሻሉና የተሰጡ ሁኔታዎች ከነባሩ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕግ ጋር በቀጥታ ተጣምረው ሥራ ላይ ሊውሉ የሚገባ ስለመሆኑ በወ/ሕ/ አንቀጽ 543(3) የተከሰሰ ሰው የዋስ መብት የሚከሰክል ስለመሆኑ የወ/ሕግ አንቀጽ 543 የወ/መ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 63 	35695	የአማራ ክልል ፍትህ ቢሮ እና አቶ ተመስገን አዲስ	ህዳር 11/2001	5
3	በተወሰኑት ፍርድ ላይ ይግባኝ እንደሚል ፍላጎቱን አሳውቆ እያለ ፍርዱን በሰጠው ፍርድ ቤት በኩል በተከሰተ መንገድ የይግባኝ ጊዜው ያለፈበት ፍርድኛ የሚያቀርበው የማስፈቀጃ አቤቱታ ተቀባይነት ያለው ስለመሆኑ	39722	ግርማ ሃይሌ እና ዐቃቤ ህግ	ታህሣሥ 23/2001	7
4	የዳኝነትን ሥራ በማከናወን ወቅት የሚፈፀሙ ስህተቶች እና ጥፋቶች ሁሉ ዳኛን በሥልጣን ያለአግባብ መገልገል ወንጀል ሊያስጠይቁ የሚችሉ ስለመሆናቸው አዋጅ ቁ. 214/74	33075	አቶ ብርቁ ገላነው እና የአማራ ብ/ክ/መ/የስነ-ምግባርና ፀረ-ሙስና ኮሚሽን	ጥር 19/2001	9
5	አንድ ወንጀል ተደረገ የሚባለው ወንጀሉ የሚቋቋምበት ህጋዊ፣ ግዙፍዋና፣ ሞራላዊ ፍሬ ነገሮች በአንድነት ተጣምረው ሲገኙ ብቻ ስለመሆኑ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 23/2	38161	እነ ጀማላ መሐመድ ሐገብ እና የፌዴራል የመ/ደ/ዐ/ህግ	የካቲት 19/2001	11
6	በወንጀል ድርጊት ተጠርጥሮ የተያዘ ሰው ንብረት የሆነ ንግድ መደብር ጋር በተገናኘ ፍ/ቤቶች የንግድ መደብሩን በውስጡ ከያዘው ሸቀጦች በመለየት (በመነጠል) የሚሰጡት ትዕዛዝ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ	44594	የፌ/ሥነ-ምግባር እና ፀረ-ሙስና ኮሚሽን ዐቃቤ ህግ እና እነ ካፋ መሐመድ (አራት ሰዎች)	ሐምሌ 15/2001	13
7	በወንጀል ጉዳይ በአስራት እንዲቀጣ የተወሰነበት ሰው የአስራት ቅጣቱን ሳይፈፀም በገደብ እንዲቆይ ወይም እንዲለቀቅ ሊደረግ የሚችለበት አግባብ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ አንቀጽ 82,192,194	46382	እነ ዳንኤል ገ/ዮሐንስ (አራት ሰዎች) እና የፌዴራል ዐቃቤ ህግ	ሐምሌ 28/2001	16
8	አንድ ተከላኝ በተፈፀመ ወንጀል ላይ ተካፋይ ነበር ለማለት ተከላኝ በሙሉ ፈቃዱና ዕውቀቱ በወንጀል ድርጊቱ ተሳታፊ የነበረ መሆኑ መረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ህግ አንቀጽ 32, 33, 630, 25	44031	ወ/ሮ ፈለቀች ጋ/ገብርኤል እና የኦሮሚያ ክልል ፍትህ ቢሮ	ሐምሌ 30/2001	19
9	ከተሸከርካሪ ጋር በተያያዘ በድንገተኛ አደጋ		ፋሲል ብርሃኑ እና ዓቃቤ	ሐምሌ	

	ለሚከሰት የሰው ህይወት መጥፋት አሽከርካሪው በቸልተኝነት ወንጀል በማድረግ ሊጠየቅ የማይችል ስለመሆኑ የወንጀል ህግ አንቀፅ 59(1), 543(2) እና (3)፣57 (2)	42703	ሕግ/የኦሮሚያ ክልላዊ ብሔራዊ መንግስት/	22/2001	22
ንብረት					27
10	የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነት ካርታ በማቅረብ ብቻ የሚረጋገጥ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195	36320	ወ/ር ዘውዴ ገ/ስላሴ እና ወ/ር ህይወት ባህታ	ጥቅምት 18/2001	28
11	የማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተገናኘ የንብረቱ ትክክለኛ ዋጋ ተደርጎ ሊወሰድ የሚገባው ንብረቱን ለመገንባት የወጣው ወጪ (Book value) ብቻ ሳይሆን ንብረቱ በወቅቱ ለገበያ ቀርቦ ሊያወጣ የሚችለው ዋጋ (market value) ጭምር ስለመሆኑ	35003	አቶ አሸናፊ አብዱልቃድር እና እነ ወ/ር ሸቶ አብዱራሃም (አራት ሰዎች)	ህዳር 9/2001	30
12	አንድ ተከራካሪ ተገቢነት ያለው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ አቅርቧል ለማለት ለክርክር መንስኤ የሆነውን ንብረት በአጅ አድርጎ መገኘትና በዚሁ ንብረት ላይ በእውነት ለማዘዝ እንዲችል የንብረቱ አያያዝ ያልተጭበረበረና በማናቸውም መንገድ ህገ-ወጥ በሆነ ሁኔታ ያልተገኘ መሆን ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140, 1149(1)	36645	ረዳት ሳጂን ኦዲዮ አንጀሎ እና እነ ወ/ር አለሚቱ ጫሌቦ	ህዳር 11/2001	32
13	የጋራ ንብረትን ለመካፈል በሚደረግ ሽያጭ የጋራ ባለታብት የሆነ ወገን የቅድሚያ ግዥ መብት ያለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1261(2), 1386 — 1409	37297	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ር አታሎም ተስፋ	ታህሣሥ 2/2001	36
14	የጋራ ሀብት የሆነ ንብረት በመያዣ የተያዘ በመሆኑ የቅድሚያ መብት ያለ ቢሆንም የጋራ ባለሀብት የሆነ ወገን ንብረቱ በግልፅ ጨረታ ቀርቦ የሚያወጣውን ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ግማሽ በመክፈል ማስቀረት የሚችል ስለመሆኑ	37298	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ወ/ር አለምነሽ ዋቅጂራ	ታህሣስ 2/2001	39
15	የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታን ለማቅረብ አቤቱታ አቅራቢው ክርክር የቀረበበት ንብረት ባለሀብትነቱን ሳይሆን ባለይዞታነቱን ብቻ ማስረዳት ያለበት ስለመሆኑ	38228	ሐጂ መሐመድ አወል ረጃ እና እነ አቶ ዲና በሸር (ሁለት ሰዎች)	ታህሣስ 7/2001	41
16	ባለመራቱ ሳይቃወም በሌላ ሰው መራት ላይ ህንፃ የሰራ ሰው የህንፃው ባለሀብት ሊሆን የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1179	36638	በላይ አበበ እና እነ አበራሽ ዋቅጅራ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2001	43
17	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የመያዣ መብት ያለው ባንክ በንብረቱ ላይ ሊኖረው የሚችለው የመብት አድማስ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3059/1/, 3088/1/, 3110/ሐ/	36013	ወ/ር ዘምዘም ኑሩ እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ታህሣሥ 21/2001	46
18	የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ የሚያቀርብ ወገን የሁከት ተግባር ፈጽሟል ከሚባለው ሰው የተሻለ የይዞታ መብት ያለው መሆኑን በቅድሚያ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140, 1149	39940	ወ/ር ነጂባ ነጋሽ እና ወ/ር ዜያዳ ዴታሞ	ግንቦት 27/2001	50
19	ንብረትነታቸው የመንግስት የሆኑ ቤቶችን በተመለከተ የኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ መንግስትን ወክሎ የመክራክር መብት ያለው	38169	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የወ/ር ንጋቷ ዘለቀ ወራሽ	ግንቦት 12/2001	52

	ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 33(2)		አቶ አሸቱ ቦጋለ		
20	የይዘታ መብት ፍፁም ስለመሆኑ እና በህግ አግባብ ይዘታው የተወሰደበት ሰው ተገቢ የሆነ ካሣ የመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140, 1149(1), (2) አዋጅ ቁ. 7/1986 አንቀጽ 2(5), 21, 22, 24, 23 በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግሥት አንቀጽ 40 (8) አዋጅ ቁ. 455/1997	39539	የአዲስ አበባ አስተዳደር ግብርና ቢሮ እና እነ አቶ አበበ ዓባይ(ዘጠኝ ሰዎች)	ሐምሌ 30/2001	54
21	ከህግ የሚመነጭ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለሀብትነትን አስመልክቶ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723 ተፈጻሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ	38666	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ባለንባራስ ተስፋዬ ገ/እየሱስ	ሐምሌ 9/2001	57
ከውል ውጭ ኃላፊነት					60
22	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 2143 ላይ የጉዳት ካሣን አስመልክቶ የቀረበው የይርጋ ድንጋጌ የሞት ጉዳትን የሚያካትት ስለመሆኑ	34544	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና ወ/ሮ ፋጤ ዓሊ	ጥቅምት 11/2001	61
23	ማንም ሰው ሥራው በሚያደርሰው ጉዳት ምክንያት ጥፋት ባይኖርበትም ከውል ውጭ ሃላፊነት ሊከተልበት የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2066- 2089(2069(1))	33201	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና ሼል ኢትዮጵያ	ጥቅምት 27/2001	63
24	ለአካለ መጠን የደረሰ ሰው (ልጅ) ሃላፊነትን የሚያስከትል ሥራ የሰራ እንደሆነ ወላጆች በፍ/ብ/ሔ.ር በሃላፊነት ሊጠየቁ የሚይችሉ ስለመሆናቸው የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2125, 2124	31721	ወ/ሮ ብዙነሽ ኃ/ዮሐንስ እና ወ/ሮ ስንታየሁ አሸቱ	ጥቅምት 25/2001	65
25	የጉምሩክ ባለሥልጣን ተግባር ህጋዊ ነው ሊባል የሚችለው በህገ መመሪያ ሊሟሉ የሚገቡትን ሁኔታዎች አሟልቶ ሲገኝ እንጂ በማናቸውም ጥርጣሬ ምክንያት የግለሰብን ንብረት በመያዝ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ.60/89 አንቀጽ 6, 58 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 2(28) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ 26(1) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1193(1),(2), 2027, 2035, 2054, 2118	31171	አብልሃሚድ የሱፍ እና የምስራቅ ቀጠና ጉምሩክ ጽ/ቤት	ጥቅምት 27/2001	67
26	ጉዳት መድረሱ የተረጋገጠ ከሆነና ጉዳቱ በተገቢው የወደፊት ህይወት ላይ አሉታዊ ተፅዕኖ ሊያሳድር እንደሚችል ምክንያታዊ እርግጠኝነት ያለ እንደሆነ ካሣ ርትዕን መሠረት በማድረግ ሊወሰን የሚገባ ስለመሆኑ	35034	እነ ወ/ሮ ጥሩቀለም ደሴ እና እነ ወ/ሮ ጽጌ ከፍያለው	ጥቅምት 6/2001	70
27	ከውል ውጭ በሆነ ግንኙነት የሰው ህይወት የጠፋ እንደሆነና ለጉዳቱ መንስኤ (ምክንያት) የሆነው ወገን ሃላፊነት የተረጋገጠ ከሆነ በጠፋው የሰው ህይወት የተነሣ ጉዳት የደረሰበት ሰው የሞተው ሰው ምን ያህል ጥቅም ያስገኛለት እንደነበር ወይም ምን ያህል ተጨማሪ ዕድሜ ሊኖር እንደሚችል ያላስረዳ ቢሆንም እንኳን ፍ/ቤት የጉዳት ካሣውን በርትዕ ሊወስን የሚገባ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2102	34314	ወ/ሮ ግምጃ ጎበና እና እነ አቶ ወንድወሰን ወልዴ (ስድስት ሰዎች)	ህዳር 11/2001	73

28	የጉምሩክ ባለሥልጣን ያለአግባብ በቁጥጥሩ ሥር አድርጎ ለሚያቆየው ንብረት በባለንብረቱ ላይ ጉዳት የደረሰ እንደሆነ በኃላፊነት ሊያስጠይቀው የሚችል ስለመሆኑ	31704	አቶ አማራ መጃ እና የድሬዳዋ ለጋር ጉምሩክ	ጥር 29/2001	76
29	በጥቅም ላይ ባልተመሰረተ ግንኙነት በመኪና ተሳታፊ የሚሄድ ተሳታፊ ላይ ለሚደርስ አደጋ የመኪናው ባለቤት ካሳ የመክፈል ሃላፊነት የማይኖርበት ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2089	38457	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ተመኘው አንደሻው	ሰኔ 2/2001	79
የዳኝነት ስልጣን					81
30	የአዲስ አበባ ከተማ ነክ ፍርድ ቤቶች የውርስ አጣሪ የመሽም ሥልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ እና በአዲስ አበባ መስተዳደር ውስጥ የውርስ አጣሪ ይሾምልኝ ጥያቄን የማየት የዳኝነት ሥልጣን የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41(1) (ሸ) የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 996(1)	35657	እነ ወ/ሮ እመቤት መክብብ እና አቶ በድሉ መክብብ	ጥቅምት 6/2001	82
31	የቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤቶች ለክርክር መነሻ የሆነው ክስ በገንዘብ ሊተመን የማይችል የመብት ጥሰትን የተመለከተ በሆነ ጊዜ የሥራ ነገር የዳኝነት ሥልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 50(1), 39	36338	ገ/መስቀል ደመወዝ እና ወ/ሮ አፀደ መኩንን	ጥቅምት 25/2001	86
32	የቅኔ መምህርነት ቀጥተኛ የሆነ መንፈሳዊ ሥራ በመሆኑ በሥራ ክርክር ችሎቶች ሊስተናገድ የሚችል ስላለመሆኑ	34440	መንበረጋት-ሪያክ ጠቅላይ ጽ/ቤት እና መጋቢ ሚስጢር መዝገቡ በላይነህ	ጥቅምት 6/2001	88
33	የከተማ ነክ ፍ/ቤቶች የቤት ባለቤትነት ክርክር የቀረበበትን ጉዳይ ለማየት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41(1)(ረ)	33841	አቶ አስጨናቂ ረጋሣ እና እነ አቶ ገዢኝ ነጋሽ (ስድስት ሰዎች)	ጥቅምት 6/2001	91
34	በመከላከያ ሰራዊት ውስጥ በወታደርነት በማገልገል ላይ የሚገኙ የሠራዊት አባላት ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ የወንጀል አቤቱታዎችን ለማስተናገድ ወታደራዊ ፍ/ቤቶች ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ.27/88, አዋጅ ቁ. 343/94 አንቀጽ 2(9),26(1)	33368	ሻምበል አሰፋ በላይ ዘገየ እና ወታደራዊ አቃቤ ህግ	ህዳር 9/2001	93
35	የአ.አ ከተማ ነክ ፍ/ቤቶች በከተማው አስተዳደር ሥር ካሉ ቤቶች ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮችን ብቻ ለማየት ስልጣን ያላቸው ስለመሆኑ	34788	የሚች አቶ ሰለሞን ሳሙኤል ወራሾች እና ማርታ ሰለሞን (2 ሰዎች)	ህዳር 2/2001	96
36	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የይዘታ ማረጋገጫ ይሰጠኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በፍርድ ቤት ቀርቦ ዳኝነት ሊሰጥበት የሚችል ስላለመሆኑ	31906	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የአቶ መርስኤ መንበሩ ወራሾች	ህዳር 4/2001	99
37	በአዋጅ ቁጥር 47/67 መሠረት ከተወረሱና በቀላጤ ከተያዙ ቤቶች ውጭ ያሉ ቤቶችን አስመልክቶ የሚነሳ የቤት ክርክር ጉዳዮችን ፍርድ ቤቶች ማየት የሚችሉ ስለመሆናቸው አዋጅ ቁ.47/67 አዋጅ ቁ. 110/87	37281	አቶ አበበ ዓሊ እና እነ የ08 ቀበሌ ገ/ማህበር (ሦስት ሰዎች)	ታህሣሥ 16/2001	103
38	በውጭ አገር የሚገኝ ንብረትን አስመልክቶ የሚቀርብ ክርክርን የፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤት ማስተናገድ ስለመቻሉ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 37, አዋጅ	37339	ወ/ሮ ንግስት ኃይሌ እና አቶ ለገሠ ዓለሙ	ጥር 28/2001	106

	ቁጥር 25/88 አንቀጽ(4)				
39	ወደ ቀድሞ የሥራ መደብ እንድመለስና ለመደቡም የተሰጠው ልዩ ጭማሪ እንዲከፈለኝ ይወሰንልኝ በሚል የሚቀርብ ጥያቄ የወል ሥራ ክርክር ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ142(1) (ሀ)	37016	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ተስፋዬ ማሞ	የካቲት 3/2001	109
40	ከጉምሩክ ፖሊስ አባላት ጋር በተያያዘ የሚነሱ የሥራ ክርክሮችን ለማየት የሚያስችል ስልጣን ለመደበኛ የሥራ ክርክር ችሎቶች ያልተሰጠ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 368/96 , አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 8(2) , መመሪያ ቁ.4/1996	39085	የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለስልጣን እና እነ ወ/ር አስረሳች ወርቅነህ (ሰማንያ ሰባት የጉምሩክ ፓሊሶች)	የካቲት 3/2001	111
41	ቀደም ብሎ የተሰጠን የፍች ውሳኔ ወደጉን በመተው አዲስ የተደረገን ጋብቻ ህገ ወጥ ነው ማለት የማይቻል ስለመሆኑ	38745	እነ ወ/ር ሣሊያ ኢብራሂም (ሁለት ስዎች) እና ሐጂ ሰማን ኢሣ	መጋቢት 10/2001	113
42	የሽሪንግ ፍ/ቤቶች የይዘታ ክርክርን ማስተናገድ የማይችሉ ስለመሆናቸው	36677	ወ/ር ሻምሺ የኑስ እና ወ/ሮ ኑሪያ ማሚ	ሚያዝያ 30/2001	116
43	የግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ በመቀጮ እና ወለድ ላይ የሚቀርብ ይግባኝን አይቶ የመወሰን ስልጣን ያለው ስለመሆኑ	37866	ሙሉጌታ አባይ እና የፌዴራል አገር ውስጥ ገቢ ባለስልጣን	ግንቦት 19/2001	119
44	የቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤቶችም ሆኑ የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች የፍ/ብሔር ክርክር ጉዳዮችን ለማየት የሚያስችል ስልጣን በህግ ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ	41608	እነ ሙላቱ አንበርብር እና ወ/ት ታመነች የሴፍ መና	ሐምሌ 22/2001	121
ባንክና ኢንሹራንስ					123
45	ዕቃዎችን ለሚያንገብ የጭነት መኪና የተገባ የመድን ዋስትና ጋር በተያያዘ በመኪናው ላይ ተሣፍሮ ሲሄድ ለነበረና አደጋ ለደረሰበት ሰው መድን ሰጪው የጉዳት ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የሌለበት ስለመሆኑ	42139	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ብያን ኡመር	ሰኔ 30/2001	124
46	ኢንሹራንስ ሰጪ በውሉ መሠረት ክፈፀመ በኋላ በተሸገ ወይም በሀሰት ቃል የቀረበ ጉዳይ አጋጥሟል በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ የተሸገውን ወይም በሐሰት የቀረበውን ቃል ካወቀበት ቀን ጀምሮ ባለው ሁለት ዓመት ጊዜ ውስጥ ካላቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ የንግድ ህግ 674(1),(2)	42309	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሰኔ 30/2001	126
ውክልና					128
47	አደራ ተቀባይ የሆነ ወገን በአደራ የተቀበለውን ዕቃ መመለስ ያለበት ለአደራ ሰጪው ወይም ይቀበልልኝ ብሎ ላመለከተው ሰው ስለመሆኑ	38289	ወ/ሮ ነጂሃ ድዋሌ ዋይስ እና አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ አ/ማ	ሰኔ 23/2001	129
48	መንግስታዊ የሆነ ተቋም በሚከሰስበትም ሆነ በሚከሰበት ክርክር የሚቀርብ ሰነድ የኘሮቶኮል ቁጥር እንዲሁም ስለአቤቱታው ጽሁፍ ትክክለኛነት በሚመለከተው ኃላፊና በወኪሉ መፈረም ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 80, 92, 93 እና 92(3)	43875	በወላይታ ዞን የቦዲቲ ከተማ ማዘጋጃ ቤት እና አቶ ወንድሙ ኃይሌ	ሐምሌ 16/2001	131
49	የዕቃ አስተላላፊ አካል እንደ አንገሩ ሆኖ የሚቆጠረው ከወደብ የተረከበውን ዕቃ በራሱ ማንገድ ካንገዝ ብቻ ስለመሆኑ ደንብ ቁ.37/90 አንቀጽ 2(1), 3(6),(7) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2251	37799	የባህርና ትራንዚት አገልግሎት ድርጅት እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሐምሌ 29/2001	134

	የንግድ ህግ ቁ. 683(3)				
50	በወኪል በኩል የሚፈጸም የመኪና ጭነት ውል በአስጫኝ እና በመኪናው ባለቤት መካከል እንደተደረገ የሚቆጠር ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ. 566 እና የፍ/ብ/ሕ/ቁ 2251	34621	ኒያላ ኢንሽራንስ ኦ/ማ እና አቶ ሐጎስ ገ/መድህን	ሐምሌ 30/2001	136
የንግድ ሕግ					140
51	የንግድ ድርጅት በህግ አግባብ ለባለሙያዎች ሊከፋፈል የሚችልበት ሁኔታ የንግድ ህግ ቁጥር 127	33954	ወ/ሮ መሀረት ኃይሉ እና አቶ ዘውዱ ቢረዳ	ጥቅምት 20/2001	141
52	የአሽመር ማህበር መፍረስ በንብረት ክፍፍል ረገድ የሚያስከትለው ውጤት	33470	ወ/ሮ አጅጋየሁ ታደሰ እና መገርሳ ጉደታ	ህዳር 2/2001	144
53	የጋራ ሀብት የሆነ ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እንደሌላ ማናቸውም ንብረት ባለበት ሁኔታ በዓይነት ሊከፋፈል ወይም ደግሞ በሃራጅ ሊሸጥ የማይችል ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ. 542	34945	ወ/ሮ መስታወት በላቸው እና አቶ ለገሠ ሣህሉ	ህዳር 2/2001	146
54	የንግድ መደብርን የተከራየ ወገን ይህንን የንግድ መደብር ለሌላ ሰብተኛ ወገን ያለአከራዩ ፈቃድ ማከራየት ስለመቻሉ የንግድ ህግ ቁጥር 145	31264	ወ/ሮ አመቤት መኩንን እና ወረዳ 20 ቀበሌ 29 አስ/ጽ/ቤት	ጥር 5/2001	148
55	በፍትሐብሔር ሕግ ቁጥር 1161 ላይ ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ነገር ጋር በተያያዘ በቅን ልቦና ዋጋ ሰጥቶ ስለመዋዋል የተመለከተው ድንጋጌ የንግድ መደብርን በተመለከተ ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1161 የንግድ ሕግ ቁ. 124	34586	አቶ ያለው ድልሳው እና እነ ወ/ሮ ብርቅነሽ ሸዋረግ (አራት ሰዎች)	ጥር 28/2001	151
56	ቼክን አስመልክቶ ክስ በቀረበ ጊዜ የተከሰሰው ወገን የቀረበበትን ክስ ለመከላከል እንዲፈቀድለት የሚያቀርበው ምክንያት ፈቃድ ሊያሰጥ የሚችል መሆን ያለመሆኑን አግባብነት ካላቸው ህግጋት አኳያ መታየት ያለበት ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ. 717 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 284, 285	43315	ብራንድ ኒው የቴክኒክና ሙያ ማህልጠኛ ማዕከል እና አቶ መስፍን ታደሰ	ግንቦት 18/2001	154
አእምሯዊ ንብረት					156
57	አንድን የሥነ-ጥበብ(ኪነ-ጥበብ) ሥራ ያለባለቤቱ ፈቃድ አርጅናሉ ወይም ቅጅው ለህዝብ እንዲታይ ማድረግ የኮፒ ራይት ህግ ጥሰት የሚያስከትል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1791, 1771(1), 1790, 2090-2123 አዋጅ ቁ. 410/96 አንቀፅ 7	42253	መምህር ሙሉ ኃይለሥላሴ እና ዘመናዊ ማተሚያ ቤት	ሐምሌ 8/2001	157
ልዩ ልዩ					160
58	የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት መዋቅር ባልተዘረጋባቸው ክልሎች የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤቶች የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትን ወክለው/ተክተው/ ክርክሮችን ማስተናገድ ያለባቸው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 139/1/ለ/1,154/1/153,140	21214	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ለማ ከማ (ሦስት ሰዎች)	ህዳር 4/2001	161
59	• የጡረታ መዋጮ በመዘግየቱ ምክንያት				

	በአዋጅ ቁ. 345/95 መሠረት ተጨማሪ ክፍያ ሊከፈል የሚችልበት አግባብ • የጡረታ መዋጮ በ2 ዓመት ውስጥ እንደተከፈለ የህግ ግምት ሊወሰድበት የሚችል የክፍያ ዓይነት ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2024(ሠ) አዋጅ ቁ. 345/95 አንቀጽ 7(3), 52(1),56	35391	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና አንበሳ ጫማ አ/ማ	ህዳር 25/2001	163
60	የጥብቅና ፈቃድን ለማግኘት በህጉ የተቀመጡት መስፈርቶች ራሳቸውን ችለው መታየት ያለባቸው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 8(1)	37375	አቶ ሸምሱ ክድር አህመድ እና የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የፍትህ ሚኒስቴር	ህዳር 11/2001	166
61	በከባድ የወንጀል ጉዳይ የተከሰሱ እና በራሳቸው ወጪ ጠበቃ ለማቆም ያልቻሉ ግለሰቦችን በተመለከተ ጉዳዩን የሚያየው ፍ/ቤት የግለሰቦችን ጠበቃ የመወከል ህገ-መንግሥታዊ መብት መከበሩን በቅድሚያ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግሥት አንቀጽ 13 (1)	37050	ሻምበል ሁሴን አሊ እና የሱማሌ ክልል ዐ/አግ	ታህሣሥ 30/2001	168
62	ከዘር የወረደ ርስት ነው በሚል የመሬት ባለቤት ለመሆን የሚቀርብ ክስ ህገ-መንግስታዊ ያልሆነና ተቀባይነት የለው ስለመሆኑ	38237	አቶ በርገና ሽፈራው እና እነ አቶ አብራሃም ሽፈራው(አራት ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2001	171
63	በወንጀል ጉዳይ የተሰጠ ውሳኔ በተመሳሳይ ጉዳይ በፍ/ብሔር ለቀረበው ክስ በማስረጃነት ለመወሰድ ብቃትና አግባብነት ያለው ስለመሆኑ	37184	የሰሜን ቀጠና ጉምሩክ እና እነ ቁስ ብርሃን ንዋይ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 9/2001	174
64	የመንግሥት መሥሪያ ቤት በጨረታ አማካኝነት የሸያጭ ውል አካሄዷል ተብሎ ሊገደድ የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1688(2), 3167(1), 1688(2), 3168	37163	የአዋሽ ተፋሰስ ባለስልጣን እና ህያብ ገ/መድህን ብረታ ብረት ማቅለጫ ፋብሪካ	ታህሣሥ 23/2001	179
65	አማራጭ የግጭት መፍቻ ዘዴዎች ምንነት፣ የሚደረጉበት መንገድና ለአፈ.ፃፀም የሚቀርቡበት አግባብ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 3318, 3324, 3325, 3346, 1731 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 315, 319, 350, 357	38794	አቶ ሙከሚል መሐመድ እና አቶ ሚፍታህ ክድር	መጋቢት 24/2001	182
66	አስተዳደራዊ የሆኑ መስፈርቶች ባልተሟሉበት ሁኔታ ካርታ እንዲሰጥ የሚወሰን ውሳኔ ተገቢ ስላለመሆኑ	39529	ቦሌ ክ/ከተማ የመሬትና ልማት አስተዳደር እና እነ ወ/ሮ ግምጃ በዳኔ (ስድስት ሰዎች)	ግንቦት 11/2001	186
67	ግምቱ ከብር 10,000 ብር በላይ ለሆነ የአፈ.ፃፀም ክስ ሊከፈል የሚገባው ዳኝነት 25 ብር ብቻ ስለመሆኑ የህግ ክፍል ማስታወቂያ ቁ. 177/1945 አንቀጽ 2(ሠ)	40752	እነ ወ/ሮ ኤክራም መሃመድ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ዘኪ መሐመድ	ሐምሌ 28/2001	189
68	ከፌዴራል መንግስት የልማት ድርጅት ሠራተኞች የሚሰበሰብ የሥራ ግብር ምንም እንኳን ሥራው የሚካሄደው በክልሎች ቢሆንም ወይም ሠራተኞቹ የክልል ነዋሪዎች ቢሆኑም ገቢ የሚደረገው ለፌዴራሉ መንግስት ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 96(3) አዋጅ ቁ. 33/85 አንቀጽ5(2)(ሐ) ደንብ ቁ. 109/96	40133	የውሃ ሥራዎች ኮንስትራክሽን እና በሰማሌ ብ/ክ/መ የፊደልቱ ወረዳ ፋይናንስና ኢኮኖሚ ልማት ገቢዎች ጽ/ቤት	ሐምሌ 2/2001	191
አሰሪና ሰራተኛ					195

69	የግንባታ ዕቃዎች አጥረት አጋጥሟል በሚል የሚደረግ የሥራ ስንብት ህገ-ወጥ ነው ሲባል የሚችል ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 26,28,30	41385	ጌጋ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል ማህበር እና እነ ተረፈ ዘርጋው (ስድስት ሰዎች)	ጥቅምት 3/2002	196
70	የአሰሪና ሠራተኛ አዋጅን መሠረት አድርጎ ከሚቀርብ ክርክር ጋር በተገናኘ በግልፅ ዳኝነት ተጠይቆበት ውሣኔ ሳይሰጥ ከተጠየቁት ዳኝነት መካከል ወደ ሥራ የመመለስ ጉዳይ ላይ ብቻ ውሣኔ ከተሠጠና ሠራተኛው ወደ ሥራ መመለስ ሳይፈልግ ቢቀር ቀድሞ ዳኝነት በጠየቀባቸው ነገር ግን ውሣኔ ባለፈባቸው ነጥቦች ላይ ዳኝነት ሊጠየቅ የሚችል ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 43(3)	42361	ወ/ት ትዕግስት ንጉሴ እና ኤስ.ኤ.ኤስ ኢንፎንት ኢትዮጵያ	ጥቅምት 5/2002	198
71	በትርፍ ሰዓት በሌላ መሥሪያ ቤት ስርተሃል በሚል ሠራተኛን ያለማስጠንቀቂያ ለማሰናበት የሚያስችል የህግ ምክንያት የሌለ ስላለመሆኑ አዋጅ 377/96 አንቀፅ 27	42818	አቢ.ሲ.ኒያ ባንክ አ.ማ እና ወ/ር ሙሉታ ገዳ	ጥቅምት 10/2002	200
72	አሰሪ በግልፅ ባልፈቀደበት ሁኔታ በሁለት ቦታ በተመሳሳይ ጊዜ መስራት ሠራተኛውን የማታለል ተግባር እንደፈፀመ የሚያስቆጥረው ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 27(1)(ሐ)	41767	የአዲስ አበባ ውሃና ፍሳሽ ባለስልጣን እና አቶ አድማስ ደምሳቸው	ህዳር 8/2002	202
73	አሰሪ የአድገት አሰጣጥ ሥርዓት መዘርጋት እና መለኪያ መስፈርቶችን አዘጋጅቶ በሠራተኞቹ መካከል በክፍያ ረገድ ልዩነት ማድረግ ስለመቻሉ አዋጅ ቁ.377/96 አንቀፅ 14(1)(ረ) የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት 42(1)(መ)	42923	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን እና ወ/ር ነጃት አባስ	ህዳር 22/2002	204
74	ሥራውን በገዛ ፈቃዱ የሚለቅ ሰራተኛ የስንብት ክፍያ ለማግኘት የሚችለው ቢያንስ የ5 ዓመት አገልግሎት ያለው እንደሆነ ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2(ሸ)	44410	ወ/ሮ ላይላ ረዳ እና ድራ ኢንዱስትሪዎች ኃ/የተ/የግል ማህበር	ኅዳር 01/2002	207
75	በአሠሪና ሠራተኛ ሕጉ “በሥራ ላይ የሚደርስ ጉዳት” ወይም “በስራ ምክንያት የሚመጣ በሽታ” በሚል የተቀመጠው ሐረግ ሊተረጎም የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 95/2/97,96	47807	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ወ/ሮ ፀሐይነሽ ፈንታው (ሁለት ሰዎች)	ታህሳስ 06/2002	210
76	አሰሪ ሠራተኞቹን በማስተዳደር ረገድ የሚፈፅማቸውን ስህተቶች በራሱ አነሣሽነት ሊያርም የሚችል ስላለመሆኑ	45889	የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን ደቡብ ሪጅን እና ሳሙኤል ቄለቦ	ታህሣሥ 20/2002	213
77	በክርስትና ሃይማኖት ተቋም ውስጥ በዲያቆንነት ሥራ ከማገልገል ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ የሥራ ክርክር ጉዳዮች በአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ መሠረት ሊስተናገዱ የማይችሉ ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96	47806	የሆሀተሰማይ ቅድስት ማሪያም ቤተክርስቲያን ሰባካ ጉባኤ ጽ/ቤት እና ዲያቆን አያሌው አዲሱ	ታህሣሥ 20/2002	215
78	በጡረታ የተገለለፍ ለተወሰነ ጊዜ የተቀጠሩ ሠራተኞች ቋሚ ሠራተኞች የሚያገኛቸውን ልዩ ልዩ ጥቅማጥቅሞችን የማግኘት መብት የሌላቸው ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 10	47469	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ስዩም ገብረገዳቅ(ሃያ ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 15/2002	217
79	በሥራ ክርክር ጉዳይ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 1853 ላይ የተመለከተው ድንጋጌ ተፈጻሚ ሊሆን የሚችልበት አግባብ የሌለ ስላለመሆኑ	47784	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አለምፀሐይ አያና	ታህሣሥ 20/2002	220

	አዋጅ ቁ. 377/96 164(3) የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1853,1852				
80	በአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ መሠረት የሥራ ግንኙነት በአንቀፅ 30 መሠረት ሲቋረጥ አሰሪ ማስጠንቀቂያ የመስጠት ግዴታ የሌለበት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 30, 28(2)	49057	አስመላሽ እና ልጆቹ ኮንስትራክሽን ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ዮሐንስ እሺበል	ጥር 5/2002	223
81	የጡረታ መብት ያለው እና መደበኛ የጡረታ ዕድሜው ደርሶ የተሰናበት ሰራተኛ የስንብት ክፍያ ለማግኘት መብት የሌለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 494/98 አንቀጽ 2/2(ሰ) እና (ሸ)	46276	ተንዳሆ ስኳር ፋብሪካ ፕሮጀክት እና እነ ኃይሌ ይማም (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 11/2002	225
82	<ul style="list-style-type: none"> አንድ ድርጅት በመክሰሩ ወይም በሌላ ምክንያት ለዘለቂታው በመዘጋቱ የሥራ ውል ሲቋረጥ ሠራተኞች የስንብት ክፍያ ሊከፈላቸው የሚገባ ስለመሆኑ ድርጅት ለዘለቂታው እንዲቆም የሚያደርግ ሁኔታ ሲከሰት ማስጠንቀቂያ ለሠራተኞች መሰጠት ያለበት ስለመሆኑ 	42985	ውድ መባስ ኑሮ አስመጪና ላኪ ድርጅት እና እነ አቶ ሁንኛው ሰጠ (አሰሪ አንድ ሰዎች)	የካቲት 25/2002	227
83	የጠብ አጫሪነት ኃይል ቃልና ዛቻ አዘል ንግግር በሥራ ቦታ ላይ ማድረግ ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ የሚያሰናብት ጥፋት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ረ)	49958	ግዴን ትራ-ቭልና ቱርስ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ዳንኤል አስፋው	የካቲት 12/2002	229
84	በሞት ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ ለሠራተኛው ጥገኞች ስለሚከፈል ካሣ፣ ካሣው የሚከፈልበትና የሚሰጠበት ሁኔታ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 110	40529	የህፃን ዮናታን ነጋ ተሸገር ጠ/ጥጋቦ ጌጤ እና አቶ ሰገሠ አበራ	የካቲት 10/2002	231
85	በአሰሪና ሰራተኛ በኩል በአጠቃላይ ለፕሮጀክት ሥራ በሚል የተደረገ የሥራ ውል በአሰሪና ሰራተኛ ሕገ አንቀጽ 10(1)(ሀ) መሰረት የተደረገ እንደሆነ ተደርጎ የሚወሰድ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 10(1)(ሀ)	48648	የፃልቁ የትምህርትና የተቀናጀ የልማት ማህበር እና እነ አቶ ታጠቅ ደጅኔ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 24/2002	234
86	ሠራተኞችን ለማበረታታት በሚል የሚደረግ የደመወዝ (ጥቅማጥቅም) ጭማሪውን የሚፈቅደው መመሪያ ከመውጣቱ በፊት የሥራ ውሉ የተቋረጠ ሠራተኛ የሚጠይቀው መብት የሌለ ስለመሆኑ	47825	የኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንክ (አ.ማ) እና እነ አቶ ዘርዳየሁ ሰሜ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 25/2002	236
87	አንድ ሠራተኛ በሥራ ላይ ከሚፈፀመው ጥፋት ጋር በተያያዘ ከሥራ ታግዶ ሊቆይ ስለሚችልበት ሁኔታ በሀብረት ስምምነት ሊወሰን የሚችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96	47535	የሸቀጦች ጅምላ ንግድና አስመጪ ድርጅት እና አቶ እንማው ላቀው	መጋቢት 20/2002	238
88	<ul style="list-style-type: none"> የአሰሪና ሰራተኛ ሕገ አሰሪና ሰራተኛ ስምምነት ሊያደርጉባቸው የሚችሉበት ጉዳዮች ጋር በተያያዘ ጥፋትንና ጥቅምን በተመለከተ የተለያዩ አቋም የያዘ ስለመሆኑ አሰሪና ሠራተኛ በሀብረት ስምምነታቸው ውስጥ ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ሊያሰናብት የሚችል ጥፋት በሚል የተስማሙበት ድንጋጌ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 134(2), 27(1)(ሸ)	49750	በዐሌ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 02/01 የመዝናኛ ክብብ እና አቶ ማስረሻ ሁሴን	መጋቢት 30/2002	240
89	አሠሪ የሠራተኛውን የሥራ ውል ያቋረጠበትን ምክንያት በፅሁፍ አለመግለፁ	49797	አልሀበሽ ሹገር ሚልስ ኃ/የተ/የግል ማህበር	መጋቢት 30/2002	242

	ብቻ ስንብቱ ህገ-ወጥ ነው ለማለት የሚያስችል ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(2)		እና ተገኝ ገ/የግሪያት		
90	በአሰሪና ሠራተኛ ህገ-ወጥ “እንደ ጥፋቱ ክብደት በሥራው ላይ የማታለል ወይም የማጭበርበር ተግባር መፈፀም” በሚል የቀረበው አባባል (አነጋገር) ሊተረጎም የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(1)(ሐ)	50009	የአዲስ አበባ ሂልተን ሆቴል እና አቶ ዮናስ ጥላሁን	መጋቢት 6/2002	244
91	አሠሪና ሠራተኛ የሥራ ውል መቋረጥ ጋር በተያያዘ በሥራ ውሉ ላይ የሚያመለክቱት ሁኔታ የአሰሪና ሠራተኛ ህገ-ን እስካልተገረፈ ድረስ ተግባራዊ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ	50205	የኢትዮጵያና ጅቡቲ ምድር ባቡር ድርጅት እና አቶ ምናሰ በሪሁን	መጋቢት 20/2002	246
92	የሥራ ውል በተቋረጠ ጊዜ አሰሪው ከሠራተኛው በህግ አግባብ የሚፈልገው/የሚጠይቀው ዕዳ ያለ እንደሆነ ለሠራተኛው የሥራ ልምድ ምስክር ወረቀት ከመስጠት ባሻገር የሥራ መልቀቂያ (ክሊራንስ) ለመስጠት የማይገደድ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 78 (1),87	48476	የመንግስት ኮሙኒኬሽን ጉዳዮች ጽ/ቤት እና አቶ ደረጀ መኮንን	ሚያዝያ 12/2002	248
93	ሠራተኛ በሥራ ላይ እያለ የሚደርስበትን ጉዳት ዘላቂ መሆኑ የአካል ጉዳት ወይም ዘላቂ ክፍል የአካል ጉዳት በማለት ለመለየት የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 101 (2)	49273	አቶ ደረጀ ውለታው እና ዋሊያ ለዘርና ለዘር ንርዳክትስ ኃ/የተ/የግል ማህበር	ሚያዝያ 27/2002	250
94	<ul style="list-style-type: none"> • አንድ ሰው በአፈፃፀም ሊገደድ የሚችለው በህግ አግባብ የተፈረደ ፍርድ ሲኖር ብቻ ስለመሆኑ • በግልፅ ፍርድ ያላረፈበት ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሊፈፀም የሚችል ፍርድ የሌለ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 378	50148	እነ አቶ ወርቁ ደረጀ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ አባርኪሮ ሀ-መድ	ሚያዝያ 4/2002	252
95	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ ከሠራተኛው ጋር ያለው ግንኙነት ሠራተኛው ወደ ሥራ ቢመለስ ችግር ውስጥ እንደሚወድቅ በአሠሪው ስለተገለፀ ብቻ ሠራተኛው ካሳ ተከፍሎት እንዲሰጥ በሚል የሚሰጥ ውሳኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43/3/	49931	የጎሽና እርግብ መለስተኛና አነስተኛ የሕዝብ ማመላለሻ ባለንብረቶች ማህበር እና አቶ ተሰማ ኃይሉ	ሚያዝያ 21/2002	254
96	የድርጅት መዋቅራዊ ለውጥ ያደረገ ተቋም በአሰሪና ሠራተኛ ህገ-መሠረት ሠራተኞቹን አዲስ በሚያወጣው የሥራ መደብ ላይ ተመርኩዞ የሥራ ምደባ ሊያከናውን የሚችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 28	50838	ተንዳሆ ስኪር ፋብሪካ ንርዳክት እና እነ አቶ አማራ አበራ (ሰባት ሰዎች)	ሚያዝያ 12/2002	256
97	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ አሰሪ ሠራተኛው የፈፀመውን ድርጊት መሠረት አድርጎ ለማሰናበት የሚችለው የሥራ ውሉን ለማቋረጥ ምክንያት የሆነው ነገር መከሰቱን ካወቀበት ጊዜ ጀምሮ በሚቆጠሩ ሰላሳ ቀናት ውስጥ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(3)	45746	ጉደር አግሮ ኢንዱስትሪ ኃ/የተ/የግል/ማህበር እና አቶ በለጠ ጫላ	ሚያዝያ 6/2002	258
98	ሠራተኛ የተረከባቸውን ንብረቶች አላስረከበም ወይም አጉድሏል በሚል የሥራ ውሉ በተቋረጠ ጊዜ የሚጠይቃቸውን ተገቢ ክፍያዎች ሊጠይቅ አይችልም በሚል በአሠሪው የሚቀርብ ክርክር ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ	44405	ፊንጫኔ የቤትና የቢሮ ዕቃዎች ፋብሪካ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና አቶ ደጃ ደምሴ ጎበና	ግንቦት 19/2002	260

	አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 36,37,38				
99	ወደ ሥራ እንዲመለስ ፍርድ የተሰጠ እንደሆነና በአሰሪው ችግርም ሆነ በሠራተኛው ፍላጎት በፍርዱ መሠረት ወደ ሥራ ለመመለስ ሠራተኛው ያልፈለገ ከሆነ ሠራተኛው የአሰሪና ሠራተኛ አዋጅ በምትክነት በሰጠው መብት መሠረት በመመለሱ ፈንታ ካሳ እንዲከፈለው አፈፃፀሙን ለያዘው ችሎት ጥያቄውን ባቀረበ ጊዜ ሊስተናገድ የሚገባው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43(3)	53064	አቶ ደሬሳ ኮቱ እና የአምቦ ገበሬዎች የሀብረት ሥራ ዩኒየን	ግንቦት 17/2002	263
100	በድርጅት ውስጥ የተከሰተ ተጨባጭ ችግርን ለመቅረፍና የድርጅቱን ትርፋማነት ለማስቀጠል በሚል በተመሳሳይ ሙያና ደረጃ ላይ ካሉ ሠራተኞች መካከል ተለይቼ ወደ ሌላ የሥራ መደብ ስለተዛወርኩኝ እንድመለስ ይወሰንልኝ በማለት የሚቀርብ አቤቱታ የክስ ምክንያት የሌለው ስለመሆኑ	50182	የአዲስ አበባ ቁራዎች ድርጅት እና አቶ አበበ ተፈራ ይልማ	ግንቦት 13/2002	265
101	የሥራ ውል የተደረገው ለተወሰነ ጊዜ ወይም ሥራ ነው በሚል ክርክር በቀረበ ጊዜ ይህንን የማስረዳት ሽክም የሚኖር ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 9	44218	የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ሃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ታጁ አባጋሮ (ሃያ አንድ ሰዎች)	ግንቦት 13/2002	267
102	አንድ አሰሪ በሥራ ላይ ጉዳት የደረሰበትን ሰራተኛ ወደ ውጭ አገር ልኮ ስለሚያሳክምበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 124,105	46363	ሢ.ሊ.ኒ ኮንስትራክሽን እና አቶ ትግሉ ፍሬህይወት	ግንቦት 19/2002	270
103	<ul style="list-style-type: none"> • ከአሰሪና ሠራተኛ ግንኙነት ጋር በተገናኘ ሁለቱ ወገኖች አዋጅ ቁ. 377/96 “ፖ” ወደ ጉን በማድረግ በሌላ አገር ህግ ለመዳኘት ስምምነት ያደረጉ በመሆኑ ብቻ ጉዳዩ የግለሰብ አለም አቀፍ ህግ ጥያቄን ያስነሳል በሚል በፌዴራል ክፍተኛ ፍርድ ቤት ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑ • አዋጅ ቁ. 377/96 የውጭ አገር ድርጅት ሆኖ በኢትዮጵያ ተመዝግቦ በሚሰራ የበጎ አድራጎት ድርጅት ላይ ተፈፃሚነት ያለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3/3/ /ለ/	50923	ፋውንዴሽን አፍሪካ እና አቶ አለሙ ታደሰ	ግንቦት 19/2002	273
104	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ የሚነሳው የይ.ር.ጋ የጊዜ ገደብ የሚሰላው የሥራ ቀናትን ብቻ በማስላት ስላለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 163(2)	51912	የኢትዮጵያ ኤርፖርቶች ድርጅት እና ወ/ሮ ሶፋኒት አጥናፋ	ሰኔ 7/2002	276
105	<ul style="list-style-type: none"> • በአሰሪ የተፈፀመው የሥራ ስንብት ህገ-ወጥ ቢሆንም ከሥራ ግንኙነቱ ፀባይ የተነሳ ከፍተኛ ችግር የሚፈጠር በሆነ ጊዜ ሠራተኛውን ወደ ሥራ ከመመለስ ይልቅ ካሳ ተከፍሎት እንዲሰናበት ማድረግ ተገቢ ስለመሆኑ • የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ አንቀጽ 43(3) በአንድ በኩል የሠራተኛን የሥራ ዋስትና በሌላ በኩል ደግሞ የኢንዱስትሪን ሰላም በማመዘዝን ትርጉም ሊሰጠው የሚገባ ስለመሆኑ 	55189	አዲስ አበባ ሃልተን ሆቴል እና አቶ ዘላለም መንግስቱ	ሰኔ 30/2002	279
106	በአሰሪና ሠራተኛ ህገ-ወጥ የሚቋረጥበት ምክንያት መከሰቱን ካወቀበት...» በሚል የተመለከተው ሃረግ ሊተረጎም የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27(3)	53358	የኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት እና አቶ ጥላሁን ኩማ	ሰኔ 18/2002	281

107	አንድ የሥራ ውል ለተወሰነ ጊዜ ወይም ለተወሰነ ሥራ የተደረገ ነው ሊባል የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 9,10	43160	እነ እንደገና ተሾመ (ሁለት ሰዎች) እና ኒው ጄኔራሽን ዩኒቨርሲቲ ኮሌጅ ነቀምቲ ቅርንጫፍ	ሰኔ 22/2002	283
108	በማናቸውም ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ ሠራተኛው ያልወሰደው የዓመት እረፍት ፈቃድ በገንዘብ ተሰውጦ ሊከፈል የሚገባ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 77(5) ,24(2)	52459	እነ ወ/ሮ ሙሉ ታደሰ እና አለሙ ሙራ ኮንስትራክሽን ጠቅላላ ብረታ ብረት ሥራ ድርጅት	ሐምሌ 16/2002	285
109	በክረምት ወቅት የማስተማር ሥራ እንዲሠራ የሚያዝ ግልፅ ደንብ ወይም መመሪያ የሌለ እንደሆነ ወይም አስተማሪው በክረምት ወራት ለማስተማር የገባው የውል ግዴታ (ስምምነት) በሌለ ጊዜ በክረምት ወቅት ሥራን ለመስራት ፈቃደኛ አልሆነም በሚል ከሥራ ሊሰናበት የማይችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 13(1)	45170	የቅድስት ማሪያም አፀደ ህፃናት የመጀመሪያ ደረጃ ት/ቤት እና መ/ት ሲላይ ሙሉጌታ	ሐምሌ 8/2002	287
የፍትሐብሔር ሥነ-ሥርዓት					289
110	በክርክር የግድ ተካፋይ ሊሆኑ የሚገባቸው ወገኖች እና የፍ/ቤት ሚና የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 39,(1),40(2)	43424	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና እነ አቶ መስፍን /ስምንት ሰዎች/	ጥቅምት 10/2002	290
111	የቃል ክርክር እንዲሰማ በተቀጠረበት ዕለት ግራ ቀኝ የሆኑ ወገኖች ያልቀረቡ እንደሆነ መዘገቡ መዘጋት ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 69(2)	43410	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ሰላም የቴክኒክና የሙያ ማሰልጠኛ ማዕከል	ህዳር 30/2002	293
112	አንድን ፍሬ ነገር ለማስረዳት ተለይቶ የተመለከተ ማስረጃ እንዲቀርብ ህጉ ካሳስገደደ በቀር ይህንን ፍሬ ነገር በማንኛውም የማስረጃ ዓይነት ማስረዳት የሚቻል ስለመሆኑ	47551	ንግድ ማተሚያ ድርጅት እና አቶ ካሱ ሙላት	ታህሣሥ 6/2002	295
113	ጣልቃ በመግባት በክርክር ተሳታፊ ለመሆን ጠይቆ የተፈቀደለትና የጣልቃ ገብነት አቤቱታውን ለተከራካሪ ወገኖች ማድረስ ሲገባው ይህን ባለመፈፀሙ መብቱ ከተሰረዘበት በኋላ ፍ/ቤቱ በሰጠው ውጤት ላይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 358 መሠረት የሚቀርብ አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 41,358	40229	ወ/ሮ ኸይሮ መሐመድ እና እነ ወ/ሮ መዳና በያን (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 15/2002	297
114	በሌለበት ጉዳይ እንዲታይ ትዕዛዝ የተሰጠበት ተከራካሪ ወገን ፍ/ቤቱ ለጉዳዩ የመጨረሻ ውጤት ከመስጠቱ በፊት አቤቱታው ሊስተናገድ የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 70(ሀ), 78,69,72	43731	ሲ.ጂ.ሲ.ኦቨርሲስ ኮንስትራክሽን ኢትዮጵያ ሊ.ሚ.ትድ እና ሰለሞን እንዳለ	ታህሣሥ 8/2002	299
115	• በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 280 መሠረት መዘገብ ሊዘጋ የሚችልበት አግባብ • ተከራካሪ ወገኖች በአቤቱታቸው ዳኝነት የሚጠይቁበትን ፍሬ ነገር በአግባቡ ከገለፁ ትክክለኛውን የህግ ድንጋጌ አለመጥቀሳቸው መብታቸውን የሚያስቀር ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 280,69(2), 70(መ), 71(2)	39581	አቶ ውብሽት ካሃዬ እና የኢትዮጵያ ማዕድን ሃብት ኮርፖሬሽን	ጥር 25/2002	302
116	ተከራካሪ ወገኖች በአቤቱታቸው ላይ የጠቀሱትን የሰው ማስረጃዎች ሊለውጡ (ሊቀይሩ) የሚችሉበት አግባብ	45984	ኘሮፌሰር ረዳ ተ/ኃይማኖት እና አቶ ልሙንህ ተፈራ	ጥር 26/2002	304

	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 223/2,234				
117	የክርክር ጭብጥ የሚመሰረተው ከላሽ የሚያቀርበውን ክስና ማስረጃ በተከላሽ የቀረበውን የመከላከያ መልስና ማስረጃ እንዲሁም ፍ/ቤቱ የቃል ምርመራ ሲያደርግ የሚያገኘውን ፍሬ ጉዳይ መሠረት በማድረግ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 241,248	47252	ወ/ሮ ፑሽፓላት ጆሴፍ እና አቶ ሠይፈ ጎሣዬ	የካቲት 26/2002	307
118	ዳኝነት እንደገና እንዲታይ (Review of judgement) በሚል የሚቀርብ አቤቱታ አስቀድሞ በተሰጠ ውሣኔ ላይ ይግባኝ የተባለበት ነው በሚል ምክንያት ብቻ ውድቅ ሊደረግ የማይገባ ስለመሆኑ (ከዚህ ቀደም በሰበር ችሎት የተሰጠው የሕግ ትርጉም የተለወጠ ስለመሆኑ) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6(1)(ሀ),(ለ)	43821	ወ/ሮ ትርጉሞ ፍስሀዬ እና ወ/ሮ ዘነበች በራሁን	ጥር 5/2002	310
119	ዳኝነት በድጋሚ እንዲታይ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ላይ በተሰጠ ትእዛዝ/ብይን ላይ የይግባኝ አቤቱታ ለማቅረብ የማይቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 6(3)(4)	42871	የቀድሞ ወረዳ 07 ቀበሌ 32 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ጆሮ ዋቅጅራ	ጥር 12/2002	315
120	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 421 መሠረት ክስ ለመመስረት የሚቻልበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 418,421	37214	አቶ ተስፋዬ አለሙ እና እነ ሐጂ ይግም መዘይን(ሦስት ሰዎች)	የካቲት 25/2002	318
121	በፍ/ብሔር ክርክር አንድ መብት ወይም ግዴታ አለ ብሎ የሚከራከር ወገን መብቱ ወይም ግዴታው ስለመኖሩ የማስረዳት ሽክም ያለበት ስለመሆኑ	44634	አቶ ታዬ ሆሳዕና እና ወ/ሮ መሠረት ወልደየስ	የካቲት 22/2002	320
122	ፍ/ቤቶች ለቀረበላቸው ክስ ምክንያት የሆነው ነገር መቆረጠን ወይም ጨርሶ መቅረቱን በክሱ ሂደት በማንኛውም ደረጃ በቂ በሆነ ማስረጃ በተገነዘቡ ጊዜ ክሱን ሊዘገጉ የሚገባ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 280	45371	የገነተ-ጽጌ ቅ/ጊዮርጊስ ማህበር በኩር ሰንበቴ እና እነ አቶ ማሞ ተሠማ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 8/2002	322
123	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 216 መሠረት በድጋሚ ክስ እንዳይቀርብ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 216(3)	36776	መብራቱ፣ተ/ማሪያም፣ገ/ማሪያም የሽርክና ማህበር እና አቶ መብራቱ ግንዳይ	መጋቢት 7/2002	324
124	ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት የሥር ፍ/ቤትን ውሣኔ በመሻር በዋናው ጉዳይ ላይ የራሱን ውሣኔ ካሃለፈና የበላይ የሆነ ፍ/ቤት ደግሞ የይግባኝ ውሳኔውን ባለመቀበል የሥር ፍ/ቤትን ውሣኔ በደፈናው በማፅናት የሚሰጠው ውሣኔ የተከራካሪ ወገን የይግባኝ መብት የሚያጣብብና የሥነ-ሥርዓት ህግ ደንብን የሚጥስ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 341,342,343	44545	ክፍሉ መሐሪ እና በላይ ከመላ	መጋቢት 7/2002	326
125	የማይንቀሳቀስ ንብረትን ለሰጠው ብድር በመያዣነት የያዘ ባለገንዘብ ባንክ መብቱ በይርጋ እስካልታገደ ድረስ የያዘውን ንብረት በጨረታ ለመሸጥ የሚገደድበት ተለይቶ በህግ የተቀመጠ የጊዜ ገደብ የሌለ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 97/90 አዋጅ ቁ. 216/92 አንቀፅ 2 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 394 - 449	44883	አቶ ፈንታ ምህረቱ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	መጋቢት 8/2002	328
126	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 43 ሊተረጎም የሚችልበት አግባብ	39799	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ወ/ሮ ገነት ስዩም	መጋቢት 21/2002	331
127	• በተከራካሪ ወገኖች የሚቆጠሩ ማስረጃዎች ላይሰሙ የሚቀሩት ለተያዘው ጉዳይ	43845	የገቢዎችና ጉምሩክ	መጋቢት 20/2002	334

	አግባብነት የሌላቸው መሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ • ፍ/ቤቶች ተከራካሪ ወገኖች የቆጠሩትን ማስረጃ ሳይሰሙ ወደ ጎን በመተው አቤቱታቸውን በበቂ ማስረጃ አላስረዱም በሚል የሚደርሱበት መደምደሚያ አግባብነት የለለው ስለመሆኑ		ባለስልጣን እና ጌታይዳ ኃ/የተ/የግል ማህበር		
128	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 208 መሠረት በሥር ፍ/ቤት የተደረገ እርማትን መነሻ በማድረግ የይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት አስቀድሞ የሰጠውን ውሳኔ ለመለወጥ የሚያስችለው የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 208,209,320,(1) ,348(1)	44931	ወ/ሮ ሰዓዳ ኢድሪስ እና አቶ ረሽድ ቡባ	መ.ጋቢ.ት 20/2002	337
129	የፍ/ቤትን ክብርንና የዳኝነት ሥርዓቱን መልካም አመራር ለማስጠበቅ ሲባል የማንኛውም ችሎት ሰብሳቢ ዳኛ በችሎት ውስጥ በሚገኝ ማንኛውም ሰው ላይ ቅጣት ሊወሰን የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 480	48237	ወ/ሮ ሰኢዳ ሁሴን ይመር ተጠራ:የለም	መ.ጋቢ.ት 6/2002	339
130	ክስ የቀረበለት ፍ/ቤት ወደ ጉዳዩ ሥራ-ነገር ገብቶ ተከላሽ የሆነን ወገን በሌለበት ባለዕዳ የሚያደርግ ውሳኔ ከመስጠቱ በፊት ተከላሹ በአግባቡ ስለመጠራቱ ማረጋገጥ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 97, 95(3)	50022	5 ብራዘርስ ኃ/የተ/የግል ማህበር እና ዓብደላ ኢብሮ ዩሴፍ	መ.ጋቢ.ት 29/2002	341
131	የንብረት ክፍፍል እንዲደረግ በፍርድ ቤት ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ በውሳኔው ወቅት ንብረቱን በእጁ አድርጎ የሚገኘው ወገን የንብረቱን ስመ ሐብት ወደ ሌላ ሦስተኛ ወገን አዛውሮ ሲገኝ ፍርድ ቤቶች ሊከተሉት ስለሚገባው አካሄድ	45038	እነ ወ/ሮ አለሚቱ ዳዱ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ አስረስ አህመድ	መ.ጋቢ.ት 23/2002	343
132	• ሐሰተኛ ቃል ተሰጥቷል በሚል ፍ/ቤት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 481 መሠረት የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ ሊሰጥ የሚችልበት አግባብ • በአንድ የወንጀል ድርጊት ነፃ የተባለ ሰው እንደገና ሌላ ተጨማሪ ማስረጃ እንዲቀርብ ተደርጎ የሚቀጣበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 481 የወንጀል ህግ ቁ. 452(1)	43005	እነ አቶ አውግቸው እርገጤ (ሦስት ሰዎች) ተጠራ:የለም	ሚያዝያ 19/2002	345
133	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6 መሠረት ውሳኔ ወይም ትዕዛዝ ለሰጠ ፍ/ቤት አቤቱታ ሊቀርብ የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 6	45839	ወ/ሮ ይርጋለም ከበደ እና እነ ወ/ሮ ፅኔ ሚካኤል (አምስት ሰዎች)	ሚያዝያ 5/2002	348
134	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 256, 345, 327 መሠረት ተጨማሪ ማስረጃ ሊቀርብ የሚችልበት አግባብ	39853	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ የአፋር ነፃ አውጪ ግንባር (ሁለት ሰዎች)	ሚያዝያ 21/2002	350
135	አቤቱታ የቀረበበት ጉዳይ ከማስረጃ ምዘና ጋር የተያያዘና የፍራ ነገር ክርክር ላይ ያተኮረ እንደሆነ በሰበር ችሎት ሊስተናገድ የማይችል ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 80(3), አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 10	41526	ትራንስ አፍሪካ ትራንስፖርት ኢ.ማ እና ሙሉ ኤልክትሮኒክስ ኢንጅነሪንግ ኃ/የተ/የግል ማህበር	ግንቦት 2/2002	353
136	ተከራካሪ ወገኖች ጉዳዮቸውን በእርቅ ለመጨረስ የተሰማሙና ይህንንም ስምምነት ለፍ/ቤት በማቅረብ ያስወደቁ በሆነ ጊዜ	52752	እነ ክድር ሐጂ ሁሴን (ሁለት ሰዎች) እና እነ አቶ አሚን ዐ-ስማን	ሰኔ 16/2002	355

	ስምምነቱ እንደ ፍርድ ቤት ውሳኔ ተቆጥሮ መፈፀም ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 277		(ሁለት ሰዎች)		
137	ፍ/ቤቶች የቀረበላቸው አቤቱታ የክስ ምክንያት አለው ወይም የለውም ብሎ ለመወሰን በክስ ላይ የተገለፀው ነገር ቢረጋገጥ ከሳሽ የሆነው ወገን የጠየቀውን ዳኝነት ለማግኘት ህግ ይፈቅድለታል ወይስ አይፈቅድለትም የሚለውን ጥያቄ መመርመር ያለባቸው ስለመሆኑ	45247	አቶ ደጀኔ በላቸው እና አቶ ነስሩ አወል	ሰኔ 17/2002	358
138	ሁለት ሰዎች ተጣምረው በተከሰሱ ጊዜ አንደኛው ወገን ጉዳዩ በሌለበት ከታየ በኋላ ወደ ክርክሩ እንዲገባ የተፈቀደለት እንደሆነ ሌላኛው ተከሳሽ አስቀድሞ ያነሳቸውን መቃወሚያዎች በድጋሚ ልታነሣና ልትከራከር አትችልም ሊባል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5	49857	ወ/ሮ ፈትለወርቅ መንገሻ ፋንታ እና ወ/ሮ በላይነሽ ወ/ኪዳን	ሰኔ 30/2002	361
139	በግልፅ ያልተካደ ፍሬ ነገር እንደታመነ ይቆጠራል የሚለው የሥነ-ሥርዓት ህግ ድንጋጌ ተፈፃሚ የሚሆነው ተከሳሽ ቀርቦ ክርክሩን ባሰማ ጊዜ ስለመሆኑና ድንጋጌው የካሳ ጥያቄ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 235(2),83	48632	አቶ ሙልሳ በየቻ እና አቶ ደበሌ በየቻ	ሰኔ 14/2002	363
140	ክስ የቀረበበት ወገን ክስን ለማስተባበል የሚቆጥራቸው ማስረጃዎችን ተቀብሎ አለመስማት የመከላከል ህጋዊ መብትን የሚያጣብብ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ5 223, 234, 137, 249, 256	49660	እነ መንበረ መንግስት ቅዱስ ገብርኤል ገዳም ት/ቤት (ሁለት ሰዎች) እና መምህር ሲሳይ ደጀኔ	ሰኔ 22/2002	365
141	በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5(1) መሠረት በድጋሚ ክስ ማቅረብ የማይቻለው በቀደመው ክርክር የተያዘው ጭብጥና የፍሬ ነገር ክርክር ተመሳሳይ መሆኑና የተከራካሪ ወገኖች አንድነት በመኖሩ ብቻ ሳይሆን በፍሬ ጉዳዩ ላይ የመጨረሻ ፍርድ የተሰጠ መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5	52525	ወ/ሮ የትምህርት ሰብሰቤ እና አቶ ሸዋረጋ ደመቀ	ሰኔ 29/2002	368
142	የሥር ፍ/ቤት በመቃወሚያ ላይ የሰጠውን ውሳኔ የሚለውጥ ውሳኔ በይግባኝ ሰሚው ፍ/ቤት የተሰጠ እንደሆነ በግራ ቀኝ ወገኖችን በኩል የሚቀርቡ የፍሬ ነገር ክርክሮችንና ማስረጃ በአግባቡ ለመስማት ብሎም የተከራካሪዎችን ይግባኝ መብት ላለማጣብብ ሲባል ጉዳዩ ወደ ሥር ፍ/ቤት መመለስ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 341(1)	43331	አቶ ገመቹ ቡቻላ እና አቶ በቀለ ኩማ (ቡቻላ)	ሐምሌ 19/2002	370
143	ስልጣን ለሌለው የዳኝነት አካል ክስ ማቅረብና ክርክር ማካሄድ የይ.ር.ጋ ጊዜን የሚያቋርጥ ስለመሆኑ (ከዚህ ቀደም የሰበር ችሎት በተቃራኒው የሰጠው የህግ ትርጉም የተለወጠ ስለመሆኑ::) አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀፅ 138, 147, 164(1) የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 9, 23,(1) (ለ) ,231,(1)(ለ), 278(3) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1851 (ለ),1852(1)	36730	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ አማረ ገላው	ሐምሌ 30/2002	372

	አዋጅ ቁ. 454/97 አንቀጽ 2(4)				
144	<ul style="list-style-type: none"> • በፍ/ብሔር ጉዳይ ተከላኝ ለሆነ ወገን ክፍ/ቤት የሚላከውን መጥሪያ ለተከላኝ ሊደርስ የሚችልበትን የተሻለ አማራጭ መንገድ በመለየት ሊላክ የሚገባ ስለመሆኑ • የመኖሪያ አድራሻው በግልፅ ለሚታወቅ ተከላኝ ፍ/ቤቱ የሚልከውን መጥሪያ በፍ/ቤቱ ቅጥር ግቢ ብቻ እንዲሰጠፍ በማድረግ ተከላኝ አልቀረበም በሚል በሌለበት ጉዳይ እንዲታይ የሚሰጥ ውሣኔ ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ • መጥሪያ በአግባቡ እንዲደርሰው ያልተደረገ ተከላኝ በሌለበት ታይቶ የተሰጠበት ውሣኔ እንዲነሣለት የሚያቀርበው አቤቱታ ተገቢነት ያለው ስለመሆኑ <p>የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 105(1), 78,</p>	50376	ወ/ሮ ኤልሳቤጥ ገሰሰ እና በአራዳ ክ/ከተማ ቀበሌ 07/08 አስተዳደር ጽ/ቤት	ሐምሌ 12/2002	378

ተ.ቁ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ.	ተከራካሪ ወገኖች	ውሣኔው የተሰጠበት ቀን	☐☐
ቤተሰብ					1
1	በጋብቻ ውል ላይ ባልና ሚስት “መተዳደሪያችን” ነው በሚል ያመለክቷቸው ንብረቶች የጋራ ንብረት ተደርገው የሚቆጠሩ ስለመሆናቸው	38544	አቶ ብሩክ ኃ/አየሱስ እና ወ/ሮ ፋናዬ አበበ	ጥቅምት 5/2002	2
2	<ul style="list-style-type: none"> • በጋብቻ ላይ የተደረገ ጋብቻ ከጅምሩ ውጤት አልባ ነው (void ab initio) ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ • የጋብቻ ውል ተጋቢዎች ንብረታቸውን በተመለከተ ጋብቻው የሚያስከትለውን ውጤት ስምምነት የሚያደርጉበት ሰነድ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 42,44,33,11 	39408	አርጋው አባቹ እና የወ/ሮ አስቴር አበጋዝ ወራሾች (ስድስት ሰዎች)	ጥቅምት 24/2002	5
3	የውርስ ሀብትድርሻ ክፍፍል ጥያቄ በይርጋ የሚታገድበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1080(3)	40418	ተስፋዬ ሞላ እና እነ አሸቱ ምነ (ሦስት ሰዎች)	ጥቅምት 10/2002	7
4	አባትነት በፍርድ ውሣኔ ሊታወቅ የሚችልበት አግባብ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 43	42682	እነ ወ/ሮ ፋንታነሽ በላይ (ሦስት ሰዎች) እና ሞላ ደምሴ	ጥቅምት 10/2002	9
5	ፀንቶ ባለ ጋብቻ ውስጥ የተወለደ ልጅ አባት በጋብቻ ውስጥ ባል የሆነው ወገን ስለመሆኑና የዚህን ሰው አባትነት ለመቃወም የሚቻልበት አግባብ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 144,126,167,168,173	40624	እነ ወ/ሮ መብራት ታደሰ (አራት ሰዎች) እና አቶ ኤፍሬም ዘውዴ	ጥቅምት 12/2002	11
6	የጋራ የሆነን የውርስ ሀብት ከፍቃዱ ውጪ እንዲሸጥ የተደረገበት ወራሽ ከሽያጩ ዋጋ ድርሻውን ለማግኘት መብት ያለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1266,1060(1)	41857	አስመድ ሐሴን እና እነ ወ/ሮ የኔዓለም ተመስገን (ሦስት ሰዎች)	ጥቅምት 24/2002	14
7	አባትነት በፍርድ ውሣኔ ሊታወቅ የሚችልበት አግባብ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 43	42682	እነ ወ/ሮ ፋንታነሽ ሲሳይ (ሦስት ሰዎች) እና ሞላ ደምሴ	ጥቅምት 10/2002	17
8	ከጋብቻ በፊት የግል የነበረ ንብረት በተጋቢዎች የጋብቻ ውል መነሻነት የጋራ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ	42766	እነ ወ/ት ሠናይት ኃ/ማሪያም እና ወ/ሮ አበበች ወርቁ	ጥቅምት 10/2002	19
9	ልጅነትን በማረጋገጥ በፍ/ቤት የሚሰጥ ውሣኔ የህግ ግምት የሚፈጥር እንጂ አስገዳጅነት ያለው እና የመጨረሻ ማስረጃ ተደርጎ መወሰድ የሌለበት ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 154,155,156,157	42648	ወ/ሮ ዘነበች ቢያን እና ወ/ት ብርቅነሽ ከበደ	ታህሣሥ 6/2002	21
10	አባትነት በህግ አግባብ ሊታወቅ የሚችልባቸው ሁኔታዎች የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 126,1(1),(2),128(1),130(2),125,106(1), የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ-መንግስት አንቀጽ 35(2)	44612	ወ/ሮ ዘውዴ ወ/ጊዮርጊስ እና ወ/ት ኤልሃቤጥ ኪዳኔ	ጥቅምት 10/2002	23
11	• በውርስ ሕግ ውስጥ የተመለከቱ የይርጋ ድንጋጌዎች ሊተረጎሙ የሚችሉበት	38533	እነ ወ/ሮ ጽጌ	ህዳር	27

	<ul style="list-style-type: none"> አግባብ የወራሽነት መብትን በሕግ በተመለከተ ጊዜ ውስጥ ያረጋገጡ ወራሾች የውርስ ንብረት ክፍፍል ጥያቄን በማናቸውም ጊዜ ማቅረብ የሚችሉ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 996,1000(1),1000(2),1060,1062 		ወልደመስቀል (ስድስት ሰዎች) እና አቶ ስዩም ክፍሌ	8/2002	
12	ልጅነት ሊረጋገጥ የሚችልበት አግባብ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀፅ 156,168,158,169	42569	እነ የዳግማዊ ታዲሶ ሞግዚትና አስተዳዳሪ (ሁለት ሰዎች) እና የሃና ታዲሶ ሞግዚትና አስተዳዳሪ	ታህሣሥ 21/2002	30
13	ኑዛዜ ሊተረጎም የሚገባው ቃላቶችና መልዕክቱ ግልፅ ሳይሆን ሲቀር ብቻ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ 810(2)	47487	አቶ ሐይለራጉኤል ደበላ እና እነ ወ/ሪት አለምፀሐይ ፈለገ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 27/2002	33
14	የስጦታ ውል ሊተረጎም የሚገባው በውሉ ውስጥ የሚገኝ አንድ ሃረግ ነጥሎ በማውጣት ሳይሆን የውሉን አጠቃላይ ይዘት በመመልከት ስለመሆኑ	41893	ወ/ሮ ዮዲት ኃይሌ እና እነ ወ/ሪት ገነት አረጋይ (ሦስት ሰዎች)	ታህሣሥ 21/2002	36
15	የምትክ ወራሽነት ተጠቃሚዎችን ስለመለየት የፍ/ብ/ህ/ቁ. 842,843,844(3)	47957	እነ አቶ ተፈሪ ሐገስ (ሦስት ሰዎች) እና አቶ ተስፋይ ገ/አግዚአብሔር	ጥር 5/2002	39
16	<ul style="list-style-type: none"> የስጦታ ውል ገደብ ያለበት ወይም ግዴታ የተጣለበት እንደሆነ በውሉ ውስጥ የተመለከተው ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ፈራሽ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 244(1) ላይ የተመለከተው የይርጋ ድንጋጌ በስጦታ ውል ውስጥ የተመለከተ ግዴታ አልተፈፀመም በሚል ውሉ እንዲፈርስ ሲጠየቅ ተፈጻሚነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2452(1),2464(1),2441(1) 	42346	እነ አቶ ፍስሐ መንግስቱ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ አለምነሽ ፍስሐ	የካቲት 9/2002	41
17	የጉዲፈቻ ስምምነት የሕፃናትን ጥቅም ለማስጠበቅ ሲባል ሊፈርስ የሚችል ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 195(2)	44101	ሚስት ፍራንስዊስ ፖስተር እና እነ ሚ/ሮ ዱክማን ሼኖ (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 24/2002	44
18	የውርስ ንብረት በሆነ ቤት ላይ ድርሻ አለን የሚሉ ወገኖች ንብረቱን ህጋዊ የሆነ የባለቤትነት ማረጋገጫ ይዞ ከነበረ ሰው በመግዛት ስመ ሀብቱን ወደራሱ ስም አዛውሮ የሚገኝ ሰው ለመጠየቅ የማይችሉ ስለመሆኑ	46527	ወ/ሮ ገነት በቀለ እና ወ/ሮ ትዕግስት አሰፋ	የካቲት 24/2002	48
19	ከውርስ ጋር በተያያዘ በቤት ላይ ህጋዊ መብት የሌለው ሰው ሽያጭ አከናውኖ ሲገኝ ትክክለኛው ባለሃብት መብቱን ሲጠይቅ የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ አድርጎ የገባውን ገዥ ሳይሆን ሻጩን ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 997,2882, 2884,1060(1),1266	47378	አቶ አለማየሁ ከተማ እና እነ ወ/ሮ ላቀች አይተንፍሱ (ሦስት ሰዎች)	የካቲት 24/2002	50
20	ኑዛዜ በፍ/ቤት መዕደቁ በንብረት ላይ ያለ የባለቤትነት መብትን የሚያረጋግጥ ስላለመሆኑ	42482	እነ አቶ ፍራዘውድ ተካ ጉጂ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ሰለሞን ኃ/ማሪያም	የካቲት 3/2002	53
21	የልጆች ቀለብ አከፋፈል ሁኔታ ጋር በተያያዘ ክፍያ ተግባራዊ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ	45819	አቶ ካሣ ፋንታ እና ወ/ሮ አስካዳር ግጩው	የካቲት 12/2002	55
22	በትዳር ወቅት የተወሰደ ብድር የአንደኛው ተጋቢ ፈቃድ የሌለበት ቢሆንም ፈቃዱን ያልሰጠው ተጋቢ የብድር ስምምነቱ እንዲፈርስ	45202	አቶ ድንቁ ወርዶፋ እና	መጋቢት 8/2002	57

	ያላደረገ እንደሆነ ወይም ደግሞ ለትዳር ጥቅም አለመዋሉን ማስረዳት ያልቻለ ከሆነ ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የህግ ግምት የሚወሰድ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 68(መ)		ወ/ሪት ኤደን ድንቁ ወርዶፋ		
23	በተጭብረበረ መንገድ ወራሽነትን አሳውጀ የውርስ ንብረት አካል የሆነን ቤት ስመ ሃብት ወደ ራሱ አዙሮ የሚገኝ ሰው ጋር የሽያጭ ውል በተደረገ ጊዜ የሽያጭ ውሉ እንዲፈርስ በሚል ትክክለኛ ወራሾች የሚያቀርቡት ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2882, 2884, 997	45370	እነ አቶ ዳንኤል አበበ (ሁለት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ ሙሉ ወልደየስ (ሁለት ሰዎች)	መ.ጋቢት 21/2002	61
24	የስጦታ ውል ከተደረገበት ጊዜ ጀምሮ በሚቆጠሩ 10 (አስር) ዓመታት ውስጥ ለአፈ.ፃዐም ያልቀረበ እንደሆነ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1676(1),1845	42691	አቶ አደፍርስ በቀለ እና አቶ ይቁም በቀለ	መ.ጋቢት 22/2002	64
25	<ul style="list-style-type: none"> • በውርስ ሕግ ውስጥ የተመለከቱ የይርጋ ድንጋጌዎች ሊተረጎሙ የሚችሉበት አግባብ • የወራሽነት መብትን በሕግ በተመለከተ ጊዜ ውስጥ ያረጋገጡ ወራሾች የውርስ ንብረት ክፍፍል ጥያቄን በማናቸውም ጊዜ ማቅረብ የሚችሉ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 996,1000(1)1002,1060,1062 	44237	እነ ወ/ሮ ሙሉሸዋ ቦጋለ (አራት ሰዎች) እና አቶ መስፍን ቦጋለ	መ.ጋቢት 20/2002	66
26	ሞግዚት የሆነ ሰው በሞግዚትነት የሚያስተዳድራቸውን ልጆች ሀብት የሆነን ንብረት ለልጆቹ መልካም አስተዳደግ ሲል ሊሸጠው የሚችል ስለመሆኑ የደ/ብ/ህ/ክ/መ ቤተሰብ ህግ አንቀጽ 292	46490	እነ ወ/ሮ ቦጋለች ደባልቄ (አራት ሰዎች) እና ወ/ሮ መሀረት በለጠ	መ.ጋቢት 21/2002	69
27	በባልና ሚስት የጋራ ንብረት ላይ የተደረገ የሽያጭ ውል በሕጉ በተመለከተው የጊዜ ገደብ ውስጥ አለመፍረሱ ስለሚያስከትለው ውጤት	51295	አቶ ዮሐንስ ጡእማይ እና ወ/ሮ ምህረት ገብሩ	መ.ጋቢት 6/2002	72
28	ውል ለማዋዋል ስልጣን ባለው ባለስልጣን ፊት የሚደረግ ኑዛዜ በህግ የተቀመጠውን ፎርማሊቲ አሟልቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 882	49851	ወ/ሮ ታሪኳ አበበ የህፃን ሮቤል ንጉሜ ሞግዚት ተጠራጥሎም	ሚያዝያ 4/2002	75
29	ጠቅላላ የኑዛዜ ወራሽ የሆነ ሰው እና ከህግ ውጪ ከውርስ የተነቀለ ያለኑዛዜ ወራሽ የውርስ ሃብትን ሊከፋፈሉ የሚችሉበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ 939(3) ,850,911(1) 912(1)	43069	አቶ አማረ ረታ እና አቶ ስለሞን ካሣዬ	ሚያዝያ 6/2002	78
30	የጉዳይቻ ውል እንዲፈርስ ሊደረግ የሚችልበት አግባብ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 195(1),(2)	52691	እነ ቤተ ባታ ቸልድረንስ ሆም አሶሌሽን (ሦስት ሰዎች) ተጠራጥሎም	ሚያዝያ 22/2002	81
31	ኑዛዜ መኖሩን የማስረዳት ሽክም (ግዴታ) የተጠቃሚዎች ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 896,897	53279	ወ/ሮ ትእግስት ግርማ የእነ አቤል ወርቁ ሞግዚት እና አቶ ኤፍሬም መንግስቱ	ሰኔ 8/2002	84
32	በኑዛዜ የውርስ ሀብት ክፍፍል መደረግ ጋር በተያያዘ ወራሽ የሆነ ወገን ሊደርሰው ከሚገባው የውርስ ሀብት መጠን ከአንድ አራተኛ በታች እንዲደርሰው የተደረገ መሆኑ	50901	ወ/ሮ አልፌ ኃይሌ እና እነ ወ/ሮ ትዕግስት ደበሌ	ሰኔ 10/2002	87

	ካልተረጋገጠ በስተቀር ኑዛዜውን እንዲሰጥ በማድረግ የተናዛዥን ፍላጎት ማክበርና መጠበቅ የሚያስፈልግ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 910, 913 1123(1)		(ሦስት ሰዎች)		
33	በአንድ ወንድና በአንዲት ሴት መካከል እንደ ባልና ሚስት አብሮ የመኖር ሁኔታ ስለመኖሩ ለማስረዳት የሚችሉት በግንኙነቱ ውስጥ ያሉት ሰዎች ብቻ ናቸው ለማለት የሚያስችል የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ሕግ አንቀጽ 98,99,106	46613	ወ/ሮ ኑኑ ሸህሞሎ እና ወ/ሮ አስገደኛ ጫኔ	ሰኔ 24/2002	91
34	በተከራካሪ ወገኖች ዳኝነት የተጠየቀበትን ጉዳይ ፍ/ቤቶች በግልፅ በመቀበል ወይም ባለመቀበል ወግኔ ሊሰጡበት የሚገባ ስለመሆኑ	51866	ወ/ሮ ደጅይጥኑ አለማየሁ እና ወ/ሮ ካላላች ደበበ	ሐምሌ 2/2002	94
35	ከኮንዶሚኒየም ቤት ባለቤትነት ጋር በተያያዘ ከጋብቻ በራት በአንደኛው ተጋቢ በተደረገ ምዝገባ የተነሣ የቤት ዕጣው የወጣው ብሎም የቤት ሽያጭ ውል የተደረገው በጋብቻ ወቅት መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ ለቤቱ መገኘት ምክንያት የሆነው ተጋቢ ቤቱ የግል መሆን አለበት በሚል የሚያቀርበው ክርክር ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አንቀጽ 62(2)	51893	እንዳልካቸው ዘለቀ እና ወ/ሮ ብዙዓለም መንግስቱ	ሐምሌ 8/2002	96
36	በፍ/ቤት የተሰጠ የኑዛዜ ወራሽነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት የውርስ ሃብት ማጣራት ሳይደረግ የተሰጠ ነው በሚል ምክንያት ብቻ ሊሰረዝ የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ	50836	ወ/ሮ ቅድስት ተካ እና ወ/ሮ የኔነሽ ተካ	ሐምሌ 13/2002	99
37	ከውርስ ሃብት ክፍፍል ጋር በተያያዘ ተጠቃሚው በኢንሹራንስ ውል ላይ ባልተገለፀበት ጊዜ የሚችል ባል ወይም ሚስት የኢንሹራንስ ገንዘቡን ከወራሾች ጋር ሊካፈሉ የሚችሉበት አግባብ የንግድ ህግ ቁጥር 705,701(1)(ሀ) የፍ/ብ/ህ/ቁ. 827	44561	ወ/ሮ ገነት በላይ እና አቶ ያፌት ተክሉ	ሐምሌ 28/2002	101
38	ከውርስ ሃብት ጥያቄ ጋር በተያያዘ የውርስ ሃብቱን በእጅ አድርጎ በመገልገል ላይ ያለ ተከራካሪ የሆነ ወራሽ ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ንብረት በጋራ ይዞ የቆየ ሰው ላይ የሚያነሳው የውርስ ጥያቄ በይርጋ ታግዷል ሊባል የሚችልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ	44025	እነ ወ/ሪት ፀሐይ ሐይሌ (አራት ሰዎች) እና ወ/ሮ ፈልቃ ቤኛ	ሐምሌ 22/2002	110
39	ወራሽ የሆነ ወገን በውርስ ሃብት ክፍፍል ድርሻው ላይ ክፍብ የበለጠ ጉዳት የደረሰበት መሆኑን በመግለፅ አውራሽ ባደረገው ኑዛዜ መሠረት ክፍፍል እንዳይፈፀም መጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1123(1)	47622	ወ/ሮ ትዕግስት ነጋሽ እና እነ ወ/ሮ መንበረ ስላሴ ተኸሌ (አምስት ሰዎች)	ሐምሌ 30/2002	112
40	የምትክ ወራሽነት ተጠቃሚዎችን ስለመለየት የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 842,843,844(3)	45587	እነ ወ/ሮ አተረፈኛ ዘውደ (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ዘውዱ ወሰኔ	ሐምሌ 29/2002	115
41	በተዘዋዋሪ መንገድ ተወላጅን ከውርስ ያለ በቂ ምክንያት መንቀል የማይቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 938,842,915	42546	አቶ ተስፋልደት ኪዳኔ እና እነ ወ/ሮ ዘሀቡ ይመር (ሦስት ሰዎች)	ሐምሌ 28/2002	118
ውል					123
42	በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የመያዣ መብት ውጤት የሚኖረው ከተባራበት ቀን ጀምሮ እስከ አሥር ዓመት ድረስ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3058	44800	አቶ አብዱራህቅ ሐሚድ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ጥቅምት 05/2002	124
43	ውል በተዋዋይ ወገኖች መካከል ሊኖር የሚገባውን የቅንነትና የመተማመን ግንኙነት	42897	አቶ አየለ ሐብተየስ እና	ህዳር	127

	መሠረት በማድረግና ጉዳዮቹ ውስጥ ያለውን ልማዳዊ ሥርዓት በመከተል በቅን ልቦና ሊተረጎም የሚገባ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1732(1)		እነ ሚ/ር ኖቼራ ጃዘርሎ (ሁለት ሰዎች)	10/2002	
44	ለጨረታ ማስከበሪያ በሚል የሚያዝ ገንዘብ ጨረታውን ባዘጋጀው አካል ሊወሰድ የሚችለው ተወዳዳሪው ጨረታውን ባሸነፈው መጠን ሆኖ በጨረታው መሠረት ውል ለመፈፀም ፈቃደኛ ያልሆነ እንደሆነ ስለመሆኑ	40947	አቶ መዝገቡ መድሀኔ እና የአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር	ህዳር 15/2002	131
45	ተከራካሪ ወገኖች ባላነሱበት ሁኔታ ፍ/ቤት የውል አፃፃፍ ሥርዓትን (ፎርማሊቲን) መሠረት በማድረግ በግራ ቀኝ ወገኖች መካከል የተካሄደን ውል ፈራሽ ነው በሚል የሚሰጠው ውጤት ተገቢነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1723,1808(2)	43825	የህፃን ኮሌሌ ተረፈ ሞግቢትና አስተዳዳሪ እና እነ አቶ አያሌው ካሳዬ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 6/2002	133
46	<ul style="list-style-type: none"> የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2026(1) ለባንኮችና ለደንበኞቻቸው መብት ልዩ ጥበቃ የሚያደርገው የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2473(2) ድንጋጌን ዋጋ በሚያሳጣ መንገድ ተፈፃሚ ሊሆን የማይገባ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2026(1) በባንኮችና በሌሎች አበዳሪ ተቋማት እና ደንበኞቻቸው መካከል ያለውን ግንኙነት በተመለከተ ተፈፃሚነት የሌለው የህግ ድንጋጌ ስለመሆኑ ባንኮች ለደንበኞቻቸው ያበደሩትን የብድር ወለድ ያልተከፈለ መሆኑን በሰው ምስክር፣ የሰነድና ሌላ ማስረጃ በማቅረብ በፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024(1) ስር የተደነገገውን የህሊና ግምት ለማስተባበል የሚችሉ ስለመሆኑ 	29181	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ልዩው ቸኮል (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 20/2002	135
47	በፍ/ብ/ሐ.ር ሕግ ቁጥር 2024/ረ/ መሰረት እንደተከፈለ ሊቆጠር የሚችለው በብድር የተሰጠ ገንዘብ ሳይሆን የተሰጠ ገንዘብ ላይ የሚታሰብ ወለድ ክፍያ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2024	35758	እነ አቶ ገብረመድኅን አየናቸው (ሁለት ሰዎች) እና አቶ ሰብስቤ ኃይሌ	ታህሣሥ 20/2002	142
48	የወለድ አገድ ውል ህጋዊ ነው ሊባል የሚችለው የማይንቀሳቀስ ንብረት መያዣ መቋቋምን የሚመለከቱ ድንጋጌዎችን በመከተል የተደረገ እንደሆነ ስለመሆኑና በዚህ መሰረት ያልተደረገ መሆኑ ውሉን ፈራሽ ሊያደርገው የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 3118,3045,3052	45422	እነ አቶ ፈታኒ ባየህ (ሰባት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ አሰራት ባየህ (ሦስት ሰዎች)	ጥር 13/2002	147
49	የስልክ አገልግሎት ከማግኘት ጋር በተያያዘ በአገልግሎት የክፍያ መጠን ላይ በአገልግሎት ሰጪውና በአገልግሎት ተቀባዩ መካከል አለመግባባት በተፈጠረ ጊዜ የተጠየቀው የአገልግሎት ሒሳብ በአርግጥም ስልኩን በይዞታው ስር አድርጎ የሚጠቀምበት ወገን በተገለገለው መጠን የተመዘገበ ስለመሆኑ በባለሙያ እንዲጣራ በማድረግ እልባት መስጠት የሚያስፈልግ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1732	48967	አቶ ሳዲቅ ሐሰን እና የኢትዮጵያ ቴሌኮሙኒኬሽን ኮርፖሬሽን	ሰኔ 30/2002	151
50	መዋዕል ነዋይን በማፍሰስ ግንባታን ለማካሄድ የከተማ ቦታን ከመንግስት ተረክቦ ግንባታን በተገቢው ጊዜ ለማጠናቀቅ አለመቻል ሊያስከትል የሚችለው ውጤት የደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ ደንብ ቁ. 41/97 አንቀፅ 8(3) የደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ አዋጅ ቁ. 51/94	46052	ዶ/ር አሸብር ወ/ጊደርጊስ እና የቦንጋ ማዘጋጃ ቤት ከፋ ዞን	ጥር 19/2002	154
51	ከቤት ኪራይ ውል ጋር በተያያዘ የኪራይ	46394	ወ/ሮ ስንቄ መስፍን እና	የካቲት	

	ውልን ለማቋረጥ በቂ ናቸው ሲባሉ የሚችሉ ተከራይ የሚፈፀማቸው የግንባታ አይነቶች የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2953,2954,1732		የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	11/2002	157
52	ፍ/ቤት ተከራካሪ ወገኖች ወለድን አስመልክቶ በውላቸው ካመለከቱት ሃሳብ ውጪ የራሱን ስሌት መሠረት በማድረግ ውሳኔ መስጠት ስለመቻሉ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1731,2478	45559	የኮንስትራክሽንና ቢዝነስ ባንክ (አ.ማ) እና እነ የአቶ ኃይሉ ፈይሳ ወራሾች (ሁለት ሰዎች)	የካቲት 25/2002	160
53	ከሽያጭ ጋር በተያያዘ ውል ሲመሰረት ጉድለት የነበረበት መሆኑ በረጋገጥም ከውሉ መመሰረት በኋላ በተሸጠው ንብረት ላይ ተዋዋይ ወገኖች ተጨማሪ ግንባታ ያካሄዱና ወደ ነበሩበት ለመመለስ አዳጋች ሁኔታ ያለ መሆኑ ከታመነ ውሉ ሊፀና የሚገባው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1817(1)	47800	ወ/ሮ እመቤት ደርበው እና አቶ ታደሰ ሰዳማ	የካቲት 25/2002	162
54	ላልተወሰነ ጊዜ እንደተደረገ የሚቆጠር የኪራይ ውል አከራይ የሆነ ወገን ለተከራይ ማስታወቂያ በመስጠት ምክንያቱን መግለፅ ሳያስፈልገው የኪራይ ውሉን ሊያቋርጥ ስለመቻሉ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2966(1)	40336	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና የወ/ሮ አሰገደች ካሳሁን ወራሽ ሄናክ ማሙኤል	መጋቢት 22/2002	164
55	በሌላ ሰው ድካም ወይም የሌላ ሰው ሃብት በሆነ ነገር በመገልገል በቂ ባልሆነ ምክንያት ጥቅም ያገኘ ሰው አላገባብ ጥቅም ባገኘበት መጠንና ባደረሰው ጉዳት መጠን ከሆራ ሊከፍል የሚገባ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2162	43381	ወ/ሮ ፎቢያ ሁሴን እና አቶ ወብሸት ተ/ወልድ	መጋቢት 10/2002	166
56	ከሳሽ የሆነ ወገን ክስ ለማቅረብ ምክንያት የሆኑትን ሁሉ በአንድ ላይና በአንድ ጊዜ አጠቃሎ ለመክሰስ የሚችል (የሚገባው) የነበረ ቢሆንም ሊጠይቅ ይገባው ከነበረው ቀንሶ ያቀረበው በፍ/ቤት ፈቃድ የሆነ እንደሆነ የቀረው መብት ላይ በድጋሚ ክስ ለመመስረት የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/አ/ቁ. 216(4)	43992	እነ አቶ ይልማ አንበሴ (አራት ሰዎች) እና እነ ወ/ሮ እመቤት መንገሻ (አምስት ሰዎች)	መጋቢት 6/2002	168
57	ከሽያጭ ውል ጋር በተገናኘ ሻጭ የሚያቀርበው የውል ይፍረስልኝ ክስ ገዥ ውል እንዲፈፀምልኝ በሚል ሊያቀርብ የሚችለው አቤቱታ ላይ የሚቆጠረውን የይርጋ ጊዜ የሚያቋርጥ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845,1851	43636	ወ/ሮ አልማዝ ተሰማ እና እነ አቶ በየነ ወ/ሚካኤል (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 22/2002	173
58	የኪራይ ውልን መሠረት በማድረግ ቤትን የያዘ ወገን የኪራይ ውሉን በቅድሚያ ማያስፈርስ የባለቤትነት ጥያቄን መሠረት በማድረግ በኪራይ ውሉ አልገደድም በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ	46947	አቶ ዘነበ ኃ/ማሪያም እና እነ ወ/ሮ አባይነሽ ዘለቀ (ሦስት ሰዎች)	መጋቢት 7/2002	175
59	ከአጅ በአጅ ሽያጭ ጋር በተያያዘ ገዢ የሽያጭን ዋጋ የክፈለበትን ደረሰኝ ይዞ መገኘቱ የገዛውን ንብረት እንደተረከበ የሚያሳይ የመጨረሻ (conclusive) ማስረጃ ነው ለባል የማይቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2266,2278(1) እና (2)	45545	ወ/ሮ ሸዋዬ ኑርዬ እና ምን አዩ ኃ/የተ/የግል ማህበር	መጋቢት 22/2002	178
60	በፍ/ብ/ሐር ጉዳይ ህጋዊ ጥበቃ ሊደረግለት የሚችል ዋስትና የሚደረግበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1922	47971	ወ/ሮ ጆሴፍ ቱና እና ወ/ሮ ብርቱ ኢርክታ	ሚያዝያ 5/2002	181
61	ከኪራይ ውል ጋር በተያያዘ ተከራይ የሆነ		አቶ ብርሃነ ገብረሐይሱ		

	ወገን የተርን አሸር ታክስ የመክፈል ግዴታ በህግ የተጣለበት እንደሆነ አከራይ የሆነው ወገን ይህንኑ ክፍያ ለመፈጸም ይቻል ዘንድ ተከራዩን ለመጠየቅ ስለመቻሉ አዋጅ ቁ. 308/95 አንቀጽ 2(3,5,7,8,9,12),6	48358	እና አንሲዩን ኮንትር ላፋም	ሚያዝያ 7/2002	183
62	<ul style="list-style-type: none"> • አንድ ሰው ብድሩን አለመክፈልን አምኖ በሚከራከርበት ሁኔታ የፍ/ብሔር ህግ ቁጥር 2024(ረ) ተፈጻሚነት የማይኖረው ስለመሆኑ • 2024(ረ) ዋና ብድርን ሳይሆን ለብድር የሚከፈል ወለድን የሚመለከት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024(ረ) 	44691	አቶ ሽባባው ወሌ እና አቶ ሙሉጌታ ዓባይ	ሚያዝያ 8/2002	186
63	አንድ ውል ህግን የሚሳረር /የሚቃረን/ ነው በሚል እንዲፈረስ የሚቀርብ ጥያቄ በአሥር ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845	48094	እነ ሙና እንድረስ እና የኢትዮጵያ ልማት ባንክ	ግንቦት 10/2002	188
64	በአሰሪና ሠራተኛ መካከል በተደረገ ስምምነት መሠረት አሰሪው ሠራተኛው በውጭ አገር ትምህርቱን እንዲከታተል ለማስቻል የሚያስፈልጉ ወጭዎችን ደመወዝን ጨምሮ ለመክፈል ሠራተኛው ደግሞ ትምህርቱን ሲያጠናቅቅ አሠሪውን ለማገልገል ውል ገብቶ ሠራተኛው ግዴታውን ለመፈጸም ያልቻለ በሆነ ጊዜ አሠሪው የጉዳት ኪሣራ የመጠየቅ / የመክፈል/ መብት ያለው ስለመሆኑ	49453	የኢትዮጵያ የግብርና ምርምር ኢንስቲትዩት እና አቶ ተፈሪ ማሞ	ግንቦት 19/2002	192
65	የሽያጭ ውል በህግ የተቀመጠውን የአፃፍ ሥርዓት ባለመከተሉ ፈራሽ ሲሆን ንብረት የመመለስ ግዴታ ያለበት ወገን ንብረቱን ለውጦ ወይም በንብረቱ ላይ ወጪ አውጥቶ ከሆነ ባወጣው ወጪ መጠን ሊጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1818	49326	ወ/ሮ እታፈራሁ ኃ/ማሪያም እና እነ መምህር በቀለ ታችበሌ (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 28/2002	195
66	በፍ/ብሔር ጉዳይ (ክርክር) የይርጋ ጊዜ መቆጠር የሚጀምርበትን ጊዜ ለመወሰን የሚቻልበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1846	42700	የባህርና ትራንዚት አገልግሎት ድርጅት እና አደጋ መከላከልና ዝግጁነት ኢጀንሲ	ሐምሌ 12/2002	198
67	የአቁብ ገንዘብ ይከፈለኝ ጥያቄ በይርጋ ደንብ የሚገዛ እንጂ በፍ/ብ/ህ/ቁ 2024 ሥር በተመለከተው የህሊና ግምት የሚሸፈን ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024	46019	የአቶ ደሣለው ፋንታ ወራሾች እነ ሙሉጌታ ደሣለው እና አየለ ደበላ	ሐምሌ 20/2002	202
68	አንድ የስጦታ ውል በኃይል ወይም በተንኮል ተግባር ተደርጓል በሚል ስለሚፈረስበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2442(3),1698,1699,1704,1706	49900	እነ ወ/ሮ ሐመልማል ዓለሙ-(ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ ሀረገወይን ዘለቀ	ሐምሌ 19/2002	206
አፈ.ፃፀም					210
69	የውርስ ንብረት በጨረታ እንዲሸጥ ለማድረግ መነሻ ዋጋን ለመወሰን የሚቻልበት አግባብ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1083,1084	43888	አቶ ፀሐይ ወንድም እና እነ አቶ አያለው መለስ (ሁለት ሰዎች)	መጋቢት 23/2002	211
70	አንድ ተጋቢ በግሉ ያመጣው ዕዳ ከሌለኛው ተጋቢ የጋራ ንብረት እንዲከፈል የሚደረገው ዕዳውን ያመጣው ተጋቢ ዕዳውን ለመክፈል አለመቻሉ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ የደቡብ/ብ/ህ/ክ/መ እና የፌዴራል መንግስት የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ	39837	አቶ ስመንጉስ አሰፋ እና መ/ት ምህረት ክበው	ግንቦት 3/2002	213
71	አንድ ንብረት በፍርድ አፈፃፀም የተነሣ ሊያዝ የሚችለው በተሰጠው ፍርድ ባለዕዳ የሆነው	46143	ወ/ሮ ድልበጌ ራሕመቶ እና እነ የባህር ትራንዚት	ሐምሌ 2/2002	215

	ወገን ሃብት መሆኑ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ		አገልግሎት ድርጅት(ሁለት ሰዎች)		
ወንጀል					217
72	የተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ አፈፃፀም ጋር በተያያዘ የንግድ ድርጅት ሠራተኛ፣ ሥራ አስኪያጅ እንዲሁም ድርጅቱ በወንጀል ጉዳይ ክስ ቀርቦባቸው ኃላፊ ሊሆኑ የሚችሉበት አግባብ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀፅ 56(1)(3) አዋጅ ቁ. 609/2001 አንቀፅ 50(ለ)(1),22(1) የወንጀል ህግ አንቀፅ 23(3),34(1)	48850	እነ አቶ ታረቀኝ ገ/ገዢርጊስ (ሦስት ሰዎች) እና የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ታህሣሥ 8/2002	218
73	በግድያ ወንጀል የተከሰሰ ሰው የፈፀመው የግድያ ድርጊት በወንጀል ሕግ አንቀጽ 539(1) (ሀ) ሥር የሚያስጠይቅ ነው ሊባል የሚችልበት አግባብ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 539(1)(ሀ),84,86	45927	የኦሮሚያ ክልል ዓቃቤ ሕግ እና መሰረት መኮንን	ጥር 19/2002	221
74	በወንጀል ጉዳይ የቀረበ ክስ በዐቃቤ ህግ ምስክርታ ተሟልቶ አለመቅረብ የከላሽ መዘገቡን የማንቀሳቀስ መብት ተጠብቆ መዘጋት በቀረበው ወንጀል ላይ ተፈጻሚ የሚሆነውን የይርጋ ጊዜ ተግባራዊ ከመሆን የሚያግደው ስላለመሆኑ	45572	ወ/ሮ ዘነበች ሽብሩ እና ፌ/ዐ/ህግ	የካቲት 26/2002	224
75	ሀጋዊ መከላከልን ከመጠን በማሳለፍ የተፈፀመ የሰው መግደል ተግባር በወንጀል ህግ ቁጥር 541(ሀ) የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ የወንጀል ህግ ቁ. 540, 541	43501	እነ ረዳት ሳጅን ሸጋ ተካ ሞላ (ሦስት ሰዎች) እና የኦሮሚያ ክልል ዓ/ሕግ	መጋቢት 15/2002	225
76	በወንጀል ሕግ ቁጥር 543 እና 567 መሰረት አንድ ሰው በአንድ ጊዜ ሊጠየቅ ስለሚችልበት አግባብ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ሕግ አንቀጽ 543,567	44235	ቄስ ጌታቸው ተሾመ እና ዓቃቤ ሕግ	መጋቢት 28/2002	229
77	አንድ ሰው የማታለል ተግባር ፈፅሟል በሚል በወንጀል ሊጠየቅ የሚችልበት አግባብ የወንጀል ህግ ቁጥር 692(1)	46189	ሐረገወይን ተፈራ እና ፌዴራል ዐቃቤ ሕግ	ሚያዝያ 20/2002	232
78	ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ ጥፋተኛ የተባለ ተከላሽ የዘወትር ፀባይ መልካም የነበረ መሆኑ በተናጠል (በራሱ) ቅጣትን ለማቅለል የሚያስችል ስለመሆኑ የወንጀል ህግ ቁጥር 82(1) (ሀ)	53612	እነ አቶ ፍስሐ ዓባይ(ሁለት ሰዎች) እና የገቢዎችና ጉምሩክ ዓ/ህግ	ሚያዝያ 25/2002	234
79	በወንጀል ጉዳይ ክስ ቀርቦ የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሣኔ ከተሰጠ በኋላ ወንጀለኛው በይቅርታ የተለቀቀ መሆኑ አስቀድሞ የተሰጠውን የጥፋተኝነት ውሣኔ እንዳልነበረ የሚያስቆጥር (በሪከርድነት እንዳይያዝ የሚያደረግ) ስላለመሆኑ የወንጀል ህግ ቁጥር 230	41248	ቡርቄሶ ዋቆ እና ዐቃቤ ሕግ	ሰኔ 23/2002	237
80	በሥር ፍ/ቤት የተሰጠ የቅጣት ውሣኔ ላይ አነሳ ወይም በዛ በሚል በግልፅ ይግባኝ ባልተጠየቀበት ሁኔታ ይግባኝ ሰሚ ፍ/ቤት ቅጣትን ክፍ ወይም ዝቅ በማድረግ ውሣኔ ሊሰጥ የማይገባ ስለመሆኑ የወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ. 195(መ)	48617	ተስፋዬ አደላ እና ዐቃቤ ሕግ	ሰኔ 18/2002	239
81	• ከወንጀል ጉዳይ ጋር በተያያዘ ተከራካሪ ወገኖች የማስረዳት ሽክማቸውን ተወጥተዋል ለማለት የሚቻልበት አግባብ • በፍ/ቤት ፊት ቃለ- መሃል በመፈፀም የተሰጠ የምስክር ቃል እውነት ነው በሚል የሚወሰደው ግምት ሊፈርስ የሚችል	51706	አቶ ግርማ ትኩ እና የፌዴራል የሥነ-ምግባርና የፀረ-ሙስና ኮሚሽን	ሐምሌ 21/2002	242

	ስለመሆኑ የወ/መ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 111				
ንብረት					251
82	የማይንቀሳቀስ ንብረት በመያዣ ተሰጥቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 3041,3052	38681	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና እማሆይ ፀሐይቱ አምበላ	ጥቅምት 3/2001	252
83	ለረጅም ጊዜ በመንግስት ቁጥጥር ሥር የነበረ ቤትን ይለቀቅልኝ በሚል አቤቱታ የሚያቀርብ ወገን ቤቱ በአዋጅ ቁጥር 47/67 የተፈቀደለት ስለመሆኑ ወይም ከአዋጅ ውጪ ተወስዶብኛል የሚል ከሆነም ለሚመለከተው አካል ጥያቄውን አቅርቦ ውሳኔ አግኝቶ ባለመብትነቱን ሳያረጋግጥ የሚያቀርበው ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 47/67	45161	እነ እናኑ ጀንበሬ (ሁለት ሰዎች) እና የደሴ ከተማ ቀበሌ 03 ጸ/ቤት	ታህሣሥ 24/2002	255
84	የማይንቀሳቀስ ንብረትን አስመልክቶ የሚቀርብ የመፋለም ክስ በይርጋ ቀሪ ነው (ቀሪ ሆኗል) ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ 1677,1845,1206,1188-1192	43600	ዳዊት መስፍን እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ጥር 05/2002	257
85	የአዋጅ ቁጥር 47/67 በሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት የተሰጠን ካርታ መሰረት በማድረግ ክሥ ለመመስረት የሚያስችል መብት ወይም ጥቅም የሌለ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 47/67	48699	አቶ አምሳለ ጆመሪ እና አቶ ፍርዱ ገበየሁ	ሚያዝያ 21/2002	262
86	በአንድ ቤት ውስጥ ሲኖር ያልነበረ ወይም ቤቱን በአጁ አድርጎ ሲያዝበት ያልነበረ ሰው የሚያነሣው የሁከት ይወገድልኝ ክስ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 1149	43081	አቶ ማሙኤላ ጦሮና እና እነ ወ/ሮ አይሻ አርጌላ (አራት ሰዎች)	ግንቦት 6/2002	266
87	በሃይል ቤቱ ተይዞብኛል እንዲለቀቅልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የሁከት ይወገድልኝ ክስ ነው ሊባል የሚችል ስላለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 1206,1149	42861	ወ/ሮ አጤነሽ አበበ እና አቶ ማንተጋፋቶት አጥላው	ሰኔ 28/2002	268
88	<ul style="list-style-type: none"> አንድን ንብረት በአደራ ለማስተዳደር (ለመጠበቅ) የተረከበ ወገን አደራ ሰጪው ንብረቱ እንዲመለስ በጠየቀው ጊዜ ወዲያውኑ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ ንብረትን በአደራ የሰጠ ወገን ንብረቱ እንዲመለስለት ከመጠየቅ ጋር በተያያዘ በህግ የተቀመጠ የጊዜ ገደብ (ይርጋ)የሌለ ስለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 2781 (1)(2),2779, 2989(1)	48048	ወ/ሮ ገብርኤላ ኒካላ ቶማስ ናክሶ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ሐምሌ 22/2002	270
89	ከማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተያያዘ የጉዳት ኪሣራን ጉዳት ለሚደርስበት ወገን በመክፈል የመንገድ መተላለፊያ (servitude right) መብት ሊከበር የሚችል ስላለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 1221	48783	ወ/ሮ ሶፊያ ሁሴን እና እነ የአራዳ ክ/ከተማ መሬት አስተዳደር (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 27/2002	273
ከውል ውጭ ኃላፊነት					276
90	የጉዳት ኪሣራ የሚከፈለው ጉዳት ስለመድረሱ ሲረጋገጥ ብቻ ስለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 2090,2091	39601	የኢትዮጵያ ልማት ባንክ እና ገዢዎች መንግስቱ	ጥቅምት 5/2002	277
91	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት የደረሰበት ሰው ጉዳቱ ከመድረሱ በፊት ገቢ ያልነበረው መሆኑ በርትዕ ሊከፈለው የሚገባውን ካሳ የሚያስቀር ስላለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 2102	42962	አቶ አየለ አድማሱ እና አቶ አጀቡ ሹሜ	ታህሣሥ 28/2002	279
92	በወንጀል ጉዳይ ተከስሶ ጥፋት የሌለበት መሆን	43843	ዶ/ር ተስፋነሽ በላይ	መጋቢት	282

	በራሱ በተመሳሳይ ጉዳይ በፍትህ-ብሔር ከቀረበ ክስ ነፃ ለመውጣት እንደ በቀና የመጨረሻ መስፈርት የሚወሰድ ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2149		እና አዋሽ ኢንሹራንስ ኩባንያ	21/2002	
93	ለተወሰነ ጊዜም ሆነ ላልተወሰነ ጊዜ የተቀጠረ ሠራተኛ ከውል ውጭ በሆነ ግንኙነት በሥራ ወቅት በሌሎች ሰዎች ላይ ለሚያደርሰው ጉዳት አሠሪ ኃላፊነት ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2130, 2131, 2132	45735	አቶ ደረጀ ቸርነት እና ወ/ሮ ሕይወት የኃላፊነት	መ.ጋቢ.ት 21/2002	285
94	በአሰሪና ሠራተኛ ክርክር ችሎት ሠራተኛው የፈፀመው ድርጊት ከሥራ ለማሰናበት በቂ አይደለም ተብሎ መወሰኑ አሰሪው በሠራተኛው ላይ በፍ/ብሔር ጉዳይ ሊያቀርብ የሚችለውን ክስ የሚያስቀር የመጨረሻ ፍርድ /ውሣኔ/ ስላለመሆኑ	44588	የኢትዮጵያ እህል ንግድ ድርጅት እና እነ ኃይለየሱስ ቱኪ (አራት ሰዎች)	ሚያዝያ 4/2002	290
95	ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ህይወቱ ካለፈ ሰው ጋር በተገናኘ የሚከፈለው የጉዳት ካሳ መብቱን የሚጠይቀው ሰው ዕድሜ ከአስራ ስምንት ዓመት በላይ በመሆኑ የተነሣ ብቻ ካሳው ሊከፈለው አይገባም ለማለት የሚያስችል የሕግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሕ/ቁ. 2095/1/	50225	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ወ/ት ዝናሽ አሰፋ (ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 5/2002	293
የዳኝነት ስልጣን					295
96	የአ.አ ከተማ መስተዳድር ምክር ቤት የሥራና ከተማ ልማት ቢሮ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት ደብተርን ለመሰረዝ የሚያስችል ስልጣን ያለው ስለመሆኑ	34665	እነ አቶ ናትናኤል ዘውገ (ሁለት ሰዎች) እና ወ/ሮ እግዚአብሔር ገ/ህይወት(ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 12/2002	296

97	የከተማ ቦታ ያለአግባብ ተወስዶብኝ በሊዝ ለሌላ ተሰጥቷል በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የቦታውን መውሰድ ውሳኔ ለሰጠው አካል በቅድሚያ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑና በሚሰጠው ውሳኔ ቅሬታ ያለው ወገን ለቦታ ማስለቀቅ ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ማቅረብ ያለበትና ይኼው አካል የሚሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 272/1994	46220	የደቡብ ክልል የሐዋሃ ከተማ ማዘጋጃ ቤት እና የሐዋሃ ደብረ ምህረት ቅ/ገብርኤል ገዳም	ጥር 18/2002	298
98	በውጪ አገር ሕግ መሰረት የተቋቋመና በኢትዮጵያ ውስጥ ያልተመዘገበ የንግድ ድርጅት ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት በኢትዮጵያ ፍ/ቤት ቀርቦ ሊዳኝ የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 27(1), አዋጅ 25/88 አንቀጽ 11(2)(ሀ)	42928	የኢትዮጵያ ኤሌትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና ድራጋዶስ ኮንስትራክሽን	ጥር 12/2002	300
99	በብልጫ የተከፈለ የቀረጥ ገንዘብ ለባለገንዘቡ ሊመለስ የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 53(1),55	42866	ብርሃነ ጥዑም እና የጉምናክ ባለስልጣን	መ.ጋቢ.ት 20/2002	302
100	የሥራ መደብ ወይም እድገት ይሰጠኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የወል የሥራ ክርክርን የሚመለከት ስለመሆኑ	48111	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ቂጤላ ገብራ	ሚያዝያ 13/2002	305
101	በውድድር አሸንፎ ያገኘሁትን የሥራ መደብ እድገት ይሰጠኝ በሚል የሚቀርብ የሥራ	52600	የኢትዮጵያ ቆዳ አክሲዮን ማህበር	ሚያዝያ	308

	ክርክር የግል የሥራ ክርክር በመሆኑ በአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ቦርድ የሚታይ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96		እና አቶ ተስፋዬ ኃይሌ	12/2002	
102	የድራዳዋ ከተማ አስተዳደር ፍ/ቤቶች በከተማው የሚገኝ ቤት ባለቤትነቱ የማን ነው ከሚል ጉዳይ ጋር ተያይዞ የሚነሳ ክርክርን ለማየት ስልጣን የሌላቸው ስለመሆኑ የድራዳዋ ከተማ አስተዳደር ቻርተር አዋጅ ቁ. 416/19 አንቀጽ 33	47134	የድራዳዋ አስተዳደር ቀበሌ 06 አስተዳደር ጽ/ቤት እና ወ/ሮ ፋንታዬ ምትኩ	ግንቦት 6/2002	310
103	<ul style="list-style-type: none"> የክርክሩ የገንዘብ መጠን ከ5000 ብር በታች የሆነ ጉዳይን በሙሉ ተቀብሎ ለማስተናገድ የአዲስ አበባ ከተማ ማህበራዊ ፍ/ቤቶች በሕግ ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ የሥራ-ነገር ሥልጣን በሕግ ባልተሰጠው የዳኝነት አካል (ፍ/ቤት) የተሰጠ ፍርድ የማይፀና ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(6),5(9) አዋጅ ቁ. 361/95	52041	የእርሻ መሣሪያዎችና የቴክ/አ/ማህበር እና የኢት/መድን ድርጅት	ሰኔ 29/2002	313
104	በፌዴራል መንግስት የተመዘገበ የንግድ ማህበር (ድርጅት) ጋር በተያያዘ የሚነሳ ክርክርን ለማስተናገድ ስልጣን የተሰጠው ለፌዴራል ፍ/ቤቶች ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 5(6)	43912	አፍሪካ ኢንሹራንስ ከባንያ እና እነ የአቶ ኢብራሂም ሙሳ ወራሾች (ሁለት ሰዎች)	ሰኔ 15/2002	315
105	በሰዎች ወይም በሚንቀሳቀስ ሀብት ላይ ለደረሰ ጉዳት ካሳ ለማግኘት የሚቀርብ ክስን ለማስተናገድ የግዛት ክልል ሥልጣን ስለሚኖረው ፍ/ቤት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 27	48018	አቶ ተክተል ወርቅነህ እና እነ ወ/ሮ አስቴር ታደሰ(ሁለት ሰዎች)	ሐምሌ 7/2002	317
106	በሸሪክ ፍ/ቤት በሚካሄድ ክርክር ላይ ጣልቃ ገብቶ መከራከር በፍ/ቤቱ ለመዳኘት ስምምነትን አንደመስጠት የሚያስቆጥር ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 188(92) አንቀጽ 5(1)	45806	አቶ ፍፁም በረታ እና እነ ወ/ሮ ሶፊያ ዳላ(አራት ሰዎች)	ሐምሌ 8/2002	319
107	<ul style="list-style-type: none"> በአሰሪና ሰራተኛ ሕጉ እጅግ አስፈላጊ የህዝብ አገልግሎት ድርጅቶች ተብለው ከተዘረዘሩት ተቋማት ጋር ተያይዞ የሚቀርብ የሠራተኞች ደመወዝና ጥቅማጥቅም ጥያቄን የያዘ የውል የሥራ ክርክር ካልሆነ በስተቀር የአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ወሳኝ ቦርድ ለማስተናገድ የሥራ-ነገር ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ መሰል ጉዳዮችን ለማየት በህግ ስልጣን የተሰጠው በሠራተኛና ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር የሚሰየም ቦርድ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 466/97 አንቀጽ 2(2) አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 142(1)(ሀ),(2),(3),136(2)	49152	የኮንስትራክሽን ሥራዎችና ቡና ቴክኖሎጂ ማስፋፊያ ድርጅት መሠረታዊ ሠራተኛ ማህበር እና የኮንስትራክሽን ሥራዎችና ቡና ቴክኖሎጂ ማስፋፊያ ድርጅት	ሐምሌ 7/2002	324
ባንክና ኢንሹራንስ					328
108	በብድር ለተሰጠ ገንዘብ በመያዣነት የተያዘ ንብረት መድን የተገባለት ሆኖ አደጋ የደረሰበት እንደሆነ አስዳረው ንብረቱን በመያዣ የያዘበት ብድር ዋጋ ዋስትና ከተገባለት የገንዘብ መጠን ያነሰ እንኳን ቢሆን መድን ሰጪው እንዲከፍለው ሊጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2858	38572	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ጥቅምት 17/2002	329
109	ባንክ በመያዣ መልክ የያዘውን የተባዳሪ ንብረት በአዋጅ ቁ. 97/90 መሠረት በመሸጥ	44164	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና	ታህሣሥ 8/2002	332

	ላይ እያለ በሌላ በኩል ደግሞ በተበዳሪው ላይ በፍ/ቤት ክስ መስርቶ ዕዳው እንዲከፈለው ለመጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ		አቶ ሐሰን ኢብራሂም		
110	የኢንቨራንስ ውልን መሠረት በማድረግ የሚቀርብ ክስ በሁለት ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ. 674(1),754(1)	46778	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አዋሽ ኢንቨራንስ ኩባንያ	የካቲት 24/2002	336
111	የመድን ስጭ ኃላፊነት በመድን ውሉ ላይ ከተመለከተው የገንዘብ መጠን ሊበልጥ የማይችል ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ. 665(2)	46808	አዋሽ ኢንቨራንስ ኩባንያ ኢ.ማ እና ወ/ሮ ጫልቱ ሚደግሳ	ሚያዝያ 6/2002	339
112	ለአንድ ንብረት መድን የገባ ሰው በንብረቱ ላይ የደረሰው ጉዳት ሙሉ ውድመት ሊባል የሚችል ቢሆንም ካሳ ሊከፈለው የሚችለው ጉዳት በደረሰ ጊዜ ዕቃው ከሚያወጣው ዋጋ ሳይበልጥ ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ. 678	48698	አዋሽ ኢንቨራንስ ኩባንያ እና አቶ ሣሙኤል አለሙ	ግንቦት 19/2002	341
113	መድን ሰጪ የሆነ ወገን በመድን ገቢው እግር በመተካት ባለዕዳ የሆነ ወገን ላይ ጥያቄ ባካሳ ጊዜ ባለዕዳው ከመድን ገቢው ጋር የሚፈጠር አለመግባባትን ከፍርድ ቤት ውጪ በሽምግልና ለመጨረስ የተስማማን በመሆኑ መድን ሰጪው በፍርድ ቤት ክስ መስርቶ ሊጠይቅ አይችልም በሚል የሚያቀርበው አቤቱታ የህግ መሠረት የሌለው ስለመሆኑ የንግድ ህግ ቁ. 683(1)	39902	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና ወ/ሮ ብሬ ሞሰሳ	ሰኔ 18/2002	344
114	አስቀድሞ የተደረገ ነገር ግን ባለመታደሱ ምክንያት የተቋረጠ (ያበቃ) የመድን ውል መሠረት በማድረግ ሊጠየቅ የሚችል የጉዳት ካሳ ስላለመኖሩ የንግድ ህግ ቁ. 666(2) እና (3)	52910	አቶ አንዳርጌ ታደሰ እና የኢትዮጵያ መድን ድርጅት	ሐምሌ 28/2002	347
ጉምሩክ(ግብር)ታክስ					349
115	<ul style="list-style-type: none"> የንግድ ቤቶችን የማከራየት እንቅስቃሴ ከታክስ ነፃ ከሆኑ ግብይቶች የማይመደብ ስለመሆኑ የንግድ ቤት ኪራይ የመክፈል ግዴታ ያለበት ወገን የተጨማሪ እሴት ታክስ መክፈል ያለበት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀፅ 8 	39574	የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ወ/ሮ ምልአተ ፀጋ ቢዘን (ሁለት ሰዎች)	ጥቅምት 3/2002	350
116	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ያልተከፈለን ቀሪ ቀረጥ ሊያስከፍል የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ.60/89 አንቀፅ 57(1),48,53(1)	45882	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና እነ ወ/ሮ እጅጋየሁ አራምዴ (ሁለት ሰዎች)	ታህሣሥ 6/2002	352
117	የጉምሩክ አዋጅን በመተላለፍ ከሚፈፀም የወንጀል ድርጊት ጋር በተያያዘ የኮንትራባንድ ተግባር ሃይልን በመጠቀም ወይም ከሌሎች ጋር በማበር የተፈፀመ እንደሆነ አዋጅ ቁ. 60/89 ተፈፃሚ ሊሆን የሚችል ስለመሆኑ	44862	አሸናፊ አበበ እና የጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 5/2002	355
118	የጉምሩክ ሕግን በመተላለፍ ወንጀል ፈፅሟል በሚል የተጠረጠረ ሰው ክስ ሊቀርብበት የሚገባውና ጉዳዩ መታየት ያለበት በአዲሱ የወንጀል ህግ ሣይሆን የጉምሩክ አዋጆችን መሠረት በማድረግ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 60/89	48693	ነኢ.ማ አወል እና የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን	ጥር 5/2002	357
119	የንግድ ድርጅት ሥራ አስኪያጅ የሆነ ሰው የድርጅቱን አስተዳደራዊ ሥራ ለሌላ ሰው	54061	አቶ መስፍን ሸፈራው እና የኢትዮጵያ ገቢዎች	ሚያዝያ	359

	የወከለ መሆኑ ድርጅቱ ያለተጨማሪ እሴት ታክስ ግብይት በመፈጸም ወንጀል ጥፋተኛ በተባለ ጊዜ ከሚቀርብበት የወንጀል ተጠያቂነት ነፃ የማያደርገው ስለመሆኑ		ባለስልጣን	26/2002	
120	<ul style="list-style-type: none"> • የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን በሕግ የተሰጠውን ስልጣንና ተግባርን በተገቢው ጊዜና ሁኔታ ባለማክናወኑ በሌላ ሰው ንብረት ላይ ለሚያደርሰው ጉዳት በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችል ስለመሆኑ • የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን በሕግ በተሰጠው ስልጣንና ኃላፊነት መሰረት ግዴታውን ለመወጣት ሲንቀሳቀስ በቁጥጥሩ ሥር አድርጎት ከሚቆየው ንብረት ጋር በተያያዘ የተቋረጠ ጥቅም ወይም የጉዳት ካሳ ሊከፍል የሚችልበት የሕግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ 60/98 አንቀጽ 6(5), 58,74 አዋጅ ቁ 368/95 አንቀጽ 78	49889	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የሞያሌ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና አቶ ዛኪ ሰይፍ	ሰኔ 28/2002	361
121	የግብር ይግባኝ ጉባኤ በሚሰጠው ውሳኔ ላይ ይግባኝ ለማቅረብ የተፈቀደው ጊዜና ስሌቱ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 43(1)	48621	አቶ አብደላ ሁሴን ክለር ላብራቶሪ ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና የፌዴራል አገር ውስጥ ገቢ ባለሥልጣን	ሰኔ 30/2002	365
ውክልና					368
122	ባንክ በሐዋላ ለማድረስ የተቀበለውን ገንዘብ ለተገቢው ሰው አልደረሰም በሚል ኃላፊነት አለበት ሊባል የሚችለው ተገቢውን ጥንቃቄ እና የተለመደውን አስራር ሳይከተል የቀረ እንደሆነ ወይም መጭበርበሩ የተረጋገጠ እንደሆነ ስለመሆኑ	48269	አቶ ሸረፈዲን አብደ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	የክብር 24/2002	369
123	ወኪል የሆነ ሰው የውክልና ሥራውን በሚሰራበት ጊዜ የራሱን ወይም ከራሱ ጋር ቤተሰባዊ ወይም ሌላ ጥብቅ ግንኙነትና ትስስር ያለው ሰውና የወካዩ ጥቅም ሊጋጭ የሚችልበት አጋጣሚ እንዳይፈጠር መከላከል ያለበት ወይም በተፈጠረ ጊዜ አስቀድሞ ለወካዩ ማሳወቅ ያለበት ስለመሆኑ የኖ/ብ/ሀ/ቁ. 2187(1)2198,2208,2209	50440	አቶ ሃብቱ ወልዱ እና እነ ወ/ሮ መስሎ ደስታ (ሁለት ሰዎች)	ግንቦት 16/2002	371
የንግድ ሕግ					375
124	<ul style="list-style-type: none"> • የእሽመር የሽርክና ማህበር ተመስርቷል ለማለት የሚቻልበት አግባብ • በግለሰቦች መካከል በውል የሚፈጠር የሽርክና ማህበር የንግድ ሕግ በሚያዘው መሰረት አይነቱ ተለይቶ ተመዝግቦ የማይገኝ በሆነ ጊዜ እንደ የእሽመር የሽርክና ማህበር ተደርጎ ሊወሰድ የሚችል ስለመሆኑ የንግድ ሕግ ቁጥር 211,212,219	46358	ወ/ሮ ብርሃን ፀጋዩ እና እነ አቶ ሚካኤል ፋሰሐ (ሁለት ሰዎች)	የክብር 25/2002	376
125	ኃላፊነቱ የተወሰነ የንግድ ማህበር ሥራ አስኪያጅ የሆኑ ሰዎች ማህበሩን ሲያስተዳድሩ በሰሩት ያልተገባ ስራ ምክንያት በኃላፊነት ሊጠየቁ የሚችሉበት አግባብ የንግድ ሕግ ቁጥር 580	39608	ወ/ሮ አስቴር አርአያ እና እነ ወ/ሮ አምሳለ በላይ (ሁለት ሰዎች)	የክብር 11/2002	378
አእምሯዊ ንብረት					381
126	አንድን መዕሐፍ ከተጻፈበት ቋንቋ ወደ ሌላ ቋንቋ የተረጎመ ሰው እንደ ድርሰት አመንጨ ተቆጥሮ የሞራልና የቁጥጥር ጉዳት ሊወሰንለት	44520	አርቲስቲክ ማተሚያ ድርጅት እና	ጥቅምት 10/2002	382

	ስለመቻሉ አዋጅ ቁ.410/96 አንቀጽ 2(2),6(1)		ዶ/ር ጌታሁን ሽብሩ		
ልዩ ልዩ					385
127	ለዋስትና የተያዘ ገንዘብን የአስያገዥን ማንነትን ማረጋገጥ እስከተቻለ ድረስ ገንዘቡን ያስያዘበት ደረሰኝ ኮፒን ያቀረበ እንኳን ቢሆን የተያዘው ገንዘብ መመለስ ያለበት ስለመሆኑ	53459	አቶ ማሞ ገ/ማሪያም ተጠራየለም	ሚያዝያ 12/2002	386
128	<ul style="list-style-type: none"> በአስፈፃሚ አካላት የሚወጡ የተለያዩ መመሪያዎች በነጋሪት ጋዜጣ ታትመው የወጡ ወይም በአማርኛ ቋንቋ የተዘጋጁ አለመሆናቸው ህጋዊ ውጤት እንዳይኖራቸው የሚከለክል ስለመሆኑ አዋጅን መሠረት በማድረግ የወጡ መመሪያዎችን የሚባረር ድርጊት መፈፀም በኃላፊነት ሊያስጠይቅ የሚችል ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 83/86 አንቀጽ 39(2),1, 2, 59(1)(ሸ) የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ መመሪያ ቁ. ሲ.ቲ.ጂ 001/97</p>	43781	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና አቶ ዳንኤል መኮንን	ሐምሌ 14/2002	388
129	<ul style="list-style-type: none"> የሕግ ክርክሮችን በሰበር ማየት /ማስተናገድ/ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግስት ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት የተሰጠ ስልጣን (power) ስለመሆኑ በግልግል ዳኝነት (arbitration) የታየ ጉዳይ ጋር በተያያዘ ተዋዋይ ወገኖች የይግባኝ መብትን ለማስቀረት የሚያደርጉት ስምምነት ጉዳዩን በሰበር ችሎት ከመታየት የማያግድ ስለመሆኑ (ከዚህ ቀደም በሰበር ችሎት የተሰጠው የሕግ ትርጉም የተለወጠ ስለመሆኑ፡፡) <p>የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ-መንግስት አንቀጽ 80/3 (ሀ), አዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2 (4), አዋጅ ቁጥር 25/88, የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 350(2) 351 እና 356</p>	42239	ብሔራዊ ማዕድን ኮርፖሬሽን ኃ/የተ/የግ/ኮ-ባንያ እና ዳን ትሬዲንግ ኃ/የተ/የግ/ኮ-ባንያ	ጥቅምት 20/2003	393

ተ.ቁ	የህግ ትርጉም የተሰጠበት ጉዳይ	የሰ/መ/ቁ	ተከራካሪ ወገኖች	ውሳኔው የተሰጠበት ቀን	ገጽ
ቤተሰብ					
1.	<ul style="list-style-type: none"> ባል ሁለት ሚስቶችን በአንድ ጊዜ አግብቶ የሚኖር በሆነ ጊዜ በመካከላቸው የሚፈራ ንብረት ለተጋቢዎቹ ሊከፋፈል የሚችልበት አግባብ ሚስቶች ጋብቻ እንደተፈጸመ ከሚቆጠርበት ጊዜ ጀምሮ ከባል ጋር ያፈሩትን ሀብት ብቻ መካፈል ስለመቻላቸው የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ 213/96 አንቀጽ 62/1/ 	50489	ወ/ሮ ዘይነባ ክልፋ እና ወ/ሮ ከድጃ ሲራጅ	መስከረም 24/2003	
2.	የኮንዶሚኒየም ቤት ለማግኘት የተደረገ ምዝገባ ከጋብቻ በሬት ቢሆንም ፅግ የወጣው ጋብቻ ፀንቶ ባለበት ጊዜ ከሆነ ተጋቢዎቹ የመካፈል መብት የሚያገኙ ስለመሆኑ	46606	አቶ ገ/ሥላሴ ጫኔ እና ወ/ሮ አብረኸት ተጫኔ	ጥቅምት 02/2003	
3.	ወራሽ የሆነ ሰው ወራሽ ባልሆነ ሰው ላይ ንብረቱ ይለቀቅልኝ በሚል የሚያቀርበው ክስ /አቤቱታ/ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው ይርጋ የሚቆጠረው ወራሽነት ከተረጋገጠበት ቀን አንስቶ ሳይሆን ንብረቱ ከተያዘበት ጊዜ ጀምሮ ስለመሆኑ	47201	እነ በላቸው አስፋው እና ወ/ሮ መኪያ አወል	ጥቅምት 05/2003	
4.	የጋብቻ ውል አስገዳጅ የህግ ድንጋጌን እስካልተቃረነ ድረስ በፍቺ ምክንያት የሚከተለውን የተጋቢዎች የንብረት ክፍፍል እልባት በመስጠት ረገድ ተፈፃሚ ሊሆን የሚገባ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 42, 47, 73, 44	47889	እነ ወ/ሮ ሠላማዊት አስራት /አምስት ሰዎች/ እና ወ/ሮ መሠረት ዘውዴ	ጥቅምት 04/2003	
5.	በሁለት የተለያዩ ከተሞች የሚገኙ ቤቶች የጋብቻ ፍቺን ተከትሎ ለባልና ሚስት ሊከፋፈሉ የሚችሉበት አግባብ	49171	ዶ/ር ደስታ አቡኑ በለጡ እና ሰ/ር አስቴር ካሣ ወልደየስ	ጥቅምት 16/2003	
6.	የውርስ ሀብትን አስመልክቶ የሚቀርብ ክስ ላይ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ገደብ በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1851/ለ/ መሰረት ሊቋረጥ የሚችልባቸው ሁኔታዎች ስለመኖራቸው የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1851	49359	ወ/ሮ ቀለሚ ወርቅነህ እና ሻምበል ኃታሁን ገብራ	ጥቅምት 04/2003	
7.	<ul style="list-style-type: none"> ከጋብቻ ውጭ እንደባልና ሚስት የሚኖሩ ሰዎች ግንኙነታቸው በንብረት ረገድ ያለውን ውጤት በተመለከተ በውል ሊወሰኑ ስለመቻላቸው በማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ ያለ የአላባ የመጠቀም መብት ጥቅም ተቀባይ ሲሆኑ የሚቋረጥና ለወራሾቹ የማይተላለፍ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1731, 1322/1/ 	53663	እነ አቶ ጊሊጋብር ገብረህይወት /ሦስት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ አረጋሽ አብረሃ /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 29/2003	
8.	የኑዛዜ መኖርን የማስረዳት ሽክም ስላለበት ወገንና ኑዛዜውን ለማስረዳት ሊቀርቡ ስለሚገቡ ማስረጃዎች የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 896, 897	49831	ወ/ሪት ሮማን ግዛው እና አቶ ግርማ አብርሃም	ጥቅምት 02/2003	
9.	በኑዛዜ ላይ ስለሚቀርብ የመቃወም አቤቱታ እና ተፈፃሚነት ስላለው የይርጋ ደንብ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 973, 974	53223	እነ አቶ ሐዲስ ዓለመስላሴ እና ወ/ሮ ብሌን ዓለመስላሴ	ጥቅምት 15/2003	
10.	<ul style="list-style-type: none"> የጋብቻ መኖርን አስመልክቶ ቀዳሚና ዋናው ማስረጃ የጋብቻ ምስክር ወረቀት ስለመሆኑ በማንኛውም ሥርዓት የተፈጸመ ጋብቻ በክብር መዝገብ ሹም ፊት ቀርበው ሊመዘገቡ የሚችሉና በዚህ መልኩ የሚገኘው ሰነድ የጋብቻ መኖርን ለማረጋገጥ ብቃት ያለው ስለመሆኑ በዚህ መልኩ በክብር መዝገብ ሹም ፊት የተመዘገበ ጋብቻ ውጤት አለው ለማለት የሚቻለው ምዝገባው ከተከናወነበት ጊዜ ጀምሮ ሳይሆን የጋብቻው ሥርዓት ከተፈጸመ ዕለት 	54258	ወ/ሮ ዘነበች በቀለ እና አቶ ዮናስ ፀጋዬ	ህዳር 02/2003	

	አንስቶ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/1992 አንቀጽ 28/3/				
11.	<ul style="list-style-type: none"> • በትዳር ወቅት የተወሰደ /በአንደኛው ተጋቢ/ ብድር ለትዳር ጥቅም እንደዋለ የሚገመት ስለመሆኑና ከዚህ ተቃራኒ የሚከራከር ተጋቢ ገንዘብ ለትዳር ጥቅም ያልዋለ መሆኑን የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ • ደመወዝ የተጋቢዎች የጋራ ሃብት ነው በሚል ሊወሰድ የሚችለው ተጋቢዎቹ በጋብቻ ባለቤት ወቅት የትዳርን ወጪ ከመሸፈን አኳያ መሆን ያለበት ስለመሆኑ • ተጋቢዎች ከህጋዊ ፍቺ በፊት ተለያይተው በቆዩባቸው ገዜያት በግል ያገኙት ደመወዝ የጋራ ነው ለማለት የሚቻል ስላለመሆኑ • በጋብቻ ወቅት የተወሰደና በፍቺ ወቅት ተከፍሎ ያላለቀ ዕዳ እንደ የጋራ ዕዳ የሚወሰድ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ 213/92 አንቀጽ 62/1/ 	56184	ወ/ሮ ኑን ስንታየሁ ጉዝ እና አቶ ተስፋዬ ወ/ሚካኤል	ህዳር 02/2003	
12.	ባል/ሚስት በጡረታ መልክ የሚያገኘውን ክፍያ ሌላ ባል/ሚስት ባገባ ጊዜ የሚቋረጥ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 209/55 አንቀጽ 21 አዋጅ ቁ. 345/95 አንቀጽ 35/2/	52569	ወ/ሮ ሙሉ-ወርቅ ዋቹ እና ማህበራዊ ዋስትና ባለስልጣን	ህዳር 13/2003	
13.	<ul style="list-style-type: none"> • የወርሽ ሃብት እንዲጣራ በሚል በንብረቱ ላይ የተሰጠው ትዕዛዝ ከሚች ጋር ህጋዊ ግንኙነት ባልነበረበት ሁኔታ ነው በሚል ክርክር በቀረበ ጊዜ ፍ/ቤቶች ይህንን እንደ ጭብጥ በመያዝ እልባት ሊሰጡበት የሚገባ ስለመሆኑ • በዚህ ጉዳይ ላይ ፍ/ቤት የሚሰጠው ብይን ጊዜያዊ አገልግሎት እንዳለው ትዕዛዝ የሚወሰድ ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 320/3/, 247/1/ 	46726	ነጋሲ አየለ ኢትቻ እና እነ ሳሙኤል ዮሃንስ ገ/አግዚአብሔር /ሁለት ሰዎች/	ታህሳስ 13/2003	
14.	<ul style="list-style-type: none"> • ጋብቻ ሳይኖር እንደ ባልና ሚስት መኖርን ማስረዳት የሚቻልበት አግባብና ይህም ግንኙነት በህግ ጥበቃ ያለው ነው ለማለት የሚቻልበት ሁኔታ • ጋብቻ ሳይኖር እንደ ባልና ሚስት አብሮ የመኖር ግንኙነት በንብረት ረገድ ውጤት ሊያስከትል የሚችለው ግንኙነቱ፣ ሦስት ዓመት እና ከዚያ በላይ ለሆነ ጊዜ የፀና ከሆነና በዚህ ጊዜም የተፈራ ንብረት ያለ እንደሆነ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 106/2/, 95 	50580	ዶ/ር አለልኝ መኮንን እና ወ/ሮ አስቴር አርአያ	ታህሳስ 14/2003	
15.	<ul style="list-style-type: none"> • ሚች ካለው ሀብት እጅግ አነስተኛ የሆነ መጠን ያለው ንብረት ለተወላጅ እንዲሰጠው የተናዘዘ እንደሆነ ተናዛዥ በተዘዋዋሪ መንገድ ተወላጁን እንደነቀለው የሚቆጠር ስለመሆኑ • የሚች ኑዛዜ ጠቅላላ የኑዛዜ ስጦታ በሆነ ጊዜም የተነቀለ ተወላጅ ከኑዛዜ ተቀባዩ ጋር አኩል ሊካፈል የሚገባው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 951, 938, 939, 937, 912 	54385	አቶ ፍታዳ ሸፈራው እና አቶ ግሩም ኤድሚያስ	ጥር 27/2003	
16.	<ul style="list-style-type: none"> • የጋብቻ ውል በአግባቡ ተደርጓል ሊባል የሚችልበት አግባብ • የጋብቻ ውል በሚል በተጋቢዎች መካከል የሚደረግ ስምምነት ከነሙሉ ይዘቱ ሊታይና ተፈጻሚ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 40 እና ተከታታዮቹ 73, 46/1/ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 826/2/ 2427 2428 857 	56157	እነ ወ/ሮ ፀሐይ ተሰማ /ሁለት ሰዎች/ እና የህፃን አማኑኤል ወንደሰን ሞግዚት	ጥር 09/2003	
17.	አባትነት በፍርድ ሊነገር የሚችልባቸው ሁኔታዎች ላይ ሳይንሳዊ የደም ምርመራ (DNA test) በማስተባበያ ማስረጃነት ሊቀርብ የሚችል ስለመሆኑና ፍ/ቤቶች ተከራካሪ ወገኖች በዚህ ረገድ የሚያቀርቧቸውን አቤቱታዎች በአግባቡ ሊያስተናግዱ የሚገባ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 144, 143 /ሥ/, 145	62041	ጥሩወርቅ ወርዶፋ እና ጥሩነሽ ወርዶፋ	የካቲት 11/2003	
18.	ማየት የተሳናቸው ሰዎች የሚያደርጉት ኑዛዜ በውል አዋዋይ	50971	አቶ ሃይሌ ስሙጋ	የካቲት	

	ፊት ካልሆነ በስተቀር አይፀናም ለማለት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881/3/ 1728/3/ 340, 343/2/		እና ስለማዋት ተኮላ	25/2003	
19.	ከውርስ ሃብት ጋር በተያያዘ ወራሽ የሆነና አካለመጠን ያልደረሰ ሰው ላይ የይርጋ ጊዜ ሊቆጠር የሚገባው አካለመጠን ከደረሰበት ወይም በመብቱ መጠቀም ከቻለበት ጊዜ አንስቶ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1845	57114	ወ/ሮ ሃና ፀጋዬ እና ወ/ት ጣዕሙ ደስታ	ግንቦት 03/2003	
20.	በጋብቻ ውስጥ የተወለድኩ በመሆኔ ልጅነቴ እንዲረጋገጥልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ ህጋዊ መሰረት ያለውና ፍ/ቤቶችም ተቀብለው በፍራ ነገር ረገድ ሲጣሩ የሚገቡትን በማጣራት መወሰን ያለባቸው ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37/1/	57607	ኤርምያስ ኬስታንትኖስ ግሊፕትስ እና ሰለሞን ኬስታንትኖስ ግሊፕትስ	ግንቦት 30/2003	
21.	<ul style="list-style-type: none"> • ኑዛዜ አድራጊ “ስታሪ” አላስታመመኝም ” በሚል ምክንያት ተወላጅን በኑዛዜ ለመንቀል የሚያስችለው ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ • ኑዛዜ በተደረገበት ንብረት ሚች መብት የሌለው በሆነ ጊዜ ሊከተል ስለሚችለው ውጤት የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1047, 938, 939, 915, 912 	57836	ወ/ሮ አስናቀች ደሳለኝ እና የድርሐ አርያም ቅዱስ ሩፋኤል ቤተክርስቲያን	ግንቦት 17/2003	
22.	<ul style="list-style-type: none"> • ኑዛዜ ህጋዊ አይደለም እንዲሻር በሚል ተቃውሞ እስከቀረበ ድረስ በየትኛውም ህጋዊ መስፈርት መሰረት ፍ/ቤት ኑዛዜውን ወድቅ ሊያደርገው ስለመቻሉ • በኑዛዜ ላይ የነበሩ ምስክሮች የሚሰጡት የምስክርነት ቃል ስለሚኖረው ዋጋ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881-883 	59268	ወ/ሪት ዝባድ ታዬ እና አነ ብፀአን ታዬ /ሦስት ሰዎች/	ግንቦት 03/2003	
23.	ከውርስ ጋር በተገናኘ በህግ ወራሽ የሆኑ ሰዎች ሚችን ለመውረስ ያልተገቡ ናቸው ሊባል የሚችልበት ሁኔታ ሚች በኑዛዜው ከውርስ ሊነቅላቸው ከሚችልበት ሁኔታ የተለየ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 838, 937/1/, 938/2/, /3/	49713	እነ የጥሩነሽ አየለ ወራሾች /አራት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ወጋየሁ ሠለሞን	ሚያዝያ 03/2003	
24.	<ul style="list-style-type: none"> • ተናዘኝ የሆነ ሰው ተወላጅ የሆነ ሰው በውርስ ሊደርሰው ከሚገባው ድርሻ ከሩብ በላይ ጉዳት እንዲደርስበት ለማድረግ የሰጠው ምክንያት በቂ መሆን ያለመሆኑ በዳኞች ሊመረመር የሚገባው ስለመሆኑ • “ስላልረዳኝ ወይም ስላልጠየቁኝ” የሚል ምክንያት በመስጠት ተወላጅን ሊደርሰው ከሚገባው የውርስ ድርሻ ሩብ በላይ ጉዳት እንዲደርስበት ለማድረግ የማይቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 913, 1123 	55648	እነ ወ/ሮ እቴቴ ሽፈራው /ሦስት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ መንበረ ሽፈራው /ሦስት ሰዎች/	ሚያዝያ 20/2003	
25.	የልጅ አባት ነህ የተባለ ሰውን በተመለከተ የመካድ ክስ ሊቀርብ የሚችልበት አግባብ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 177/3/	61677	አቶ ፈቃደ መክብብ እና አቶ ዳንኤል ብስራት	ሚያዝያ 18/2003	
26.	ከጋብቻ በሞት መፍረስ ጋር በተገናኘ የሚቀርብ የጋራ ንብረት ክፍፍል ጥያቄ ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው ይርጋ መቆጠር የሚጀምረው ጋብቻው ከፈረሰበት ዕለት አንስቶ እንጂ ወራሽነት ከተረጋገጠበት ቀን ጀምሮ ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1846, 826/1/	59539	እነ አቶ ስዩም ወ/መስቀል /አራት ሰዎች/ እና ወ/ሪት አምላለ ሙሉነህ	ሰኔ 29/2003	
27.	አስቀድሞ የተደረገን የጋብቻ ውል በማሻሻል የተደረገ የጋብቻ ውል ህጋዊ ተቀባይነት እንዲኖረው ፍ/ቤት ቀርቦ መጽደቅ ያለበት ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 47/1-3/	60725	አቶ አብርሃ የኋላሸት እና ወ/ሮ አበባ ዘመን	ሰኔ 27/2003	
28.	ባልና ሚስት በፍቺ ወቅት የጋራ ንብረታቸውን ለመክፈል ስምምነት ላይ ያልደረሱ ከሆነና ንብረቱ በአይነት ሊክፈል የማይችል እንደሆነ ንብረቱ ተሸጦ የተገኘውን ዋጋ እኩል እንዲክፈሉ መደረግ ያለበት እንጂ በእጣ እንዲክፈሉ ሊወሰን የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 103/1/	61788	ወ/ሮ ጥሩወርቅ ለማ እና ታፈሰ ተሰማ	ሰኔ 14/2003	

29.	በሁለት ሰዎች መካከል የጋብቻ ሁኔታ መኖሩን ለማረጋገጥ የሚያዘ ጭብጥ በሁለቱ ሰዎች መካከል ከጋብቻ ውጪ እንደባለና ሚስት የመኖር ሁኔታ ስለመኖሩ ለማረጋገጥ በሚል ከሚያዘው ጭብጥ የተለየ ወይም አንድ አይነት ነው ሊባል የማይቻል ስለመሆኑ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92	60691	ወ/ሮ ገዛችን ገብሩ እና ወ/ሮ ዓለምነሽ በየነ	ሐምሌ 12/2003	
30.	አባትነትን /ልጅነትን/ ከማረጋገጥ ጋር በተያያዘ በሚቀርብ አቤቱታና ክርክር የዲኤን.ኤ (DNA) ምርመራ እንዲደረግለት በመጠየቅ ክርክር የሚያቀርብ ወገን ለዚህ የህክምና ማስረጃ የሚያስፈልገውን ወጪ የመሸፈን ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 259/1/	63195	ገረመው ሙሚቻ እና ወ/ሮ አሰፋ ነበበ	ሐምሌ 26/2003	
31.	ጋብቻ ሳይፈርስ የትዳር ግንኙነቱን ትቶ የሄደ ተጋቢ ጋብቻውን ትቶ በሄደበት ወቅት የተፈራን ንብረት የጋብቻ ውጤት ነው በማለት የክፍያ ጥያቄ ሲያቀርብ በጋብቻ ወቅት የተፈራን ንብረት የጋራ ይሆናል በሚለው የህግ ግምት ተጠቃሚ ሊሆን የማይገባ ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/1/	43988	ወ/ሮ ሰኒያ ሺሳ ተማም እና እነ ወ/ሮ በላይነሽ ማቱበ /ሁለት ሰዎች/	መስከረም 24/2003	
32.	ወደ ሌላ አገር ለሥራ በሄደበት ወቅት ህይወቱ ያለፈ ሰው ጋር በተያያዘ የግለሰብ መደበኛ መኖሪያ ኢትዮጵያ ውስጥ መሆኑ አስከተረጋገጠ ድረስ ውርሱ በኢትዮጵያ ውስጥ መከፈት ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ቁ. 826/1/	65621	እነ ወ/ሮ ታደላች መንግስቱ /አምስት ሰዎች/ እና ተጠሪ: የለም	ሰኔ 27/2003	
33.	<ul style="list-style-type: none"> • የውርስ ሀብት ይጣራልኝ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በሦስት ዓመት ይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ/ • ከውርስ ሀብት ክርክር ጋር በተገናኘ ተፈጻሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ መቆጠር የሚጀምረው ንብረቱ በእጅ ከተደረገበት ጊዜ እንጂ ስመሃብቱ ከተዛወረበት ጊዜ አንስቶ ስለመሆኑ / 	52407	እነ ወ/ሮ ውለታ ደስታ ወ/ማርያም /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ አቴቱ ደስታ	ህዳር 24/2003	
34.	<ul style="list-style-type: none"> • የውርስ ሃብት አጣሪ ሪፖርት በፍ/ቤት መጽደቅ ውጤት • በፍ/ቤት የፀደቀ የውርስ ሃብት አጣሪ ሪፖርትን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 358 አግባብ ተቃውሞ ሊቀርብበት ይገባል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 358 	45905	ሚስት ሚላን ፒሲጂ ማልጂ እና እነ ሃንድሬ ፒስ ማልጂ /ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 03/2003	
35.	ከጋብቻ በፊት አንደኛው ተጋቢ የግል መኖሪያ ቤት ኖሮት ከጋብቻ በኋላ ሌሎች ተጨማሪ ቤቶችና ግንባታዎች ተካሂደዋል በሚል ከጋብቻ በፊት በስሙ ተመዘግቦ የሚገኘው ቤት በጨረታ ተሸጦ ለተጋቢዎቹ እንዲካፈል በሚል የሚሰጥ ውሣኔ አግባብነት የሌለው ስለመሆኑ	53814	እነ አቶ ነስሩ ሰማን /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ሙሀሊሳ ኒጋኒ	ጥቅምት 05/2003	
36.	በፍ/ብ/ህ/ቁ. 881 መሰረት የተደረገ ግልጽ ኑዛዜ ላይ ያለው የተናዛዥ የጣት አሻራ በተመለከተ ክርክር በቀረበ ጊዜና በፎረንሲክ ምርመራ ለማረጋገጥ ካልተቻለ በነዛዜው የተገኙ ምስክሮች ቀርበው እንዲመሰክሩ ማድረግ የሚገባ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 881, 1677/1/, 2007/2/, 897/1/, 896	54013	ወ/ሮ አስመረት ነጋሲ እና ወ/ሮ ጽጌረዳ ስዩም	ጥር 12/2003	
37.	<ul style="list-style-type: none"> • በጋብቻ ውስጥ የሚወለድ ልጅ አባት ባል እንደሆነ የህግ ግምት ሊወሰድ የሚችልበት አግባብ • የዚህ የህግ ግምት የሚቋቋምበት አግባብ እና እንደ ማስረጃ ተወስዶ በፍ/ቤት እውቅና ሊያገኝ የሚገባ ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 126, 143 	54024	አቶ ገ/ሊባኖስ ረዳ እና ወ/ሮ አዜብ አሰፋ	ጥር 10/2003	
38.	አካለ መጠን ያልደረሰ ሰው ሞግዚት የልጅ ሀብት የሆነን የማይንቀሳቀስ ንብረት ያለ ፍርድ ቤት ፈቃድ ለመሸጥ የማይችል ስለመሆኑ የኦ/ብ/ክ/መ/ የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 69/95 አዋጅ ቁ. 83/96 አንቀጽ 294, 316 የተሻሻለው የፌዴራል የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 277/1/, 292	54827	እነ ሮም ወርቁ ተስፋዬ /አምስት ሰዎች/ እና አሰግድ ሸነገለኝ	ሚያዝያ 21/2003	
39.	አካለ መጠን ያልደረሰ ልጅ ሞግዚት የልጅ ንብረት የሆነን	54129	አቶ ከፍያለው በቀለ	ህዳር	

	የማይንቀሳቀስ ንብረት በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ለማስተላለፍ በህግ ስልጣን ያልተሰጠው ስለመሆኑ		እና ወጣት ሶፊያን አብዱልቃድር	01/2003	
40.	<ul style="list-style-type: none"> ከውርስ በዝምታ ወይም ያለበቁና ህጋዊ ምክንያት የተነቀሰ የመጀመሪያ ደረጃ ወራሽ ከጠቅላላ የኑዛዜ ተጠቃሚ ጋር እኩል ወራሽ ሆኖ የሟችን የውርስ ሃብት ሊካፈል የሚገባ ስለመሆኑ “በህይወቱ ላይ ክፍተኛ ችግር ፈጥረውብኛል” የሚል ምክንያት በመስጠት ብቻ ተወላጅን ለመንቀል የማይቻል ስለመሆኑ ሟች ካለው ሃብት እጅግ አነስተኛ የሆነ ንብረት /ሀብት/ ለተወላጁ በኑዛዜ የሰጠ እንደሆነ በውጤት ደረጃ ተወላጁ የተነቀሰ መሆኑን መገንዘብ የሚቻልና ተወላጁ ከሌሎች የጠቅላላ ኑዛዜ ተጠቃሚዎች ጋር እኩል መካፈል ያለበት ስለመሆኑ <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 912, 938, 939, 915, 1014, 1123</p>	58338	እነ አቶ ዳንኤል ጽጌ /ሁለት ሰዎች/ እና የህግ አሳሰፊ ጽጌ ሞግዚት	ሚያዝያ 06/2003	
41.	<ul style="list-style-type: none"> የውርስ ሃብት አጣሪ የሆነ ሰው የሟችን ንብረት በማጣራት ረገድ ሊኖረው የሚችለው የስልጣን አድማስ በወራሾች መካከል አንድን ንብረት በተመለከተ የውርሱ ሃብት አካል ስለመሆኑ ክርክር በተነሳ ጊዜ አጣሪው ግራ ቀኙ ያቀረቡትን ማስረጃ በሪፖርቱ ላይ በማስፈር ጉዳዩን ለሚመለከተው ፍ/ቤት ማቅረብ እንጂ ማስረጃዎቹን በራሱ መዘፍ አከራካሪው ንብረት የውርሱ ሃብት አካል ነው ወይም አይደለም በማለት ውሳኔ ለመስጠት ስልጣን የሌለው ስለመሆኑ <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 956</p>	66727	ወ/ሪት ዝናሽ ዘውዱ እና የወ/ሮ መድሐኒት ካሣ ወራሽ እነ ወ/ሮ ደብረቱ ሰዩም	ሐምሌ 29/2003	
42.	ከጋብቻ በፊት በአንደኛው ተጋቢ የተፈራ ቤት በጋብቻ ወቅት እድሳት የተካሄዱት መሆኑ ብቻ ንብረቱን የባልና ሚስቱ የጋራ ሃብት የማይደርገው ስለመሆኑ የተሻሻለው የቤተሰብ ህግ አዋጅ ቁ. 213/92 አንቀጽ 42/1/ 57	45207	ወ/ሮ አየለች ከበደ እና በሳቸው ዋለ	ሰኔ 16/2002	
43.	<ul style="list-style-type: none"> ተወላጅ የሆነ ሰው ከውርስ ተነቅሏል ሊባል የሚችለው ተናዘገፍ ንብረቱን በጠቅላላ የኑዛዜ ስጦታ ለሌሎች ተወላጆች ወይም ሌሎች ሰዎች የሰጠ እንደሆነ ስለመሆኑ ሟች ያለው አንድ የታወቀ ንብረት ብቻ ሆኖ ይህንኑ ከተወላጆቹ መካከል አንዱን ወይም ሁሉንም ሳይካትት ለሌሎች ሰዎች በኑዛዜ የሰጠ እንደሆነ ተነቀልኩ የሚል ወገን ኑዛዜው ላይ ተቃውሞ ሊያነሳ የሚችል ስለመሆኑ <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 937-939, 842/2/, 915</p>	47917	እነ ወ/ሮ መልካም ሥራ አለበል /አራት ሰዎች/ እና ወ/ሮ አንዳይ ሊበን	ግንቦት 05/2003	

አሠሪና ሠራተኛ

44.	<ul style="list-style-type: none"> በህብረት ስምምነት ውስጥ በሌላ አኳኋን ካልተገለፀ በስተቀር የህብረት ስምምነት ከተፈረመበት ዕለት አንስቶ የሚፀና ስለመሆኑ የህብረት ስምምነት በሚመለከተው አካል ፊት ቀርቦ እንዲመዘገብ የሚደረገው ድርድር ተደርጎበት ከተፈረመበት በኋላ ለመሆኑ በተደራጃሪ ወገኖች በተሟላና በአግባቡ ያልተፈረመ የህብረት ስምምነት በፍርድ ሃይል እንዲመዘገብ የሚደረግበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 124-135</p>	54451	የፊንጫ ስኳር ፋብሪካ እና የፊንጫ ስኳር ፋብሪካ መ/ሰ/ማህበር	መስከረም 27/2003	
45.	አንድ ሰራተኛ ለሥራ ከሚጠቀምበት መሰሪያ ብልሽት መክሰት ጋር በተገናኘ በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችለው አሰሪው ግዴታና ኃላፊነቱን በአግባቡ የተወጣ እንደሆነ ስለመሆኑ የአዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 12/1/ሀ/	48945	አቶ አየለ አበበ እና የፊንጫ ኮንስትራክሽን ድርጅት	ህዳር 27/2003	
46.	የህብረት ስምምነት የሌለው አሰሪ ሰራተኛው የዲ.ሲ.ፕ.ሲ.ን ጉድለት ፈጽሟል የሚልበትን ጉዳይ ለማጣራትና ለመመርመር ሰራተኛውን ከአንድ ወር ላልበለጠ ጊዜ ለማገድ	53985	ዳሽን ባንክ ኢ.ማ እና አቶ ዘነበ ድንቁሳ	ህዳር 13/2003	

	ስለመቻሉ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27/4/				
47.	በሀብረት ስምምነት ላይ ከተመለከቱ ሁኔታዎች ውጪ ስራተኛን ያለአግባብ አዛውሮ የማሰራት ተግባር ህጋዊ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ	54326	አንበሳ ጫማ አ.ማ እና ወ/ሮ እትሁን አያሌው	ህዳር 03/2003	
48.	በስራ ላይ ከሚደርስ ጉዳት ጋር በተያያዘ የአሰሪው ኃላፊነት በጥፋት ላይ ያልተመሰረተ (strict liability) ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 96, 97	57068	የኢትዮጵያ መድን ድርጅት እና እነ ወ/ሮ ሰናይት መጫ /ሦስት ስዎች/	ህዳር 28/2003	
49.	ከስራ ተሰናበትኩ በማለት አቤቱታ የሚያቀርብ ሠራተኛ በአርግጥም ስለመሰናበቱ አግባብነት ያላቸውን ማስረጃዎች በማቅረብ የማስረዳት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ	57541	የቻይና መንገድና ድልድይ ሥራ ድርጅት እና ግርማ ቡሽራ	ህዳር 14/2003	
50.	በአዋጅ በተቋቋመ የት/ት ተቋም ውስጥ በሚገኘና በራሱ ገቢና በጀት የሚተዳደርና ሠራተኞችን ቀጥሮ በሚሠራ ክብብ ውስጥ የሚሠሩ ሠራተኞች ጋር በተያያዘ የሚነሱ ክርክሮች በአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ አዋጅ ሊስተናገዱ የሚገባ ስለመሆኑ እና ተቋሙን ለማቋቋም የወጣው አዋጅ ተፈጻሚ ይሆናል ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አዋጅ ቁ. 515/96 አዋጅ ቁ. ደንብ ቁጥር 61/96	46075	አቶ ንጉስ ሃዳሽ እና የመቀሌ ዩኒቨርሲቲ ተማሪዎች ዲን	ታህሳስ 25/2003	
51.	ከሥራ ክርክር ጋር በተገናኘ አሰሪና ሠራተኛው ያደረጉት የሥራ ቅጥር ውልን አስመልክቶ ክርክር ቢነሳ ጉዳዩን የሚገባው ከኢትዮጵያ ሌላ /ውጭ/ የሆነ አገር ህግ መሆኑንና የሥራ ቦታውም ቢሆን ከኢትዮጵያ ውጪ እንዲሆን የተስማሙ እንደሆነ ጉዳዩ በአጠቃላይ የአለም አቀፍ የግለሰብ ህግ (private international law) ጥያቄን የሚያስነሳ በመሆኑ ጉዳዩን ለማየት ስልጣን ያለው ፍ/ቤት የትኛው ነው?፣ በየትኛው አገር ህግ መሰረት?፣ የመሳሰሉትን ጥያቄዎች ለመመለስ ስልጣን ያለው የፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 11/2/	60685	አቶ በዛብሀ አሸቱ እና ሳሊኒ ኮንስትራክሽን	የካቲት 21/2003	
52.	አንድ ሰራተኛ በአሰሪው ታግዶ /የሥራ ውሉ ተቋርጦ/ በነበረበትና ባልሰራበት ዓመት አሰሪው ለሌሎች ሠራተኞች የክፈለውን የሰነድ ክፍያ ለመክፈል የማይገደድ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43, 45/5/, 53	59320	ጊዮን ሆቴሎች ድርጅት እና አቶ ስለሽ አምዴ	ግንቦት 15/2003	
53.	አሰሪ ሠራተኛው ጥፋት እንደፈፀመ አውቆ በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ የማሰናበት እርምጃ አለመውሰዱ ስንብቱን ህገ ወጥ የሚደርገው ቢሆንም ሠራተኛውን ወደ ሥራው እንዲመልስ ላይገደድ የሚችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 43/3/	64079	የኢትዮጵያ ኢሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ጌትነት መኮንን	ግንቦት 17/2003	
54.	በሥራ ላይ ከሚደርስ ጉዳት ጋር በተያያዘ የጉዳቱን አይነትና መጠን መለየት የሚቻልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 109/3/ /ሀ/ለ/ 101/2/ 100 96/1/ 99/1/	60464	የኦሮሚያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ ግርማ ወዩሳ	መጋቢት 06/2003	
55.	ከአሰሪና ሠራተኛ ክርክር ጋር በተያያዘ አሰሪው ሠራተኛው የሚጠይቀውን የገንዘብ ክፍያ በማመን የባፈው ደብዳቤ ሠራተኛው መብቱን ለማስከበር በሚያቀርበው የክፍያ ጥያቄ ላይ የሚቆጠረውን ይርጋ የሚያቋርጥ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 164/3/ የፍ/ቤ/ህ/ቁ. 1852/1/	63635	አቶ ጉልላት ወልዴ እና የሸቀጦች ጅምላ	ሰኔ 27/2003	
56.	• አንድ ሠራተኛ ጦስ ወይም ድጉማ ሊያገኝ የሚችለው ከአሰሪው ጋር በሚደረግ /በሚኖር/ ስምምነት እንጂ በህጉ አሠሪ ለሠራተኛው በጦስ ድጉማ እንዲከፍል በአስገዳጅነት የተመለከተ ነገር የሌለ ስለመሆኑ	64758	እነ ተመስገን ገ/አየሱስ እና የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ	ሰኔ 17/2003	

	<ul style="list-style-type: none"> የቦንቦና ድገማ አሰጣጥና አፈፃፀምን በተመለከተ በህብረት ስምምነት የተመለከተ ደንብና መመሪያ ተግባራዊ ሊደረግ የሚገባ ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 4, 12, 13, 53</p>				
57.	<ul style="list-style-type: none"> አንድ ሠራተኛ አሰሪው በአሰሪና ሠራተኛ ህጉ መሰረት ሊከፍለው የሚገባውና ያልከፈለው ክፍያ መኖሩን /እንዳለ/ በተረዳ ጊዜ አሰሪውን የመጠየቅ መብት ያለው ስለመሆኑ የአሰሪና ሠራተኛ ግንኙነት በቀጠለበት ሁኔታ ሠራተኛው በአንድ ወቅት ሊከፈለኝ /ሊጠበቅልኝ/ ይገባል በማለት ያቀረበው የመብት ወይም የክፍያ ጥያቄ በፍርድ ቤት ውድቅ መደረጉ በሌላ ጊዜ መብቱን ከመጠየቅ የሚያግደው ስላለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 12 የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 5, 216</p>	66242	ወ/ሮ ሙሉ ደምሴ እና ሽራተን አዲስ	ሐምሌ 13/2003	
58.	በአዋጅ ቁ. 147/91 መሠረት በተቋቋመ ማህበር ውስጥ ላሉ ሰራተኞች አዋጅ ቁ. 377/96 ተፈፃሚ ስለመሆኑ	59579	ወ/ሮ አሞኘሽ ገብሬ እና የአቃቂ መለዋወጫ ዕቃዎች የእጅ መሣሪያዎች አ/ማ ሠራተኞች የገንዘብና ቁጠባ ብድር ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ግንቦት 16/2003	
59.	የጠረታ መብት ያለው የመንግስት ልማት ድርጅት ሠራተኛ ሊያገኝ ስለሚገባው ካሣ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 9/1/	65427	ሜታ አቦ ቤራ አ.ማ እና ወ/መድህን ቢረዳ	ግንቦት 15/2003	
60.	ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ ሠራተኞች እየሠሩ የሚገኙትን ሥራ በተመለከተ የሥራ ውል አላደሱም ወይም ለማደስ ፈቃደኛ አይደሉም በሚል ለማሰናበት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ	62370	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ እዮብ መለሰ /አራት ስዎች/	ታህሳስ 26/2003	
61.	<ul style="list-style-type: none"> በአዋጅ ቁ. 377/96 መሰረት የሠራተኛ ማህበር ለማቋቋም የሚቻልበት አግባብ የሰራተኛ ማህበር ለማቋቋም መብት የተሰጣቸው በአዋጅ ቁ. 377/96 የሚተዳደሩ ሰራተኞች ብቻ ስለመሆናቸው አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 114, 115, 118, 2/4/, 113 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 42/1/ /ሀ/, 31 	55731	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ ሰራተኛ ማህበር እና የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ማህበራዊ ጉዳይ ሚኒስቴር	የካቲት 22/2003	
62.	<ul style="list-style-type: none"> የሠራተኛ ደመወዝ ሊቀነስ የሚችለው በህግ፣ በህብረት ስምምነት፣ ወይም በሥራ ደንብ በተወሰነው መሰረት ወይም በፍ/ቤት ትዕዛዝ ብቻ ስለመሆኑ አሰሪ የሠራተኛን ደመወዝ በራሱ ውጣኔ ሊቀንስ፣ ሊይዝ ወይም የዕዳ ማቻቻያ ሊያደርግ የሚችል ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 59/1/</p>	59666	የኦሮሚያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ አቦ ጉብና	ግንቦት 04/2003	
63.	<ul style="list-style-type: none"> የደረጃ እድገት በድርጅት ውስጥ በሥራ ላይ ባለ የእድገት አሰጣጥ ስርዓት እና ደንብ መሰረት የሚካሄድ ስለመሆኑ የደመወዝ ጭማሪ ሊገኝ የሚችለው በእድገት ወይም አሰሪው የደመወዝ ጭማሪ ማድረግ የሚችልበት አግባብ ኖሮት ሲጨመር ስለመሆኑ በመሠረታዊ የስራ ሂደት ለውጥ (BPR) መሠረት የተደረገ የሥራ ምደባ የደመወዝ ጭማሪ የማይሰኝ ስለመሆኑ 	64821	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አያሌው ሕብስት	ግንቦት 01/2003	
64.	ከአሰሪና ሠራተኛ ጉዳይ ጋር በተያያዘ በፍ/ቤት የተሰጠ ፍርድ እንዲፈፀም የሚቀርብ አቤቱታ ፍርድ ከተሰጠበት ቀን አንስቶ በአንድ አመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ በይርጋ የሚታገድ ስለመሆኑ	53527	የኢትዮጵያ ፖስታ አገልግሎት ድርጅት እና አቶ በዳሰ መልካቶ	መስከረም 27/2003	
65.	ሚች ከቀበሌ ተከራይቶት የገበረን መኖሪያ ቤት ወራሽነትን በማረጋገጥ ብቻ በቤቱ ውስጥ የመኖር ህጋዊ መብት ሊገኝ የማይችል ስለመሆኑና ተቀባይነት ያለው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ ሊቀርብ ስላለመቻሉ	57045	የልደታ ክ/ከተማ ቀበሌ 12 አስተዳደር ጽ/ቤት እና አቶ ተሰፋይ አሰፋ	ጥር 25/2003	
66.	የመከላከያ ሰራዊት አባል ያልሆነ የመንግስት ሰራተኛ	61872	የኢትዮጵያ ፕልፕና	የካቲት	

	በፍቃዱ ሥራ በለቀቀ ጊዜ የስንብት ክፍያ ሊያገኝ የሚችልበት አግባብ የመንግስት ሰራተኞች ጡረታ አዋጅ ቁ. 345/95		ወረቀት አ/ማ እና አብዱልቃድር አደም	10/2003	
67.	ኢኮኖሚያዊ ጠቀሜታ ያለውና በባለሀብትነት ሊያዘ የሚችልን የአሰሪ የሆነ ነገር ላይ ሠራተኛው ሆን ብሎም ሆነ በቸልተኝነት በማናቸውም ሁኔታ ጉዳት ያደረሰ መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ የሥራ ውሉን ለማቋረጥ በቂ ምክንያት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27/1/ሺ/	64988	ዳሽን ባንክ አ/ማ እና አቶ ሃይሉ ሸመልስ	ግንቦት 30/2003	
68.	<ul style="list-style-type: none"> የመንግስት ሰራተኞች አዋጅን መሰረት በማድረግ የሚነሳ ክርክር የሚስተናገድበት ህግና የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ይግባኝ ለማቅረብ ጊዜ ያለፈበትን አቤቱታ ተቀብሎ ለማስተናገድ የሚቻልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 515/99 አንቀጽ 76/2/ አዋጅ ቁ. 6/2000 አንቀጽ	61843	ሰይፉ ናስር እና የአ.አ ከተማ አስተዳደር ፍትህና ህግ ጉዳዮች	መ.ጋቢት 23/2003	
69.	ለተወሰነ ጊዜና ሥራ የተቀጠረ ሠራተኛ ጊዜው ደርሶ መሰናበቱ ምንም እንኳን ሌሎች ሠራተኞች በአስ ምትክ የተቀጠሩ ቢሆንም ህገ ወጥ ነው ለማለት የማይችል ስለመሆኑ	57337	አድቪንቲስት የልማት ተራድኦ ድርጅት እና አቶ ገበየሁ ወ/ሚካኤል	ሰኔ 15/2003	
70.	በአሰሪና ሰራተኛ ስምምነት የሚዘጋጅ የህብረት ስምምነት ውስጥ የተካተቱ ሠራተኛን ያለማስጠንቀቂያ ከሥራ ለማሰናበት የሚያስችሉ ምክንያቶች ጥፋትን መሰረት ማድረግ ያለባቸው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 27/1/ተ/	64734	ካንትሪ ክሰብ ዴብሎር የረር ቪ.ወ. የመኖሪያ ቤቶች ግንባታ ፕሮጀክት እና እነ አቶ በቀለ ለማ /ሦስት ሰዎች/	ሰኔ 16/2003	
71.	የግንባታ ሥራ ተቋራጭ ድርጅት ከ3ኛ ወገን ጋር ባደረገው የግንባታ ሥራ ውል መነሻነት የቀጠረውን ሰራተኛ የግንባታ ሥራው ውል በመቋረጡ ምክንያት ማሰናበቱ ህገ ወጥ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 24/4/, 4/1/, 10, 9	66306	አምሳሌ ወረዳ ኮንስትራክሽን አ/ማ እና እነ አቶ መሐመድ ሰይድ /ስድስት ሰዎች/	ሰኔ 03/2003	
72.	የወንጀል ድርጊት ፈጽሟል በሚል በመጠርጠሩ የተነሳ ከሥራ ታግዶ የነበረና በኋላም የተሰናበት ሠራተኛ በወንጀል ተከስሶ ጥፋተኛ መሆኑ ተረጋግጦ የተሰጠ የፍ/ቤት ውሣኔ ያልቀረበ በመሆኑ ብቻ ስንብቱ ህገ ወጥ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑና ጉዳዩን በማስተናገድ ላይ የሚገኝ ፍ/ቤት የሠራተኛውን ስንብት አግባብነት ለመወሰን ማናቸውንም ማስረጃ አስቀርቦ በመመልከት ለጉዳዩ እልባት መስጠት ያለበት ስለመሆኑ	59906	የኢትዮጵያ ምርጥ ዘር ድርጅት እና ኃይለማርያም ሻረው	የካቲት 09/2003	
73.	ከሥራ ጋር ባልተገናኘ /ተፈጥሮአዊ/ ሞት ምክንያት የሥራ ውል ሲቋረጥ የሥራ ስንብት ክፍያ የማይከፈል ስለመሆኑ	18495	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ወ/ሮ አሚናት ገበየሁ	መ.ጋቢት 18/1999	
74.	<ul style="list-style-type: none"> የቦነስ ክፍያ ለሠራተኛ የሚከፈለው በሥራ ላይ ያለ ሰራተኛ ወደፊት በርትቶ እንዲሰራ ለማበረታታት ብቻ ሳይሆን በሥራ ላይ በነበረበት ወቅት የሰራው ሥራ ለአሰሪው ትርፋማ ውጤት በማስገኘቱ የትርፍ ተጠቃሚ እንዲሆን ለማስቻል ጭምር ስለመሆኑ የቦነስ ክፍያ ተጠቃሚ ለመሆን ሠራተኛው ድርጅቱ /ተቋሙ/ ትርፋማ ውጤት ባስገኘበት ዓመት በሥራ ላይ የነበረና አስተዋጽኦ ያደረገ መሆን ያለበት ስለመሆኑ 	20869	አቶ አዲሱ አቦሴ እና የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን	ሰኔ 30/1998	
ንብረት					
75.	ቤትና ቦታዬን ያለአግባብ ተነጠቅሁ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በፍ/ቤት ታይቶ ፍርድ ሊሰጥበት የማይችል አስተዳደራዊ ጉዳይ ነው ሊባል የማይችል ስለመሆኑ ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 37	48217	ወ/ሮ አባዲት ለምለም እና እነ የዛለአንባሳ ከተማ አስተዳደር ጽ/ቤት	ጥቅምት 03/2003	

	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 4		/ሁለት ሰዎች/	
76.	የመሬት ይዞታ ለህዝብ ጥቅም ሲባል በተወሰደ ጊዜ ካሳ የሚከፈለው በተወሰደው ይዞታ ላይ ንብረት የነበረ መሆኑ እንዲሁም ንብረቱን ለመተካት ከሚያስፈልገው ወጪ ጋር ተመጣጣኝነት ያለው መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 401/96 አንቀጽ 9/1, 10 አዋጅ ቁ. 455/97	52496	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና እነ አቶ ከድር ኃሌጅንሶ /አስራ ሁለት ሰዎች/	ጥቅምት 16/2003
77.	<ul style="list-style-type: none"> • አንድ ሰው የንብረት ባለቤት የሚሆነው በጉልበቱ፣ በፈጠራ ችሎታው ወይም በገንዘቡ ንብረትን ያፈራ እንደሆነ ስለመሆኑ • የፍርድ ባለዕዳ የሆነ ሰው ንብረቱ ለፍርድ ማስፈጸሚያነት እንዳይውል አስቦ አካለ መጠን ባልደረሰ ህፃን ልጁ ስም ማዘፋቱ ብቻ ከኃላፊነት ሊያድነው የሚያስችል ስላለመሆኑና ይህ በመሆኑም ሲፈጸም የሚችል ፍርድ የለም ሲባል የማይችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1195, 1196 የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/2/ 	55081	ወ/ሪት ራሔል ሥነ ፀሐይ እና አቶ መስፍን ታምራት	ጥቅምት 18/2003
78.	<ul style="list-style-type: none"> • መንግስት አንድን የግል ንብረት ለህዝብ ጥቅም በሚወስድበት ጊዜ ሊከተለው ስለሚገባው ሥነ ሥርዓት • ለህዝብ ጥቅም ሲባል ንብረቱ የተወሰደበት ሰው የተሰጠው ግምት ከንብረቱ ዋጋ ጋር ተመጣጣኝ አይደለም በሚል ለፍ/ቤት የሚቀርብ አቤቱታ በ3 ወር ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1460-1488 	50810	እነ አቶ ፀጋዬ መሠረት /ለባ ዘጠኝ ሰዎች/ እና የመንገድ ትራንስፖርት ባለስልጣን	ጥቅምት 30/2003
79.	የማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተያያዘ ህጋዊ ባልሆነ መንገድ ስመ ሃብት ይዞ መገኘት የንብረቱ ባለቤት አድርጎ የማያስቆጥር ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1195, 1196	47139	አቶ የሱፍ ሁሴን እና አቶ አደን አብደላ	ህዳር 30/2003
80.	አዋጅ ቁ. 47/67 ከመውጣቱ በፊት የተደረገ የመሬት ኪራይ ውል ህጋዊ አስገዳጅነት ሊኖረው የማይችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 47/67	48086	እነ ወ/ሮ አሰላራች ወልደሚካኤል /ሁለት ሰዎች/ እና ቶታል ኢትዮጵያ አክሲዮን ማህበር	ህዳር 03/2003
81.	<ul style="list-style-type: none"> • ፍ/ቤቶች በሚቀርቡላቸው አቤቱታዎች ላይ ህግን ተፈጻሚ ለማድረግ የቀረበውን የክስ አርእስት ብቻ ሳይሆን ይዘት ጭምር መመልከት የሚገባቸው ስለመሆኑ • ከንብረት ባለቤትነት ጋር በተያያዘ በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1149/1/ መሰረት ሁከት የተፈጠረበት ሰው እንዲወገድለት ይዞታው የተወሰደበት ሰው ደግሞ እንዲመለስለት በሚል ዳኝነት የሚጠየቀው አቤቱታ የቀረበበት ንብረት ተገምቶ ተገቢው ዳኝነት ከተከፈለበት በኋላ ስለመሆኑና በጥቅሉ የተፈጠረ ሁከት እንዲወገድ (cessation of interference) እንደሆነ ተቆጥሮ ልክ አቤቱታቸው በገንዘብ የማይገመቱ አቤቱታዎች አይነት ሊስተናገድ የማይገባ ስለመሆኑና የይርጋ ደንብ ተፈጻሚ የማይሆን ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1149/2/ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 16, 226/3/ 	49985	ሻለቃ አሰፋ አየሁ ደምሴ እና ፍቃዱ ሙሉ-ጌታ	ህዳር 28/2003
82.	መሬት በፍ/ብ/ሐር ግንኙነት የተፈጠረን ዕዳ ለመክፈል ጥቅም ላይ ሊውል የማይችል ስለመሆኑ የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ህገ መንግስት አንቀጽ 40/3/ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1678/2/	49200	አቶ ጋሻው በጉሰው እና አቶ አሰበል መከተ	ህዳር 01/2003
83.	የከተማ መሬት ይዞታን እንዲሰቅ የተደረገ ባለይዞታ በተወሰነለት የካሳ መጠን ላይ ካልተሰማማ አቤቱታውን ማቅረብ ያለበት በከተማው አስተዳደር ሥር ለተቋቋመ የመሬት ክስ አቤቱታ ሰሚ አካል ስለመሆኑ እና በመደበኛ ፍ/ቤት ጉዳይ ሊታይ የሚችለው በይግባኝ ብቻ ስለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 455/97 አንቀጽ 11/2/, /4/	57271	የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን እና ጃዳ ብሩ	ታህሳስ 27/2003

84.	<ul style="list-style-type: none"> • የማይንቀሳቀስ ንብረት /ህንፃ/ ግንባታ ሥራ ጋር በተገናኘ ተፈጻሚ ስለሚሆኑ ድንጋጌዎች • የሥራ ተቋራጭነት ውል ተፈጽሟል /አለ/ ለማለት የሚቻልበት አግባብ • የግንባታ ሥራ ውል በልዩ ፎርም መደረግ ያለበት ስለመሆኑ <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 3019-3040</p>	47526	<p>ዛፍኑ ኃ/የተ/የግል ማህበር</p> <p>እና</p> <p>ብሔራዊ መሐንዲሶች ስራ ተቋራጭ ድርጅት</p>	ግንቦት 15/2003	
85.	<ul style="list-style-type: none"> • የማይንቀሳቀስ ንብረት ሽያጭ ውል በቅን ልቦና የተደረገ ነው በሚል ምክንያት ብቻ በህግ ጥበቃ ሊደረግለት የማይችል ስለመሆኑ • በህግ ፊት በማይፀና ሁኔታ የማይንቀሳቀስ ንብረት ባለቤትነት የምስክር ወረቀት የያዘ ሰው ይህንን ንብረት ለሌላ ሰው ለማስተላለፍ በውልና ማስረጃ ጸ/ቤት የሚያደርገው የሽያጭ ውል ህጋዊ ነው ሲባል የማይቻል ስለመሆኑ • የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሽያጭ ለ3ኛ ወገን ለማስተላለፍ መብት ከሌለው ሰው እያወቀ የሽያጭ ውል የፈፀመ ገዢ በቅን ልቦና የተደረገ ነው በሚል የሕግ ጥበቃ የሚደረግበት ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1195, 1196, 2882-2884</p>	60720	<p>ወ/ሮ ሄርያ መሐመድ ግርግቦ</p> <p>እና</p> <p>አቶ ሸምሱ የሱፍ</p>	ግንቦት 15/2003	
86.	<p>ተከራይ ለሆነ ወገን በተከራየው የማይንቀሳቀስ ንብረት ላይ የባለቤትነት ወይም ሌላ መብት አለን በማይሉ 3ኛ ወገኖች እድራጎች ለሚነሳ ሁከት አከራይ ዋስትና እንዲሰጥ የማይገደድ ስለመሆኑ</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2914/1/, /2/, 2913/1/, /2/</p> <p>የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 158</p>	63042	<p>የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ</p> <p>እና</p> <p>አቶ ሰለሞን ነጋሽ</p>	ግንቦት 01/2003	
87.	<p>ለህዝብ ጥቅም ሲባል ይዞታውን እንዲለቅ የተደረገ ሰው በመራቱ ላይ የሰፈረውን ንብረት ለመተካት ከሚከፈለው ካሳ በተጨማሪ በይዞታው ላይ የነበረው ንብረት በመፍረሱ የተነሳ የተቋረጠ ገቢ /የታጠ ጥቅም/ ካሳ ሊከፈል የሚችልበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 455/97 አንቀጽ 2/1//ለ/, 7/1/2/ ደንብ ቁ. 135/99</p>	63352	<p>የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን</p> <p>እና</p> <p>አቶ ቴሌ አብይ</p>	ሐምሌ 13/2003	
88.	<ul style="list-style-type: none"> • ተከራይ በይዞታው ያለውን የማይንቀሳቀስ ንብረት አከራይ ባለበት ዕዳ ምክንያት ባለገንዘብ የሆነ ወገን ንብረቱን መረከቡ በተከራዩ ላይ የሁከት ተግባር ፈጽሟል የማይታወቅ ስለመሆኑ • የተከራዩ እና በንብረቱ ላይ መብት ያለው ባለገንዘብ የሚኖራቸው ተነፃፃሪ መብት <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1140 1149 2933/1/ 2899 2931</p> <p>አዋጅ ቁ. 97/90 አንቀጽ 6</p>	62858	<p>ፓዘ ፋይንደር ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ</p> <p>እና</p> <p>እነ የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ /ሁለት ሰዎች/</p>	ግንቦት 16/2003	
89.	<p>ለህዝብ ጥቅም ሲባል በሚመለከተው የአስተዳደር አካል እንዲፈርስ መረጃ የደረሰው በመሆኑ ቤቱን ያፈረሰ ሰው የአስተዳደር አካሉ የዲዛይን ለውጥ አድርጎ ቤቱ ከፈረሰ በኋላ የግለሰቡን ይዞታ /ንብረት/ መፍረስ የማይቻልበት መሆኑን መግለፁ ካሳ የመክፈል ግዴታውን ቀሪ የማያደርግ ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 322/97</p> <p>አዋጅ ቁ. 455/97 የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ህገ መንግስት art. 40/2/</p>	62293	<p>የኢትዮጵያ መንገዶች ባለስልጣን</p> <p>እና</p> <p>እነ አቶ መስፍን ጀንበሩ /ሁለት ሰዎች/</p>	ግንቦት 15/2003	
90.	<ul style="list-style-type: none"> • አንድ ሰው የሌለውን ነገር ሽጦ በተገኘ ጊዜ ገዢው በህግ ሊያገኝ ስለሚገባው መፍትሔ • በሌላ መብት መሥራት የማይቻል ስለመሆኑ <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2884/1/ /2/, 2282-2285, 1716</p>	51034	<p>ታሪክ ኃታቸው</p> <p>እና</p> <p>እነ ወ/ሮ አልጋነሽ ተጠምቀ /ሁለት ሰዎች/</p>	የካቲት 22/2003	
91.	<ul style="list-style-type: none"> • የኮንዶሚኒየም ቤትን ዋጋ አጠቃላይ የከፈለ የኮንዶሚኒየም ቤት ባለቤት በፍርድ የተወሰነበት የሌላ ሰው ዕዳ ያለበት በሆነ ጊዜ ፍርድ ቤቶች ቤቱ በአፈፃፀም ተሸጦ ለዕዳው መክፈያነት እንዲሆን ለማዘዝ የሚችል ስለመሆኑ • የኮንዶሚኒየም ቤት ባለሀብት የሆነ ሰው በራሱ ፈቃድ 	56011	<p>አቶ ሳሙኤል ታደሰ</p> <p>እና</p> <p>ወ/ሮ እጥፍወርቅ ኃይለማርያም</p>	መጋቢት 23/2003	

	ቤቱን ለመሸጥ ለመለወጥ ወይም ለ3ኛ ወገን ለማስፈላለፍ የሚችለው ያለበትን የቤቱን ዋጋ አጠናቅቆ ከክፈለበት ጊዜ ጀምሮ አምስት ዓመት ካለፈ በኋላ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 19/97 አንቀጽ 21, 14/2				
92.	<ul style="list-style-type: none"> • በሀገራዊ መንገድ የማይንቀሳቀስ ንብረትን በሽያጭ ውል ያገኘ ገዢ የሚመለከተውን የአስተዳደር አካል የስም ዝውውር እንዲፈጽምለት በፍ/ቤት ለመክሰስ የሚችል ስለመሆኑ • የሚመለከተው የአስተዳደር አካል በህግ የተሰጠውን ተግባርና ሃላፊነት ካልተወጣ ገዢ መብቱን ለማስከበር ክስ ማቅረብ የሚገባው በዚህ የአስተዳደር አካል ላይ ስለመሆኑ የአማራ ብ/ክ/መ/አዋጅ ቁ. 91/96 እና ደንብ ቁጥር 12/2000 	49428	እነ ወ/ሮ ከበበሽ ልሳነወርቅ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ ኦቶ ፀዳሉ ኦዳነ /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 28/2003	

ጉምሩክ /ቀረጥ/ ግብር

93.	በስህተት ለጉምሩክ የተከፈለ ቀረጥ ተመሳሽ የሚደረገው ስህተቱ መኖሩን ባለስልጣን መ/ቤቱ ያወቀና ዕቃውም የጉምሩክ ስነ ስርዓትን አጠናቅቆ ወደ አገር ከገባበት ወይም ወደ ውጭ አገር ከተላከበት ቀን ጀምሮ ባለው 6 ወር ውስጥ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 15 አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 53, 55	53749	የአዲስ አበባ ላ.ጋር ጉምሩክ እና አቶ አዳኛ አበሉ	ጥቅምት 18/2003	
94.	ከቀረጥ ነፃ በሆነ መልኩ ለግል አገልግሎት እንዲውል የገባ መኪናን ለንግድ ማዋል በወንጀል ተጠያቂነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 73/1/, 78	54203	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና ወ/ሮ ሙሉአመቤት ኃ/ሚካኤል	ህዳር 27/2003	
95.	ከውጭ አገር ወደ ኢትዮጵያ የሚገቡ ዕቃዎችን አስመልክቶ ስለሚካሄድ የቅድመ ጭነት ምርመራ ሥርዓት እና በዕቃው ላይ ስለሚከፈል ግብር /ታክስ/ አዋጅ ቁ. 173/91 አንቀጽ 6/1/, 4/1/	50375	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና እነ ወ/ሮ ለተብርሀን አድሀኖም /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 13/2003	
96.	የተጨማሪ እሴት ታክስ ህግን ተላልፏል በሚል በወንጀል የተከሰሰ ስራ አስኪያጅ የሆነ ሰው ድርጊቱ ሲፈፀም በቦታው አልነበረም ወይም አያውቅም በሚል ምክንያት ከወንጀል ኃላፊነት ነፃ ሊሆን የማይችል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 56/1/ 55 አዋጅ ቁ. 609/209 አንቀጽ 22/1/ 50/ለ/1/	51090	እነ ዘ ቲዌንስ ባርና ሬስቶራንት ኃ/የተ/የግ/ማህበር /ሁለት ሰዎች/ እና የኢትዮጵያ ጉምሩክ ባለስልጣን	ታህሳስ 12/2003	
97.	<ul style="list-style-type: none"> • የጉምሩክ ባለስልጣን ኮንትራባንድ እንደተፈፀመበት በበቂ ሁኔታ የጠረጠረውን ተሽከርካሪ በቁጥጥሩ ሥር አድርጎ ለሚያደርገው ማጣራት ለባለንብረቱ የተቋረጠ ጥቅም እንዲከፍል የማይጠየቅ ስለመሆኑ • ባለስልጣኑ በቁጥጥሩ ሥር የሚያውላቸው ተሽከርካሪዎች የተያዙበትን ጉዳይ ለማጣራት ከሚያስፈልገው ተገቢና ምክንያታዊ ጊዜ በላይ የሆነ እንደሆነ የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ • በባለስልጣኑ ቁጥጥር ሥር የቆዩ ተሽከርካሪዎችን በተመለከተ የተቋረጠ ገቢ ይክፈለን በሚል አቤቱታ በቀረበ ጊዜ ፍርድ ቤት የተጠየቀውን ገቢ ህጋዊነት እና ትክክለኛነት በማረጋገጥ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 6/5/ 58/1/1 አዋጅ ቁ. 368/95	43996	የሰሜን ምስራቅ ጉምሩክ ሚሊ ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና በረከት አሰፋ	ጥር 10/2003	
98.	አንድ ግብር ከፋይ ለተጨማሪ እሴት ታክስ (VAT) ግብር ከፋይነት ተመዘገበ የሚባለው በባለሥልጣኑ ከተመዘገበበት ዕለት ወይም ምዝገባው እንደሚፀና ከተገለፀበት ጊዜ ጀምሮ	59851	አቶ አለሙ ጋባ እና የፌዴራል ገቢዎችና	የካቲት 11/2003	

	<p>ስለመሆኑ</p> <ul style="list-style-type: none"> የተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ተመዝጋቢ የሆነ ሰው ከተመዘገበበት ዕለት ጀምሮ ለሚያደርገው ግብይት የተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ ለተጠቃሚው ወዲያውኑ ያልሰጠ መሆኑ በወንጀል የሚያስጠይቀው ስለመሆኑ እውቅና ያልተሰጠው የሽያጭ መመዘገቢያ መጠቀም በወንጀል የሚያስጠይቅ ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 471/98 አንቀጽ 5 አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 64, 3/1/ና/2/, 22/1/ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 117 ደንብ ቁጥር 139/99 አንቀጽ 22 መመሪያ ቁጥር 46/99</p>		ጉምሩክ ባለስልጣን		
99.	<ul style="list-style-type: none"> በጉምሩክ አዋጅ ቁ. 368/95 /አንደተኛሻለ/ አንቀጽ 74 ሥር ጥፋተኛ የተባለ ተከላኝ ሊጣልበት ስለሚችለው የቅጣት አይነትና መጠን በኮንትራባንድ ዕቃ ሲያንጉዝ የተገኘ ተሽከርካሪ ሊወረስ የሚችልበት አግባብ <p>አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 64/4/, 74</p>	48628	የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ሕግ እና አቶ በርሄ ሐገብ	ግንቦት 05/2003	
100.	<p>የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን አስቀድሞ በዋስትና ለሌላ ሰው ያልተሰጠ የግብር ከፋይ ንብረቶች ላይ የቀዳሚነት መብት ያለው ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 80/1/, 78/1/</p>	57100	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን በጆሚ ቅ/ጽ/ቤት እና እነ አቶ አዳራ ሰይፍ /ሁለት ስዎች/	ግንቦት 30/2003	
101.	<p>የተሽከርካሪ ባለንብረትና ሹፌር በመሆን የኮንትራባንድ ወንጀል በተሽከርካሪ በመታገዝ የተፈጸመ ስለመሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ የግለሰብን የወንጀል ጥፋተኝነት ውሣኔ ተከትሎ ተሽከርካሪው እንዲወረስ ትዕዛዝ መሰጠት ያለበት ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 91/2/, 2/1/</p>	64819	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና አቶ አንተነህ ካሣዬ	ሰኔ 30/2003	
102.	<p>ከቀረጥ ነፃ፣ በቅናሽ ቀረጥ ወይም በጊዜያዊነት ከቀረጥ ነፃ የገባን ዕቃ ህግን በሚቃረን መልኩ የቀረጥ ነፃ መብቱ ከተሰጠበት ምክንያት ውጪ መጠቀም /ለሌላ ሰው አሳልፎ መስጠት/ የወንጀል ኃላፊነትን የሚያስከትል ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 60/89 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 73/1/ /ሀ/ /ለ/ /2/</p>	58266	ወ/ሮ አልማዝ ደሴ እና የጉምሩክ ዓ/ሀግ	ሰኔ 03/2003	
103.	<ul style="list-style-type: none"> አንድ ዕቃ /ንብረት/ ኮንትራባንድ ነው ወይም የጉምሩክ ስርዓት ያልተፈጸመበት ነው በሚል በቁጥጥር ስር ሊውል የሚችልበት አግባብ የጉምሩክ ሥርዓት ያልተፈጸመበትን ዕቃ ወደ ጉምሩክ ክልል ማስገባት ወይም ከጉምሩክ ክልል ማስወጣት ዕቃው ኮንትራባንድ እንዲባል የሚያደርግ ስለመሆኑና የኮንትራባንድ ወንጀልን የሚያቋቁም ስለመሆኑ “የጉምሩክ ክልል” በሚል የተጠቀሰው ሃረግ አጠቃላይ የኢትዮጵያ የግዛት ክልልን የሚያመለክት ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 2/17/, 12/4/, 13/1/, 91/1/, 2/7/</p>	60400	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን እና ኤፍታታ እና ቢኤም ኤም ኃ/የተ/የግ/ማህበር	ሐምሌ 12/2003	
104.	<p>በህግ አግባብ የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት የተፈጸመበት ዕቃ/ንብረት/ የኮንትራባንድ ዕቃን ለማሳለፍ በሽፋንነትና በከለላነት ያገለገለ መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ የጉምሩክ ባለስልጣን ይህን በሽፋንነትና በከለላነት ያገለገለውን ዕቃ ለመውረስ ስልጣን የተሰጠው ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 60/89 አንቀጽ 6/5/ 58/1/ /ለ/ 16-18 አዋጅ ቁ. 368/95 አንቀጽ 22</p>	65656	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የባህር ዳር ቅርንጫፍ ጽ/ቤት እና ወ/ሪት ትዕግስት ጥላሁን	ሐምሌ 26/2003	
105.	<p>የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ያልተፈጸመበት ዕቃን በማንገዝ የተያዘ ተሽከርካሪ እንዲወረስ ላይታዘዝ የሚችልበት አግባብ</p> <p>አዋጅ ቁ. 622/2001 አንቀጽ 104/3/ /ሀ/ አንቀጽ 91/1/</p>	57243	የሚሌ ገቢዎች እና ጉምሩክ እና አቶ ደረጅ ከፍያለው	መስከረም 27/2003	

106.	<ul style="list-style-type: none"> ማንኛውም ሰው በመቀጠር ምክንያት በሚያገኘው ማናቸውም ገቢ ላይ የገቢ ግብር የመክፈል ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ በደረሰ የአካል ጉዳት ወይም በጥንቃቄ አደጋ ምክንያት ከሚሰጥ የካሣ ክፍያ በስተቀር ሌሎች በማናቸውም ሁኔታ የሚከፈሉ የካሣ ክፍያዎች ከግብር ነፃ ናቸው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ ከሥራ መሰናበት ጋር በተገናኘ ለሰራተኞች የሚሰጥ የመልሶ ማቋቋሚያ የድጋፍ ክፍያ የሥራ ግብር የሚከፈልበት ገቢ ነው ለማለት የሚያስችል የህግ መሰረት የሌለ ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 10/1/, 2/10/, 1/11/</p>	65330	<p>ሲማ</p> <p>የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፍትህ ሚኒስቴር እና እነ አቶ ተክሌ ጋረደው /ስድስት ሰዎች/</p>	<p>ሰኔ 30/2003</p>
107.	<p>በግብር ይግባኝ ስሜ ጉባኤ ውሣኔ ቅሬታ ያለው ግብር ከፋይ ይግባኝን ስልጣን ባለው ፍርድ ቤት ለማቅረብ የሚችለው በጉባኤው የተወሰነበትን ግብር ይግባኝ ሙሉ በሙሉ ሲከፍል ስለመሆኑ</p> <p>አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 112/4/ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 43/4/</p>	59711	<p>ሸበል ኃ/የተ/የግ/ማህበር እና የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ዓ/ህግ</p>	<p>ሰኔ 14/2003</p>
ከውል ውጭ ኃላፊነት				
108.	<p>ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት በመኪና ላይ ጉዳት በደረሰ ጊዜ የመኪናው ባለቤት በደረሰው ጉዳት የተነሳ ሊከተል የሚችለውን ኪሣራ ለመቀነስ ተገቢውን ጥረት የማድረግ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2091, 2097/1/ 1/2/</p>	54021	<p>አቶ ዱላ ያሲን እና ወ/ሮ አበበች እሸቱ</p>	<p>ህዳር 03/2003</p>
109.	<p>የህንፃ ተቋራጭ ሠራተኛ በመሆን በሚሠራው ህንፃ ላይ ሥራውን በማከናወን ላይ እያለ ከህንፃው ወድቆ ጉዳት የደረሰበት ሰው የሚሰራውን ህንፃ ባለቤት ከውል ውጭ የሆነ ግንኙነትን መሰረት በማድረግ የጉዳት ካሣ ሊጠይቅ የሚችልበት የህግ መሠረት የሌለ ስለመሆኑ</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2077</p>	52595	<p>ብሔራዊ የመረጃና ደህንነት አገልግሎት እና እነ ወ/ሮ ሻሎም ተስፋዬ /አራት ሰዎች</p>	<p>ታህሳስ 15/2003</p>
110.	<p>የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን የበረሃቸው የኤሌክትሪክ መስመር ገመዶች ለሚያደርሱት ጉዳት ከንላፊነት ነፃ ሊሆን የሚችለው ጉዳት የደረሰው ሙሉ በሙሉ ወይም በከፊል በተገደደው ጥፋት መሆኑን በማስረዳት ብቻ ስለመሆኑ</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2086/2/</p>	57904	<p>የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና አቶ ወልዱ ገ/ስላሴ</p>	<p>ታህሳስ 15/2003</p>
111.	<p>ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ተፈጻሚ ከሚሆነው የይ.ር.ጋ ጊዜ ጋር በተገናኘ ለደረሰው ጉዳት ምክንያት የሆነው ድርጊት በወንጀል የሚያስቀጣና ጥፋት መሆኑ የተረጋገጠ እንደሆነ አጥፊው በወንጀል ጉዳይ ክስ ያልቀረበበትና ያልተቀጣ እንኳን ቢሆን በወንጀል ህጉ የተመለከተው የይ.ር.ጋ ጊዜ ተፈጻሚ ሊደረግ የሚችል ስለመሆኑ</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2143 /1/ እና /2/</p>	58920	<p>አለምነው አበበ አካሌ እና ህብረት ኢንሹራንስ አ.ማ</p>	<p>የካቲት 22/2003</p>
112.	<p>ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ፍ/ቤቶች የጉዳት ካሣን አስመልክቶ የሚሰጡት ውሣኔ በይግባኝ ሊለወጥ የሚችልበት አግባብ የሌለበት</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2152, 2153</p>	53598	<p>አቶ ይልማ ደጅኔ እና ወ/ሮ መዲና ዲታሞ</p>	<p>ግንቦት 19/2003</p>
113.	<p>የባንክ ሥራ አስኪያጅ የሆነ ሰው ጥፋት ፈጽሟል በሚል በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችልበት ብሎም ላደረሰው ጉዳት ካሣ እንዲከፍል ሊደረግ የሚችልበት አግባብ</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2524/2/, 1676/1/, 1790/2/, 2090</p>	44427	<p>አቶ ለገሰ ጥቀኔር እና ጉብ ኢንተርናሽናል አ.ማ</p>	<p>መጋቢት 09/2003</p>
114.	<ul style="list-style-type: none"> አንድ ሰው የሌላውን ሰው የሥራ ድካም ወይም በሌላው ሰው ሀብት በመገልገል በቂ ባልሆነ ምክንያት ጥቅም ያገኘ እንደሆነ አላግባብ ባገኘው ጥቅም መጠን ለባለሀብቱ ወይም በጉልበቱ ለደከመው ሰው የመካከ ግዴታ ያለበት 	59698	<p>አቶ ሚኪያስ ከበደ እና እነ ወ/ሮ ምስራቅ ንጉሴ /ሁለት ሰዎች/</p>	<p>መጋቢት 06/2003</p>

	<p>ስለመሆኑ</p> <ul style="list-style-type: none"> አንድ ሰው ባለዕዳ መሆኑን ያመነ እንደሆነ ዕዳው የታመነሰት ሰው ባለዕዳው ዕዳውን ያመነበትን ምክንያት የማስረዳት /የማረጋገጥ/ ግዴታ የሌለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2162 2164 2019 				
115.	<ul style="list-style-type: none"> በህክምና ጉዳት ሀላፊነት ሲከተል የሚችልበትና ካሳ የሚከፈልበት አግባብ የጉዳት ካሳን ለመወሰን የጉዳቱን ልክ በማስረጃ ለማረጋገጥ አዳጋች ሲሆን በርትዕ ለመወሰን የሚቻል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2090, 2102 	64590	<p>ሜሪስቶፕስ ኢንተርናሽናል ኢትዮጵያ እና ወ/ት ሠናይት ዓለማየሁ</p>	<p>ሚያዝያ 18/2003</p>	
116.	<p>የትራንስፖርት አገልግሎት በሚሰጥ ተሽከርካሪ ተሳፋሪ በመሆን ሲጓዙ ለሚደርስ ጉዳት አንገቱ ከኃላፊነት ነፃ ሲሆን የሚችልባቸው ልዩ ሁኔታዎች፣ ኃላፊ በሆነ ጊዜ የኃላፊነቱ መጠን እንዲሁም አንገቱ በህግ ከተደነገገው የጉዳት ካሳ መጠን በላይ በኃላፊነት ሊጠየቅ የሚችልባቸው ሁኔታዎች የንግድ ህግ ቁ. 595, 596, 599, 588, 597 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2130, 2092, 2091</p>	67973	<p>አቶ በቀለ ወልቻም እና አቶ ጥበቡ ጦራ</p>	<p>ሐምሌ 25/2003</p>	
117.	<ul style="list-style-type: none"> መኪና ወይም ባለሞተር ተሽከርካሪ ልዩ የምዝገባና የባለሀብትነት ስም ዝውውር የሚያስፈልገው ግዙፍነት ያለው ተንቀሳቃሽ ንብረት ስለመሆኑ የባለሞተር ተሽከርካሪ ባለቤትነት /ባለሀብትነት/ ወደ ሌላ ሰው ተላልፏል ሊባል የሚችልበት አግባብ መኪኖች እና ባለሞተር ተሽከርካሪዎች ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ለሚያደርሱት ጉዳት በኃላፊነት ስለሚጠየቀው ወገን የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1186/1/ /2/, 2081/1/, 2082/2/, 2083/1/, 2267/2/, 2324/1/ አዋጅ ቁ. 256/60 አንቀጽ 6 አዋጅ ቁ. 468/97 አንቀጽ 21 ደንብ ቁ. 360/61 አንቀጽ 6 7/1/ /3/, 8, 11/1/ /2/, 42-45 	24643	<p>ወ/ሮ አስናቀች ወ/ማርያም እና አቶ አለማየሁ አህመድ</p>	<p>ሐምሌ 29/2000</p>	
118.	<p>ባለሞተር ተሽከርካሪ ከሚያደርሰው ጉዳት ጋር በተያያዘ የመጨረሻው ኃላፊነት (ultimate liability) የሚወድቀው መኪናው ሲሽከረከር የነበረው ባለቤቱ በቀጠረው ሹፌር እንኳን ቢሆን በወቅቱ በመኪናው ሲገለገል የነበረው ሰው ላይ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2082/1/, 208/1/, 2083/1/</p>	55228	<p>አቶ አብራር ሳቢር እና እነ ወ/ሮ አለምፀሐይ ወሰኔ /ሁለት ሰዎች/</p>	<p>ጥር 25/2003</p>	
119.	<p>ከውል ውጭ የሌላ ሰው ሃብት የሆነን ነገር በመያዝ ለተገለገለበት ጊዜ ክፍያ እንዲከፈል በሚል የቀረበ አቤቱታ ጋር በተያያዘ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024 ተፈጻሚነት የሌለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2024</p>	54518	<p>የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ እና እነ ፀሐይ ዘመይ /ሁለት ሰዎች/</p>	<p>የካቲት 14/2003</p>	
120.	<ul style="list-style-type: none"> ለአካለ መጠን ያልደረሱ ህፃናት ላይ ከውል ውጪ በሆነ ግንኙነት ጉዳት ሲደርስ የጉዳት ካሳ መክፈል የሚገባው ስለመሆኑና የካሳ አወሳሰኑ ስሌት በገንዘብ ለመተመን የሚያዳግት የአካል ጉዳት በደረሰ ጊዜ ካሳ በርትዕ መወሰን ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህ/ቁ. 2090, 2091, 2092/2/, 2095/2/ 	38117	<p>አቶ ብርሃኑ ፈይሳ ቢፍቱ እና እነ ናይል ኢንሹራንስ /ሁለት ሰዎች</p>	<p>ሐምሌ 09/2001</p>	
አፈፃፀም					
121.	<p>በዕዳ ምክንያት በፍ/ቤት የተከበረ ንብረት እንዲሸጥ በተደረገ ጊዜ ንብረቱን ያስከበረው ወገን የሚኖረው መብት ከሽያጭ ገንዘቡ ላይ የቀዳሚነት መብት ያላቸው ባለገንዘቦች የሚተርፍ ካለ መውሰድ ነው እንጂ ንብረቱን በሽያጭ ውል የተነሳ ባለቤት የሆነን ወገን መጠየቅ ወይም ንብረቱን የመክተል ስላለመሆኑ</p>	48042	<p>ጉና ጠቅላላ ስራ ተቋራጭ እና እነ ቡራ ባጉና የማዕድን ውሃ ፋብሪካ /ሦስት ሰዎች/</p>	<p>ጥቅምት 03/2003</p>	
122.	<p>የአፈፃፀም ክስና መጥሪያው ደርሶት የፍርድ ባለዕዳ ሳይቀርብ</p>	53943	<p>እነ ወ/ሮ አስካለ</p>	<p>ህዳር</p>	

	በሚቀርበት ጊዜ ፍርድ ቤቶች የሚከተሉት ሥርዓት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 70/ሀ/ሥን ድንጋጌ መሰረት ያደረገ ስለመሆኑ እና የተሰጠን ትዕዛዝም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 78 መሠረት ለማስከት የሚቻልበት አግባብ የሌለ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 70/ሀ/፣ 78		ደግለኝ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ የትምወርቅ ታደሰ /ሁለት ሰዎች/	16/2003	
123.	በአንድ የፍርድ ባለዕዳ ላይ ከአንድ በላይ የሆኑ ባለገዝበች አፈ.ፃፀም ሊቀጥል የሚችልበት አግባብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 403, 378	40945	ኮለኔል ግርማ ሃይለስላሴ እና አቶ አስማማው መንግስቱ	ጥር 13/2003	
124.	ፍርድን የሚያስፈጽም የአፈ.ፃፀም ችሎት የተሰጠውን ፍርድ በአግባቡ ለማስፈፀም ተስማሚ ነው ብሎ የገመተውን ትዕዛዝ ለመስጠት የሚያስችል ስልጣን ያለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 392/1/	62804	እነ አቶ ብርሃን ገ/አግዚኦብሔር እና ወ/ሮ ለታይ ገ/ጊዮርጊስ	ሰኔ 15/2003	
125.	በፍ/ብሔር ክርክር የተፈረደበት ሰው የፍርድ አፈ.ፃፀምን ለማሰናከል የተንቀሳቀሰ መሆኑ በተረጋገጠ ጊዜ እስከ ስድስት ወር በሚደርስ እስራት ሊቀጣ ስለመቻሉ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 389/1//ሀ/ለ/	63754	አቶ ዓለም ባህታ እና ወ/ሮ ኑ-ሽ ሸህምሎ	ሰኔ 15/2003	
126.	<ul style="list-style-type: none"> ፍርድን የሰጠ ፍርድ ቤት ፍርድ በውክልና እንዲፈፀም ለሌላ ፍ/ቤት ትዕዛዝ ባስተላለፈ ጊዜ በውክልና ፍርድ ለማስፈፀም ስልጣን የተሰጠው ፍርድ ቤት ፍርድ ክሰጠው ፍርድ ቤት ማረጋገጫ እንዲላክለት ለመጠየቅ የሚችለው የፍርድ ወይም ትዕዛዙ ግልባጭ ትክክለኛነት የሚያጠራጥር ስለመሆኑ በቂ ምክንያት ካለው ብቻ ስለመሆኑ ፍርድን በውክልና እንዲያስፈጽም ትዕዛዝ የደረሰው ፍርድ ቤት ስለፍርዱ ትክክለኛነት ወይም በግልባጭ ላይ ስለሰፈረው ነገር ሌላ መግለጫና ማብራሪያ ሳይጠይቅ በተሰጠው ትዕዛዝ መሰረት ማስፈፀም ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 373/2/ 371/1/ 	66988	አቶ ቀደመ ተሾመ እና አቶ ኢብራሂም ሐመዱ	ሐምሌ 25/2003	
127.	ፍርድን የሰጠ ፍ/ቤት ፍርድ እንዲፈፀምለት ለሌላ ፍ/ቤት የውክልና ስልጣን ስለሚሰጥበት አግባብና የፍርድ አስፈፃሚ ፍ/ቤት የስልጣን አድማስ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 371-455	64354	አዋሽ ኢንተርናሽናል ባንክ ኢ.ማ እና ወ/ሮ ኩልባራ ሰማን	ሰኔ 13/2003	
128.	ፍርድ የማይፈፀመው ፍርድ በይግባኝ ስርዓት የተለወጠ እንደሆነ ወይም ፍርዱን ላለመፈፀም ህጋዊ ምክንያቶች ያሉ እንደሆነ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 378, 386	59301	መምህርት አታቱ ከበደ እና ስቴፕስ አት.ኢ.ዲ.ኤ.ሸናል ኃይተ.የግል ማህበር	ግንቦት 04/2003	
129.	በአፈ.ፃፀም ደረጃ የሚገኝ ጉዳይ ጋር በተገናኘ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 78/1/ ያለው አግባብነት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 78 /1/	52110	እነ ወ/ሮ ይህደጋ ሳሙኤል /ሁለት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ አሰፋ ሳሙኤል /አራት ሰዎች/	ታህሳስ 26/2003	
130.	<ul style="list-style-type: none"> በክርክር ሂደት ተሳታፊ ያልነበረና ፍርድ ያልተሰጠበት ሰው ንብረት በፍርድ አፈ.ፃፀም ሊያዘበት /በሃራጅ ሲሸጥበት/ ሊከተለው ስለሚገባው አካሄድ በፍርድ ሊያዝ ስለሚችል ንብረት የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ. 447/1/, 418, 234/1/ /ሀ/, 235/2/, 414/2/, 423, 425, 443, 453/1/ /3/ 	58009	እነ አቶ ስለቪ ወርቅነህ /ሦስት ሰዎች/ እና እነ አቶ ሁሪሳ ደመሳ /ሁለት ሰዎች/	ጥር 26/2003	
131.	ከግብርና ተጨማሪ እሴት ታክስ ጋር በተያያዘ በአፈ.ፃፀም ደረጃ የሚቀርብ የቀዳሚነት መብት ይከበርልን ጥያቄ የህግ መሰረት ያለውና ሊስተናገድ የሚገባ ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 285/94 አንቀጽ 32/1/ አዋጅ ቁ. 286/94 አንቀጽ 80/1/	48997	የቦሌ ክ/ክ/ገበ.ዎች መምሪያ እና እነ አቶ መግዛ ሽፈራው /ሁለት	ጥቅምት 16/2003	

	የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 418		ሰዎች/	
ልዩ ልዩ				
132.	በጤና ጥበቃ ሙያ ላይ የተሰማሩ ሰዎች ከጤና ሥነ ምግባር ጉድለት ጋር በተያያዘ በጤና ባለሙያዎች መማክርት ጉባኤ ክስ በቀረበባቸው ጊዜ በተገቢው መንገድ መልስ የመስጠትና የመሰማት መብታቸው ሊጠበቅ የሚገባ ስለመሆኑ የኢትዮጵያ ጤና ባለሙያዎችን መማክር ጉባኤ ማቋቋሚያ የሚንስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 76/94 አንቀጽ 16/1/12/	56934	እነ አሰገደች የእናቶች እና የህፃናት ሆስፒታል እና የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር	መስከረም 26/2003
133.	በውጭ አገር የተደረጉ ሰነዶች (foreign documents) በኢትዮጵያ ውስጥ ህጋዊ ተቀባይነት ሊያገኙ የሚችሉበት አግባብ አዋጅ ቁጥር 334/95 አንቀጽ 26/1/	32282	ሚ/ር ካርሎ ካስቲሊ እና የወ/ሮ ዘውዴ ደሚኒክ ውርስ አጣሪ አቶ ታምራት ኪዳነ ማርያም	መስከረም 25/2003
134.	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የተሻሻለ አዲስ የባንክ ስራ ፈቃድና የዳይሬክተሮች እና የዋና ሥራ አስፈጻሚ ሹመትን አስመልክቶ የሚያወጣው መመሪያ ህጋዊ መሰረት ያላቸውና በተግባር ሊውሉ የሚገባ ስለመሆኑ መመሪያ ቁጥር ኤስቢቢ/39/ 2006 አንቀጽ 5.1.4 አንቀጽ 5.1.5 አዋጅ ቁ. 83/89 አዋጅ ቁ. 84/86	44226	የኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ እና እነ ሀብረት ኢንሹራንስ ኩባንያ /ሦስት ሰዎች	ታህሳስ 15/2003
135.	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ በህግ ከተባለበት የጡረታ አበል የመክፈል ግዴታው ጋር በተያያዘ የአንድን ሰው ባልነት /ሚስትነት/ በማረጋገጥ የተሰጠ ውሳኔን የመቃወም መብት ያለው ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሀ/ቁ. 358	53221	የማህበራዊ ዋስትና ኤጀንሲ እና ንጋት ወ/ሰንበት	ታህሳስ 27/2003
136.	የጥብቅና ፈቃድ ክልከላ ጉዳይ ጋር በተያያዘ የሚቀርብ አቤቱታ ለሚመለከተው የፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤት በይግባኝ ቀርቦ ታይቶ የሚወሰን እንጂ በቀጥታ ክልከላ እንዲወገድ በሚል ለፍ/ቤት አቤቱታ የሚቀርብበት ስለሰጠው አዋጅ ቁ. 199/92 አንቀጽ 29/1/	59261	የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፍትህ ሚኒስቴር እና አቶ ታዬ በዛብህ ፊኖ	ጥር 24/2003
137.	በህገ መንግስቱ አንቀጽ 40/8/ መሰረት ለተወሰደ ንብረት የሚጠየቅ ካህ በፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1143 እና 2143 በሁለት ዓመት ይርጋ የማይታገድ ስለመሆኑ	59979	የኦሮሚያ መንገዶች ባለስልጣን እና አቶ ከበደ ወዳጆ	የካቲት 09/2003
138.	የቡና ላኪነት ፈቃድ አውጥቶ በግብይት ሥራ ላይ የተሰማራ ሰው የቡና ጥራት ቁጥጥርና ግብይት አዋጅን ጥሷል በሚል በወንጀል ህግ አንቀጽ 34/1/ መሰረት ሊጠየቅ የሚችልበት አግባብ አዋጅ ቁ. 602/2000 አንቀጽ 14/3/, 15/3/ ደንብ ቁ. 159/2001 የግብርናና ገጠር ልማት ሚኒስቴር መመሪያ	58008	እነ ኤርሰዬ ንግድ ኃ/የተ/የግ/ማህበር /ሁለት ሰዎች/ እና የፌዴራል ዓቃቤ ሕግ	ግንቦት 16/2003
139.	በጡረታ የተገለለ ሰው በሌላ ሥራ ላይ በተቀጠረበት ጊዜ መንግስት ለጡረታኞች ያደረገውን የጡረታ ጭማሪ መሰረት በማድረግ አሰሪው የደመወዝ ጭማሪ እንዲያደርግለት የሚያቀርበው ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው ስለመሆኑ	60025	የኢትዮጵያ ኤሌክትሪክ ኃይል ኮርፖሬሽን እና እነ አቶ ወለዴ በየነ /አራት ሰዎች/	ግንቦት 02/2003
140.	<ul style="list-style-type: none"> • ጠበቃ የደንበኛውን ጉዳይ “እስከመጨረሻ ድረስ በመያዝ ለመከራከር” በሚል የሚያደርገው ስምምነት ጉዳዩ ሊያስኬድ የሚችል እስኪሆን ድረስ በአንድ ፍ/ቤት ሳይወሰን በይግባኝና በሰበር ደረጃ ሁሉ አገልግሎት የመስጠት ግዴታ የሚኖርበት ስለመሆኑ • ጠበቃ ከደንበኛ ጋር ባለው ግንኙነት ደንበኛው ማድረግ ያለበትን ነገር ከህግ አንጻር የማስረዳትና ግልጽ የማድረግ ብሎም የማማክር ኅላፊነት ያለበት ቢሆንም በአንጻሩ 	60353	አቶ ባልቻ ወ/ጻኝ እና አቶ ግርማ ቀለታ	ግንቦት 04/2003

	አስራካሪ ጉዳይ በሌለበት ሁኔታ ክስና ክርክር ለማቅረብ የማይገደድ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1732 ደንብ ቁ. 57/92 አንቀጽ 28, 8/2/				
141.	የፕራይቪታይዜሽን ኢጅንሲ በህግ የተሰጠውን ስልጣን መሰረት በማድረግ አስቀድሞ የሰጠውን ውሳኔ በድጋሚ በማየት የተለየ ውሳኔ በሰጠ ጊዜ የተለወጠውን /የተሻረውን/ ውሳኔ መሰረት በማድረግ የተከናወኑ ተግባራትን ለማስተካከል ወይም የተከራካሪ ወገኖችን መብት ለማስተካከል ተገቢ የሆነ ትዕዛዝ ለመስጠት የሚችል ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 349, 6	60508	እነ ወ/ሮ ሮሃ አባተ /አራት ሰዎች/ እና የመንግስት ቤቶች ኤጀንሲ	ግንቦት 15/2003	
142.	በፌዴራል ፍ/ቤቶች በጥብቅና ለመስራት የሙያ ፈቃድ የሚሰጥበት አግባብ	67280	የኢ.ፌ.ዴ.ሪ ፍትህ ሚ/ር እና እነ አቶ ተስፋዬ በርሄ /አምስት ሰዎች/	ግንቦት 15/2003	
143.	የኢትዮጵያን ዜግነት በመተው የኤርትራን ዜግነት መርጦ የያዘ ሰው “የኢትዮጵያ ተወላጅ የሆነ የውጭ ዜጋ” ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 270/94 አንቀጽ 2/2/ ደንብ ቁ. 101/96 አንቀጽ 2/1/	55238	እነ የየካ ክ/ከተማ አስተዳደር /ሁለት ሰዎች/ እና ወ/ሮ ሀዳት ፍስሃ ጽዮን	መጋቢት 09/2003	
144.	<ul style="list-style-type: none"> • ጠበቃ የሆነ ሰው ደንበኛውን ወክሎ ለፍ/ቤት የሚያቀርበው አቤቱታ እውነት ስለመሆኑ በቅድሚያ የማረጋገጥ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ • ማንኛውም ጠበቃ የህግ ሙያውን በሚያከናውንበት ጊዜ ሁሉ ለደንበኛው፣ ለሌሎች የህግ ባለሙያዎች፣ ለተከራካሪ ወገኖች፣ ለፍርድ ቤት፣ ለሙያው ብሎም በአጠቃላይ ለህብረተሰቡ ኃላፊነቱን በቅንነት፣ በታማኝነት እና በእውነተኛነት የመወጣት ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሀ/ቁ. 92/1/ የፌዴራል ፍ/ቤቶች ጠበቆች የሥነ ምግባር ደንብ ቁ. 57/92 አንቀጽ 3 29/2/ 56/4/ 16/	67146	ሻምበል ተሾመ ደምሴ እና የፍትህ ሚኒስቴር ግ/ህግ	ሐምሌ 01/2003	
145.	እጣው ከመድረሱ በፊት አባልነቱን ያቋረጠ የአቁብ አባል ለአቁብ የክፈለውን ገንዘብ ይመለስልኝ በሚል የኃላፊነት ጥያቄ ሊያቀርብባቸው ስለሚችሉ አካላት	55794	አቶ ለማ አበበ እና ወ/ሮ ሃና አሰፋ	ጥር 24/2003	
146.	<ul style="list-style-type: none"> • በፍርድ ቤት የተሰጠ የእግድ ትዕዛዝ ፀንቶ ባለበት ወቅት እግድ የተሰጠበት ንብረት ተሸጦ በተገኘ ጊዜ የፍርድ ባለሙሉት የሆነ ወገን ሊኖረው ስለሚችለው መፍትሔ • የፍርድ ቤትን የእግድ ትዕዛዝ አለማክበር /መጣስ/ ኃላፊነትን የሚያስከትል ተግባር ስለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 2028, 2035, 2126	54567	የባህር ዳር ከተማ አገልግሎት ጽ/ቤት እና እነ የባህር ዳር ጨርቃጨርቅ ፋብሪካ /ሦስት ሰዎች/	የካቲት 10/2003	
147.	<ul style="list-style-type: none"> • በአንድ በቀረበ ክርክር ላይ የተሰጠው ውሳኔ የቀረቡትን ማስረጃዎች ይዘት ወይም በፍሬ ነገር ደረጃ የተረጋገጠውን ነጥብ ከሕጉ ጋር በአግባቡ ተዛምዶ አልታየም በሚል የሚቀርብ አቤቱታ የሕግ ነጥብ /ክርክር/ እንጂ የማስረጃ ምዘና ጉዳይ ተብሎ በሰበር ችሎት ሊሰተናገድ የሚችል አይደለም ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ • የሰበር ችሎት በሥር ፍ/ቤቶች የቀረቡን ማስረጃ ክብደትና ተዓማኒነት ለመመርመር በህግ ስልጣን ያልተሰጠው ስለመሆኑ 	44804	ወ/ሮ ሰናይት ተመስገን እና ወ/ሮ አጥፍወርቅ በቀለ	ጥቅምት 04/2003	
148.	በወንጀል ድርጊት በኢህዌብብትነት ተይዞ የነበረ ወርቅ ከተሸጠ በኋላ ጉዳዩ በይግባኝ ታይቶ የሥር ፍ/ቤት ውሳኔ ከተሻረ ሻጩ አካል የወርቁን ዋጋ መክፈል ያለበት በተሸጠበት ወቅት በነበረው ዋጋ ስለመሆኑ	58822	የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ግ/አግ እና አይንሸምስ ሁሴን	መጋቢት 05/2003	

149.	<ul style="list-style-type: none"> የፌ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በአንድ ወቅት በአንድ ጉዳይ /ጭብጥ/ ላይ የሰጠው የህግ ትርጉም እንደተለወጠ /እንደተሻሻለ/ ሊቆጠር የሚችለው በተመሳሳይ ጭብጥ ላይ በህግ አግባብ የተለየ ግልጽ ትርጉም በሰጠ ጊዜ ብቻ ስለመሆኑ የውርስ ይጣራልኝ አቤቱታ ተቀብሎ ማስተናገድ ብሎም የውርስ አጣሪ መሾም ለአዲስ አበባ ከተማ አስተዳደር ፍርድ ቤቶች በህግ ስልጣን ያልተሰጣቸው ስለመሆኑ/ /የሰ/መ/ቁ. 35657፣ 42015፣ 51329 ይመለከታል/ <p>አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 41 አዋጅ ቁ. 454/97 አንቀጽ 2/4/</p>	52530	እነ አቶ ሰናይ ልዑልሰገድ /ሁለት ሰዎች/ እና እነ ወ/ሮ ትዕግስት ኃይሌ	ህዳር 14/2003	
150.	<p>የደርጋ መርህ ክስን በተወሰነ የጊዜ ገደብ ቀሪ የሚሆንበትን አግባብ የሚመለከትና ንብረትን በመያዝ ወይም ባለይዘታ በመሆን የባለሀብትነት መብት ከሚገኝበት መርህ የሚለይ ስለመሆኑ</p> <p>የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1168, 1808</p>	53328	ዓብዱል መሐመድ እና ወ/ሮ ዘበናይ ኃይሌ	ጥቅምት 18/2003	
151.	<ul style="list-style-type: none"> የድምጽ ብክለት ተከስቷል ለማለት የሚቻለው የሚሰማው ድምጽ ከመጠን በማለፍ በሌሎች ላይ ሁከት የሚፈጥር መሆኑ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ የድምፁ ብክለት (Nuisance) ተፈጥሮብኛልና እንዲወገድ በሚል የሚቀርብ አቤቱታ በሁለት ዓመት ይርጋ ታግዷል ሊባል የማይችል ስለመሆኑ አንድ ሥራን ለመስራት የገንድ ፍቃድ የሰጠ አካል ሥራው የሚፈጥረው የድምጽ ረብሻ አለ በሚል የገንድ ፈቃዱን የሚሰረዝበት የህግ አግባብ የሌለ ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 67/89 አንቀጽ 10 የፍ/ብ/ህ/ቁ. 1225, 1226, 1149</p>	42824	አቶ ብርሃነ ተሰማ እና እነ አቶ ታምራት ኪዳኔ /ሁለት ሰዎች/	ህዳር 08/2002	
152.	<ul style="list-style-type: none"> የአስተዳደር አካል የሰጠው ውሳኔ ወይም የወሰደው እርምጃ ህገ ወጥ መሆኑን እስኪረጋገጠ ድረስ ውሳኔውን ለማረም /እንዲስተካከል ለማድረግ/ ስለመቻሉ በተሳሳተ መንገድ በተሰጠ አስተዳደራዊ ውሳኔ ቅን ልቦና አድርጎት ለኪሳራ የተዳረገ ሰው ኪሳራ ለመጠየቅ ስለመቻሉ በስህተት በተሰጠ የገንባታ ፈቃድ ግንባታ ያካሄደ ሰው የአስተዳደር አካል ስህተቱን በማረም ግንባታው እንዲፈርስ መግለጫ በሰጠ ጊዜ የሚያቀርበው የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ የህግ መሰረት የሌለው ስለመሆኑ 	57044	እነ የልደታ ክፍለ ከተማ ቀበሌ 04/14 ጽ/ቤት /ሁለት ሰዎች/ እና አቶ ታሪኩ ኡርጌሳ	ጥር 25/2003	
153.	<ul style="list-style-type: none"> ለዳኝነት የቀረበው ጉዳይ በባህሪው ከአንድ በላይ የሆኑ የህግ ስርዓቶችን ለጉዳዩ አወሳሰን የሚጋብዝና የየትኛው ሥርዓት ህግ ተመራጭ ሊሆን ይገባል የሚል ጥያቄን የሚያስነሳ እንደሆነ የፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት በመጀመሪያ ደረጃ የፍ/ብ/ህ/ቁ ስልጣኑ ሊታይ የሚችል ስለመሆኑ ተዋዋይ ወገኖች በማናቸውም ሁኔታ የአገሪቱን ህግ ወደ ጉን በማድረግ ወይም በሚፃረር መልኩ ስምምነት ስላደረጉና ክርክር ስለተነሳ ብቻ አንድ ጉዳይ የግለሰብ ዓለም አቀፍ ህግ ጥያቄን/private international law issue/ የሚያስነሳ ነው ለማለት የማይቻል ስለመሆኑ በሚኒስትሮች ምክር ቤት በደንብ ካልተወሰነ በቀር አዋጅ ቁጥር 377/96 የውጭ አገር ድርጅት ሆኖ በኢትዮጵያ ተመዝግቦ በሚሰራ ድርጅት ላይ ተፈጻሚነት ያለው ስለመሆኑ <p>አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 3/3//ለ/ አዋጅ ቁ. 25/88 አንቀጽ 11/2/ /ሀ/</p>	54121	ሲ.ኤ.ኤስ ኮንስልቲንግ ኢንጂነርስ ሳልዝ ጊተር ጂ.ኤም.ቢ.ኤች እና አቶ ካሣሁን ተወልደብርሃን	ህዳር 01/2003	
154.	<ul style="list-style-type: none"> የክስ ይዛወርልኝ (change of Venue) ጥያቄ ከተከራካሪ ወገኖች የሚነሳ ስለመሆኑና ፍ/ቤትም ጥያቄውን ሊያስተናግድ የሚችለው በህግ የተመለከቱት መስፈርቶች ተሟልተው ሲገኙ ብቻ ስለመሆኑ 	66945	የእንግሊዝ ህግናት አድን ድርጅት እና አቶ ገሰስ አስማን	ሰኔ 02/2003	

	<ul style="list-style-type: none"> የክልል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤቶች ከሥራ ክርክር ጋር በተያያዘ የሚቀርቡ ክሶችን በመጀመሪያ ደረጃ ስልጣናቸው ለማስተናገድ የሚችሉ ስለመሆናቸው አዋጅ ቁ. 377/96 አንቀጽ 136/3/ 138/2/ 1/ 139/1/ /ሀ/ አዋጅ ቁ. 322/95 አዋጅ ቁ. 25/88 				
155.	ሰብድር በመያዣነት የተሰጠ የማይንቀሳቀስ ንብረት በመያዣው ሰው መሰረት በህጉ አግባብ በዋስትና ከመያዣ በፊት በሽያጭ ለሦስተኛ ወገን ተላልፎና ስም ሃብቱ ለገዢው ተላልፎ በተገኘ ጊዜ ሊኖር ስለሚችለው ውጤት የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 3051/2/	65688	የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ እና አቶ ንጉሴ ቢያን	ሐምሌ 27/2003	
156.	የቀበሌ ባለአደራ ቦርድ ህጋዊ ሰውነት ያለው ስለመሆኑ አዋጅ ቁ. 361/95 አንቀጽ 14/1//ፈ/ 66/1/ አዋጅ ቁ. 2/95 አንቀጽ 52	53551	የቀበሌ 10 ባለአደራ ቦርድ እና አቶ ዳንኤል አድርሴ	መስከረም 25/2003	
157.	ይዘታን አስመልክቶ ከሚነሳ የሁከት ይወገድልኝ አቤቱታ ጋር በተያያዘ ተፈፃሚ የሚሆነው የይርጋ ጊዜ መቆጠር ያለበት አቤቱታ አቅራቢው የይዘታ መብቱን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ከሚመለከተው አካል ካገኘበት ቀን ጀምሮ እንጂ አቤቱታ የቀረበበት ድርጊት መፈፀም ከጀመረበት ዕለት አንስቶ ስላለመሆኑ የፍ/ብ/ሀ/ቁ. 1140, 1149, 1146/1/, 1144/2/	60392	አቶ ጌትነት የኔ እና አቶ እዮብ ቢንያም	ታህሳስ 26/2003	